GILLES PERRAULT

ZIUA CEA MARE

6 iunie 1944

Prelucrare de
Valeriu CIUCULIN

CUVÂNT ÎNAINTE

O nouă carte asupra primei zile a debarcării americano-engleze din Normandia din iunie 1944. După volumul — publicat inițial în S.U.A. — „Ziua cea mai lunga. 6 iunie 1944" al lui Cornelius Ryan, apărut în Editura politică, este oare de prisos reluarea aceleiaşi teme, a aceluiaşi interval de timp (în esență o zi), prin tipărirea traducerii lucrării francezului Gilles Perrault? Din diverse motive, nu.

Nu numai datorită inepuizabilității subiectului, aşa cum e cazul pentru toate marile făptuiri ale istoriei. Iar ce a însemnat pentru desfăşurarea şi deznodământul celui de-al doilea război mondial uriaşa operație combinată navalo-aeriano-terestră de pe coasta nord-vestică a Franței a intrat în conştiința publică de pretutindeni. După loviturile necruțătoare aplicate Wehrmachtului de armata sovietică, care înregistrase şi avea până la sfârşit să dea cele mai mari sacrificii pentru sfărâmarea tiraniei, angajând şi nimicind sistematic grosul forțelor terestre Germaniei, frontul creat în apusul Europei avea să adauge pe acest plan terestru, a doua contribuție, ca amploare, la dezagregarea maşinii de război hitleriste, după ce S.U.A., Anglia şi Franța Liberă anihilaseră grosul disponibilități navale ale Reichului, distruseseră sau neutralizaseră o parte considerabilă a aeronauticii cu crucea încârligată. Prin debarcarea din Normandia s-a grăbit notabil risipirea coşmarului hărăzit omenirii de regimul instaurat la Berlin la 30 ianuarie 1933, ceea ce plasează în memoria generațiilor caracterul benefic, de înaltă umanitate al efortului gigantic început în iunie 1944 de americani, britanici, francezi, canadieni din oştile ce au debarcat pe continent.

Dar nu numai natura şi amploarea subiectului justifică reluarea lui pentru cititorul român. Chiar acei care au luat cunoştință de prima şi singura, până acum, traducere consacrată acestei noi cotituri în desfăşurarea confruntării militare planetare din urmă cu peste cinci decenii vor fi pe deplin satisfăcuți de această variantă a recompunerii evenimentelor datorită lui Gilles Perrault, scriitor, cineast, realizator TV, istoric de notorietate.

Fără a aborda o comparație de substanță cu cartea Ryan, de remarcat că „Ziua cea mare" a lui Perrault este tot atât sau mai „cinematografică": e realizată vizual, vezi defilând evenimentele, mulțimile participante, în cuprinsul cărora zeci de personaje trăiesc, gândesc, se luptă. Iar faptul că Gilles Perrault a fost printre consultanții specialitate ai marii producții

cinematografice consacrate debarcării, nu poate fi decât o bună carte de vizită în plus pentru varianta scrisă a prezentării evenimentelor (iar cititorul va reîntâlni în aceste pagini, poate şi amuzat, unele secvenţe ale filmului).

Impresionează plăcut — şi sunt instructive — în cuprinsul acestei cărţi simţul echilibrului, onestitatea abordării, chiar în problemele în care angajările politice, logice, au mânat pe mulţi confraţi ai lui Perrault din aceeaşi arie spirituală, să intervină în pictarea tabloului istoric. Este astfel semnificativ că, deşi aplecat asupra unui segment local şi cronologic al înfruntării din 1939-l945, autorul se raportează — succint, scrupulos — la ansamblu, ceea ce aproape scuteşte de necesitatea unor adausuri.

Totodată, mai mult, mai viu şi mai exact decât în elaborări similare, cartea lui Perrault prezintă inserarea de înaltă eficienţă a luptătorilor rezistenţei franceze în evenimentele care aveau să hotărască şi soarta patriei lor. În acest cadru se detaşează obiectivitatea meritorie a autorului atunci când, în diverse secvenţe ale relatării, punctează excepţionala prezenţă avută de comunişti în lupta de eliberare dusă împotriva ocupantului.

Textul cuprinde şi câteva erori sau formulări echivoce, dealtfel neînsemnate ca pondere şi sens. De pildă, că Hitler a fost adus la putere în 1933 prin alegeri generale. Nu numai că e inexact. Dar şi la primele alegeri ţinute după instalarea regimului terorist al naţional-socialiştilor ei n-au izbutit să cucerească majoritatea absolută în Reichstag. De altminteri, unde altundeva s-a instaurat dictatura fascistă prin vot universal? Dar cititorul nostru de azi este suficient de avizat pentru a corija mintal cele câteva — repet, infime — minusuri de acest gen.

Poate că dimensiunea caracteristică a lucrării este cea umană. Cum s-au comportat „actorii" vii ai marii încleştări de pe plajele Normandiei, care le-au fost mobilurile, cum s-au profilat aceste mobiluri în minţile şi inimile lor. În acest sens, dacă ni se înfăţişează, în afara masei de milioane a luptătorilor, şi trăirile celor de la nivelul deciziilor şi conducerii, Perrault o face precumpănito sub incidenţa răspunderilor umane, dificultăţii alegerilor.

Perrault nu povesteşte evenimentele, ele se desfac în personajele se mişcă. Dar această reconstituire dinamică făcută pe baza colectării a mii de mărturii de la actorii de pe ambele părţi ale baricadei, fiecare episod, cât de ciudat sau anecdotic, este real. Este calitatea indispensabila unei cărţi adevărate de istorie. Iar faptul că ea e compusă în mod agreabil, chiar pasionat, nu e un defect. Dimpotrivă.

PARTEA ÎNTÂI

Noaptea nazistă

O ascunzătoare lângă canal

Europa doarme.

Anna doarme la Amsterdam, în Olanda, într-o casă a cărei faţadă e orientată spre canal. Trecătorii nu văd în ea decât un imobil cu birouri comerciale, dar în interior, bine mascată de un dulap, este o uşă ce dă spre mai multe camere în care se ascund opt persoane. Printre ele, Anna Frank, care are paisprezece ani, părinţii ei şi sora ei mai mare.

În curând se împlinesc doi ani de când familia Frank n-a mai ieşit din casă. Singurii ei vizitatori sunt trei prieteni olandezi, care îi aduc câte ceva de mâncare. Ascunşi ca nişte criminali, membrii familiei Frank ştiu că riscă să fie ucişi dacă sunt descoperiţi. Singura lor crimă este că sunt evrei.

Pe vremea aceea, Germania înnebunise. Îşi alesese ca dictator pe Adolf Hitler, căruia i se spunea führerul, adică şeful, conducătorul. Hitler credea că oamenii se împart în două categorii: germanii şi ceilalţi. Germanii erau supraoameni, iar ceilalţi nu erau buni decât pentru a le servi drept sclavi. În afară de evrei. Evreii nu demni nici măcar să le fie germanilor sclavi: trebuiau exterminaţi.

Hitler crease un partid politic, partidul nazist, pe care alegătorii germani l-au adus la putere în 1933. Bineînţeles că naziştii nu-şi trâmbiţaseră proiectele criminale. Germanii sperau doar că Hitler va desfiinţa şomajul, va da de lucru milioanelor de muncitori rămaşi fără mijloace de trai. Alţii se gândeau că el va şterge amintirea înfrângerii din 1918 şi, poate, îi va oferi Germaniei posibilitatea de a-şi lua revanşa. În sfârşit, majoritatea dorea să se pună odată capăt dezordinii, să fie

disciplinat tineretul, iar poporul să fie condus cu aceeaşi autoritate cu care este condusă o unitate militară. Ori, Hitler făgăduise toate acestea. Puțini erau germanii care, pe vremea aceea, şi-au dat seama că promisiunile lui n-aveau să aducă, până la urmă, decât sânge şi lacrimi.

Părinții Annei au bănuit de la bun început acest lucru. Erau germani, iar vecinii lor, la Frankfurt, îi considerau nişte cetățeni admirabili. Pentru naziști erau, în primul rând, evrei, deci persoane dăunătoare. Domnul Frank a înțeles ce prevestea venirea la putere a unui om ca Hitler. S-a hotărât imediat să părăsească Germania. Familia plecă să se instaleze în Olanda. Atunci, Anna avea patru ani. Familia Frank trăi la Amsterdam ani fericiți.

Până în ziua când naziştii, de care fugiseră, au dat de urma lor.

Hitler s-a ținut de cuvânt. Le-a dat din nou de lucru milioanelor de şomeri germani. Dar punându-i să facă avioane de bombardament, nave de război, tancuri, mitraliere. A reuşit să disciplineze tineretul. Dar i-a împietrit inima şi învățîndu-l să disprețuiască celelalte popoare. A pus capăt grevelor, agitației, nemulțumirilor, dar transformând Germania într-o cazarmă, unde fiecare trebuia să-şi dea obolul la pregătirea a ceea ce constituia adevăratul scop al naziştilor: războiul.

Toate țările europene erau amenințate. Iar Hitler, sigur de putere, nici nu se mai ostenea să mintă în legătură cu proiectele sale. Dar, în loc să se unească, spre a se împotrivi mai bine primejdiei, popoarerele Europei rămaseră dezbinate. Mai toate se gândeau să le lase pe celelalte să se descurce singure. Conducătorii erau orbi sau laşi. Cei care, asemenea englezului Churchill, strigau: „Săriți! Foc!" nu erau ascultați. Asta a fost marele noroc al lui Hitler. În loc să găsească în fața lui popoare unite, el a putut să le atace pe rând, să le bată unul după altul.

Prima a dispărut Austria. Apoi a venit rândul Cehoslovaciei. După aceea, Polonia. Atunci, Franța şi Anglia au înțeles primejdia şi au declarat împreună război Germaniei naziste. Era în 1939. Anna Frank avea zece ani. Îi plăcea cartea, numai aritmetica nu, şi juca ping-pong cu prietenele ei înainte de a se duce să mănânce prăjituri la cofetăriile din Amsterdam. Nimeni nu credea că Olanda ar putea cunoaşte grozăviile războiului. Poporul olandez era liniştit şi harnic şi nu voia altceva decât să trăiască în pace cu vecinii săi. Şi totuşi, în curând avea să-i vină şi Olandei rândul.

Căci armata germană îşi continua cuceririle. Puse mâna pe Danemarca şi Norvegia. Apoi, în primăvara anului 1940, atacă, în acelaşi timp, Olanda, Belgia şi Franța. Aceste trei țări au fost înfrânte în câteva săptămîni. A fost ca o lovitură de trăsnet în lumea întreagă. Înfrângerea armatelor olandeză şi belgiană era de înțeles, fiindcă nu erau armate mari. Dar armata franceză era socotită cea mai puternică din lume, cea mai bine echipată, cea mai bine comandată. Ori, ea s-a prăbuşit în mod jalnic în fața ofensivei germane. Un asemenea dezastru nu se mai pomenise niciodată în toată istoria Franței. Frica şi descurajarea puseră stăpânire pe popoarele Europei. Se spunea că Germania este invincibilă. Cine i-ar fi putut rezista? Anglia, care rămăsese singură în fața ei? Nici pomeneală. Lucrul ăsta nu părea posibil. Hitler avea să debarce pe coasta engleză şi să intre în Londra în cel mult câteva zile.

Anglia avea o armată mică, puține tunuri, tancuri deloc, nu îndeajuns de multe avioane, dar în fruntea ei se afla un om îndrăzneț şi îndârjit ca un buldog: Winston Churchill. Ea avea curajul şi voința de a se bate până la capăt. Şi mai avea şi şansa de a fi o insulă apărată de mare împotriva diviziilor blindate ale lui Hitler: Pas-de-Calais era un şanț antitanc lat de treizeci de kilometri. În sfârşit, marina sa, regina oceanelor de veacuri, putea să împiedice o debarcare. Cu o condiție însă: ca aviația germană să n-o împiedice să intervină. Bătălia Angliei a fost, aşadar, mai întâi o formidabilă bătălie aeriană. Hitler a pierdut-o. Era învins pentru prima oară. Lumea a început să respire din nou, după ce-şi ținuse răsuflarea cât timp pe cer luptaseră Spitfirele englezeşti cu Messerschmidturile germane. O licărire de speranță în inima popoarelor învinse, ocupate, asuprite. O mână de tineri aviatori cu părul lung dovediseră că războinicii cu capetele rase ai lui Hitler nu erau invincibili.

Au trecut luni fără ca armata de invazie adunată pe coastele Mânecii să îndrăznească să se îmbarce cu destinația Anglia. Soldații germani, falnici şi bronzați, treceau timpul defilând în pas cadențat şi cântând: "venim spre Anglia!", dar de pornit tot nu porneau, se temeau de marina engleză. Atunci, ca şi Napoleon înaintea lui, puse armata să facă stânga-mprejur. Obligat de Italia, aliata sa, a mai ocupat Iugoslavia şi apoi s-a lansat în atacul împotriva Uniunii Sovietice. De data aceasta, lumea a răsuflat de-a binelea. Fiecare ştia că nesfârşita stepă rusească fusese mormântul Marii Armate a lui Napoleon şi spera că ea va fi, şi de data aceasta, prăpastia care va înghiți diviziile blindate ale lui Hitler.

Ciocnirea a fost îngrozitoare. La început, sovieticii, sub presiunea atacului germanilor, au cedat şi s-au retras până la Moscova. Era în 1941. Dar iarna, cumplita iarnă rusească, l-a împiedicat pe Hitler să intre în Moscova, aşa cum Pas-de-Calais îl oprise să debarce în Anglia. Nu

crezuse că sovieticii vor avea forța să se bată până-n iarnă şi nu echipase armata germană cu îmbrăcămintea groasă indispensabilă. Mii de soldați de-ai lui se pomeneau cu picioarele şi mâinile degerate. Pentru prima oară de la începutul războiului, infanteriştii germani fură văzuți bătând în retragere. Dar se ținură bine: nu se retraseră în debandadă. Şi ei erau curajoşi. Iar în primăvara următoare porniră din nou la atac.

În noaptea asta, în timp ce Anna Frank dormea la Amsterdam într-un pat prea micuț pentru ea (a fost lungit cu un scaun ca să aibă unde să-şi pună capul), în Rusia luptele continuă. Milioane de oameni au ccăzut în zăpada iernii, în lanurile cu grâu ale verii, printre ruinele marilor oraşe. Armata germană dă mereu înapoi, încet, ca un mistreț rănit, care rămâne primejdios, dar va fi, în sfârşit, silit să se vâre iarăşi în bârlogul lui?

Europa ocupată doarme. Se împlinesc în curând patru ani de când peste ea s-a lăsat noaptea nazistă. O noapte plină de coşmaruri, de spaime, de privațiuni, de suferințe. În curând se vor împlini patru ani de când Winston Churchill, vorbindu-le la radio francezilor învinşi, le-a spus: „Țineți minte că noi nu ne vom opri niciodată, că poporul nostru şi popoarele întregului Imperiu britanic şi-au asumat sarcina de a scăpa Europa de ciuma nazistă şi de a cruța lumea de o nouă eră a întunericului. Aşadar, noapte bună; dormiți bine ca să fiți puternici când vor veni zorile, căci zorile se vor ivi".

Dar când se vor ivi? Lumea nădăjduia de atâta vreme să apară zorii aceştia luminoşi...

Dar până la venirea lor, noaptea dăinuia.

Noaptea nazistă.

„Ne iau totul!"

La Paris, Jacques Auverpin tocmai adormise. Are treisprezece ani — un an mai puțin decât Anna Frank. Pe măsuța aşezată la capul patului şi-a pus ochelarii, cartea, un Jules Verne pe care îl citeşte acum, ceasul, pe care maică-sa i l-a dat în dar la prima împărtăşanie, şi ultima scrisoare primită de la tatăl său. Nu-şi mai văzuse tatăl de patru ani: germanii îl luaseră prizonier în 1940 şi-l închiseseră într-un lagăr. Trei milioane de soldați francezi se află în această situație în Germania. Seara, înainte de a adormi, Jacques închide ochii şi încearcă să-şi amintească cum era tatăl său, cum râdea, timbrul vocii, culoarea exactă a ochilor. Nu reuşeşte întotdeauna, dar nu-i spune mamei lui ca să n-o amărască. Doamna Auverpin lucrează într-un birou ca secretară. Câştigă atât cât să nu moară de foame. Când Jacques încearcă să-şi amintească cum era ea altădată, înainte de război, îi este aproape la fel de greu ca şi cu taică-său. Mama lui nu mai râde, are cute adânci la colțurile gurii, nu vorbeşte decât de bani şi de mâncare. Mai ales de mâncare. Chiar atunci când sună alarma aeriană, noaptea, şi coboară în pivniță, în timp ce se aud explodând primele bombe engleze, doamna Auverpin continuă să vorbească de mâncare cu vecinii din imobil... Deşi locuiesc pe strada Delambre, foarte aproape de Gara Montparnasse, care ar putea să fie bombardată într-o bună zi, doamna Auverpin nu pare să-şi dea seama de aceasta primejdie; singura care o încearcă e ca Jacques al ei să nu moară de foame. Cu toate că n-au ajuns chiar până acolo! Sigur că-i e foame, dar nu mai tare decât colegilor lui de clasă; deocamdată nici unul din ei n-a murit din pricina asta.

Totul este raționalizat. La începutul lunii se distribuie cartele albastre, roz şi verzi, care-ți dau dreptul la carne, la pâine neagră, la unt — pe scurt, la tot ce e necesar ca să trăieşti. Dar în cantități atât de mici, încât nu ajung nici ca să-ți potoleşti foamea. Fără să mai pui la socoteală că nu ți se dă întotdeauna carnea sau untul de pe cartelă. De câte ori n-a stat Jacques trei ore bune la coadă în fața vreunui magazin ca să i se spună, când îi venea rândul, că se terminase totul. Untul, de exemplu, lipsea adesea; cât despre alte produse, acestea dispăruseră cu desăvârşire. Jacques nu mai mâncase de ani de zile portocale şi banane.

Nu se găseşte nimic. Nu se mai aruncă nimic, ca să obții un tub de pastă de dinți nou, trebuie să dai în schimb unul vechi; dacă vrei să înlocuieşti un bec, trebuie să i-l duci vînzătorului pe cel ars. În oraşe, statuile sunt doborâte şi topite pentru a se recupera bronzul din care sunt făcute. E imposibil să circuli cu maşina dacă nu eşti trădător sau colaboraționist, prieten cu nemții.

Taxiurile au dispărut şi au fost înlocuite cu velocipede care seamănă cu ricşele orientale, numai că sunt conduse de un ciclist voinic. Călătorii, aşezați în trăsurica cu două roți, sunt mai ales traficanți mari şi graşi, în stare să-şi ofere acest lux. Bicicletele, de altfel singurul mijloc de locomoție individual, sunt foarte căutate, mai ales de hoți, de aceea, seara, mulți îşi urcă bicicleta în apartament, ca s-o pună la adăpost. Nu se găsesc destui cărbuni şi destule lemne. Lumea dârdâie cât e de mare. Bătrânii, care, nemaifăcând mişcare, nu se pot încălzi nici în felul acesta, stau tot timpul înfofoliți în pături.

Dar cel mai cumplit lucru rămâne, totuşi, lipsa de alimente. Foamea îi împinge pe mulţi nenorociţi să prindă pisici ca să aibă ce mânca. Ziarele publică anunţuri: „Atenţie! Pisicile mănâncă şoareci, care sunt purtători de microbi ucigători. Dacă mâncaţi pisici, riscaţi să muriţi!" Dar nu-i nimic de făcut: foamea e mai puternică decât frica de moarte, şi bietele pisici sunt puse în continuare la frigare. Ca şi porumbeii din pieţele publice... Seara, când apune soarele, cei înfometaţi se apropie de sărmanele păsări aruncând peste ele o plasă şi le capturează. În piaţa din Bordeaux erau vreo 5.000 de porumbei; nu vor mai fi decât 89. Şi aşa stau lucrurile în toate celelalte oraşe. Corbii, a căror carne este tare ca piatra, se vând la fel de scump ca un curcan mare înainte de război. Pentru toţi cei care n-au norocul să trăiască la ţară, marea problemă şi veşnicul subiect de discuţie este: „Ce-o să mâncăm mâine?".

Cum de e atâta mizerie într-o ţară aşa de bogată ca Franţa? Explicaţia o aude Jacques ori de câte ori stă la coadă în faţa magazinelor alimentare: „Ne iau totul!" Şi e adevărat că nemţii iau mult, dacă nu chiar totul. În fiecare an confiscă jumătate din recolta de grâu, mai mult de cincizeci de milioane de ouă, munţi de unt, de fructe şi de legume. Toate astea iau drumul Germaniei. E un jaf, dar mareşalul nazist Göring, devenit obez de atâta mâncare, a fost însărcinat de Hitler tocmai cu jefuirea ţărilor cucerite. El le-a declarat oamenilor săi: „Nu sunteţi trimişi acolo ca să vă osteniţi pentru bunăstarea popoarelor, ci ca să le stoarceţi cât mai mult... Eu unul mă gândesc să jefuiesc, şi cât mai din gros!... Mă lasă complet rece când vă aud spunându-mi că locuitorii mor de foame". Ordinele lui au fost executate. Franţa a fost înfometată. Dacă n-a murit, aceasta s-a datorat faptului că ţăranii au dosit o parte din recolta lor şi şi-au tăiat pe furiş vitele ca să nu le dea nemţilor carne. Dar ceea ce a fost salvat de la jaf n-a fost împărţit în mod egal tuturor francezilor: le-a fost vândut celor bogaţi, care puteau să cumpere la preţuri exorbitante. Aceasta se numea „bursa neagră", în opoziţie cu piaţa oficială, cea a cartelelor. Doamna Auverpin nu câştiga îndeajuns ca să se poată aproviziona de la „bursa neagră", încerca să se descurce altfel. Seara, copia din ziar reţete de gătit ciudate, care-l făceau pe Jacques să strâmbe din nas: prăjitură din cartofi, supă de urzici, rădăcini de scaieţi fierte, salate de ferigă. Dar unde să găseşti în Paris urzici şi ferigă?

Din fericire, mătuşa Leonie, care trăia în Normandia, trimitea din când în când un pachet cu alimente. Era, de fiecare dată, o sărbătoare, chiar dacă untul se râncezise şi jumătate din numărul ouălor ajungeau sparte. Bătrâna Leonie era foarte rea şi Jacques, înainte de război, se mulţumea să-i trimită o felicitare de Anul Nou. Îi scria în fiecare săptămână şi-şi petrecea toate vara la micuţa fermă de lângă Evreux, unde exista pâine (cea de la Paris era neagră) şi unt cât pofteai la dejun. Cam o dată pe lună, doamna Auverpin lua trenul la Evreux şi se întorcea cu provizii. Părea că aproape fiecare familie franceză îşi avea o mătuşă datorită căreia nu mureau cu totul de foame. Dar asta nu împiedica dramele, mici sau mari... La etajul ş lui Jacques trăia un domn bătrân, fost profesor, într-o cameră care era înţesată de cărţi. Spre deosebire de ceilalţi locatari, el nu vorbea niciodată de mâncare. El nu vorbea aproape deloc, în afară de cazul când voia să spună că oamenii nu trebuie să-şi piardă speranţa, că libertatea va domni iarăşi. Când îl auzeai, aveai impresia că Germania va fi înfrântă într-o săptămână. Săptămânile treceau şi bătrânul profesor, care nu avea destui bani pentru bursa neagră şi nici o mătuşă la ţară, slăbea din ce în ce mai mult. Când îl întâlnea pe scară, lui Jacques i se părea că vede o nălucă. Într-o zi, portăreasa îi spuse doamnei Auverpin că nu l-a văzut pe profesorul Ouvrard coborând şi că n-a răspuns atunci când i-a bătut în uşă. S-au dus amândouă la poliţie să-l anunţe pe comisar. Un lăcătuş a deschis uşa. Profesorul era pe pat. Părea că doarme, dar murise. Murise de foame.

Jacques, care pe vremea aceea n-avea decât unsprezece ani, n-a înţeles emoţia mamei sale şi a vecinilor. I se părea firesc ca un domn atât de bătrân să moară. Moartea lui Cady îl impresionase mult mai mult. Cady era un iepuraş pe care mama i-l adusese de la mătuşa Leonie. Fusese instalat într-o cuşcă, pe pervazul unei ferestre, şi Jacques îl hrănea cu coji de cartofi şi cu rămăşiţe dintr-un soi de sfeclă foartă fadă, de care nici un auzise vorbindu-se înainte de război. (Ţăranii o dădeau ca furaj vitelor. Acum se hrăneau cu ea oamenii!). Jacques îl iubea pe Cady aşa cum îşi iubeau alţi băieţi căţelul sau pisica. Cum se întorcea de la şcoală, se repezea la fereastră ca să-l mângâie şi să-i dea cojile. Lui îi plăcea totul, chiar şi rămăşiţele de sfeclă. Se îngrăşase atât de mult, încât cuşca deveni prea mică pentru el şi o rugă pe maică-sa să-i cumpere una mai mare. Doamna Auverpin îi spusese că nu-i nevoie, fiindcă în curând aveau să-l mănânce pe Cady. O spusese pe un ton firesc, ca şi cum ar fi anunţat că la masa de seară o să mănânce o prăjitură din cartofi. A doua zi era joi, zi liberă. Jacques era singur acasă. Îl vârî pe Cady în ghiozdan şi îl duse în grădina Luxembourg, unde peluzele fuseseră desfiinţate ca să se sădească legume. Acolo îl scoase pe Cady din ghiozdan, îl sărută pe botişor şi-i dădu drumul printre răzoarele de cartofi. Nimeni nu observă nimic. Se

întoarse acasă cu impresia că săvârşise o faptă vitejească: îşi salvase prietenul. Dar doamna Auverpin, după ce Jacques îi mărturisi totul, se înfurie îngrozitor. N-o văzuse niciodată aşa. Parcă înnebunise. Se repezi la el şi îl plesni zdravăn (capul i se bălăbănea când la stânga, când la dreapta şi chiar i-a curs sânge din nas), spunând vorbe grele ca un bărbat şi înjurându-i pe paznicii de la grădina Luxembourg care aveau să se ospăteze cu Cady. Apoi se potoli deodată şi, luându-l pe Jacques în braţe, plânse împreună cu el minute în şir. În clipa aceea se întristă atât de tare din pricina ei, încât îi păru aproape rău că-i dăduse drumul lui Cady în grădină. Până la urmă îşi şterseră unul altuia lacrimile cu o batistă şi doamna Auverpin hotărî să lichideze ultimul pachet primit de la mătuşa Leonie, aşa că seara se termină cu bine. În pachet era şi nişte ciocolată, pe care mătuşa probabil că o obţinuse pe ouă.

Jacques doarme. Mâine dimineaţă se va duce la şcoală. Mama i-a pregătit, ca în fiecare seară, hainele. Pantalonii scurţi îi fuseseră confecţionaţi dintr-un pantalon de-al domnului Auverpin. Haina e aproape nouă, dar făcută dintr-o stofă atât de proastă, că pe la coate s-a şi ros. Nu mai există nici lână, nici bumbac. La coafor, părul tuns este strâns ca să se facă din el ţesături. Pantofii lui Jacques au tălpi de lemn, deoarece piele nu mai există. Nu-i prea uşor de alergat cu ele şi mai fac şi un zgomot de saboţi pe trotuar. Dar e primăvară şi problema îmbrăcămintii nu-i atât de grea ca iarna. În ianuarie anul trecut, doamna Auverpin îl obligase pe Jacques, când se ducea la şcoală, să poarte pe sub haină ziare vechi ca să-i ţină de cald... Aşa fac toţi copiii ai căror părinţi nu-s destul de bogaţi ca să cumpere haine de la bursa neagră. Fiecare se descurcă cum poate. Nimeni, la liceu, nu s-ar fi gândit să râdă de Jacques din pricina căptuşelii de ziare, după cum nici nu părea ridicol cu paltonul lui jerpelit, care-i atârna până-n călcâie (fusese al bunicului lui şi-l descoperiseră într-un pod. Ca prin minune nu fusese mâncat de molii).

În schimb, Jean-Marc Levy se simţise caraghios şi chiar mai rău. Jacques nu îndrăznise niciodată să-i pună vreo trebare. Jean-Marc era cel mai vechi prieten al lui: intraseră la şcoala comunală împreună şi la liceu se regăsiseră în aceeaşi clasă. Schimbau între ei cărţi şi timbre. Jacques îşi petrecea uneori joia după-masă la Jean-Marc Levy. Într-o dimineaţă a anului 1942, Jean-Marc a apărut la liceu având cusută pe haină, în dreptul inimii, o chestie ciudată: o stea galbenă în mijlocul căreia era scris cuvântul „jidan". Doamna Auverpin îi spusese mai de mult lui Jacques că prietenul lui era evreu, dar când văzuse cuvântul înscris pe pieptul lui avusese un şoc. În dimineaţa aceea, Jean-Marc rămăsese la intrarea în curtea de recreaţie a şcolii, cu capul plecat, ca şi cum i-ar fi fost ruşine, iar Jacques nu îndrăznise să-i iasă în întâmpinare. Micul Grunenbaum venise şi el cu o stea galbenă cusută pe haină şi rămăsese ţintuit alături de Jean-Marc. Se vedea, după ochi, că plânsese. Toţi elevii se uitau la ei ca la nişte animale ciudate. În cele din urmă, supraveghetorul general, domnul Podlac, supranumit Podvache, îi luase pe Jean-Marc şi pe Grunenbaum de braţ, se plimbase cu ei de-a lungul şi de-a latul curţii. În trecere îi interpela pe ceilalţi elevi, până când în jurul lui a adunat cu chiu cu vai vreo cincisprezece, ca să-l asculte cum povesteşte istorioare hazlii. Podvache povestii istorioare hazlii: trebuia să-l auzi cu urechile tale ca să-ţi vină să crezi. Era un lucru atât de neobişnuit, încât nu s-a mai gândit la stelele galbene.

Deci, din ordinul germanilor, evreii fuseseră însemnaţi ca vitele. Apoi li se interzisese să intre în restaurante, piscine, cafenele, biblioteci, grădini publice. În tramvai trebuiau în mod obligatoriu să se urce în ultimul vagon. Li se aplica acelaşi tratament ca leproşilor din evul mediu şi erau ţinuţi la distanţă, ca şi cum ar fi putut să transmită boala lor prin simpla atingere. Iar acesta era abia începutul. Sosi şi ziua în care nici Marc, nici micul Grunenbaum nu mai veniră la şcoală. Poliţişti francezi, din ordinul Germaniei, îi arestase pe ei şi familia lor şi-i predaseră poliţiei naziste, Gestapo. Se spunea că fuseseră duşi la muncă în Germania.

Părinţii Annei, domnul şi doamna Frank, ştiau că evreii nu erau trimişi în Germania la muncă, ci la moarte! Chiar şi Anna aflase şi-şi însemnase în caietul unde îşi scria în fiecare zi reflecţiile, gândurile, bucuriile şi tristeţile. "Postul de radio englez vorbeşte de camere de gazare. Poate că este cel mai bun mijloc de a muri repede. Mi se face rău când mă gândesc la asta". Familia Frank n-a aşteptat, ca familiile Levy şi Grunenbaum, să fie arestată. Şi-a pregătit o ascunzătoare în casa de lângă canal şi a îngrămădit acolo alimente cât să-i ajungă să trăiască luni şi luni de zile. Din fericire, domnul Frank este destul de bogat ca să cumpere de la bursa neagră. Şi când a început arestarea evreilor din Amsterdam, toată familia s-a refugiat în ascunzătoare. Nu era chip să ia cu ei valize: ar fi bătut la ochi. „Fiecare din noi — scrie Anna Frank — s-a îmbrăcat ca pentru o expediţie la polul nord ca să poată lua cu sine cât mai multe haine (deşi era vară şi era o căldură înăbuşitoare!). Pusesem pe mine două cămăşuţe, trei chiloţi, o rochie, peste ea o fustă, o jachetă, un pardesiu de vară, două perechi de ciorapi, pantofi groşi, o bască, un fular şi câte şi mai câte.

Simțeam că mă sufoc înainte de a pleca, dar nimeni nu se sinchisea de mine". Şi-a luat rămas bun de la pisicuța ei, Mauret, căreia i-a lăsat o jumătate de kilogram de carne în bucătărie. O jumătate de kilogram de carne pentru o pisică! Doamna Auverpin ar fi fost scandalizată la culme dacă ar fi ştiut...

Se înghesuiră, aşadar, în ascunzătoare, de unde nu mai ieşeau. Se sufocau din lipsă de aer, se plictiseau, se certau, de hrăneau cu varză putredă (care mirosea atât de rău, încât Anna nu putea s-o mănânce decât vârându-şi nasul într-o batistă stropită cu parfum), dar supraviețuiau, şi asta era principalul! Uneori, seara, Anna se uita pe fereastră, îndepărtând cu câțiva milimetri perdelele, întotdeauna trase, şi vedea trecând pe stradă evrei care nu putuseră să se ascundă şi care erau duşi în Germania. Îşi însemna în caiet: „Văd adeseori defilând aceste turme de nevinovați, cu copiii plângând, târându-se la porunca câtorva brute care îi biciuiesc şi-i chinuie până cad din picioare. Nemții nu cruță pe nimeni, nici bătrânii, nici pruncii, nici femeile însărcinate, nici bolnavii — toți sunt buni pentru drumul spre moarte".

Ce să te mai plângi că n-ai aer şi că varza e putredă, când milioane de evrei din toată Europa sunt trimişi în camerele de gazare din lagărele de exterminare? Tot ce-şi doresc Anna şi ai săi e să nu li se descopere ascunzătoarea şi să poată aştepta acolo zorii eliberării...

Vor rezista însă până în Ziua cea mare, atât de aşteptată?

Anna se răsuceşte în pat când pe o parte, când pe alta. Un coşmar, fără îndoială. Frica îi tulbură somnul, ca şi părinților, surorii şi celorlalte patru persoane care s-au înghesuit împreună cu ei. De doi ani au aflat ce înseamnă frica. Frica de bombardamente: când sirenele sună alarma, locuitorii Amsterdamului coboară în pivnițe ca să se adăpostească, dar ei, prizonieri voluntari, nu se pot mişca, chiar dacă bombele explodează lângă imobil. În caz de boală, ar fi imposibil să cheme un medic, de teamă că acesta ar putea denunța ascunzătoarea la Gestapo. Poliția dă o sumă de bani celor ce-i predau pe evrei. De bine, de rău s-au obişnuit cu fricile astea. Dar există ceva mult mai grav. Luna trecută, nişte borfaşi au pătruns în birourile de la parter, chiar dedesubtul ascunzătorii, şi au descoperit că imobilul era locuit. Ce au să facă? Vor anunța poliția germană ca să încaseze prima de denunț?

Fiecare din cei aflați în ascunzătoare ştie că participă la o cursă de viteză, a cărei mizã este viața sa. Dacă aliații nu debarcă foarte repede, Gestapoul va ajunge primul la linia de sosire şi o va deporta pe Anna şi pe ai ei spre camerele de gazare ale lagărelor naziste...

De acum înainte, fiecare zi contează.

În revolver e un glonț mai puțin

André Kirschen doarme. Din oră în oră, un om vine să-i supravegheze somnul. Deşi André nu se află pe un pat de spital sau în dormitorul unui internat: este prizonier într-o celulă a închisorii din Anrath, în Germania. Împlinise şaisprezece ani când fusese închis aici. Este, probabil, cel mai tânăr prizonier francez, condamnat la zece ani închisoare pentru acte pentru care germanii îi numesc „terorişti" pe locuitorii din țările ocupate care continuă să lupte contra lor.

Anna Frank nu luptă: cum ar putea s-o facă? Singura ei speranță e să poată rămâne ascunsă până la debarcare. Jacques Auverpin nici nu se gândeşte să lupte. De ce ar face-o? Guvernul francez instalat la Vichy după înfrângere recomandă colaborarea cu germanii şi subordonarea față de ordinele lor. Acest guvern este condus de Pétain, care a fost un mare comandant militar în timpul războiului din 1914-l918. Doamna Auverpin are o profundă admirație pentru bătrânul mareşal. Pentru ea, el este salvatorul Franței. I-a pus fotografia înrămată pe bufet, alături de cea a domnului Auverpin, şi în fiecare de Anul Nou, îl obligă pe Jacques să-i scrie o felicitare. Doamna Auverpin îi urăşte pe cei cărora germanii le spun „terorişti". Dacă ar cunoaşte vreunii, fără îndoială că n-ar merge până acolo încât să-i denunțe Gestapoului, dar ar refuza cu siguranță să-i ajute. După părerea ei, „teroriştii" nu fac decât să sporească debandada şi să aducă noi nenorociri. Pentru doamna Auverpin, lucrurile sunt foarte simple: Franța a fost învinsă în 1940 şi a semnat un armistițiu cu germanii. Aşa că trebuie să aştepți cu răbdare sfârşitul războiului, încercând să suferi cât mai puțin cu putință din pricina foametei şi a frigului. Cât despre Jacques, el se gândeşte mai mult la viitor decât la prezent. Ştie de pe acum ce va face mai târziu: va deveni bogat. Căci cine mănâncă pe săturate şi nu pătimeşte de frig? Bogații, cei care pot să cumpere de la bursa neagră. Jacques nu se interesează de luptele care însângerează lumea. Nu-i treaba lui. Grija lui e să se ducă la şcoală, să stea la coadă ore întregi în fața magazinelor alimentare, să aştepte pachete de la mătuşa Leonie. Să se bată cu nemții? Ar însemna să nu-i dea ascultare mareşalului Petain, şi asta ar fi mai ales ridicol. Sunt prea

numeroşi şi prea puternici. Ocupă toată Europa şi ţin piept englezilor, americanilor şi ruşilor, aliaţi împotriva lor. Ce-ar putea să facă unul ca Jacques Auverpin?

Dar nu toţi gândesc ca el. Bărbaţi şi femei, tineri şi bătrâni au pus din nou mâna pe arme. Nu ascultă de bătrânul mareşal Petain, ci de generalul de Gaulle, care, instalat în Anglia, i-a chemat pe francezi să se strângă în jurul lui ca să alcătuiască o nouă armată sau să lupte pe loc, în Franţa, împotriva ocupantului. Jean-Amaury Saladin, care n-avea decât cincisprezece ani şi jumătate, a ales prima soluţie. A furat benzină de la un depozit german şi, într-o noapte fără lună, s-a urcat împreună cu alţi doi băieţi pe o veche ambarcaţiune cu motor legată de ţărm la Morlaix, în Bretania. Era curată nebunie, nu au de mâncare decât două duzini de clătite. Dar norocul era de partea lor. I-a scăpat de navele de război germane care supravegheau coasta şi i-a dus la adăpost într-un port englez. Aventura s-a terminat cu bine. Pentru alţi băieţi de vârsta lor, ea s-a terminat în faţa plutonului de execuţie german: fuseseră ajunşi din urmă pe mare, capturaţi şi condamnaţi la moarte...

André Kirschen, prizonierul din Anrath, rămăsese în Franţa. Însă pentru a se bate alături de luptătorii din Rezistenţă, pe care germanii îi numesc terorişti. Pentru mareşalul Petain şi guvernul lui nu nutreşte decât dispreţ. Refuză să colaboreze cu nemţii. Şi are, fă îndoială, dreptate, fiindcă mareşalul Göring, tartorul le declarase el însuşi oamenilor lui, în limbajul pe care îi plăcea grozav să-l folosească: „Colaborarea cu domnii francezi n-o văd decât într-un singur fel: să dea tot ce pot până când nu mai pot. Dacă o fac de voie, voi spune că colaborez cu ei. Dacă halesc tot singuri, atunci nu colaborează. Francezii trebuie să-şi dea seama de asta..."

André, care suferă de foame ca şi ceilalţi, ar face orice numai ca să scape Franţa de jaf. El socoteşte că e o boală ucigătoare, care ameninţă omenirea ("ciuma nazistă" de care vorbea Churchill). Vrea să zidească o lume mai bună, în care oamenii să fie fraţi, o lume scăpată de acest rasism, care pretinde că unii sunt şi oameni, iar alţii sclavi sau fiinţe dăunătoare ce trebuie exterminate. Datoria lui este deci de a lupta împotriva naziştilor. Firește, nu-i decât un băiat de cincispreze atunci când ia această hotărîre. Nu poate spera să învingă de unul singur formidabila armată germană, cu mii de avioane, divizii blindate şi submarine. Dar poate ajuta la aceasta. Fiecare lovitură contează şi el se pregăteşte să acţioneze.

La 8 martie 1942, André coboară pe bulevardul Wagram din Paris cu o valiză în mână. Se-ndreaptă spre o sală mare în care germanii tocmai deschiseseră o expoziţie de propagandă. Intrarea e supravegheată de poliţişti francezi în civil aflaţi la ordinele ocupantului. Germanii se tem de atentate din partea Rezistenţei. Dar de ce s-ar teme poliţiştii de un băiat atât de firav ca André? Îl lasă să intre fără să-i ceară măcar să vadă valiza. André se plimbă câteva minute prin expoziţie, pune valiza într-un colţ şi iese, mai înainte ca să fi observat ceva. Cu toate că unul din poliţişti, mai atent decât ceilalţi, se mirase când îl văzuse pe André fără valiză, primejdia nu era mare: în faimoasa valiză nu se află decât rufe murdare. Misiunea lui André era de a verifica dacă supravegherea e serioasă, dacă vizitatorii sunt scotociţi la intrare şi dacă se poate ieşi lăsându-se înăuntru o valiză fără a trezi bănuieli paznicilor. Experienţa părea concludentă. André n-a fost interpelat. Iată-l urcând acum bulevardul Wagram. Doi băieţi care au urmărit cu atenţie scena se îndreaptă, la rândul lor, spre sala de expoziţie. Unul din ei duce o valiză. E înţesată cu explozivi.

Paznicii îi lasă să intre. Paznicii ar fi, fără-ndoială, uluiţi dacă ar şti că unul din „teroriştii" care trec pe sub lor este german. Da, Karl Schonhaar, de şaptesprezece ani, este german. S-a născut la Edelfingen, lângă Stuttgart. Tatăl lui a luptat ca să împiedice venirea la putere a naziştilor şi, după victoria lor, aceştia l-au asasinat fără să-şi dea nici măcar osteneala să-l judece. Karl şi mama lui au venit în Franţa şi s-au instalat aici, tot aşa cum Anna Frank şi familia ei au fugit în Olanda. Şi, asemenea familiei Frank, au fost ajunşi din urmă de nazişti după înfrângerea Franţei. Atunci, Karl a urmat pilda tatălui lui: s-a hotărât să lupte. Nu urăşte Germania; cum ar putea s-o urască, din moment ce e german? Dar vrea să doboare nazismul, alăturându-se astfel compatrioţilor lui care luptă împotriva lui Hitler şi din care 250.000 sunt închişi în lagăre de concentrare. Iată de ce pătrunde astăzi în sala de expoziţie de pe bulevardul Wagram cu o valiză grea în mână, împreună cu tovarăşul său francez Georges Tondelier.

Cei doi băieţi aleg cel mai bun loc pentru a pune jos greutatea. Sunt foarte calmi, deoarece, în ciuda vârstei lor fragede, au participat şi la alte acţiuni: atacarea posturilor de pază sau a hotelurilor rechiziţionate de germani. Au aruncat grenade şi au tras cu puşca. Ştiu ce este frica, dar au învăţat să şi-o stăpânească. Valiza e acolo unde au pus-o. Karl şi Georges aprind fitilul care va face să explodeze încărcătura, apoi se îndreaptă spre ieşire. Dar un poliţist îi interpelează: „Hei, v-aţi uitat valiza!" Băieţii o rup la fugă. Sunt ajunşi din urmă, imobilizaţi, în timp ce ceilalţi poliţişti

descoperă valiza şi sting fitilul. Atentatul a eşuat. Karl şi Georges vor fi torturaţi îngrozitor. A doua zi, André Kirschen e arestat şi el.

Sunt judecaţi toţi trei. André scapă de la moarte „datorită vârstei lui fragede". N-are decât cincisprezece ani. Dar Georges, în vârstă de douăzeci de ani, e condamnat la moarte prin împuşcare, ca şi Karl, care n-are decât şaisprezece. Când aude sentinţa, germanul Karl Schonh ridică de pe banca acuzaţilor şi strigă tribunalului nazist: „Voi muri ca şi tatăl meu: pentru libertate, Franţa şi pentru Germania!"

A doua zi, Georges, Karl şi douăzeci şi unu din prietenii lor sunt duşi la Mont Valerien în faţa plutonului german. Se îndreaptă spre locul de osândă cântând „Marseilleza" şi mor strigând: „Trăiască Franţa!" Toţi, în afară de doi, sunt comunişti. Toţi au căzut în aceeaşi luptă şi de acelaşi stîlp ca atâţia alţii care nu le împărtăşesc părerile politice, dar care se bat împotriva unuia şi aceluiaşi duşman: nazismul.

De stâlpul acesta va fi legat în curând fratele al lui André, Bob Kirschen. 30.000 de luptători din Rezistenţă vor muri în acest fel în faţa puştilor germane.

André doarme în celula sa din Anrath. În curând se împlinesc doi ani de când e prizonier. Tribunalul nu l-a condamnat la moarte, dar viaţa lui e mereu în pericol, căci naziştii nu-şi respectă nici propriile legi. Au graţiat-o pe Simone Schloss, o tânără care fusese judecată în acelaşi timp cu André şi condamnată la moarte. Dar această graţiere nu i-a împiedicat, un an mai târziu, s-o decapiteze pe Simone cu securea... De ce n-ar putea Gestapoul într-o dimineaţă să-l smulgă şi pe el din celulă şi să-l ducă la locul de osândă?

Ar fi în stare, mai ales că André a făcut cu mult mai mult decât să transporte o valiză cu rufe murdarei la un ofiţer german. Singur, la cincisprezece ani, a îndreptat revolverul spre un om îmbrăcat în uniformă militară şi l-a doborît cu un glonţ tras în spate. S-a întâmplat la 10 septembrie 1941, în staţia de metrou Dauphine. Se dăduse ordinul de a-i doborî pe ofiţerii germani pe străzile Parisului pentru a-i face pe nemţi să înţeleagă că Franţa rămânea un câmp de luptă, nu o oază liniştită unde puteau să se odihnească după iureşul războiului. Nu ucizi un om cu inima uşoară, atunci când îl împuşti pe la spate. Prea seamănă a asasinat. André şi tovarăşii săi au şovăit mult şi de multe ori au dat înapoi în ultimul moment. Ofiţerul ieşise la plimbare, părea atât de lipsit de apărare, încât Jean-Marc Levy şi micul Grunenbaum au avut posibilitatea să se apere când au venit să-i aresteze.

Anna Frank ar putea s-o facă dacă Gestapoul îi descoperă ascunzătoarea? Şi miile de nevinovaţi care mor în fiecare zi, victime ale nazismului şi ale instrumentului său, armata germană? Trebuie să tragem! André apasă pe trăgaciul revolverului său. Detunătura răsună în tunel. Neamţul cade încetişor. André se uită la el câteva secunde, apoi o rupe la fugă, cu inima bătând să-i spargă pieptul. A ucis. E război. Mâine, poate, germanii vor lua ostateci douăzeci de francezi şi-i vor împuşca spre a-şi răzbuna mortul. Dar o sută de francezi se vor ridica atunci ca să-i răzbune pe cei douăzeci de francezi împuşcaţi. Cumplită aritmetică! Tocmai din cauza executării acestor ostateci îi urăşte doamna Auverpin pe „terorişti". Chiar în rândul Bezistenţei sunt mulţi care nu-s de acord cu atentatele: socotesc că preţul ce trebuie plătit e prea mare. Totuşi, se va trage mai departe asupra ofiţerilor germani pe străzile Parisului, în oraşele din provincie, pe drumurile de ţară. E război. Cine l-a vrut? Noi sau ei?

André a reuşit să scape. Îi regăseşte pe cei doi tovarăşi ai lui, Tourette şi Laurent, care în curând vor fi împuşcaţi. Îi înapoiază lui Tourette arma pe care o împrumutase de la el şi-i spune simplu: „În revolver e un glonţ mai puţin".

Oamenii nădăjduiesc şi deznădăjduiesc

Dorm, unul la Anrath, altul la Amsterdam, al treilea la Paris. Cel mai frumos vis pe care l-ar putea avea ar fi că debarcarea a început... Anna însemnează, adeseori, cu tristeţe în caietul ei: „Debarcarea n-a avut încă loc". Şi adaugă: „Pot să spun cu toată siguranţa că în întreg Amsterdamul, în întreaga Olandă, da, pe întreaga coastă occidentală a Europei, până în Spania, oamenii nu vorbesc decât despre debarcare, vorbesc şi... nădăjduiesc".

Nădăjduiesc... sau deznădăjduiesc. Atât de mult s-a crezut că aliaţii vor veni în toamna anului 1943. Churchill anunţase la radio: „înainte de căderea frunzelor, germanii vor fi atacaţi pe noi fronturi". Dar frunzele au căzut, a venit iarna, apoi o nouă primăvară. Şi nimic... Singurul front important continua să fie cel din Est, unde Armata Roşie se bătea eroic de trei ani cu diviziile blindate. Şi cu cele mai bune trupe ale lui Hitler. Englezii, americanii, francezii liberi ai lui de Gaulle debarcaseră, într-adevăr, în Italia, aliata Germaniei, dar relieful toscan uşurează apărarea, iar ei înaintează cu viteza melcului.

Nu prea mai e timp. În fiecare zi sunt arestați și împușcați membri ai Rezistenței, în fiecare zi, aprovizionarea devine mai anevoioasă. Dacă aliații nu se hotărăsc să debarce, Mișcarea de rezistență va fi nimicită. Nimeni nu va mai ieși din închisoare decât pentru a fi împușcat. Anna va fi descoperită de Gestapo și azvârlită într-o cameră de gazare împreună cu toți evreii din Olanda. Jacques va cunoaște adevărata foamete - cea din pricina căreia se moare.

Noaptea aceasta, a 1.739-a de la începutul războiului, este cea de 5 spre 6 iunie 1944.

PARTEA A DOUA

Fortăreața Europa

O *fortificație pe faleză*

Soldatul german Heinz Tiebler n-are noroc: a fost desemnat să facă de strajă de la ora douăsprezece noaptea până la ora două dimineața. Lungit pe pat, Heinz așteaptă, răbdător, să audă cele douăsprezece lovituri de la miezul nopții. Camarazii săi dorm. Sunt cinci într-un adăpost săpat la șase metri sub pământ. Tavanul e făcut din bârne groase. Deasupra tavanului — un strat de pământ, un strat de pietre, apoi iarăși un rând de bârne și iarăși pământ și pietre. Nu-i la fel de solid ca betonul, dar suficient ca să reziste la bombe sau la obuze de calibru mijlociu. Cei cinci camarazi au muncit zdravăn ca să-și amenajeze adăpostul. S-au transformat în tâmplari, au instalat paturi, dulapuri, așa că acest cavou rece și jilav a ajuns, până la urmă, să semene cu un adevărat dormitor ostășesc.

Heinz e un băiat de statură mijlocie. Fața lui cu pometi proeminenți ar putea să fie a unui tânăr rus. Are ochi albaștri, părul blond și tuns ca o perie, nasul suficient de scurt. Nu bea și n-a fumat în viața lui. Cu două luni în urmă, la 3 iunie, a împlinit optsprezece ani.

Adăpostul este scobit în faleza normandă, cu fața la mare, și Heinz le-a spus nu o dată camarazilor săi: „Dacă ar fi distrus peretele dinspre mare am cădea cu toții în apă!" Dar pământul are o asemenea simetrie, încât peretele nu riscă să fie distrus.

Vor veni? Vor debarca? Nu se mai știe. Wagner, comandantul companiei lui Heinz, anunță că atacul inamic va avea loc între 1 și 15 mai. Dar aliații nu veniseră, în ciuda vremii splendide, iar acum timpul era îngrozitor. În această zi de 5 iunie, vântul suflă cu putere și marea, dezlănțuită, e acoperită de talazuri înspumate. Nu, nici vorbă să vină în noaptea asta. Straja lui va fi fără probleme și nu de data aceasta va afla el ce-i războiul.

Heinz nu s-a bătut încă, așa cum nu s-au bătut mai mulți dintre camarazii săi, care sunt tot atât de tineri ca el. Subofițerii, dimpotrivă, sunt oameni în vârstă, capi de familie care au cunoscut infernul de pe frontul de est. O inspectare a regimentelor care așteaptă debarcarea din nordul Norvegiei până în sudul Franței ar duce la constatarea că soldații sunt ori foarte tineri, ori foarte bătrâni. Unde sunt oamenii călițiți, între douăzeci și trei ani? În Rusia, cu cel mai bun material. Mulțimi de morți își dorm acolo somnul de veci, în fundul pământului. Ceilalți se străduiesc să stăvilească buldozerul sovietic în mersul său spre Germania. Acolo sunt trupele de marcă ale lui Hitler. Și cum Germania nu este un rezervor inepuizabil, nu mai rămân, spre a se împotrivi aliaților decât cei foarte tineri sau cei foarte bătrâni, infirmii, bărbații cărora le degeraseră picioarele în Rusia. Astfel, armata întreagă e alcătuită din oameni bolnavi care trebuie să țină un regim alimentar special; e „divizia pâinii albe!" Ba mai mult: pentru a astupa golurile au fost îmbrăcați în uniforma germană și înrolați și cei care trebuiau să aleagă între a muri de foame și a lupta pentru Hitler. Mulți dintre aceștia nenorociți nu au decât a doua soluție: ei

alcătuiau pe coasta franceză treizeci şi trei de batalioane. Germania, care era atât de mândră de „puritatea sa rasială" şi care a vrut ca prin război să pună să domnească asupra lumii pe supraomul lor, Germania este constrânsă, după cinci ani de lupte istovitoare, să înroleze pentru apărarea sa francezi, arabi...

De altfel, Heinz, la cei optsprezece ani ai săi, este socotit de către unii din camarazii săi un soldat bătrân. La câțiva kilometri de adăpostul său se află castelul din Mautoertuis, rechiziționat de armata germană. Deunăzi s-a instalat acolo un nou contingent de soldați. Ei se antrenau în lupta cu baioneta, dar între două exerciții se jucau de-a uliul şi porumbeii. N-aveau mai mult de paisprezece ani. Se va putea oare conta pe ei când va veni Ziua cea mare? La vârsta asta n-are toată lumea curajul şi tăria sufletească a lui André Kirschen.

Dar există Zidul. Zidul Atlanticului. În doi ani, milioane de oameni aflați la muncă forțată au construit pe coasta de vest a Europei cea mai redutabilă linie de fortificații din câte s-au văzut vreodată: lucrări subterane, cazemate de artilerie, adăposturi fortificate pentru infanterie. Toate oraşele de pe malul mării, de la marele port până la micuța stațiune balneară, au fost transformate în fortărețe. Au fost astupate ferestrele şi uşile caselor, străzile au fost barate prin ziduri de beton şi rețele de sârmă ghimpată, au fost săpate subterane legând între ele pivnițele locuințelor în scopul de a le permite apărătorilor să treacă dintr-una într-alta şi să-i cadă în spate asediatorului. Ceea ce l-a făcut pe şeful nazist Goebbels să proclame plin de mândrie: „Am fortificat coastele Europei de la Capul Nord până la Mediterana şi le-am dotat cu armele cele mai ucigătoare pe care le poate produce secolul al XX-lea. De aceea, orice atac inamic, chiar cel mai puternic şi mai înverşunat din câte se pot închipui, este sortit eşecului".

În parte este adevărat. Heinz şi camarazii săi sunt artilerişti. Adăpostul în care dorm e o simplă groapă acoperită cu pietre şi pământ, dar când va sosi ora bătăliei se vor duce într-un punct de observație fortificat situat tot la marginea falezei. Locotenentul Wagner, cu ajutorul unor instrumente optice, va stabili cu precizie poziția navelor inamice şi va da indicațiile de tragere bateriei de tunuri adăpostite în câmp, cu cinci kilometri mai în spatele plajei. Heinz va transmite ordinele locotenentului la telefon sau prin radio. Chiar dacă navele reuşesc să treacă de tirul de baraj al tunurilor, infanteriştii aliați vor avea de escaladat faleza, unde îi aşteaptă infanteria germană, instalată în fortificații puternice, ca aceea care a fost construită în imediata apropiere a adăpostului lui Heinz; având trei etaje în adâncime, ascensor pentru marfă menit să urce munițiile până la trăgători, ea este echipată cu un grup electrogen care furnizează electricitate, o pompă ce aduce apa şi, datorită adâncimii sale, nu poate fi distrusă nici de cele mai puternice obuze. Faleza, de şase kilometri, care domină plaja este înțesată, cu fortificații care gem de arme: 8 cazemate pentru artileria de fortificații, 35 de lucrări pentru tunuri şi mitraliere, 18 tunuri antitanc, 4 baterii de artilerie, mortiere, 35 de lansatoare de rachete cu patru țevi, cuiburi de mitraliere...

Şi asta doar pe-o singură plajă!

Dar plaja aceasta, pe care americanii o vor numi Omaha, este una dintre cele mai fortificate de pe coasta europeană. Zidul Atlanticului nu oferă peste tot un aspect atât de înspăimântător. Dealtminteri, cum ar fi cu putință? Este pur şi simplu imposibil să fortifici fiecare kilometru al unei coaste ce se întinde de la extremitatea de nord a Norvegiei până la Pirinei. N-ar ajunge tot betonul din Europa. De altfel, la ce bun să construieşti fortificații dacă n-ai tunuri pe care să le pui înăuntru? Armatei gernane îi lipsesc tunurile. Cele mai bune, cele mai moderne sunt pe frontul de est. În Vest, ea nu-i înzestrată decât cu modele vechi şi tunuri recuperate de la armatele distruse. Generalul german care comandă sectorul lui Heinz dispune, aşadar, de un bazar nemaipomenit: tunuri de 92 de modele diferite. Excelent ca să deschizi un târg de artilerie, dar jalnic ca să faci război. Tunurile necesită 252 de muniții felurite, dintre care 47 nu se mai fabrică. Aşa că e interzis să prăpădeşti obuzele cu exerciții de tragere. Totuşi, aceste exerciții sunt foarte necesare, deoarece mulți tunari sunt liceeni care îşi continuă studiile prin corespondență şi n-au nici un fel de experiență a războiului.

Zidul? Este uneori un adevărat zid de apărare, alteori un simplu parapet. Zid de apărare în fața Pas-de-Calais, acolo unde strâmtoarea este atât de îngustă că, pe vreme frumoasă, zăreşti de pe coasta franceză falezele Doverului. Acesta este locul unde au crezut generalii germani că vor încerca aliații să debarce. De aceea au şi îngrămădit aici fortificații, arme şi oameni. Dar în Normandia, Zidul nu mai e atât de înfricoşător, cu excepția câtorva plaje, ca aceea a lui Heinz. În unele locuri nu întâlneşti uneori decât un singur punct fortificat pe mai mulți kilometri. E adevărat că Bretania şi chiar Normandia sunt atât de departe de Anglia, încât pare foarte rezonabil să le lipseşti de forțe, pe care să le concentrezi, la maximum, în Pas-de-Calais.

Şi apoi, chiar acolo unde Zidul e slab, tot are meritul că există. În Italia, americanii au încercat două debarcări. Şi de fiecare dată au fost cât pe ce să eşueze, deşi acolo nu exista nici măcar Zidul ca să-i oprească în loc. Canadienii au încercat să debarce la Dieppe în 1942. Aproape toţi au fost ucişi sau capturaţi. De aceea, Goebbels poate proclama cu toată siguranţa: „La Dieppe au rezistat nouă ore şi pe atunci nici nu exista Zidul. Dacă vor rezista nouă ore şi data viitoare, va fi frumos".

Dacă nu se hotărăsc să vină, timpul lucrează împotriva lor. Savanţii germani pun la punct arme secrete, care-i vor aduce Germaniei victoria. Termină de construit V-l, bomba zburătoare care va pulveriza oraşele engleze. Pregătesc primul avion de vânătoare cu reacţie, a cărui viteză, nemaiatinsă până acum, va face din avioanele aliate cu elice o pradă uşoară, înzestrează submarinele germane cu un sistem care le va permite să nu fie detectate de radarurile inamice. Dotată cu aceste arme inegalabile, armata germană va păşi iarăşi pe drumul succesului până la victoria finală.

E miezul nopţii. A sosit vremea de plecare. Heinz n-are nevoie să se îmbrace: de câteva zile, soldaţii din regimentul lui au primit ordin să doarmă în uniformele lor de postav gri-verzui. Nu trebuie decât să-şi tragă cizmele, să-şi prindă centironul, de care e atârnat un revolver, să-şi pună în bandulieră masca de gaze şi raniţa şi să-şi înfunde pe cap casca. În raniţă are o raţie de luptă: o cutie cu carne conservată (250 de grame) şi câteva cuburi dintr-o pâine atât de tare că, pentru a o putea mânca, ar trebui s-o înmoaie mai întâi în apă sau lapte, drept care soldaţii au poreclit-o „raţia de fier". Raniţa mai conţine şi două bandaje pentru cazul în care ar fi rănit.

Heinz iese din adăpost, care a fost acoperit cu plase verzi de camuflaj. O tranşee, camuflată şi ea, duce la punctul de observaţie fortificat Camaradul infanterist este deja acolo. Regulamentul prevede ca straja să fie făcută concomitent de un artilerist şi de un infanterist. Unul supraveghează la dreapta, celălalt la stânga. E întuneric beznă. Un vânt tăios pătrunde în fortificaţie prin ambrazura de observare. În faţă, pe mare, nimic neobişnuit. Dar pe cer, deasupra norilor, un duduit surd şi continuu, ca şi cum acolo, sus, o uzină ar pune în mişcare miile sale de motoare. Este aviaţia aliată. A atacat în această după-amiază Yves-en-Bessin, un mic port de pescari situat la cinci kilometri de fortificaţia lui Heinz. Bombardamentul a fost atât de puternic, încât Heinz şi camarazii săi au crezut că locuitorii aşezării n-o să-i mai supravieţuiască. Avioanele o să treacă. Trebuie să fie mii. „Ceva nu-i în regulă, îşi spune Heinz. Să fie în noaptea asta? Tocmai când este el în post? Mare baftă ar mai avea! Simte ceva frecându-i-se de picior. Tresare. E căţeluşul adoptat de formaţie, care le ţine de urât în orele de strajă. Ei, dar să nu ne enervăm! Să supraveghem atent plaja şi fără să rămânem cu privirea fixată într-un loc, aşa cum a recomandat locotenentul Wagner.

Cei doi băieţi, artileristul şi infanteristul, au în faţa lor, pe plajă, aliniamente de forme negre, care abia pot fi deosebite în beznă, ca şi cum o armată ar fi rânduită în poziţie de drepţi, aşteptînd hotărîtă asaltul aliaţilor.

Această armată e făcută din lemn, fier şi beton. A fost inventată de mareşalul Rommel.

Un senior al războiului

Mareşalul Rommel este în acest moment cel mai bun dintre comandanţii militari germani. Soldat de carieră, de nouăsprezece ani, a luptat vitejeşte în timpul primului război mondial, în cursul celui de-al doilea s-a luptat împotriva Franţei în fruntea unei divizii care a înaintat atât de repede şi a surprins atât statul-major francez, încât a fost supranumită „divizia fantomă". Însă gloria şi bastonul de mareşal avea să le dovedească Erwin Rommel pe pământul Africii. Acolo, în Egipt şi în Libia, împotriva trupelor engleze, în deşerturi nesfârşite, războiul este, în primul rând, purtat de tancuri. Rommel şi le conduce cu ardoarea unui ofiţer de cavalerie. E întotdeauna în frunte, conducând asaltul dintr-o maşină blindată luată de la englezi, pe care a poreclit-o „Mamut". Curajul său devine legendar şi la fel sângele rece de care dă dovadă. Într-o zi se rătăceşte şi ajunge în faţa unui spital de răniţi englezi. E însoţit doar de câţiva ofiţeri, aşa că firesc ar fi să fie făcut prizonier. Dar, fiindcă dă dovadă de o nemaipomenită siguranţă de sine, englezii cred că după el vin companii de tancuri şi că ei vor fi cei capturaţi. Rommel, impasibil, inspectează răniţii englezi, îi îmbărbătează, îi întreabă pe medici de ce medicamente au nevoie, ca să le trimită, şi urcă înapoi în maşina lui de comandant, salutat de întreg personalul spitalului. Altă dată, datorită firii sale impetuoase, ajunge cu maşină cu tot pe un aerodrom englez. Vehiculul lui e recunoscut şi urmărit de britanici. Rommel, aflat la volan, reuşeşte să scape ca prin minune şi să se înapoieze la liniile sale. Un lucru şi mai senzaţional s-a petrecut în cursul unei misiuni de recunoaştere pe

care a ţinut s-o execute personal. Temeritatea l-a dus drept în mijlocul trupelor inamice. A mers o noapte întreagă cot la cot cu coloanele de blindate engleze. Şi, culmea, nimeni nu l-a remarcat, aşa că în zori a putut să se întoarcă înapoi la cartierul său general. Acest comandant impetuos avea „baraka", după cum spun arabii: un noroc nemaipomenit părea că-l însoţeşte până şi în cele mai nebuneşti acţiuni ale sale.

Rommel nu era însă numai un comandant militar remarcabil şi un oştean curajos; era de asemenea, şi mai ales, un om înzestrat cu simţul onoarei. N-a dat niciodată un ordin neomenos. Ba, dimpotrivă, dădea dovadă de generozitate faţă de prizonierii şi răniţii duşmani. Se bătea, şi se bătea aprig, dar asemenea cavalerilor din evul mediu, care-l salutau pe adversarul învins şi ar fi preferat mai degrabă să piardă decât să câştige prin cruzime sau perfidie, într-un cuvânt, Rommel era contrariul generalilor SS care-l înconjurau pe Hitler. Adversarii săi, generalii englezi, ar fi fost mândri să-l numere printre ei. Cât despre soldaţii britanici de rând, aceştia nutreau pentru Rommel o mare admiraţie şi născociseră chiar expresia „să faci un rommel" pentru a desemna o faptă vitejească. Rommel era în ochii lor „un tip în genul lui Napoleon". Aşa că, până la urmă, şefii lor, neliniştiţi de o asemenea popularitate, au cerut oficial ca numele lui Rommel să nu mai fie pronunţat în armata engleză!

Acest vajnic cavaler, acest luptător legendar era, totuşi, un general al lui Hitler. Se deosebea cât se poate de mult de asasinii SS, dar lupta în aceeaşi tabără cu ei. Îl disprețuia pe obezul Göring, care voia să înfometeze Europa, dar asculta ordinele. Fiecare din victoriile sale întârzia înfrângerea germană şi permitea executarea şi mai multor obstacole, infometarea şi mai multor copii, afundarea şi mai mult a popoarelor în mizerie şi umilinţă. Şi dacă geniul militar ar fi fost de ajuns ca să-i aducă ţării sale victoria definitivă dintr-o singură lovitură, el ar fi făcut să termine „ciuma nazistă" şi ar fi cufundat Europa în acea "epocă a întunericului" de care vorbea Winston Churchill.

Îl admira pe Hitler, al cărui corp de pază îl comandase, dar nu se prea sinchisea de ideile lui politice! Iubea Germania, ţara sa, şi o voia victorioasă şi puternică. Fusese combatant în 1914-l918, se simţise umilit de înfrângere şi dorea o revanşă. Restul nu-l privea pe el. Cu Anna Frank, ascunsă în podul casei şi sortită morţii dacă era descoperită? E treaba Gestapoului, şi nu a lui. Treaba lui e armata care se bate în mod onest în deşertul Africii. André Kirschen e într-o celulă la Anrath, iar fratele său Bob a fost împuşcat la Mont Valerien? Poveşti de-ale teroriştilor, care nu-l privesc pe Rommel; el n-a ordonat să fie împuşcat nimeni. Jacques Auverpin şi mama sa sunt în pragul foametei ca aproape toţi locuitorii oraşelor ocupate? Nu-i el răspunzător de asta. De altfel, el nu trebuie să facă faţă plicticoaselor probleme pe care populaţia civilă le impută războinicilor fiindcă deşertul african, câmpul său de luptă, este, la drept vorbind, pustiu.

Rommel ştie că în Europa se petrec în fiecare zi grozăvii. Cunoaşte crimele naziste. La cartierul lui general au venit germani antihitlerişti ca să-i prezinte înfricoşătorul tablou. Le-a răspuns că nu-i treaba lui să se amestece. „Sunt soldat şi-mi fac datoria de soldat!" Şi tot în deşert trăiesc struţii, care-şi vâră capul în nisip ca să nu vadă ce nu le place.

De la celebrul mareşal Rommel până la simplul soldat Heinz Tiebler, distanţa e imensă, dar starea lor de spirit este aceeaşi. Heinz nu-şi pune întrebări. Consideră că datoria lui de patriot este să lupte pentru ţara sa până la moarte. Restul nu-l priveşte. Sunt mii ca el în armata germană. În toate armatele din toate timpurile şi din toate ţările, adevăraţii criminali sunt rari, dar orbirea de care dau dovadă concetăţenii lor le permite să-şi ducă la îndeplinire fărădelegile. Anna Frank a scris într-o zi în caietul ei: „nu pot să cred niciodată că numai cei puternici, guvernanţii, capitaliştii, poartă răspunderea pentru dezlănţuirea războiului. Nu, şi omul de pe stradă e tot atât de mult doritor să-l facă, altminteri popoarele s-ar fi revoltat de multă vreme. O, de ce sunt oamenii atât de nebuni?"

Până la urmă, mareşalul Rommel a deschis însă ochii. Pentru aceasta a fost nevoie ca armata engleză a lui Montgomery să-l izgonească din Africa, aliaţii să debarce în Italia, Armata Roşie să obţină victorie după victorie. Numai atunci a înţeles Rommel că Hitler ducea Germania la catastrofă şi că pentru semnarea păcii acesta trebuia înlăturat. A protestat mai ales împotriva înrolării în armată a tinerilor germani care sunt încă nişte copii: „E o nebunie să sacrifici tot tineretul ăsta!" Nu a fost ascultat. Aşa că a acceptat să ia legătura cu anumiţi generali germani care pregătesc un complot. În acelaşi timp a acceptat dispoziţia lui Hitler de a prelua comanda celor cinci sute de mii de soldaţi însărcinaţi cu paza coastei din Olanda până în Bretania. S-o fi făcut cu scopul tainic de a uşura debarcarea aliaţilor pentru a pune mai repede capăt regimului nazist? Câtuşi de puţin. Rommel nu vede şi nu urmăreşte decât interesul Germaniei. Vrea pace, dar o pace cât mai avantajoasă cu putinţă. Raţionamentul lui e următorul: dacă o să le administrăm anglo-

americanilor o înfrângere sângeroasă pe plajele din vest, ei vor accepta o pace separată, lăsându-i Germaniei unele din cuceririle sale, şi noi vom putea să ne năpustim cu toate forţele noastre asupra ruşilor.

Erwin Rommel soseşte deci pe viitorul front de vest în ianuarie 1944 cu intenţia fermă de a lupta şi de a câştiga. Zidul Atlanticului? Îi vede tăria şi slăbiciunile. Trupele puse sub comanda sa? Ştie că sunt alcătuite din soldaţi ori prea bătrâni, ori prea tineri, obosiţi de atâta luptă sau, dimpotrivă, lipsiţi de experienţa războiului. Nu poate să-i întinerească pe soldaţii bătrâni şi să-i transforme, atingându-i cu o baghetă magică, pe băieţii ca Heinz Tiebler în războinici experimentaţi. I se refuză chiar şi materialul indispensabil unei bătălii moderne, deoarece acest material este rezervat frontului de est. Aşa se face că tunurile diviziei lui Heinz sunt trase de cai, şi nu de camioane! Rommel i s-a plâns lui Hitler de lipsa de mobilitate a diviziilor sale, dar fuhrerul i-a răspuns sec: „Rolul lor este de a se lăsa omorâte în spatele fortificaţiilor lor. Aşa că n-au nevoie să fie mobile". Răspunsul era idiot, dar era răspunsul unui führer pe care nimeni nu îndrăznea să-l contrazică, nici măcar mareşalul lui favorit.

Totuşi, contemplând cu ochii lui albaştri nisipul lor, care-i amintesc de deşertul Africii, Rommel se gândeşte că aceste plaje, pe care se jucau cândva copii, ar putea fi transformate, cu puţină imaginaţie şi cu multă muncă, într-o capcană ucigătoare pentru infanteriştii inamici.

Un mareşal îndemânatic

Erwin Rommel a fost întotdeauna deosebit de îndemânatic. Când părinţii i-au făcut cadou prima motocicletă, a demontat-o toată, apoi a recompus-o bucată cu bucată. Mai târziu, când a devenit ofiţer, şi-a manifestat pe deplin îndemânarea, combinând-o cu o şiretenie redutabilă.

Aşa se face că a reuşit să-i înşele în Africa pe adversarii săi, dând dispoziţie să se sudeze o elice la spatele câtorva camioane. Pornind vijelios, acestea stârneau, din cauza elicei, un nor de nisip, ceea ce i-a făcut pe inamici să creadă că era vorba de o divizie blindată. Cădeau în capcană, porneau cu tancurile la atac, şi Rommel, care masase carele de asalt ceva mai departe, îi bătea. Şiretenia lui i-a adus curând porecla de „Vulpea deşertului". Cât despre mine, ele erau pentru Rommel o adevărată pasiune. Le sporea neîncetat eficacitatea. Englezii, ca şi germanii, aveau, firește, echipe de specialişti care deschideau drum infanteriei, reperând amplasamentul minelor îngropate cu ajutorul unui instrument poreclit "ciocanul cu coadă" şi dezamorsându-le cu mâna. Dar Rommel a născocit suprapunerea a două mine. După ce genistul britanic dezamorsa prima mină şi o scotea din nisip, a doua îi exploda în faţă şi-l omora. Câmpurile de mine pe care le semăna în deşert deveniră curând atât de ucigăttoare, încât englezii le-au denumit „grădinile iadului"!

Rommel va da dovadă de aceeaşi şiretenie pe plajele din vest, a căror apărare şi-o asumă.

Îndemînatic cum era, va folosi materiale ieftine, scânduri de lemn, şine de oţel, blocuri de beton. Dar imaginaţia sa va şti să facă din ele capcane ucigătoare.

Mai întâi i-a venit ideea să folosească vechile obstacole antitanc fabricate la începutul războiului, dar blindatele cele mai noi le strivesc sub greutatea lor. Inofensive pe pământ, ele vor redeveni eficace în apă, deoarece coca unei nave de debarcare nu are grosimea blindajului unui tanc. Din ordinul lui sunt strânşi mii de arici. Un arici e alcătuit din trei bucăţi de şină de cale ferată, ceva mai lungi de un metru şi sudate la mijloc în unghi drept. Plajele sunt „împănate" cu arici. După câteva zile, o surpriză neplăcută: aricii se înfundă în nisipul plajei. Rommel ordonă atunci ca fiecare din cele trei bare ale lor să fie fixate într-un soclu de beton. De data asta, obstacolele rezistă.

Porţile belgiene sunt şi ele recuperate de Rommel. Denumite astfel pentru că semănau cu un portal şi erau utilizate de armata belgiană, ele sunt nişte uriaşe construcţii metalice înalte de doi metri şi cântărind mai multe tone. Dar deşi sunt grele, nu prea rezistă la furtuni şi multe sunt dărâmate. Ar trebui inventate obstacole care să se lase mai anevoie luate de apă. Rommel găseşte soluţia: pari de lemn. Sosesc cu zecile de mii pe coaste, şi soldaţii germani, extenuaţi, cu palmele pline de băşici, îşi petrec zilele înfigându-i în nisip, cu vârful îndreptat spre largul mării. Lucrul merge prea încet pentru Rommel: e nevoie, în medie, de trei sferturi de oră pentru a instala un par. Ori, timpul e limitat. Aliaţii pot debarca mâine sau săptămâna viitoare. Atunci, îndemânaticul mareşal are o idee genială: să se sape găuri cu ajutorul stingătoarelor de incendiu. Într-adevăr, apa sub presiune mare scurmă repede nisipul moale. Nu mai sunt necesare decât trei minute pentru instalarea unui par. Rommel e mulţumit. Un stâlp îndreptat spre larg e un lucru bun. Dar va pricinui oare destule stricăciuni navelor de debarcare? Rommel, şi de data aceasta, are soluţia gata: ordonă să se fixeze la capătul parului un uriaş deschizător de conserve din oţel, care va găuri navele de debarcare. Ba mai mult, îi vine ideea să plaseze pe

el un obuz transformat în mină-cursă sau o mină care să explodeze la cea mai uşoară atingere şi pe care soldaţii săi s-au grăbit s-o poreclească „spărgătorul de nuci".

Este oare aceasta soluţia ideală? Nu, câtuşi de puţin. Fiecare par ocupă doar un loc infim în mare, iar ambarcaţiunile vor putea scăpa de ei fie printr-un noroc, fie datorită dibăciei pilotului de la cârmă care va reuşi să le zărească la timp. Ar trebui descoperit un sistem care să silească nava de debarcare să se arunce în deschizătorul de conserve sau în mina spărgător de nuci. Rommel inventează acest sistem. El constă în a grupa parii câte trei. Doi dintre ei, aşezaţi în formă de V, se sprijină pe al treilea. V-ul este deschis spre larg, astfel încât ambarcaţiunile, după ce intră între cleştii capcanei, să nu mai poată manevra ca să iasă de acolo şi să fie îndreptate de doi pari în formă de V spre deschizătorul de conserve, spre mina-cursă improvizată din obuz sau spre mina de nuci, fixate în vârful celui de-al treilea par.

Soldaţii germani, transformaţi în dulgheri, trebuie să facă şi pe zidarii. Rommel a inventat un nou obstacol: dintele balaurului. Este o piramidă de beton cu bază triunghiulară. Prezintă avantajul că, şi după ce e răsturnat de un vas lansat în plină viteză, continuă să oonstituie o primejdie serioasă pentru următorul vas, deoarece forma sa, are întotdeauna unul din vârfuri în sus.

Arici cehi, porţi belgiene, pari simpli, pari complicaţi; dinţi de balaur — formele lor întunecate le zăreşte Heinz Tiebler prin ambrazura punctului său de observaţie. Câtă sudoare şi osteneală pentru a realiza piedicile născute de imaginaţia neobosită a mareşalului Rommel. La început, soldaţii au fost mândri că se află sub comanda unui comandant atât de celebru. Fiecare ştia legenda ţesută în jurul lui în Africa! Dar, în cele din urmă, au ajuns să creadă că Rommel al lor nu mai era Rommel. Omul care pornea vijelios odinioară în fruntea tancurilor se transformase într-un şef de şantier. Tot timpul petrecut cu ei, el îşi înmulţea raidurile-inspecţie, care constituiau exasperarea generalilor şi a coloneilor. Când venea pe neaşteptate într-o unitate, începea prin a le ordona tuturor ofiţerilor, să arate mâinile. Dacă erau bătătorite, zdrobite sau pline de băşici, chipul mareşalului se destindea într-un zîmbet uşor de satisfacţie. Atunci făcea un semn şoferului, Daniel, iar acesta se ducea să ia un acordeon din portbagajul Horchului decapotabil. Era cadoul rezervat celor ce munceau bine. Ceilalţi... Ei bine, ceilalţi păstrau amintirea unei mânii formidabile, însoţită de o ploaie de pedepse. Dacă ofiţerii încercau să-l calmeze invocând oboseala oamenilor, Rommel urla: „Mai bine nişte vii obosiţi decât nişte morţi odihniţi!"

Fapt este că în noaptea aceasta, auzind duduitul avioanelor aliate, care continuă să zboare deasupra, Heinz Tiebler şi camaradul lui, infanteristul, nu regretau eforturile făcute. Aceste forme negre aliniate pe plaje le dau un sentiment de mare siguranţă. Dacă aliaţii vin, or să dea cu nasul de ele („Să fie în noaptea asta? Parcă n-au fost niciodată atâtea avioane pe cer!"), o să le vină din această pădure de obstacole. Ambarcaţiunile lor se vor zdrobi de masivele porţi belgiene, coca le va fi străpunsă de şina aricilor cehi sau de dintele balaurului, vor fi trase în ţeapă de deschizătorul de conserve, vor sări în aer în contact cu obuzele sau cu minele spărgător de nuci. În câteva minute, marea va deveni un cimitir de nave dezmembrate. Cât despre navele ce se vor strecura ca prin minune printre obstacole, ele vor trebui după aceea să se ferească de epave mai înainte de a ajunge la plajă. Locotenentul Wagner va da atunci ordinul de tragere, pe care Heinz îl va transmite prin telefon, iar bateriile de tunuri, bine camuflate în interiorul ţinutului, vor împroşca inamicul cu o ploaie deasă de obuze. Ce joc de-a masacrul!

Câţi dintre infanteriştii aliaţi vor avea şansa să ajungă nevătămaţi pe plajă?

În tot cazul, Heinz n-ar vrea să-şi schimbe locul cu al lor. Şi nici atunci nu se vor afla încă la capătul suferinţelor. Plaja, pustie şi netedă, nu oferă nici un adăpost, în afara unui mic rambleu de pietricele aduse de mareele succesive (dar e atât de mic, că nu te poţi adăposti după el decât dacă te culci pe burtă). Soldaţii aliaţi vor trebui deci să străbată în pas alergător un adevărat câmp de tragere măturat de mitralierele germane. După care supravieţuitorii vor ajunge la baza falezei. Înaltă de vreo patruzeci de metri, ea este de netrecut pentru tancuri. Blindatele aliate n-ar putea ieşi de pe plajă decât prin patru văi minuscule încadrate de fortificaţii şi barate de un zid de beton lat de un metru şi înalt de doi. Fără îndoială că pifanii vor încerca să escaladeze singuri faleza, dar Rommel a ştiut să facă ascensiunea primejdioasă: solul este înţesat cu mine. Unele dintre ele, vârâte într-o cutie de lemn, nu pot fi detectate. Altele seamănă cu un borcan de dulceaţă plin cu bile de sticlă şi sunt şi ele imposibil de detectat. La o simplă atingere cu piciorul, explozia azvârle afară din pământ aceste bile ucigaşe. Dar Rommel, care se gândeşte la toate, cunoaşte tradiţia eroică a geniştilor aliaţi: dacă o mină îi explodează vreunuia sub picioare, acesta se aruncă asupra ei ca să-i apere pe

camarazii care-l urmează. De aceea, mareşalul a pus să fie îngropate în pământ mii de mine săritoare, care funcţionează în doi timpi: mai întâi ţâşnesc din pământ şi sunt proiectate la nivelul centurii, astfel încât genistul să nu se poată culca pe ele, apoi explodează, zvârlindu-şi schijele ucigaşe pe un diametru de cincizeci de metri.

Probabil că aliaţii, care-l cunosc pe Rommel, şi ştiu ce-i poate pielea, se aşteaptă să dea peste aceste noi ale arme ale iadului. Totuşi, mareşalul le-a pregătit şi surprize inedite. Hitler să-i fi dat ideea? Führerul, în discursurile sale, proclama că aliaţii nu vor reuşi să pătrundă în „Fortăreaţa Europa". O fortăreaţă care aminteşte de castelele din evul mediu, cu plumb, apă clocotită şi pietre uriaşe aruncate de sus în capul agresorilor care încercau să escaladeze zidul. Rommel a înlocuit plumbul şi apa clocotită cu petrol. Ici şi colo uriaşe rezervoare sunt înfundate în pământ, ferite de obuze. Sistemul lor de ţevi duce la aruncătoare de flăcări bine ascunse. Ofiţerul german însărcinat cu vegherea lor n-avea decât să apese pe un buton pentru a vărsa asupra asediatorului un fluviu de petrol. În privinţa pietrelor, Rommel le-a înlocuit în mod avantajos cu obuze deja amorsate, adică gata să explodeze, atârnate la capătul unei frânghii de-a lungul falezei. O lovitură de cuţit şi frânghia retezată va lăsa să cadă peste infanteriştii aliaţi care se caţără pe pantă, focul.

Nu, hotărât lucru, Heinz n-ar vrea să fie în locul inamicului. Decimaţi pe mare de obstacole, seceraţi pe plajă tunurilor şi al mitralierelor, sfârtecaţi de mine, arşi de aruncătoarele de flăcări, câţi vor rămâne — şi în ce stare — când vor trebui, în sfârşit, să angajeze lupta împotriva infanteriei germane, bine adăpostită în fortificaţiile ei. Dealtfel, cu fiecare zi care trece, şansele lor de a supravieţui scad, căci Rommel îi dă bătaie cu construirea obstacolelor şi instalarea minelor. Parcă nu ştie ce-i oboseala. Nu fumează, nu bea şi de-abia mănîncă. De dormit, doarme? Niciodată mai mult de cinci ore pe noapte: consideră că e timp pierdut. E în picioare înainte de ora patru dimineaţa, sare în Horchul cu portbagajul plin de acordeoane şi... la drum pentru inspectarea lucrărilor! Au fost instalate până acum o jumătate de milion de obstacole în sectorul pe care-l comandă — vrea dublu. Cinci milioane de mine sunt deja la locul lor! El vrea două sute de milioane! Soldaţii ajung să se întrebe dacă soarele Africii nu l-a bătut cam mult în cap. Doresc chiar ca aliaţii să debarce ca să se termine odată cu dulgheritul şi zidăritul. Cât despre ofiţerii lor, de cum întoarce Rommel spatele, fac glume pe socoteala celui care încalcă tradiţiile, examinează mâinile soldaţilor şi îşi petrece timpul inventând obstacole ce nu figurează în nici un manual al Şcolii de război. Îi spun lui Rommel „maresalul-puşti". E o poreclă pe care i-a găsit-o bătrânul mareşal von Rundstedt, care comandă toate armata germană din vest şi este cam invidios pe avansarea-fulger a tânărului Rommel (în vârstă, totuşi, de cincizeci de ani) care în trei ani ajunge din colonel, mareşal.

Dar ce poţi să-i răspunzi mareşalului-puşti când lansează faimoasa sa frază soldaţilor istoviţi şi ofiţerilor posomorâţi: „Mai bine nişte vii obosiţi decât nişte morţi odihniţi"?

În noaptea asta, în timp ce privirea lui Heinz se plimbă iarăşi şi iarăşi peste obstacolele inventate şi impuse de Rommel, acesta din urmă nu studiază, ca de obicei, hărţile la cartierul său general. În ajun, Horchul condus de Daniel a pornit-o spre Germania. Rommel avea să se întâlnească cu soţia sa, Lucia-Maria, a cărei zi de naştere era la 6 iunie. Îi făcea cadou o pereche de pantofi de antilopă gri. Cu trei săptămâni în urmă, la 15 mai, îi scrisese plin de încredere: „Munca desfăşurată în cursul ultimelor săptămâni este considerabilă. Sunt convins că inamicul va suferi consecinţele dacă atacă şi că, până la urmă, nu va obţine succesul sperat". În casa sa de la Herrlingen, Rommel îl va găsi şi pe fiul său, Manfred, un băiat de cincisprezece ani, care, deşi îşi continuă studiile, e servant, ca atâţia germani tineri de vârsta lui, într-o baterie antiaeriană.

Avioanele care zboară deasupra falezei Omaha nu se duc să bombardeze Germania: Heinz aude în spatele lui explozia surdă a bombelor. Probabil că au căzut la Bayeux, la mai puţin de zece kilometri de coastă. E obişnuit cu asemenea bombardamente. Nu, nu bombele îl neliniştesc pe Heinz, ci acest duduit care nu se mai sfârşeşte acolo sus, pe cer. Încredinţat că n-a mai auzit niciodată atâtea avioane, se gândeşte, încercat de o tulburare care nu este încă frica, ci o oarecare nelinişte: „Nu-i în regulă, se petrece ceva". Disciplinat, continuă să observe marea neagră, tivită de spuma albă a valurilor, şi plaja înţesată cu obstacole.

„Se întâmplă ceva neobişnuit..." — asta e şi părerea lui Franz Gebauer. Are optsprezece ani, ca Heinz Tiebler, şi ca şi el, este radiofonist de artilerie în sectorul Omaha. Dar, în timp ce Heinz este pe faleză, într-un punct de observaţie fortificat, postul lui Franz este la bateria de tunuri care se află în poziţie în interiorul ţinutului. Când se va angaja lupta, el va primi ordinul de tragere de la observatorii înaintaţi şi îl va transmite lui Giesing, care comandă tirul celor patru tunuri ale bateriei. Să fie în noaptea asta? Franz nu e de strajă, dar nu reuşeşte să doarmă. E un zgomot la fel de asurzitor ca pe peronul unei gări atunci când trece un

rapid în plină viteză. Dar rapidul ăsta nu se mai termină... Câte să fie? Desigur, sute, poate mii...

Reinhold Wagner, tunarul de douăzeci de ani, este în post la câteva sute de metri mai încolo, aproape de altă baterie de obuziere. Şi el este neliniştit. Şeful lui, căpitanul Miiller, doarme la o fermă în imediata apropiere. Trebuie să-l trezească? Şi dacă a fost sculat din pat pe degeaba, căpitanul o să-i dea o pedeapsă? Reinhold se hotărăşte să mai aştepte câteva minute. Apoi încă cinci. Vacarmul, acolo sus, continuă. Ei, n-are încotro, trebuie să se ducă... Reinhold se îndreaptă spre ferma unde doarme căpitanul lui.

Ce se întâmplă? Unde se duc avioanele astea, care nu sunt toate, fără-ndoială, bombardiere? Franz şi Reinhold sunt cu toţii pradă aceleiaşi nelinişti. Nu e numai spaima de a trece poate curând prin experienţa războiului: este şi senzaţia neplăcută că lucrurile nu se desfăşoară aşa cum s-a prevăzut. De când sunt în dispozitiv pe această plajă din Franţa, li s-a repetat mereu că asediatorul va apărea din apă. De aceea tunurile sunt orientate spre mare, de aceea spre ea sunt îndreptate toate obstacolele inventate de Rommel, de aceea pentru a-i opri pe infanteriştii veniţi de pe plaje au îngropat geniştii mii şi mii de mine. Ori, iată că primejdia nu vine dinspre mare, ci din aer. Nu mai este în faţa lor, ci în spate, acolo unde escadrele de avioane îşi vor lepăda misterioasa lor încărcătură...

Ce se întâmplă?

PARTEA A TREIA

Ca hoţii, noaptea

Planoarele se prăbuşesc peste obiectiv

Cele şase planoare, trase de bombardiere engleze Albermale, ajung deasupra coastei franceze. În acel moment, fiecare din piloţii lor acţionează o pârghie roşie pe care o are în faţă. Cablul de remorcare se desprinde şi bombardierele, eliberate, virează pe o aripă ca să se înapoieze în Anglia. Misiunea lor s-a încheiat.

Cea a maiorului englez Howard şi a celor o sută optzeci de soldaţi de elită ai lui, toţi voluntari, va începe peste şapte minute.

În fiecare planor sunt câte treizeci. Aşezaţi pe bancheta aflată de-a lungul fiecărui perete, oamenii ascultă uluitoarea linişte care a urmat după vacarmul produs de motoarele ambalate până la refuz ale bombardierelor. Planoarele cu aripi imense coboară în întuneric cu o încărcătură de războinici căptuşiţi cu arme, dar zborul lor, asemenea celui al liliecilor, nu face mai mult zgomot decât un fâlfâit.

Apărarea antiaeriană germană nu le reperează.

Thomas Waring este într-unul din cele trei planoare din faţă. Asemenea camarazilor săi, are chipul înnegrit cu un dop ars ca să se confunde mai mult cu întuneric. Îi e frică. Nu-i e frică de germani, deoarece ştie că e suficient de antrenat pentru a se măsura cu ei, ci de aterizarea iminentă. Aterizare? Mai degrabă zdrobire de sol. Planorul se

va aşeza pe un câmp îngust şi, dacă pilotul face o greşeală, oricît de mică, şocul va fi ucigător pentru treizeci de pasageri ai săi, neputincioşi. E drept, cei şase piloţi sunt demni de încredere. Au fost selectaţi şi antrenaţi cu grijă. Sunt asistaţi de un copilot, aşezat la dreapta lor, gata să ia comanda în cazul în care pilotul său ar fi ucis sau rănit de Flak, redutabila apărare antiaeriană germană. Sergentul Ainsworth, copilot al primului planor, este unul din acei oameni de oţel cu care pleci liniştit la luptă. Când a avut loc debarcarea în Sicilia, care a precedat invazia din Italia, sergentul Ainsworth a fost paraşutat în largul mării, la trei kilometri, dintr-o eroare a pilotului... Ainsworth a reuşit să ajungă înotând şi trăgând după el şi pe unul din camarazi rănit. Plaja la care a ajuns, sleit de puteri, era supravegheată de trei santinele inamice. Ainsworth s-a descotorosit de pistolul-mitralieră şi de revolver în largul mării şi nu mai avea decât pumnalul. Târându-se pe nisip, s-a apropiat de prima santinelă şi i-a înfipt pumnalul în inimă. Omul s-a prăbuşit fără să scoată nici un strigăt. A doua santinelă a murit la fel, câteva minute mai târziu. Pe a treia, Ainsworth s-a mulţumit s-o dezarmeze. Apoi a dispărut în interiorul ţinutului, după ce l-a instalat pe rănit într-o ascunzătoare. Câteva ore mai târziu, infanteriştii aliaţi, înaintând prin zonă, îl vor descoperi pe sergent păzind douăzeci de soldaţi inamici pe care i-a făcut prizonieri el singur...

Dar Ainsworth, ca şi ceilalţi, depinde de cel mai neînsemnat obstacol care îi poate sfâşia planorul. Carlinga este atât de fragilă... E alcătuită dintr-un placaj subţire care se zgâlţâie la fiecare gol de aer ca o frunză bătută de vânt. Ar putea fi străpunsă cu uşurinţă de o lovitură de cuţit. Podeaua este ondulată pentru ca oamenii să nu poată aluneca. Are două uşi, una în faţă, alta în spate, care se deschid de jos în sus. Fuzelajul nu are nici un hublou, aşa că în această lungă ţigară zburătoare habar n-au de altitudine şi de viteza cu care zboară. Un strigăt al pilotului îi va avertiza că aterizează. Atunci vor trebui să se prindă de coate şi să ridice picioarele pentru a reduce, pe cât posibil, violenţa şocului. După aceea, supravieţuitorii vor sări afară din avion şi vor angaja lupta.

Misiunea lor are o importanţă capitală pentru succesul debarcării. Ei trebuie să pună stăpânire pe două poduri. Unul traversează canalul care duce de la Caen la mare; celălalt, situat la câteva sute de metri de primul, permite trecerea râului Orne. Capturarea lor îl va împiedica în primul rând pe inamic să aducă întăriri împotriva trupelor debarcate şi după aceea va face posibilă înaintarea regimentelor aliate. Ori, comandamentul german, care a înţeles foarte bine importanţa celor două poduri, i-a pus pe genişti să le mineze şi le-a dat ordin ca, în cazul unui atac inamic, să le arunce în aer. Nu se poate spera deci să fie luate intacte decât prin surprindere. Chiar paraşutişti specializaţi în atacuri prin surprindere ar da greş, deoarece le-ar trebui cel puţin câteva minute ca să se elibereze de paraşută, să se adune şi să pornească la asalt: soldaţii germani care execută paza, alarmaţi, ar avea timpul necesar să declanşeze explozia. Comandanţii aliaţi, după ce s-au gândit de nenumărate ori, au ales, până la urmă, o soluţie primejdioasă: un comando va ateriza cu ajutorul unui planor drept peste obiectiv, va pune stăpânire pe postul de pază şi se va retrage pe poziţii ca să respingă contraatacurile germane până la sosirea trupelor aliate venite de pe plaje.

Şi de data aceasta, Rommel a complicat totul.

Vulpea deşertului prevăzuse că asediatorul va veni în acelaşi timp de pe mare şi din cer. Ştia că aliaţii antrenează de luni de zile zeci de mii de paraşutişti, soldaţi de elită care, datorită aviaţiei, ar putea „să sară capra" peste Zidul Atlanticului. La ce ar mai servi „Fortăreaţa Europa" şi faţada ei înţesată cu tunuri dacă paraşutiştii aliaţi ar pătrunde în ea pe uşa din dos, ca hoţii, noaptea?

Rommel, care-şi amintise de plumbul topit şi de apa clocotită a castelelor întărite din evul mediu, şi-a amintit atunci de şanţurile umplute cu apă care înconjurau zidurile, peste care nu se putea trece decât pe o punte mobilă. Din ordinul lui, toate ecluzele aflate în vecinătatea coastelor au fost închise, adunând mase de apă care au acoperit ogoarele şi păşunile. Aşa au reapărut bălţi şi mlaştini, pe care munca stăruitoare a oamenilor le secase de-a lungul veacurilor. Adâncimea lor depăşea arareori un metru, dar era de ajuns ca să se înece în ele un paraşutist strivit de harnaşamentul său şi îngreuiat de tot echipamentul. O ţară celebră pentru digurile sale putea chiar să dispară în parte sub valuri: Olanda, ţara adoptivă a Annei Frank. De aceea, Rommel a dat ordinul ca, în cazul când inamicul alege acest loc pentru a debarca, să se pregătească inundarea. Ar fi de ajuns câteva breşe făcute cu ajutorul explozivului pentru ca marea să recucerească pământurile care cu greu i-au fost smulse. Chiar Anna, din fundul ascunzătorii sale, aflase despre acest plan cu consecinţe dramatice cu patru luni mai înainte. La 3 februarie 1944, notase în jurnalul ei: „Debarcarea îi înnebuneşte pe oameni. Sunt articole în care se poate citi: "în caz de debarcare a aliaţilor în Olanda, autorităţile germane vor lua toate măsurile necesare pentru apărarea ţării; dacă va fi nevoie, se va recurge la inundare". Ei împart mici hărţi geografice ale Olandei cu regiunile ce urmează să fie inundate. Aflându-se în această zonă, oamenii

se întreabă ce se va întâmpla cu ei când apa pe străzi va fi de un metru. Într-adevăr, ce se va întâmpla cu familia Frank dacă populația din Amsterdam va fi evacuată? Să rămână pe loc? Ar muri curând de foame fără proviziile pe care le aduc prietenii lor olandezi. Să plece cu ceilalți în speranța că Gestapoul nu s-ar folosi de acest prilej ca să o ridice pe Anna, căreia îi place să glumească şi propune o soluție: „Vom pleca înot. Toată lumea o să-şi pună costumul de baie, a nu se uita casca, şi o să înotăm pe sub apă cât putem, şi atunci nimeni n-o să vadă că suntem evrei".

Inundarea nu este singurul mijloc imaginat de Rommel pentru a se apăra de paraşutişti. El, care a pus să se taie păduri întregi ca să se împăneze plajele cu obstacole, el ordonă noi tăieri. Vulpea deşertului se transformă din ce în ce mai mult într-un castor neobosit! De data asta e vorba de a sădi pe păşuni milioane de pari ascuțiți, nişte creioane în care să se înfigă paraşutiştii ce vor cădea din văzduh şi, fiindcă soldații germani sunt pe plaje, Rommel mobilizează pentru această nouă acțiune populația civilă. Mareşalul speră că francezii vor tăia cu dragă inimă parii, pe care ei îi botează imediat "nările lui Rommel" (soldații germani le spuneau "sparanghelii lui Rommel"). Ba trimite şi o instrucțiune la comandă: „Puneți-i să cânte în drum spre locul de muncă. Convingeți-i că lucrările sunt necesare pentru propria lor apărare".

Bietul Rommel! Un mare soldat, fără-ndoială, dar un om pe care naivitatea îl orbeşte... Ca şi cum francezii puteau să instaleze cu dragă inimă obstacolele menite să-i ucidă pe eliberatorii lor! „Propria lor securitate", scrie Rommel. Dar tocmai aliații sunt cei care le vor aduce francezilor securitatea, pacea, fericirea, scăpându-i de ocupantul german şi de Gestapo. Drept pentru care lucrul nu avansează la fel de repede cum sperase bravul mareşal. În zadar au înmulțit ofițerii săi amenințările şi pedepsele, mergând până la a-i azvârli în închisoare pe recalcitranți, nimic nu ajută: francezii se îndreaptă spre corvoadă trăgându-şi picioarele, şi nicidecum cântând, şi se mocăiesc îngrozitor până înfig un par.

Dar, oricât de puțin fac, încetul cu încetul, parii îndreptați spre cer ca nişte lănci amenințătoare se înmulțesc. La Londra, comandanții aliați examinează consternați fotografiile aduse de avioanele de recunoaştere. Vechiul lor duşman, Rommel, a ştiut să repereze întinsele păşuni favorabile aterizării paraşutiştilor sau planoarelor: acum sunt semănate cu sparangheli. Fără a mai pune la socoteală că îndemânaticul mareşal îşi perfecționează neîncetat invenția. El dispune să se întindă între pari rețele de sârmă ghimpată: chiar dacă paraşutistul ar avea norocul să cadă între doi sparangheli, tot ar risca să se rănească în sârma ghimpată. În sfârşit, suprema viclenie. Rommel dă dispoziție să se fixeze în vârful fiecărui sparanghel un obuz amorsat. Nici nu va fi nevoie ca planorul sau paraşutistul să atingă direct stâlpul ca obuzul să explodeze: o simplă atingere a rețelei de sârmă ghimpată e de ajuns pentru a declanşa explozia.

Tocmai spre această pădure de obstacole coboară cele şase planoare. Tocmai la parii ucigaşi ai lui Rommel se gândesc cu spaimă Thomas Waring şi camarazii săi. Viața lor depinde de acum înainte de îndemânarea piloților. Comandanții aliați le-au arătat acestora fotografii luate din avion cu cinci zile mai înainte. Piloții au recunoscut cele două păduri care reprezintă obiectivul lor, dar au văzut şi zecile de gropi săpate în apropiere şi care nu figurau pe fotografiile precedente. Totul era pregătit pentru sădirea sparanghelilor şi germanii, în cinci zile, avuseseră timp berechet ca să pună parii. Sergentul Ainsworth şi prietenii săi n-au şovăit: „Foarte bine — au spus ei cu sânge rece —, parii vor rupe aripile, dar asta ne va încetini şi ne va împiedica să ne frângem gâtul de pod..."

O zguduitură puternică! Aterizarea! Planorul atinge pământul cu un zgomot îngrozitor de lemn sfărâmat şi zvîcneşte de două ori. Prin uşile deschise, Thomas zăreşte un foc de artificii care luminează noaptea: trag! Nu, se înşeală: nu sunt gloanțe trasoare, ci jeturi de scântei țâşnesc când aripile se lovesc de sârma ghimpată. Căci planorul îşi încheie cursa nebunească într-un pachet de sârmă ghimpată. Intră în el cu botul şi cu asemenea viteză, încât coada i se ridică în sus. Oare se va rupe în două? Carlinga rezistă cu greu, apoi cade cu un trosnet cumplit. Un om se prăbuşeşte pe podea, mort pe loc.

Germanul Wilhelm Furtner este de pază pe pod şi ascultă, ca şi camarazii săi de pe coastă, duduitul escadrelor de avioane care brăzdează cerul. Bombe cad asupra oraşului Caen, la câțiva kilometri de pod. Rachete luminoase coboară încet. Apărarea antiaeriană germană trage neîntrerupt cu obuze şi gloanțe trasoare. De departe Furtner vede venind spre el o masă întunecată apărută din noapte. E un avion. „Un bombardier căruia i s-a venit de hac", îşi zice el. Aparatul atinge solul atât de aproape de el, că o clipă Furtner se teme să nu fie zdrobit. E un planor din fruntea formației înmatriculat PF 800 — cel al sergentului Ainsworth —, pe care extraordinarul său pilot a reuşit să-l depună la douăzeci şi trei de metri de pod. Furtner îşi încarcă puşca şi o duce la umăr. Nu se aude nici un zgomot. Probabil că echipajul a murit. Liniştit, se pregăteşte să-şi pună din nou puşca în bandulieră, când douăzeci şi nouă de diavoli cu fața

neagră țâșnesc din carlinga sfărâmată urlând: „Able! Able!" E strigătul lor de adunare. Furtner este rănit şi scos din luptă înainte de a-şi fi revenit din surpriză. Celelalte două planoare se prăbuşesc, la rândul lor, în faţa podului şi pasagerii lor se năpustesc la atac, strigând: „Baker! Baker!" şi „Charly! Charly!"

La intrarea pe pod e o fortificaţie betonată care opreşte accesul. Soldaţii care apără podul, smulşi cu brutalitate din somn, se reped spre mitralieră. N-au timp să tragă decât o serie scurtă, căci două grenade engleze lansate prin ambrazură îi scot din luptă. Şi-acum, pe pod! Thomas Waring şi camarazii săi pornesc spre el în pas alergător, cu pistolul-mitralieră la şold. La mijlocul podului, o santinelă germană înnebunită stă să lanseze o rachetă de alarmă. Zece pistoale-mitralieră îl ciuruie în acelaşi timp şi omul cade, cu inutila rachetă în mână. Câteva secunde mai târziu, podul de peste canalul din faţă se află în întregime în mâinile britanicilor. Cel de pe canalul celălalt, a căzut în acelaşi fel, năpădit de trupele aeropurtate, care au ţâşnit din planoare ca nişte diavoli.

Misiunea a fost îndeplinită. Radiofonistul Tappenden emite cuvintele convenite cu comandanţii aliaţi: „Ham and jam... Ham and jam" („Şuncă şi dulceaţă"). Ele le vor aduce la cunoştinţă succesul unei operaţii care le dăduse mult de furcă. În felul acesta îşi găseau justificarea pregătirile minuţioase care o precedaseră. Aici, ca şi în altă parte, statul-major aliat nu-şi cruţase eforturile. Ordonase avioanelor de recunoaştere să ia mii de fotografii cu cele două poduri, apoi pusese geniştii să construiască pe un râu din Anglia replica exactă a fiecăruia din ele, ca şi punctele fortificate care le apărau. Au urmat luni plicticoase de antrenament. Tot repetând noapte de noapte atacul asupra acestor afurisite de poduri, Thomas şi camarazii săi ajunseseră să le urască mai mult decât orice pe lume. Dar dobândiseră prin aceste repetiţii o precizie de automat. Dacă în noaptea cu pricina au fost de ajuns două grenade bine plasate ca să-i ia piuitul mitralierei germane, aceasta s-a datorat faptului că cei care le-au azvârlit repetaseră de nenumărate ori gestul la antrenament şi ştiau exact unde era ambrazur. Lui Thomas Waring, istovit, dar fericit, totul îi iese bine.

Cinci poduri care trebuie aruncate în aer

Paraşutistului englez Bill învinge, totul îi iese prost.

N-a aterizat unde trebuia. E singur, pierdut în noapte. Cocoşat de greutatea echipamentului, se îndepărtează încet de câmpul pe care a căzut. În jurul lui, zgomotul bătăliei. Deasupra, fluviul nesecat al gloanţelor trasoare ale apărării antiaeriene germane şi strălucirea lăptoasă a rachetelor luminoase. Pe pământ însă e beznă. Ba nu, uite o lumină. Bill se apropie. Vede o fereastră luminată. E o casă micuţă, izolată pe câmp. Bill înaintează încet, gata să tragă. Iată-l la piciorul zidului. Se îndreaptă de spate şi îşi spune: „Mai mult ca sigur c-o să fiu ucis". Dar dorinţa de a şti cine e în odaie este mai tare ca el. Ajungând la înălţimea ferestrei, face ochii mari. Uluit, vede o femeie tânără îngenuncheată lângă un pat în care se află doi copii. Cu mâinile împreunate, se roagă. Bill se îndepărtează fără zgomot. Mai târziu, mult mai târziu, ori de câte ori îşi va reaminti de Ziua cea mare, pe această femeie o va revedea, rugându-se pentru micuţii ei: „N-am s-o uit niciodată..."

Dar ceasul amintirilor frumoase nu venise încă. Deocamdată trebuia regăsit maiorul Roseveare, conducătorul unităţii lui Bill.

Unde e John Roseveare?

Îşi caută oamenii şi se gândeşte, şi el, că totul a început foarte prost. De-abia trecuse avionul lui de ţărmul francez, că Flakul l-a şi luat ca ţintă. Roseveare, asezat în uşa Dakotei, a văzut aprinzându-se lumina roşie, care însemna: „Fiţi gata pentru săritură". A fost surprins. În mod normal, semnalul ar fi trebuit să fie lansat mai târziu. S-a ridicat, ca şi oamenii lui, şi s-a aşezat cu faţa la uşă. Lumina verde. Trebuie să sară. Înainte de a-şi da drumul în întuneric, Roseveare acţionează pîrghiile care deschid buncărul Dakotei. Nu conţine bombele obligatorii, ci nişte cilindri groşi, înţesaţi cu explozivi, după care sare. O zguduitură brutală în umeri: i s-a deschis paraşuta. Ca de fiecare dată când sare, n-are senzaţia că coboară; i se pare că pământul e cel care urcă spre el. Şi repede. Asta din pricină că maiorul şi oamenii lui sunt supraîncărcaţi. Zece kilograme de echipament (arme şi muniţii) plus treizeci şi cinci de kilograme de explozivi băgate într-un sac legat de picior. Sacul atinge pământul primul. Roseveare, surprins, n-are timp să înceapă manevra de aterizare. Cade pe spate. Izbitură straşnică. Hamul îl împiedică să se ridice. Îşi trage pumnalul din cizmă şi taie cureaua. În graba mare, se răneşte rău la un deget... Peste tot în jurul lui, se aud zdrobindu-se planoare. O minge de foc trece pe deasupra capului lui. Este un bombardier doborât de Flak. Roseveare, care a reuşit, în sfârşit să se elibereze din hăţişul curelelor, se ridică şi constată haosul din jur. „Am crezut c-o să fiu omorât. Mă resemnasem. Mi-am spus: «Peste câteva minute vei fi mort». La început ţi se face foarte frică, apoi te obişnuieşti cu frica asta şi, până la urmă, nici nu te mai gândeşti la

pericol. Maiorul Roseveare nu se mai gândeşte acum decât la misiunea lui cea importantă. Trebuie să distrugă cinci poduri care permit trecerea peste Dives. Dacă aceste poduri nu sar în aer înainte de revărsatul zorilor, germanii vor putea trece peste ele blindatele care vor zdrobi trupele aliate venite pe mare. Distrugerea lor este absolut necesară. Roseveare ştie că n-are dreptul să dea greş.

Dar cum să reuşească?

Piloţii, stânjeniţi şi, fără-ndoială, înnebuniţi de Flak, au aprins lumina verde mult prea devreme. Roseveare şi cei câţiva oameni pe care a reuşit să-i adune se află la kilometri de obiectivele lor. Nu găsesc jeepurile cu care trebuiau să ajungă rapid la poduri: marile planoare Horsa care-i transportau fuseseră largate şi ele la nimereală de avioanele-remorchere urmărite de Flak. Ba şi mai grav: batalionul de paraşutişti canadieni care avea misiunea să deschidă drumul e lipsă la apel. Oamenii săi au fost aruncaţi pe câmpia normandă ca un pumn de confetti. Cum să pună Roseveare stăpânire, fără ei, pe podurile pe care trebuie să le arunce în aer?

Maiorul nu şovăie, îi strânge pe genişti în jurul lui: sunt vreo cincizeci, printre care Bill Irving, care a izbutit să-şi găsească comandantul. Roseveare spune: „Plecăm. Consemnul este să evităm lupta. Avem o treabă de făcut şi o vom face. Înainte!"

Mica trupă se pune în mişcare, transportându-şi explozivii în cărucioare demontabile. „Un băiat trăgea — povesteşte Ted Reynolds, un caporal de nouăsprezece ani — şi alţi doi împingeau, fiecare la câte o roată. Nu înaintam prea repede, dar înaintam". Mai mulţi genişti, răniţi la aterizare, îşi tîrăsc un picior şi încetinesc şi mai mult ritmul. Şi mai trebuie să ocolească şi sectoarele unde paraşutiştii englezi au angajat lupta cu inamicul. Rafalele de mitralieră alternează cu salvele de mortiere.

După o oră şi jumătate de la începerea acestei înaintări istovitoare, Roseveare descoperă pe marginea drumului o tăbliţă indicatoare: până la podul din Troarn mai sunt zece kilometri! Şi e deja ora patru. În curând se vor ivi zorile. Cu atât mai rău: vor continua. Un zgomot de motor îi sperie pe oameni. Dar nu-i decât un jeep rătăcit. Aparţine serviciului medical: remorca e plină de flacoane cu sânge pentru transfuzii, cu pansamente şi medica-mente. Roseveare îl rechiziţionează cu forţa. Pentru moment, podurile sunt mai importante decât răniţii. Precedată de jeep, trupa străbate sate atât de liniştite încât ai zice că sunt părăsite. Numai câinii latră furios. Se pătrunde în pădurea Bavent. Acolo, la o răscruce, Roseveare îşi mai strânge o dată oamenii: „O să ne despărţim şi o să alcătuim cinci grupuri care vor avea, fiecare, ca obiectiv un pod. Împărţiţi-vă explozivii. Şi baftă tuturor!"

"Sunt prieteni!"

Săritura sergentului paraşutist William Poole a început cu peripeţii. Un obuz al apărării antiaeriene a explodat în faţa uşii avionului său tocmai în momentul când îşi dădea drumul al doisprezecelea soldat, i-a azvîrlit pe ceilalţi la podea, aşa că au pierdut multe secunde înainte de a se arunca în gol. În avion, mai multe secunde înseamnă mai mulţi kilometri; obiectivul a fost ratat. Dar asta nu-i totul: William are macabra surpriză de a ateriza exact pe zidul ce înconjură un cimitir, îşi pierde echilibrul şi cade de pe el pe un mormânt acoperit cu o placă de sticlă, care se sparge în mii de bucăţi. Năucit, mai mult mort decât viu, se ridică în picioare şi zăreşte ţeava unei puşti îndreptată spre el. „A fost un moment tare greu". Deschizînd larg ochii, îl recunoaşte la timp pe care se pregăteşte să tragă: e paraşutistul care a sărit după el. Cei doi oameni părăsesc împreună cimitirul.

Aparţin unităţii maiorului Roseveare, dar sunt departe de ea. Obuzul german a împiedicat saltul în grup. Camarazii lor au aterizat cu mai mulţi kilometri în urmă. Ce-i de făcut? Răspunsul e tot atât de clar pentru Poole ca şi pentru maiorul Roseveare: să încerce să ducă la îndeplinire misiunea, care constă în a arunca în aer unul din cele cinci poduri pe care unitatea avea misiunea să le distrugă. Lui Poole nu-i trece nici o clipă prin minte să se pună la adăpost sau să aştepte întăriri. Ştie că fiecare minut contează. A primit misiunea să distrugă un pod: o va face. Sau va încerca...

Dar unde o fi acest faimos pod? Cei doi rătăcind prin câmpie, ajung într-un sat. Un sătean le face semn să intre la el. Îi linişteşte: obiectivul lor e aproape. Dar atenţie... inamicul se află prin partea locului. Poole şi camaradul său pornesc din nou. Pe drum mai culeg un al treilea paraşutist din avionul lor. Cei trei înaintează pe un drum mărginit de şanţuri adânci. De-odată se aruncă la pământ: se vede podul. Nu e pustiu. Poole zăreşte numeroase siluete. Germani, fără îndoială. Cum nu sunt peste măsură de curajos — spune el cu o modestie exagerată —, i-am sfătuit pe ceilalţi doi să înainteze spre şanţul din stânga, în timp ce eu aveam să mă îndrept spre cel din dreapta. Urma să vedem dacă se poate face ceva. Atunci s-a întâmplat o chestie nemaipomenită. Mă aflam în fundul şanţului, nu prea

liniştit, când am simţit două mâini aşezându-mi-se încetişor pe umeri. Era o femeie tânără, o franţuzoaică. Nici n-o auzisem când se apropiase. Mi-a spus: «Puteţi să vă duceţi. Sunt prieteni!» M-am ridicat în picioare şi am înaintat până la pod. Într-adevăr, erau canadieni pe care această femeie minunată îi condusese până la podul nostru. Nu i-am aflat niciodată numele, dar o admir nespus. A riscat mult".

În ce priveşte aruncarea podului în aer, asta era altă poveste. Containerele cu explozivi se pierduseră. Am făcut o colectă printre canadieni: fiecare din ei avea un kilogram de explozivi plastici. Cu ceea ce mai aveam asupra noastră, am ajuns în total la vreo cincisprezece kilograme. Încărcătura prevăzută era de o sută cincizeci de kilograme... Eram departe de această cantitate. Mi-am aşezat cele cincisprezece kilograme ale mele şi, fără să cred prea mult în reuşită, am acţionat detonatorul. Spre marea mea surpriză, podul a sărit în aer".

Când va ajunge grupul trimis de maiorul Roseveare va găsi treaba făcută. În ciuda tuturor dificultăţilor, sergentul Poole şi-a îndeplinit misiunea.

Western la Troarn

Roseveare a luat asupră-şi misiunea de a se ocupa de podul din Troarn, care este, în acelaşi timp, cel mai îndepărtat, cel mai important şi cel mai bine apărat. Din ordinul lui, jeepul şi remorca sunt golite de medicamente şi încărcate cu explozivi. Roseveare se aşază la volan, ia cu el un ofiţer şi şase oameni, printre care Bill Irving, şi demarează spre Troarn, de care îl mai despart cinci kilometri. Le spune oamenilor aceeaşi frază pe care le-o spusese Poole celor doi camarazi ai săi: „O să mergem totuşi, să vedem ce putem face".

Un jeep şi opt oameni, când planul prevedea un batalion de paraşutişti ca să curețe oraşul Troarn şi de o companie de genişti ca să arunce podul în aer.

Jeepul supraîncărcat înaintează anevoie. Culmea ghinionului, se încurcă în reţeaua de sârmă ghimpată care protejează un pasaj la nivel şi pe care Roseveare n-a văzut-o. O împuşcătură sfâşie întunericul. E santinela germană. O şterge tiptil. Bill Irving şi camarazii se reped să degajeze jeepul. Le trebuie douăzeci de minute de ca să-i facă un loc de trecere. Santinela a avut timp berechet să dea alarma. Pornesc din nou. La o cotitură a drumului apar câteva case; în sfârşit, au ajuns. Roseveare trimite doi cercetaşi să recunoască oraşul. Aceştia înaintează lipindu-se de ziduri. Deodată le apare în faţă un neamţ pe bicicletă, care începe să urle. Cercetaşii îl doboară cu pistolul-mitralieră. De data asta nu mai este nici o îndoială, toată garnizoana germană este în stare de alarmă. Maiorul Roseveare demarează, îi culege în drum pe cei doi cercetaşi şi porneşte vijelios drept înainte.

Scena care urmează este demnă de un western, chiar dacă John Roseveare nu seamănă nici pe departe cu un cow-boy: cu mustăcioara lui blondă, ochii albaştri şi fularul roz, are un aer de englez sută la sută.

Apasă cu furie pe accelerator, dar viteza nu depăşeşte cincizeci de kilometri pe oră: „Târam după noi cel o jumătate de tonă de explozivi şi eram şapte în jeep; un flăcău care se cocoţase pe remorcă şi se ţinea cum putea". Germanii, smulşi din somn, apar la uşile şi ferestrele caselor, îşi potrivesc armele, trag rafală după rafală. Nimeni nu e atins. Jeepul intră pe strada principală din Troarn. Din fericire, această stradă coboară un kilometru şi jumătate până la faimosul pod. Datorită pantei, jeepul ia viteză. Este atât de încărcat, încât Roseveare nu reuşeşte să stăpânească direcţia: vehiculul se clatină primejdios, ceea ce are cel puţin avantajul de a-i împiedica pe germani să-şi potrivească tirul. Focul e infernal. Parcă la fiecare fereastră, la fiecare uşă stă la pândă un trăgător. Oamenii lui Roseveare ripostează ca nişte apucaţi. „N-avea când să ţi se facă frică — povesteşte Bill —, trebuia să tragi, să tragi, să tragi într-una. Era grozav de palpitant!" Jeepul goneşte cu toată viteza. Omul care s-a instalat pe remorcă şi-a proptit în umăr o puşcă-mitralieră şi goleşte încărcător după încărcător. Vai! La o clătinătură mai zdravănă îşi pierde echilibrul: se rostogoleşte pe şosea, năucit. Va fi făcut prizonier. În faţă, o nouă primejdie: un soldat german a tras o mitralieră în mijlocul drumului şi o pune în poziţie de tragere. Dacă i se lasă timp să tragă. Roseveare accelerează cât poate. Omului i se face frică şi sare în lături, adăpostindu-se sub o poartă. Jeepul zvârle mitraliera la zece metri depărtare.

Victorie! Drumul infernal e străbătut cu bine, fără ca vreunul din cei opt genişti să fie atins de gloanţele germane. Un adevărat miracol... Iată-l pe Roseveare şi pe oamenii lui atingând podul, care toată noaptea păruse că avea să le scape, dar la care au reuşit să ajungă, învingând ghinionul şi contratimpul prin dârzenie. Nu e păzit: întreaga garnizoană germană se afla la Troarn. Roseveare şi echipa sa aşază la locul potrivit încărcătoarele

cu explozivi şi aruncă în aer o arcadă. Lucrarea se prăbuşeşte. Misiunea e îndeplinită. Tancurile germane nu vor mai putea să treacă pe acolo. Patru explozii îndepărtate vestesc că celelalte grupe au făcut şi ele treabă bună.

Abia atunci, Bill Irving, uluit, descoperă că uniforma şi rana sa au fost sfâşiate de gloanţele germane. În iureşul luptei nici nu-şi dăduse seama...

În sunetul cornurilor de vânătoare

Cei care trebuiau să sară pe pământul Franţei erau 4.255 la număr. Veneau din toate ţările Imperiului britanic, din toate părţile lumii. Ca şi camarazii lor din regimentele aeropurtate americane, hotărâseră să fie paraşutişti deşi ştiau că li se va da drumul în mijlocul armatelor inamice fără să aibă altă posibilitate de apărare decât o carabină sau un pistol-mitralieră, câteva încărcătoare şi un pumnal. Tineri şi supli, rezistenţi la oboseală, de o vitejie impetuoasă ei constituiau elita armatei aliate şi nici chiar pretinşii supraoameni ai lui Hitler, celebrii SS-işti de tristă reputaţie, nu-i înspăimântau. Antrenamentul lor a fost îndelungat, minuţios, extenuant. Instructorii ar fi putut să le spună ceea ce le spunea fiilor săi bătrânul războinic legendar Tamberlaine:

„Vă voi învăţa să dormiţi pe pământul gol,
Să mergeţi îmbrăcaţi cu grelele voastre
armuri prin băltile mocirloase,
Să îndurați căldura arzătoare sau frigul şfichiuitor,
Să răbdaţi de foame şi de sete, aceste suferinţe care însoţesc războaiele,
Să urcaţi pe meterezele castelelor,
Să luaţi cu asalt fortăreţele şi să năruiţi zidurile oraşelor,
Să prefaceţi în pulbere cetăţi întregi".

Acest antrenament crâncen durase luni în şir, până când mulţi dintre ei au ajuns să dorească cu ardoare să vină mai repede Ziua cea mare ca să se termine. Dar la 5 iunie, când au fost strânşi pe aeroporturile Angliei paraşutiştii britanici, pe care zeci de avioane aveau să-i reverse asupra Franţei, erau multe chipuri grave, încordate. Aceşti oameni ştiau că merg la o misiune grea. Mareşalul aerului, Leigh-Mallory, care i-a asistat urcându-se în avioane, a spus: „Nu erau prea veseli, dar n-aveam nici o îndoială că erau hotărâţi să-şi îndeplinească misiunea". Un alt ofiţer care a asistat la plecare confirmă această părere: „O stare de spirit grea, dar hotărâtă". Ştiau că li se încredinţase o treabă primejdioasă, dar erau decişi s-o ducă la îndeplinire.

Avioanele decolară unul după altul, apoi, în formaţie strânsă, se îndreptară spre Franţa. Deasupra lor zburau escadrele de bombardiere grele, care aveau să-şi lanseze încărcăturile ucigătoare asupra lucrărilor de inamice. Mai sus, escadrile de avioane de noapte deschideau deasupra mastodonţilor o cortină protectoare. Niciodată cerul nu vibrase ca în noaptea în care s-au aflat în aer în acelaşi timp treizeci de escadrile.

Când flota aeriană zbură deasupra oraşului lor, locuitorii Londrei se pregăteau de culcare. Mulţi se duseră la fereastră, dar un strat de nori ascundea vederii avioanele. Oare ce se întâmplă? De obicei, escadrele care se duceau să bombardeze Germania ocoleau Londra, ca să nu fie victimele unei erori a apărării antiaeriene. Valul acesta de avioane însemna oare că mult aşteptatul eveniment avea să aibă loc a doua zi?

Betty Bryan nu auzi nimic: dormea, împreună cu părinţii ei în fundul unui adăpost săpat în grădina vilei de la marginea oraşului. Mai toţi vecinii lor făceau la fel de când două case de pe stradă fuseseră arse de bombe incendiare, iar alte cinci fuseseră măturate din temelii de o bombă uriaşă. Locuitorii din centrul Londrei care nu dispuneau de o pivniţă solidă îşi petreceau nopţile în staţiile de metro situate la cea mai mare adâncime. Fără-ndoială că atacurile aeriene se reduseseră mult de când vânătoarea aliată era stăpâna cerului, dar mai existau destul de des alarme, îndeosebi în zori, şi familia Bryan hotărâse să se instaleze în fiecare seară în adăpostul ei pentru a nu fi surprinsă în toiul somnului de alarma sirenelor. Era un adăpost confortabil, cu patru cuşete, lămpi, cărţi, o maşină de gătit portativă pentru ceaiul indispensabil oricărei familii engleze. Adulţii, bărbaţi şi femei, făceau pe rând de gardă pe stradă, veghind ca perdelele să fie bine trase, ca nu cumva vreo lumină să constituie un punct de reper pentru piloţii germani. În caz de bombardament, îi scoteau pe răniţi de sub dărâmături şi luptau împotriva incendiilor până la venirea pompierilor.

Betty are şaisprezece ani. E blondă, cu ochi verzi, mai degrabă mică de statură şi durdulie. Lucrează ca vânzătoare într-un magazin de lenjerie de damă. Doarme liniştit, un somn netulburat de trecerea miilor de avioane care zboară deasupra adăpostului său. La bordul unuia din ele se află un băiat de douăzeci de ani, paraşutistul Sidney Capon, care mai târziu va deveni soţul lui Betty.

Traversarea Mînecii s-a desfăşurat fără incidente. În avioane, oamenii erau, în general, tăcuţi. Nu se gândeau deloc la familia sau la logodnica pe care o lăsaseră acasă. Se duceau să se bată, a spus unul din ei, în aceeaşi

stare de spirit în care se află un boxer profesionist când urcă pe ring pentru o luptă grea.

Comandantul lor, generalul Gale, îi prevenise pe paraşutiştii englezi: „Să nu vă pierdeți capul dacă o să domnească haosul, căci aşa o să se întâmple". Avea dreptate. Armada aeriană dădu în Franța peste pâlcuri de ceață care îi derutară pe piloți. Cât despre Flak, ea împrăştie curând impecabila formație a escadrelor. Piloții coborau în picaj sau virau pe o aripă spre a scăpa de proiectoarele care încercau să-i fixeze pe cer sau de salvele de obuze care-i urmăreau. „În avion — povesteşte Sidney Capon — domnea într-adevăr haosul. Eram claie peste grămadă. Personal, turbam de furie. Nici un comandant nu ne vorbise de existența Flakului. Dacă am fi fost preveniți, ne-am fi pregătit mai bine de dans".

Unii piloți, convinşi că aveau să fie doborâți, aprinseră imediat lumina verde, care indica efectuarea săriturii, în speranța de a-i salva cel puțin pe paraşutiştii lor. Mulți alții, după ce căutară în zadar reperele, le dădură drumul oamenilor la întâmplare. Bombardierele care remorcau planoarele constituiau pentru Flak ținte deosebit de uşoare, deoarece nu puteau nici să coboare în picaj, nici să vireze strâns. Aşa că piloții, hărțuiți de proiectoare, încadrați de salvele de foc ale obuzelor, le dădură camarazilor lor din planoare ordinul să se desprindă mai înainte de a fi ajuns deasupra obiectivului (un fir telefonic fixat de-a lungul cablului de remorcare le permitea celor doi piloți să comunice între ei). Planoarele, care n-aveau motor, nu puteau să manevreze nici atât ca să evite Flakul. Ele căutau să aterizeze cât mai repede cu putință, fără să se preocupe prea mult de precizia geografică. Totuşi, piloții lor fuseseră supuşi unui antrenament deosebit. Avioane de recunoaştere filmaseră itinerarul pe care trebuiau să-l urmeze şi acest film le fusese prezentat piloților planoarelor până când aceştia ajunseseră să-l cunoască în toate amănuntele. Proiecțiile erau făcute la început la lumina normală — cea de zi —, apoi cu un ecran albăstrui, care arunca asupra peisajului umbrele nopții. Dar aceste şedințe de cinema aveau un cusur inerent: Flakul nu figura în program. Spectatorii deveniți actori făceau acum această descoperire teribilă.

Soldatul Edouard Rousseau se afla într-unul din aceste planoare zgâlțâite de explozia obuzelor germane. Nu erau decât opt oameni la bord, fiindcă aparatul, mai mare decât un bombardier, era conceput pentru transportul materialului: era încărcat cu buldozere. Cu ele, trebuiau retezați sparanghelii lui Rommel şi atunci celelalte planoare ar fi putut ateriza fără necazuri. Edouard Rousseau şi camarazii săi, închişi în carlinga fără hublou, avură deodată impresia că planorul s-a oprit brusc: pilotul lor se desprinsese de bombardier. Apoi aparatul îşi începu coborârea în zbor planat şi ei se pregătiră de aterizare aruncând o privire neliniştită spre monstruoasele buldozere, care puteau să-i zdrobească pe toți dacă parâmele cu care erau prinse s-ar fi rupt. Izbitura îi năuci prin violența ei şi auziră pârâitul groaznic al unei aripi care se rupea. Rousseau se repezi la uşă pentru a sări pe pământ şi, cu răsuflarea tăiată, se pomeni... bălăcindu-se în mare! Amerizaseră la câteva sute de metri de coastă. Pasagerii planoarelor n-aveau paraşută, lucru pe care-l regretau cei mai mulți dintre ei, dar erau dotați cu o centură de salvare supranumită Mae West. „Datorită ei mai sunt în viață", recunoaşte astăzi Edouard Rousseau. Era de ajuns să tragi de o manetă pentru ca ea să se umfle automat în jurul pieptului naufragiatului (Mae West era o stea de cinema americană celebră pentru magnificul ei bust...) Rousseau şi ceilalți trei soldați care au supraviețuit se descotorosiră de cizme şi de echipament, apoi porniră spre țărm înot. Rousseau îşi pierdu camarazii şi ajunse singur pe o plajă plină de mine. Acolo îl aşteptau germanii. Când aflară cum îl cheamă, fură siguri că era unul din francezii liberi ai generalului de Gaulle. Rousseau jură că e englez. Ceilalți îl loviră ca să mărturisească adevărul, dar el se ținu tare. Ştia că germanii îi împuşcau adeseori pe soldații lui de Gaulle, tot aşa cum îi împuşcau pe „teroriştii" din Mişcarea de rezistență. Într-adevăr, Edouard Rousseau locuia în insula engleză Jersey, în largul Peninsulei Cotentin, dar îndepărtații săi strămoşi erau normanzi veniți din Franța. Din acest motiv pusese să i se tatueze pe braț drapelele englez şi francez încrucişate. Până la urmă avea să-i convingă pe gealații săi de buna lui credință.

Mulți alți paraşutişti, cărora li se dăduse drumul la întâmplare, avură aterizări surprinzătoare. Unul din ei ajunse pe o seră pe care o sparse în mii de bucăți. Un altul avu nemaipomenitul ghinion să cadă drept într-un puț. Din fericire, cupola paraşutei se întinse încetişor peste ghizd, iar el rămase suspendat la câțiva metri deasupra apei. După câteva minute de stupoare, paraşutistul îşi veni în fire şi, trăgând de suspante, urcă şi ieşi din fântână. Adjunctul maiorului Roseveare, Jack Allen, ateriză în grădina unei case din Rouenville unde era instalat statul-major german. Nenorocitul se pomeni blocat de paraşută, care căzuse de cealaltă parte a zidului grădinii. Germanii îl luară ca din oală şi-l împinseră în casă. „Era un spectacol într-adevăr comic — povesti Allen. — Erau complet înnebuniți. Pretutindeni zbârnâiau telefoane, iar germanii răspundeau

urlând. Urlau la camarazii lor să nu urle!" Captivitatea lui Jack Allen avea să fie scurtă: peste două ore, o trupă de paraşutişti îi va captura pe urlătorii săi paznici.

Astfel, nimic nu părea să se petreacă aşa cum fusese prevăzut. Paraşutiştii se aşteptaseră la lupte îndârjite chiar de la sosire, dar adeseori nu erau primiți decât de mugetul vacilor trezite din somn. Era o frumoasă surpriză. Au fost şi altele, mai puțin frumoase, iar cea mai rea dintre toate era această împrăştiere, pricinuită de apărarea antiaeriană germană.

Bălțile lui Rommel şi-au îndeplinit treaba lor murdară: numeroşi au fost paraşutiştii care s-au înecat în ele, târâți la fund de echipament. Cei mai încărcați săreau cu un leg-bag („sac de picior"). Acest sac avea la bază o curea prin care paraşutistul aşi vâra piciorul drept, înainta cu greu până la uşa avionului, strângând sacul lângă el şi ridicându-l odată cu piciorul, apoi se arunca în gol. În timpul coborârii dădea drumul încet greutății cu ajutorul unei frânghii fixate de hamul paraşutei, lungă de vreo zece metri. Sacul de picior, care atingea deci pământul înaintea paraşutistului, putea să conțină o țeavă de mortier cântărind cincizeci de kilograme sau un aparat de emisie-re-cepție chiar mai greu, încărcături de plastic sau obuze. În plus, fiecare paraşutist avea asupra lui arma sa personală, muniții, grenade, un pumnal, un kilogram de plastic şi diverse instrumente sau ustensile potrivite cu specializarea sa. Toate astea erau fixate în curele şi acoperite de combinezonul de salt, confecționat din pânză de camuflaj, cu excepția armei personale — carabină, puşcă sau pistol-mitralieră —, care era prinsă de hamul paraşutei pe deasupra combinezonului, aşa încât paraşutistul să se poată sluji de ea imediat. Acest arsenal ambulant cuprindea chiar şi cartuşe prinse cu clame în interiorul căştii de oțel, între creştetul capului şi cască. Ansamblul reprezenta o asemenea greutate, că oamenii fură înghițiți dintr-o dată de mocirla care căptuşea fundul bălților. Cel puțin agonia lor a fost mai rapidă decât a camarazilor lor care se împotmoleau încet, fără să poată ieşi afară din noroiul lichid ce-i trăgea la fund.

Un ofițer englez, căpitanul Kerr, abia-abia reuşi să se smulgă din clisă şi plecă în căutarea oamenilor săi. Găsi vreo patru, refugiați la o fermă. Hărțile lor, rupte, muiate şi pline de noroi, erau inutilizabile. Fiul fermierilor, care n-avea nici cincisprezece ani, se oferi, plin de curaj, să-i conducă la obiectiv. Îl urmară în şir indian. Jur-împrejurul lor se auzeau zgomotul luptei şi strigăte şi chemări în ajutor rostite în engleză, franceză, germană şi chiar în rusă. Străbăteau o pădure, când dădură nas în nas cu o patrulă germană. Kerr şi oamenii săi deschiseră focul, iar germanii replicară aruncând cu grenade mai înainte de a părăsi câmpul de luptă. În zadar îl strigară paraşutiştii pe micul lor ghid. Nu descoperiră decât trupul lui însângerat, ucis de o grenadă germană. Fără să scoată o vorbă, cu inima grea, Kerr şi cei patru camarazi porniră mai departe.

Generalul Gale, care prevăzuse haosul, se gândise şi la un mijloc de a-i pune capăt. Câmpia normandă răsună în noaptea aceea de sunetul cornurilor de vânătoare, pe care le adusese ca să îşi adune oamenii. Cornurile îi chemau la locurile de adunare şi n-a fost paraşutist pierdut pe câmpii, cu inima strânsă de frică şi de singurătate, pentru care sunetul lor romantic să nu fi însemnat sfârşitul coşmarului.

Misiunea diviziei aeropurtate a lui Gale era simplă în privința concepției, dar extrem de dificilă în privința execuției. Fiindcă i se dăduse drumul în spatele Zidului, ea trebuia să suporte greul contraofensivei pe care nemții aveau s-o declanşeze chiar în zorii zilei şi să permită astfel debarcarea trupelor venite pe mare. Principala primejdie ar constitui-o blindatele lui Rommel. Iar cele două poduri, al canalului de la Caen şi cel de peste Orne, au fost atacate de planoarele lui Howard tocmai pentru a le bara calea, în timp ce maiorul Roseveare şi geniştii săi aruncau în aer cinci poduri de peste Dives. Dar dacă blindatele germane staționate la nord vor fi astfel blocate, cele care sunt în poziție aproape de Caen vor ataca prin sud şi paraşutiştii lui Gale nu vor putea evita lupta. Ca să aibă oarecare şanse de succes, le trebuie altceva decât pistoale-mitralieră şi pumnale. Drept care, şaptezeci şi două de planoare le vor aduce, în timpul nopții, tunurile antitanc indispensabile. Prima sarcină a paraşutiştilor constă deci în a ocupa terenul, apoi în a curăți zonele de aterizare necesare uriaşelor planoare Hamilcar, a căror parte din față se deschide larg ca o poartă pentru a permite trecerea jeepurilor şi a tunurilor.

Căutară să facă treaba cât mai bine, în ciuda dezordinii, tirului german, lipsei a numeroase buldozere care se stricaseră la aterizare sau, ca cele ale lui Rousseau, se pierduseră în mare. N-aveau decât câteva ore ca să doboare miile de sparangheli ai lui Rommel, să acopere şanțurile, să distrugă gardurile vii cu ajutorul explozivilor. Viața lor depindea de rapiditatea şi de eficacitatea acțiunii. Fără tunuri antitanc, la revărsatul zorilor aveau să fie zdrobiți de şenilele blindatelor germane.

În toiul acestei activități febrile, o mică trupă se îndreptă în grabă spre coastă. Generalii aliați au declarat comandantului ei, locotenent-colonelul Otway, că succesul debarcării depindea de reuşita misiunii sale. Era vorba

de capturarea şi aruncarea în aer a bateriei de coastă de la Merville, care poate să ţină sub focul tunurilor sale grele plajele pe care vor sosi, în mai puţin de patru ore, trupele de asalt britanice. I s-a spus lui Otway: „Starea dumneavoastră de spirit trebuie să fie următoarea: un eşec este de neconceput".

„Am aruncat în ei cu cărămizi!"

Noaptea începuse admirabil pentru Terence Otway, un tânăr locotenent-colonel de douăzeci şi nouă de ani. Dormise buştean până la orele şapte seara şi, ajungând pe la vreo unsprezece la aerodromul unde treizeci şi opt de avioane Dakota îşi încălzeau motoarele, avusese bucuria de a-i reîntâlni pe soldaţii din fostul său batalion din Royal Ulster Rifles, care veniseră să-i ureze noroc. Cei şapte sute cincizeci de paraşutişti ai lui Otway se îmbarcară în avioanele Dakota salutaţi de ei şi de întreg personalul aerodromului. Era o plecare frumoasă. În timp ce piloţii se aşezau în formaţie, se făcu noapte, dar era atât de senină, că Terence Otway, aşezat lângă uşa deschisă a avionului său, văzu perfect sutele de nave care se îndreptau spre coasta franceză. „Privindu-i pe toţi băieţii ăştia în navele lor — spune el —, mă gândeam: «Vieţile lor sunt în mâinile tale, şi asta e o răspundere a naibii de mare». Atunci am încetat să mai privesc, am scos sticla de whisky pe care mi-o strecurasem într-unul din buzunare, am tras un gât zdravăn, şi am adormit imediat".

Vecinul lui trebui să-l zgâlţâie: ajungeau deasupra Franţei. Apărarea antiaeriană germană declanşînd un foc infernal asupra avioanelor Dakota, îşi luă asupră-şi sarcina de a-l trezi complet pe Otway. Piloţii stricară formaţia şi încercară, fiecare pe contul lui, manevre acrobatice prin care să evite fasciculele proiectoarelor. „Pe cer era aceeaşi înghesuială ca pe Picadilly Circus — povesteşte Otway. — Peste tot, numai avioane. Unele rataseră zona de salt şi se învârteau în cerc ca s-o regăsească, dar cele mai multe dădeau drumul paraşutiştilor mei la întâmplare. Eram în picioare la uşă, când avionul a fost atins în plin de un obuz. Am sărit chiar în momentul când un bombardier Stirling trecea pe sub noi, aşa încât am crezut c-o să mă zdrobesc de el. Paraşuta mi s-a deschis. Văzând toate gloanţele trasoare care urcau spre mine, mi-am zis c-o să fiu cu siguranţă atins sau că o să-mi facă paraşuta praf. Eram furios, într-adevăr furios. Şi, culmea, vântul m-a împins drept spre o casă. Am întins picioarele înainte şi, când am atins zidul, m-am împins din răsputeri cu amândouă picioarele, ceea ce m-a împiedicat să mă strivesc de acel zid afurisit. Am căzut pe spate şi am simţit sticla de whisky spărgând-se. Era o pierdere importantă. Mă dureau toate, dar n-aveam timp să mă gândesc la asta: casa servea drept cartier general unui regiment inamic şi vedeam la toate ferestrele germani înarmaţi. Doi din paraşutiştii mei căzuseră în grădină. Germanii au început să tragă în noi. Eu personal aveam un revolver, un pistol-mitralieră şi grenade, dar şi eu şi ceilalţi doi paraşutişti eram încurcaţi în curele şi trebuia să reacţionăm imediat. Am adunat cărămizi şi pietre de pe jos şi le-am azvârlit în ferestre. Presupun că germanii au fost buimăciţi, fiindcă nu ne-au nimerit. Am şters-o cât am putut de repede". Lui Otway şi celor doi paraşutişti ai săi le-a trebuit o oră şi jumătate ca să ajungă la locul de întâlnire. Fură nevoiţi să străbată garduri vii, să sară peste şanţuri pline cu apă, să se bălăcească prin mlaştini. În drum salvară mai mulţi camarazi de-ai lor, care, împotmoliţi până la brâu, nu puteau să se smulgă din îmbrăţişarea ucigaşă a mâlului. Grupul, care se îngraşă neîncetat, reuşi, în sfârşit, să iasă la un drum şi să grăbească pasul. Capturară, fără să tragă un singur foc, câţiva soldaţi germani năuciţi, care, deşi făcuţi prizonieri, nu voiau să creadă că se aflau în mâinile aliaţilor: se încăpăţânau să afirme că Otway şi oamenii săi erau nişte SS-işti în deplasare care le jucau un renghi! Paraşutiştii — băieţi de douăzeci de ani în plină formă — fură şi ei surprinşi de vârsta prizonierilor, dintre care unii ar fi putut să le fie taţi, în timp ce alţii, de-abia ajunşi la vârsta adolescenţei, păreau a fi mezinii lor.

Acest episod comic nu micşoră sentimentul de nelinişte pe care-l încerca Terence Otway. „Un eşec este de neconceput", îi spuseseră comandanţii lui. În noaptea aceasta de haos, în care oamenii săi fuseseră presăraţi parcă de o uriaşă solniţă, eşecul devenea nu numai posibil, dar chiar probabil. La punctul de întâlnire se adunară vreo sută, în loc de şapte sute cincizeci. Planoarele care conţineau materialul de asalt erau de negăsit. Ori, atacul asupra Merville-ului fusese organizat cu precizia unui mecanism de ceasornic. Fiecare paraşutist, fiecare armă îşi avea rolul său. Să dai atacul numai cu o sută de oameni şi fără material părea tot atât de imposibil ca şi cum ai vrea să faci să meargă un ceas cu jumătate din rotiţele sale.

O misiune de sinucidere

Germanii transformaseră bateria de la Merville într-o formidabilă fortăreață. Agresorul trebuia mai întâi să treacă printr-un câmp de mine lat de o sută de metri şi acoperit cu sârmă ghimpată. După aceea dădea peste o rețea de sârmă ghimpată mult mai deasă, care nu putea fi străbătută decât cu ajutorul foarfecelor. Dacă reuşea, trebuia să treacă iarăşi un câmp de mine lat de zece metri, apoi un adevărat zid de sârmă ghimpată înalt de un metru cincizeci şi lat de cinci metri. Două sute de soldați germani, apărați de cupolele betonate, i-ar ține sub focul mitralierelor pe candidații la sinucidere încurcați în sârma ghimpată şi blocați de mine. Exista chiar, instalat într-o fortificație, un tun automat gata să-şi scuipe obuzele.

Statul-major german credea că bateria de la Merville nu poate fi luată. Comandanții aliați erau ei înşişi atât de convinşi de acest lucru că, la început, s-au gândit doar s-o nimicească cu ajutorul bombelor. Operația a însemnat un eşec total. Din cele o mie de bombe aruncate de bombardierele aliate, cincizeci au căzut în perimetrul de apărare al bateriei şi numai două au atins cupolele, betonate, nereuşind, dealtfel, decât să le zgârie, atât erau de groase. Cele patru cazemate au rămas intacte şi tunurile lor puteau şi pe viitor să tragă asupra plajelor de debarcare engleze.

În momentul acela s-a făcut apel la locotenent-colonelul Otway şi la batalionul său de paraşutişti.

Terence Otway a înțeles imediat că i se propunea o misiune de sinucidere. A acceptat-o, cu condiția să i se dea posibilitatea să facă din această operație cea mai bine pregătită operație din toate cele prevăzute pentru Ziua cea mare. I se dădu mână liberă. Atunci Otway anunță, calm, că voia să i se construiască imediat în Anglia o baterie identică. O machetă? Nu: un Merville în mărime naturală...

Zece buldozere răscoliră un colț din pământul Angliei pentru a-i da relieful şi configurația exactă a peisajului de la Merville. Desfundară ogoare acoperite de grâne şi smulseră din rădăcini păduri. S-a lucrat chiar noaptea, la lumina proiectoarelor. Un cordon de polițişti înconjura regiunea, care nu putea fi străbătută decât cu un permis de liberă trecere semnat de Otway însuşi. După o săptămână, totul era identic ca la Merville: drumurile, ondulațiile de teren, pâlcurile de copaci. Numai tunurile erau false: fuseseră înlocuite cu nişte țevi. Dar mitralierele erau adevărate şi trăgeau la o înălțime de treizeci de centimetri gloanțe adevărate asupra paraşutiştilor, pe care Otway îi antrena neobosit, punându-i să taie cu foarfecele sârmă ghimpată şi să dezamorseze minele. Oamenii, lipiți de pământ, învățară să se târască pe burtă până li se jupui pielea.

Fiecare grup se antrena la început separat, apoi au avut loc cinci repetiții generale ziua şi patru noaptea. În sfârşit, Otway ceru fiecărui paraşutist să deseneze din memorie amplasamentul bateriei, menționând itinerarul său de asalt, cu indicarea precisă a acțiunilor pe care urma să le îndeplinească în cursul fazelor succesive ale atacului. Cei şapte sute cincizeci de paraşutişti îi înmânară lucrările. Erau foarte bune. Totul părea pus la punct.

Planul prevedea, în primul rând, o bombardare masivă a bateriei, care nu urmărea să distrugă cazematele (experiența dovedise că era imposibil), ci să bage spaima în garnizoană şi, mai ales, să arunce în aer minele. În acest scop vor fi folosite o sută nouă bombardiere: ele vor trebui să arunce bombe dintre care unele cântăresc mai mult de două tone. Grupul celor care vor trebui să taie sârmă ghimpată cu foarfecele va pătrunde atunci în zona de sârmă ghimpată, urmat de geniştii însărcinați cu detectarea minelor. Aceştia din urmă vor desfăşura în spatele lor nişte panglici albe pentru indicarea locurilor de trecere libere. Când cele două grupuri vor ajunge la zidul de sârmă ghimpată, care era atât de groasă încât nu putea fi tăiată cu foarfecele, ele vor strecura pe dedesubt torpile explozive Bangalore, menite să-l arunce în aer. Grosul batalionului va porni atunci la atac, acoperit de tirul mor-tierelor şi al tunurilor antitanc. Acestea vor fi depuse de planoare la câțiva kilometri de baterie şi trase apoi de jeepuri. Tot planoarele vor trebui să aducă o ambulanță, aruncătoare de flăcări, stații de radioemisie şi scări de aluminiu, pe care paraşutiştii le vor arunca peste sârma ghimpată rămasă intactă.

Dar Otway nu era mulțumit. Nu avea certitudinea că acest asalt minuțios organizat va fi de ajuns pentru a duce la căderea fortăreței. De aceea a mai adăugat la planul său un amănunt de o extraordinară îndrăzneală: în momentul exact al atacului, trei planoare vor ateriza *direct pe cazemate*, iar cei şaizeci de pasageri ai lor vor arunca cu grenade prin ambrazuri.

Toți paraşutiştii britanici erau voluntari, dar misiunea încredințată oamenilor din planoare era atât de periculoasă, încât Otway se hotărî să ceară voluntari dintre voluntari. Îşi strânse batalionul, explică ce se aştepta de la comandoul dus cu planorul şi-i rugă pe voluntari să facă

un pas înainte. Dintr-o singură mişcare, toţi oamenii înaintară cu un pas.

Apărătorii de la Merville vor avea de-a face cu elita armatei britanice.

Dar această elită era redusă la o sută cincizeci de oameni, în loc de şapte sute cincizeci, atunci când Otway dădu semnalul de pornire, şi n-avea nici tunuri antitanc, nici rnortiere, nici jeepuri, nici aruncătoare de flăcări, nici detectoare de mine, nici scări pentru escaladare.

Ceasul luminos strălucea în noapte

Lipit de sol, cu faţa la pământ, Dusty Miller tremura de frică, ceea ce nu prea-i stă în obicei. E unul din cei trei cercetaşi paraşutaţi lângă baterie pentru a recunoaşte locurile în aşteptarea lui Otway şi a batalionului său. Au sărit dintr-un bombardier Albermale. Din acest tip de aparat, saltul se face nu pe uşă, ci printr-o deschizătură dreptunghiulară care e practicată în planşeul carlingei şi care, după părerea lui Dusty, seamănă în mod foarte neplăcut cu un coşciug. La început, cei trei paraşutişti au avut noroc: pilotul le-a dat drumul la locul prevăzut şi n-au avut nici o problemă cu orientarea. Conform instrucţiunilor, au aşteptat, la o oarecare depărtare de baterie, sosirea celor o sută nouă bombardiere, care aveau să reverse patru sute de tone de bombe asupra lucrărilor de apărare germane. Aici s-a schimbat brusc roata norocului. Bombardierele nu şi-au atins ţinta şi bombele explodează în jurul celor trei paraşutişti înspăimântaţi.

Dusty nu e, fără-ndoială, un om care se pierde uşor cu firea. La douăzeci şi opt de ani trece drept un ostaş bătrân faţă de băieţii de douăzeci de ani care alcătuiesc trupa lui Otway. Cu sprâncene stufoase, cu un nas coroiat ca ciocul unei păsări de pradă, el face războiul cu aceeaşi plăcere cu care a făcut sport în timp de pace. Dar, sub ploaia de bombe care cad în jurul lui, îşi spune cu amărăciune că meciul e pierdut mai înainte de a fi început cu adevărat: va muri din vina compatrioţilor săi.

Deodată, după furtună se aştern tăcerea şi calmul. Pământul, care duduise din pricina bombelor, încetează să mai sară ca o saltea elastică. Avioanele au dispărut. Dusty şi cei doi tovarăşi ai săi se ridică în picioare. Nu le vine să creadă: cum de mai sunt în viaţă? Privesc în jur craterele uriaşe săpate de bombe, apoi se pun în mişcare spre baterie. Drumul e mărginit de şanţuri. Când ajung în apropierea obiectivului, cei trei paraşutişti se aşază jos ca să-şi adune gândurile. Un zgomot de cizme... O patrulă germană! Se aruncă în şanţ. Au lăsat însă la marginea drumului lădiţele în care au materialul. Patrula se apropie. Dusty mai aruncă o ultimă privire. Dar nu numai lădiţele îi pot atrage inamicului atenţia: cadranul luminos al ceasului unuia dimtre camarazii săi desenează în întuneric un cerc lăptos. Dusty întinde braţul, atinge încheietura mâinii tovarăşului său şi întoarce brăţara ceasului. Dar lădiţele? Prea târziu: germanii au ajuns la ele. Defilează în pas cadenţat. Tropăitul cizmelor lor cu ţinte se îndepărtează. N-au văzut nimic...

Dusty şi maiorul George Smith se târăsc spre interiorul bateriei, scobind cu pumnalul fiecare centimetru de pământ ca să detecteze minele, şi izbutesc să ajungă fără necazuri la prima reţea de sârmă ghimpată. Acolo, ghemuiţi la pământ, ai aud pe germani mişcându-se şi vorbind pe şoptite. Maiorul dă ordin de repliere. Cei doi oameni traversează iarăşi câmpul de mine şi-l regăsesc pe al treilea paraşutist, pe care-l lăsaseră la marginea drumului. Batalionul trebuia să fi ajuns acolo demult. Dusty, care fusese convins că avea să fie omorât de bombele engleze, începe să se întrebe dacă nu-i e scris să fie omorât de un obuz american. Coman-danţii aliaţi l-au prevenit pe Otway: dacă la orele cinci şi treizeci n-a dat semnalul care anunţă luarea bateriei, crucişătorul greu *Arethusa* va deschide focul asupra Merville-ului.

Maiorul Smith se hotărăşte să pornească în căutarea lui Otway împreună cu cel de-al treilea paraşutist. Dusty rămâne pe loc. Se instalează în craterul făcut de o bombă şi-şi aprinde o ţigară. Minutele se scurg. Ce-i de făcut? Să aştepte în fundul gropii ăsteia? Înseamnă să-şi piardă timpul. Ar fi mai de folos să se reîntoarcă la baterie şi să taie cu foarfecele blestematele de fire de sârmă ghimpată. Dusty înşfacă foarfecele şi se târăşte în tăcere spre cei două sute de germani ascunşi sub cupolele lor de beton.

Căpitanul Greenway îşi păstrează moralul

Căpitanul Greenway se grăbeşte să ajungă la baterie, urmat de un sergent, un caporal şi câțiva soldați. Rolul lor constă în a pregăti asaltul batalionului deminând trei culoare de atac şi practicând breşe profunde în zidul de sârmă ghimpată atât de groasă încât foarfecele n-ar putea să-i vină de hac. Echipa lui Greenway ar trebui să dispună de şase detectoare de mine, de torpile explozive şi de panglici albe pentru a delimita culoarele deminate. Dar n-a putut să recupereze decât un singur detector şi un singur rulou de panglică.

Cu toate acestea, căpitanul Greenway nu-şi pierde buna dispoziție. E încântat. Acest aristocrat englez are un dar deosebit de a nu vedea decât partea bună a lucrurilor. Saltul din avion în mijlocul tirului ucigător al apărării antiaeriene germane? „Ştiți — explică el —a fost mai degrabă o uşurare să ieşi din acest avion, atât de lipsit de confort că te apucau cârceii. Oricum, îmi ziceam că mare noroc am avut să ajung în Franța pe calea aerului, şi nu pe mare. Nu mi-ar fi plăcut deloc să ajung la luptă ud. Am făcut o săritură splendidă. Noaptea era superbă, foarte senină şi eram încântat că am să cobor pe acea coastă a Franței pe care o cunoşteam bine, căci înainte de război mă duceam în fiecare an să-mi petrec vacanța la Deauville, unde aveam, dealtfel, prieteni foarte buni. Bineînțeles, am căzut pe un câmp cu varză, în mijlocul cîtorva nemți, dar probabil că li s-a făcut foarte frică, fiindcă au rupt-o la fugă de cum m-au văzut".

Câmpurile de mine? Rețelele de sârmă ghimpată? O să vedem la fața locului. Căpitanul Greenway, viitor lord al Angliei, poate că n-are materialul indispensabil pentru a-şi îndeplini misiunea, dar dispune, în schimb, de o inepuizabilă rezervă de optimism.

Şi are dreptate. Când ajunge la baterie, Dusty Miller îi face o dare de seamă încurajatoare asupra celei de-a doua recunoaşteri întreprinse de el în perimetrul bateriei, care l-a dus până sub nasul santinelelor germane. Fără îndoială că bombardamentul a dat greş, dar câteva bombe au căzut, totuşi, în câmpul de mine şi au făcut să explodeze destul de multe din ele. Este exclus, chiar cu un singur detector în loc de şase, să nu poată fi deschis un culoar de atac, care va fi însemnat — de bine, de rău — cu unica panglică de care dispun. Greenway şi oamenii săi se pun imediat pe treabă.

Sub cupolele betonate, în tranşee şi în adăposturile induriduale, garnizoana germană stă la pândă. Comandantul ei a primit prin telefon ordinul să se pregătească de luptă. A dublat santinelele. În spatele fiecărei mitraliere, soldații scrutează tenebrele, gata să deschidă focul.

„O să punem noi mâna pe afurisita asta de baterie!"

Mica trupă a locotenent-colonelului Otway înaintează spre baterie prin păşuni. Deodată, oamenii se aruncă la pământ, cu degetul pe trăgaciul armei: asupra lor se năpustesc nişte mase negre. Dar nu-s decât nişte vaci normande cuprinse de panică din pricina zgomotului avioanelor şi al bombelor... Paraşutiştii se ridică şi le împrăştie lovindu-le cu patul puştii. Bietele vite mugesc jalnic, în timp ce Sidney Capon, furios la culme, le înjură de mama focului. „Taci odată!" — îi ordonă locotenentul Jefferson. „Dar ce, ele tac?[tt] — replică Sid Capon.

La rândul lui, căpitanul Greenway îi dădu şi el raportul lui Otway. Deminase culoarul de atac, dar zidul de sârmă ghimpată rămânea intact. Din fericire, trupa lui Otway putuse să recupereze câteva torpile explozive Bangalore, care ar ajunge, poate, pentru deschiderea unei breşe. „Ce facem, domnule colonel? — întrebă Dusty Miller. — Îi dăm drumul?" Otway nu răspunde, însă îşi consultă ceasul. Cele trei planoare trebuiau să sosească dintr-o clipă într-alta. Dacă aterizau, aşa cum era prevăzut, drept pe cazematele germane, mai exista o şansă de a captura bateria... Paraşutiştii se lăsară pe vine de-a lungul gardurilor vii, cu arma în mână şi pândiră cerul.

Cele trei planoare decolaseră într-adevăr din Anglia, dar unul din ele, fiindcă i se rupsese imediat cablul de remorcare, fusese nevoit să se lase pe un câmp. Celorlalte două, avioanele-remorchere le dădură drumul, aşa cum fusese prevăzut, deasupra coastei franceze, şi piloții lor începură să coboare în zbor planat, aşteptând semnalul pe care trebuia să-l lanseze Otway.

Planul fusese în amănunțime pus la punct. Din sutele de operațiuni pe care le cerea uriaşa acțiune a debarcării, aceasta era, probabil, cea mai bine cronometrată. Remorcherele vor trebui să dea drumul planoarelor la orele 3 şi 24 de minute. Pe pământ, un gornist al trupei lui Otway va cânta atunci „Deşteptarea". La acest semnal, un aruncător de grenade va

împroşca bateria cu grenade luminoase pentru a le uşura piloţilor reperarea ei. La orele 3 şi 30 de minute, gornistul va suna „Stingerea". Aruncătorul de grenade îşi va înceta tirul şi, în timp ce cele trei planoare se vor abate asupra bateriei, batalionul va da atacul.

Dar Otway nu avea nici aruncător de grenade, nici grenade luminoase.

În înaltul cerului, cele două păsări mari se învârt în cercuri largi, căutând cu îndârjire semnalul luminos. Jos, Otway şi oamenii săi urmăresc cu nelinişte evoluţiile lor lente: oare vor repera bateria? Nu! Primul planor alunecă spre satul Gauville, pe care bombardierele engleze l-au incendiat. Al doilea ajunge deasupra bateriei. Tunul apărării antiaeriene germane, aflat în poziţie de tragere pe o fortificaţie, deschide focul. Paraşutiştii văd gloanţele trasoare înfundându-se în carlingă. Ele rănesc patru oameni. Pasărea, descumpănită, virează pe o aripă şi se prăbuşeşte într-o pădurice.

„Daţi-i drumul — ordonă Otway. — O să punem noi mâna pe afurisita asta de baterie!"

Începe asaltul. Sid Capon se năpusteşte drept înainte, cu pistolul-mitralieră la şold, urlând şi trăgând. Zarva asurzitoare a torpilelor care deschid o breşă largă în zidul de sînmă ghimpată, a grenadelor care explodează, a minelor care fac explozie sub picioarele paraşutiştilor. Şi, în mijlocul acestui vacarm, sunetul unei goarne de vânătoare: e locotenentul Jefferson, care, alergând la dreapta lui Sid, suflă din toate puterile în instrumentul său. Rachete roşii ţâşnesc deodată din cazemate. La acest semnal, germanii deschid focul. Mitralierele şi puştile-mitralieră scuipă moartea prin toate ambrazurile. Sid îl vede, în dreapta sa, pe locotenentul Jefferson executând o mică săritură în aer, apoi prăbuşindu-se pe pământ. A călcat pe o mină. Sid se repede spre el, dar rănitul îl dă la o parte: „Nu! înainte!" Jefferson, fost balerin, ale cărui picioare sunt acum mutilate, pune din nou mâna pe goarna de vânătoare şi suflă în ea din răsputeri, ca şi cum succesul atacului ar fi depins de acest sunet: „Şi avea mare dreptate — spune Sid, — „Oricât de stupid ar părea, tocmai asta ne-a dat aripi. Băieţii cădeau în dreapta şi-n stânga, dar goarna lui Jeffenson se auzea într-una, şi ştiam că nu ne puteam opri".

Aplecaţi înainte, urlând încontinuu, trăgând încontinuu, paraşutiştii se apropie de cupole, a căror masivitate sumbră şi ameninţătoare se decupează pe cer. Sunt apărate de o reţea de tranşee. Măturaţi cu grenade, ocupanţii lor se predau. Un soldat cu ochelari răsare în faţa lui Sid Capon şi strigă plângând: „Russki!" E un prizonier rus angajat cu sila în armata germană. Mai mulţi camarazi de-ai săi ies, la rândul lor, din tranşee cu braţele ridicate. În jurul lor, lupta continuă! Dusty Miller trage rafală după rafală. „Îmi ziceam: «Cu cât vei ucide mai mulţi dintre ei, cu atât mai mulţi dintre tovarăşii tăi vor scăpa cu viaţă!»". Tranşeele germane sunt ocupate toate. Dar aproape pretutindeni explodează obuze, ceea ce sporeşte şi mai mult debandada. Cine trage? O baterie germană învecinată, care vine în ajutorul celei de la Merville, declanşând un tir de baraj. Prea târziu: paraşutiştii au ajuns la cazemate. Ei azvârlu cu grenade prin ambrazuri. Două uşi blindate au rămas, ca prin minune, deschise. Câteva rafale de pistoale-mitralieră Sten le vin de hac apărătorilor. Supravieţuitorii se predau. Cele patru cupole sunt cucerite, una după alta. Terence Otway şi cei o sută cincizeci de oameni ai săi şi-au ţinut imposibilul rămăşag: să ia o baterie fortificată pe care statul-major aliat nu era sigur că puteau s-o captureze şapte sute cincizeci de luptători.

O sută cincizeci? Nu mai sunt decât şaptezeci şi cinci. Ceilalţi zac pe jos, morţi sau răniţi. Jumătate din efectiv... Pentru germani, această încăierare scurtă şi sălbatică a fost şi mai ucigătoare: din două sute de apărători ai Merville-ului n-au mai rămas decât douăzeci şi doi de supravieţuitori.

Unul din ofiţerii lui Otway scoate din bluzon un ghemuleţ palpitând, care nu l-a părăsit tot timpul atacului: un porumbel voiajor. Prinde de piciorul păsării mesajul care anunţă capturarea bateriei. Porumbelul îşi ia zborul, dar se învârteşte în cerc. Ce se întâmplă? „Unii — povesteşte Dusty Miller — au început să facă remarci răutăcioase în legătură cu această zburătoare". Până la urmă însă, porumbelul se îndreaptă spre Anglia. Otway trage racheta galbenă care anunţă crucişătorul *Arethusa* că nu-i nevoie să deschidă focul asupra Merville-ului. Era şi timpul: cincisprezece minute mai târziu, obuzele marinei s-ar fi abătut asupra supravieţuitorilor din vajnicul său batalion.

Aceştia, istoviţi, părăsesc câmpul de luptă. Cele patru tunuri germane au fost scoase din funcţiune. Nu sunt tunuri grele de 150, cum credea statul-major aliat, ci simple tunuri de 75, al căror tir n-ar fi putut ajunge până la plajele de debarcare. De unde această eroare? Rezistenţa, care vedea tot şi ştia tot, să se fi înşelat asupra tunurilor de la Merville? Mai probabil este ca eroarea să fi fost comisă la Londra. Specialiştilor aliaţi în artilerie le venea greu să creadă că uriaşele cupole betonate şi blindate ale bateriei adăposteau doar tunuri de 75. Era la fel de stupid ca şi cum ai fi pus un motor de 2 CV Citroen într-un saşiu de Rolls-Royce. Au preferat

să meargă la sigur şi să considere că aceste tunuri aveau un calibru superior celui indicat de agenţii Rezistenţei.

Şi-atunci, degeaba au murit toţi aceşti băieţi veniţi din Anglia şi ai căror ochi, larg deschişi, fixează cerul? Degeaba a fost rănit locotenentul Jefferson, a cărui goarnă a tăcut în cele din urmă şi care nu va mai dansa niciodată pe scena unui teatru? Camarazii lor nu cred asta. Li s-a încredinţat o misiune. Au adus-o la îndeplinire. Asta e tot.

Se face ziuă. La nord de Caen, maiorul Howard şi oamenii lui ţin sub control cele două poduri pe care le-au capturat după ce s-au abătut asupra lor ca nişte păsări de pradă. Geniştii lui Roseveare au aruncat în aer, potrivit ordinelor primite, cele cinci poduri de peste Dives. Bateria de la Merville a fost acum neutralizată de trupa lui Terence Otway. În şanţuri şi de-a lungul gardurilor vii, mai mult de patru mii de soldaţi căzuţi din cer se regrupează pentru a respinge contraatacul german.

Trupele britanice venite pe mare aveau să dispună de răgazul indispensabil debarcării lor. În pofida apărării antiaeriene germane, a greşelilor de lansare, a dezordinii şi a confuziei, paraşutiştii englezi, dând dovadă de îndrăzneală şi de o voinţă dârză, au spart, ca hoţii, noaptea uşa „Fortăreţei Europa".

PARTEA A PATRA

Nave cu miile

„E ca în metro la şase seara"

Nu se mai văzuse niciodată aşa ceva. Iată ce le spuneau copiloţilor lor piloţii avioanelor care zburau deasupra mării. Paraşutiştii aşezaţi lângă hublouri le-o repetau camarazilor lor. Era un spectacol cum nu mai văzuse lumea şi cum nu va mai revedea, probabil, niciodată: cinci mii de nave despicând valurile cenuşii cu etrava lor.

De pe cer, părea o gigantică pasarelă, lată de treizeci de kilometri, care se întindea între coasta Angliei şi ţărmul Franţei. De la nivelul valurilor, era ca un formidabil zid de oţel năpustindu-se asupra zidului de beton construit de germani.

Cinci mii de nave. În frunte şi pe flancuri pluteau vase de război, cuirasate şi crucişătoare, torpiloare şi distrugătoare, înţesate cu tunuri, ele protejau armada ca nişte câini ciobăneşti turma lor. Se afla acolo elita din Royal Navy, glorioşii veterani care, în aproape cinci ani de bătălii neîntrerupte, izgoniseră de pe mări flota de suprafaţă germană şi trimiseseră la fund haita submarinelor asmuţite de Hitler. Erau mastodonţii americani veniţi de peste Atlantic spre a deschide drum armatei eliberării. Dar escadra mai număra şi nave franceze, olandeze, norvegiene, poloneze care nu fuseseră capturate după înfrângerea ţărilor lor şi care continuaseră lupta alături de aliaţi. Echipajele lor aveau să

încheie socotelile care se strânseseră de ani şi ani. După ce fuseseră nevoite să fugă de furtuna dezlănţuită de nazişti, se reîntorceau pentru a da, în faţa coastelor franceze, bătălia hotărâtoare. Pentru ele, noaptea aceasta din iunie 1944 era cea mai frumoasă noapte a războiului.

Pe urmele navelor de luptă veneau nenumăratele nave de transport pentru trupe şi materiale. Era aici tot ce putea să plutească: pacheboturi maiestuoase făcute pentru croaziere de lux, vechi cargouri ruginite, petroliere care brăzdaseră cândva mările calde, mici cabotiere care, pe lângă dulăii de pază ai flotei de război, păreau nişte şoricari. Echipajele lor, obişnuite cu cursele singuratice, nu-şi veneau în fire când se vedeau într-o societate atât de numeroasă. „Asta nu mai e ca pe mare — boscorodea un bătrân marinar —, e ca în metro la şase seara..."

Colosala armada număra şi vase pe care nici un lup de mare nu le văzuse vreodată pe mările lumii. Fuseseră concepute şi construite special pentru debarcare. Nu erau nici rapide, nici frumoase, cu coca lor cu fundul plat, şi marinarii găseau că seamănă în chip supărător cu o cutie de sardele, dar nu erau menite să participe la regate. Rolul lor consta în a depune cât mai aproape posibil de plajă maximum de trupe şi de material în minimum de timp.

Unele măsurau mai mult de o sută de metri lungime. În locul şalupelor de salvare obişnuite, transportau nave de debarcare a căror etravă se lăsa în partea din faţă pentru a arunca pe plaje primele valuri de asalt. Zeci de alte nave de debarcare transportau tancuri, ale căror tunuri se înălţau deasupra bastingajului, deoarece era prevăzut ca tanchiştii să deschidă focul de cum vor ajunge în faţa lucrărilor de apărare germane. Etrava lor se deschidea ca o uşă cu două canaturi, ceea ce contribuia la o evacuare rapidă a carelor de asalt. Pentru a proteja coborârea lor şi a infanteriştilor, alte nave de debarcare, încărcate cu piese de artilerie, urmau să se apropie, datorită fundului lor plat, până lângă ţărm şi să tragă de la mică distanţă asupra fortificaţiilor inamice. Cele mai redutabile erau navele de debarcare dotate cu lansatoare de rachete: o singură salvă avea aceeaşi putere ca tunurile a optzeci de crucişătoare uşoare. Căldura degajată era atât de mare, încât echipe speciale, purtând combinezoane de azbest rezistente la foc, trebuiau să ude în permanenţă puntea pentru ca ea să nu se curbeze.

Vase dintre cele mai diverse aveau deasupra sute de mici hornuri. Misiunea lor era paşnică: erau vase-bucătărie, în care trebuiau să se pregătească, cel puţin în primele zile, mesele a zeci de mii de oameni care urmau să fie vărsaţi pe coastele franceze. Mai existau şi nave-spital cu sălile de operaţii gata pregătite, nave-magazie înţesate cu haine şi chiar un vas înzestrat cu un oficiu poştal pentru trierea şi dirijarea corespondenţei soldaţilor.

Totul era prevăzut. Ai fi zis că un mare port s-a desprins de la mal şi pluteşte pe mare cu depozitele sale de alimente şi îmbrăcăminte, cu restaurantele şi spitalele sale şi cu marea sa poştă centrală. Dar cei 237.000 de locuitori ai săi erau marinari sau soldaţi care porneau în cea mai mare expediţie militară din toate timpurile.

Uriaşul american

Patru ani de muncă îndârjită fuseseră necesari pentru a se ajunge aici. Se pierduse un timp atât de preţios... Hitler însă pregătea războiul de când devenise stăpânul Germaniei, în 1933. Datorită materialului modern pe care reuşise astfel să-l strângă, putuse să zdrobească în 1940 Polonia, Danemarca, Norvegia, Olanda, Belgia şi Franţa. Atunci Anglia se apucase febril să fabrice material de război, dar cu ce întârziere! Dacă Hitler ar fi putut să-şi debarce diviziile blindate în 1940 pe coasta engleză, n-ar fi găsit în faţa lui decât trupe aproape neînarmate! Pe atunci nu existau decât patruzeci de pistoale-mitralieră pentru întreaga armată engleză, paza de coastă era înarmată cu reteveie, iar bătrânii rezervişti mobilizaţi învăţau manevrarea armelor cu ajutorul măturilor cu coadă...

Fireşte, Anglia nu şi-ar fi recuperat niciodată întârzierea dacă Statele Unite nu i-ar fi venit în ajutor în 1941 cu uriaşa lor putere economică. Între aceste ţări libere şi Germania nazistă a început un meci industrial la fel de important ca luptele pe care le dădeau pe câmpul de bătaie, deoarece victoria finală avea să fie a lagărului care putea arunca în încleştare cele mai multe tancuri, cele mai multe avioane şi cele mai multe nave.

Naziştii erau stăpânii Europei. Au rechiziţionat uzine şi le-au silit să lucreze pentru armata lor. Au constrâns şapte milioane de tineri şi tinere înhăţaţi prin razii efectuate în ţările ocupate să vină să muncească pentru ei. Au construit, ca să scape de bombardamentele aliate, uzine subterane în care evreii şi membrii Mişcării de rezistenţă deportaţi lucrau sub ameninţarea loviturilor SS-iştilor până când moartea îi elibera de calvar. Germania a devenit o închisoare unde milioane de sclavi fabricau armele

ce aveau menirea să asigure izbînda stăpânilor lor. Rezultatele au fost impresionante: în 1944, în ciuda raidurilor aeriene, uzinele de război germane băteau toate recordurile lor de producție. Conducătorii naziști erau convinși că adversarii lor nu i-ar putea ajunge niciodată din urmă. Când Rommel, întors din Africa, i-a declarat mareşalului Göring că tancurile americane erau redutabile, grăsanul de Göring i-a răspuns izbucnind în râs: „Ce vorbeşti, Rommel! Americanii nu-s în stare să fabrice decât lame de ras!"

Într-adevăr, americanii fabricau lame de ras excelente, automobile, maşini de scris, aspiratoare sau maşini de spălat. Acest popor, pe atunci paşnic, nu vedea ce motiv are să fabrice arme costisitoare, care nu i-ar fi de nici un folos. Mulți americani, închişi în carapacea egoismului lor, erau de părere să lase țările Europei să se sfâşie între ele, aşa cum o făceau de secole. Americanii aceştia nu vedeau că războiul dezlănțuit de Hitler nu era ca celelalte, că el reprezenta o primejdie pentru întreaga lume, că ciuma nazistă de care vorbea Churchill ar putea într-o bună zi să traverseze Atlanticul. Preşedintele Americii, Franklin Roosevelt, era pe deplin conştient de primejdie. Dorea din tot sufletul să se alăture prietenului său Churchill în cruciada antihitleristă. Japonezii i-au dat această posibilitate în 1941, când au atacat flota americană la Pearl Harbor, deoarece Germania, aliată cu Japonia, prin însuşi acest fapt, declara război Statelor Unite.

Lumea asista atunci la un spectacol uluitor. Uriaşul american, trezit cu brutalitate din somn, hotărî să facă războiul aşa cum făcea toate lucrurile, adică temeinic. Imensele sale resurse şi munca nenumăraților săi muncitori făcuseră din poporul american cel mai bogat popor de pe Pământ. Hotărî să devină cel mai puternic. Uzinele sale nu mai fabricară automobile, ci tancuri. Cele care produceau maşini de scris fabricară mitraliere. De la coasta Pacificului până la coasta Atlanticului, milioane de ingineri şi de muncitori lucrară zi şi noapte ca să dea armatelor aliate materialul militar necesar pentru a-l înfrânge pe Hitler.

Întrucît uzinele existente nu erau suficiente, au fost create unele noi, care au răsărit în câteva săptămâni în regiuni până atunci pustii. Din lipsă de locuințe, muncitorii au dormit în maşinile lor sau în rulote. Inginerii s-au străduit să scurteze timpul de fabricație şi, datorită spiritului lor de inițiativă şi inventivității care i-a caracterizat întotdeauna, au găsit adeseori soluții revoluționare.

Principala lor grijă era construcția de nave. O victorie aliată nu era posibilă decât dacă mii de vase ieşeau în ritm accelerat de pe şantierele americane. Ori, construcția de nave nu mai evoluase deloc de un secol. Ea consta în continuare în a face să defileze, una după alta, într-un doc uscat, echipele de specialişti care se ocupau succesiv de cocă, suprastructuri, instalațiile interne, armament etc. Tehnicienii americani au avut, primii din lume, îndrăzneala să pună echipele să lucreze simultan, hotărând construirea de nave în serie şi în piese detaşate. Fiecare şantier construia o parte a navei şi specialiştii asamblau totul într-un doc uscat. Era o revoluție. Înainte de război era nevoie de 280 de zile pentru fabricarea unui mare cargou. Datorită acestei revoluții tehnice, timpul a fost scurtat la 80 de zile în 1942, apoi la 22 de zile în 1944. Un cargou în trei săptămîni! Cifrele vorbesc de la sine: în trei ani, Statele Unite au construit o flotă care o depăşea pe cea a inamicilor şi pe cea a aliaților lor luate împreună.

În 1944, zece mii de avioane ieşeau în fiecare lună din uzinele lor. Cât despre construirea de tancuri uşoare, chiar comandanții militari au cerut industriaşilor s-o lase mai domol: se fabricau atâtea, încât armata nu reuşea să țină pasul şi să formeze destui tanchişti...

Acesta era răspunsul dat de inginerii şi muncitorii americani imbecilului de Göring, care nu-i credea în stare să fabrice altceva decât lame de ras.

Ca să izbutească să facă acest lucru, au strâns cureaua. Oțelul şi fierul au fost rezervate producției de război. S-a raționalizat zahărul, carnea, cafeaua. Pentru a le obține era nevoie, ca şi în Europa, de cartele. Dar cantitățile atribuite fiecărui american l-ar fi lăsat fără-ndoială cu gura căscată pe Jacques Auverpin. Raționalizarea nu avea altă menire decât să evite risipa: nu înfometa pe nimeni. Nici o mamă americană nu s-a gândit să facă o tocăniță din iepurele favorit al băiețelului ei. Cea mai grea încercare, pentru adulți, a fost raționalizarea benzinei, fiindcă erau obişnuiți s-o folosească din plin. Maşinile au rămas în garaje şi străzile oraşelor au fost lăsate în seama copiilor care se jucau de-a războiul, cetele certîndu-se pentru a şti cui îi vine rândul să joace rolul nemților şi al japonezilor.

Tinerii americani nu au luat războiul numai în glumă: ei au ajutat la câştigarea adevăratului război mergând din casă în casă pentru a recupera ziarele vechi şi fierăria nefolosită. Fiecare şcoală le-a cerut elevilor ei să dăruiască o parte din bănişorii lor de buzunar spre a ajuta la dobândirea victoriei. Datorită lor, s-au putut fabrica 2.900 de avioane, 33.000 de

jeepuri, 11.690 de paraşute. Vara, 700.000 de tineri au strâns recolta în locul fermierilor mobilizaţi. Acest efort al tuturor era condiţia victoriei. Victoria asupra Germaniei naziste, dar şi asupra Japoniei, care pornise la cucerirea Asiei şi care, ca şi aliatul său nazist, la început acumulase succese, măturând din calea ei slabele trupe ce i se opuneau de bine, de rău.

Buldogul britanic

Mica Anglie nu avea resursele umane şi materiale ale uriaşului american. Ea se bătea din prima zi a războiului şi fusese cât pe ce să fie înfrântă în cel puţin trei rânduri: mai întâi în 1940, când se pomenise singură în faţa primejdiei unei debarcări germane; apoi în cursul ofensivei aeriene a Luftwaffei lui Göring, care semăna ruina şi moartea în oraşe; şi, în sfârşit, cu prilejul ofensivei submarine germane, care prinse insula într-o plasă ucigaşă şi scufundă cu zecile vasele care aduceau alimentele şi materiile prime indispensabile. De fiecare dată, Anglia supravieţuise datorită curajului aviatorilor şi marinarilor săi, dar şi al civililor, care rezistaseră sub ploaia de bombe. Pe atunci, Anglia era comparată cu un buldog. Neclintit, insensibil la descurajare, buldogul îi ţinuse piept lupului nazist atunci când nimeni n-ar fi îndrăznit să parieze că avea şanse să supravieţuiască. Când primejdia de moarte dispăru, odată cu intrarea în război a Uniunii Sovietice şi a Statelor Unite, se apucă să pregătească victoria cu aceeaşi îndârjire pe care o dovedise în evitarea înfrângerii. Aceasta însemna muncă şi iar muncă. Poporul înţelesese acest lucru şi nu-şi cruţă forţele. Femeile mai ales au dat exemplu. Multe au preferat să lupte direct cu inamicul, angajându-se în apărarea antiaeriană engleză. Mary, fiica lui Winston Churchill, servea într-o baterie din apropiere de Londra şi generalul Eisenhower povesteşte că ori de câte ori suna alarma aeriană trebuia să-l reţină pe celebrul ei tată, care voia cu orice preţ să se ducă la ea. Dar femeile din Anglia au pregătit victoria mai ales prin munca lor. Mai multe milioane s-au arătat gata să-i înlocuiască în uzine pe soţii lor mobilizaţi. Ce deosebire faţă de Germania, unde erau puse să muncească la maşini sclave adunate cu forţa de prin Europa... Şi ce răspuns dat mareşalului Rommel, care, luând dorinţele sale drept realităţi, îşi anunţa soţia, cu mai puţin de două luni înainte de debarcare, că moralul englezilor e la pământ şi că muncitorii făceau grevă strigând: „Jos Churchill şi evreii!" Îndemînaticul mareşal era, hotărât lucru, un prost judecător al stării de spirit a civililor, el, care mai credea că francezii ar munci cu entuziasm la fortificaţiile sale...

În Anglia nu s-au construit uzine uriaşe, în jurul cărora să se înghesuie mii de maşini şi rulote menite să servească drept dormitoare muncitorilor. Anglia era o ţară veche, suprapopulată, unde fiecare locuitor îşi avea locul lui, însemnat de la naştere până la moarte. Dar s-au înfiinţat ateliere în oraşe, târguri şi până şi în satele cele mai îndepărtate. Fiecare din aceste ateliere fabrica o piesă detaşată de tanc sau de navă de debarcare, care era transportată după aceea cu camionul la uzina centrală, unde specialiştii asamblau totul. Graţie acestui sistem, producţia a fost sporită şi armele victoriei se strângeau în antrepozitele armatei şi pe cheiurile porturilor.

În curând n-a mai fost loc. Căci mai veneau şi convoaie întregi de oameni şi material trimis de Statele Unite. Două milioane de soldaţi au debarcat în Anglia. La început au fost cazaţi în clădirile disponibile (şcoli, teatre, cinematografe), apoi în tabere, care au ajuns curând să semene cu adevărate oraşe. Materialul sosea în cantităţi pur şi simplu uluitoare. Ce-ar fi spus mareşalul Göring dacă ar fi văzut şirurile lungi de vehicule noi care umpleau câmpurile? 50.000 de ambulanţe, tancuri, jeepuri, automitraliere, sute de mii de camioane... Ba aliaţii mai construiseră şi 1.000 de locomotive şi 20.000 de vagoane de marfă ca să înlocuiască materialul feroviar francez distrus de bombardamente. Pe câmpiile Angliei se îngrămădeau şi aerodromuri prefa-bricate, care, îmbarcate în cargouri, urmau să fie instalate rapid pe pământul Franţei, ca şi spitale mobile, depozite de piese detaşate. Pădurile adăposteau sute de mii de obuze. Cisternele de benzină erau pline ochi.

Toate acestea se aflau în cantităţi atât de mari, încât englezii îşi repetau cu umor că insula lor supraîncărcată are să se scufunde în mare şi că numai baloanele de baraj antiaerian o mai menţin la suprafaţă!

S-au construit atâtea aerodromuri, încât, la un moment dat, specialiştii au declarat că nu mai e disponibil nici un loc potrivit. Piloţii spuneau că pistele erau atât de numeroase, că se putea merge cu avionul de la un capăt la altul al Angliei fără să se decoleze...

Înghesuiala era şi mai mare pentru vase: porturile britanice, deşi nume-roase şi încăpătoare, nu mai aveau într-adevăr posibilitatea să primească cele cinci mii de nave ale armadei aliate. Cum să se procedeze pentru îmbarcarea trupelor şi a materialului? Problema era aceeaşi cu cea de azi din marile oraşe, unde nu există, de-a lungul trotuarelor, destul loc de staţionare pentru parcarea tuturor automobilelor. Firește, se putea

aranja ca vasele şi navele de debarcare să stea la coadă la intrarea în porturi şi să acosteze la chei pe rând, dar aceasta ar fi însemnat zile şi zile. Şi aici, imaginația a rezolvat dificul-tatea. Porturile au fost rezervate vaselor mari, iar pe plajele engleze s-au construit diguri de lemn care înaintau în mare. Navele de debarcare se vor alinia bord la bord, cu nasul spre dig, cu rampa de acces coborâtă pentru a-şi primi încărcătura de oameni sau de material.

Aşa se prezenta Anglia în ajunul Zilei celei mari: o trambulină înțesată cu soldați şi supraîncărcată cu arme, pe care milioane de muncitoare şi muncitori le făuriseră pentru ei. În zilele sumbre din 1940, când totul părea pierdut, Winston Churchill le spusese compatrioților săi că victoria se află la capătul drumului, dar că acest drum va fi lung şi greu. Nu le putea promite decât „sânge, sudoare şi lacrimi". Mult sânge şi multe lacrimi mai aveau să fie vărsate, dar în 1944 sudoarea popoarelor libere a săvârşit acest miracol: izgonite de pe continentul european cu patru ani în urmă de naziști, armatele libertății erau acum destul de puternice ca să se reîntoarcă acolo. Uriaşa maşinărie s-a pus în mişcare la sfârşitul lui aprilie 1944. La semnalul dat de cartierul general, un milion de oameni şi două sute de mii de vehicule au pornit-o spre porturile de îmbarcare. A fost un du-te-vino cum nu se mai pomenise în țară niciodată. Ore în şir, convoaiele au făcut să trepideze casele clădite la marginea căilor ferate şi a drumurilor. Londra, care gemea de soldați, se goli dintr-o dată. Furnicarul uman care părăsea oraşele şi satele se înghesuia pe țărmuri.

Soldații ştiau acum că debarcarea se apropia. Ei îi spuneau „operația baie de mare". Dar celor mai mulți nu le ardea de glumit. Rapoartele semnalau statului-major că aproape toți oamenii se aşteptau să fie ucişi. Au înțeles că aveau să lupte în Franța atunci când li se dădură ceva bani franțuzeşti. Apoi li se împărți un manual care începea cu această frază: „Un nou corp expediționar, din care faceți parte, va porni spre Franța. Veți ajuta personal la izgonirea germanilor din Franța şi-i veți însoți până la ei acasă". Li se arătară apoi fotografii sau machete ale obiectivelor pe care urmau să le atace. Aspectul li se părea familiar: doar asupra unor obiective asemănătoare fuseseră antrenați luni de zile.

Apoi începu aşteptarea în tabere speciale instalate în apropierea portu-rilor sau a plajelor de îmbarcare. Nimeni n-avea dreptul să iasă de acolo: secretul trebuia păstrat cu străşnicie. Seara, la apusul soarelui, deasupra porturilor se crea o ceață artificială, menită să împiedice avioanele de recunoaştere germane să descopere pregătirile cu ajutorul rachetelor luminoase; în timpul zilei, avioanele de vânătoare aliate erau de ajuns pentru a îndepărta primejdia.

La 30 mai sosi ordinul de îmbarcare. Două sute treizeci de mii de soldați urcară pe vase cu tancurile, jeepurile şi tunurile lor şi aşteptară răbdători manevra de plecare.

Acum se află la jumătatea drumului dintre Anglia şi Franța.

Noapte de veghe pe mare

Convoaiele masive ale flotei înaintează prin culoarele curățate cu grijă de dragoare şi delimitate prin gemanduri luminoase. De ce târăşte flota după ea sute de baloane aeriene, legate, fiecare, de câte o navă printr-un cablu de oțel? Ca să o apere de atacurile aviației inamice, împiedicându-i pe piloții germani să manevreze cum vor ei prin hățişul cablurilor: dacă se aventurează printre ele, riscă să-şi rupă aripile. Cei mai norocoşi vor trebui să înfrunte şi focul întreținut de apărarea antiaeriană a navelor de război şi a navelor de debarcare înzestrate cu baterii antiaeriene. Dar în noaptea aceasta de 5 spre 6 iunie 1944, pe cer nu se zăreşte nici un avion german. Cerul aparține în întregime escadrelor aliate, care-şi vor revărsa deasupra Franței paraşutiştii şi bombele.

Flota navighează încet, deoarece şi puternicele cuirasate şi rapidele torpiloare trebuie să-şi regleze viteza după viteza celei mai mici nave de debarcare. Dar până şi încetineala îi sporeşte măreția. Cine, văzând-o, n-ar socoti-o invincibilă?

Pe puntea vaselor şi în interiorul calelor, spectacolul era cu mult mai puțin maiestuos. Vântul care sufla în rafale răscolea marea. Chiar grelele pacheboturi resimțeau efectele furtunii. Cât despre navele de debarcare, acestea dansau pe valuri ca nişte dopuri de plută şi mai multe din ele, cele mai mici, au fost acoperite de un val uriaş şi au dispărut pentru totdeauna în adânc cu pasageri cu tot. Niciodată n-au existat atîția oameni care să aibă în acelaşi timp rău de mare. Este un rău îngrozitor, pricinuit de ruliu şi de tangaj, care dă victimelor o stare

mai proastă decât multe boli grave, atât de proastă că mulți cred că le-a sunat ceasul de pe urmă. Nenorocitul căzut pradă răului de mare vomită mai întâi tot ce a mâncat, apoi bila şi suferă de migrene violente. E lipsit de vlagă, fără energie, şi singura-i speranță este ca traversarea să se termine cât mai repede. Aşa se face că mulți soldați, încovoiați din pricina vărsăturilor, au ajuns să dorească cu ardoare să sosească pe acea plajă de nisip unde îi aşteaptă, totuşi, capcanele şi focul inamicului.

Acesta este războiul. Cei care-l descriu ca pe o epopee eroică neîntreruptă mint sau se înşală. El e tragic, dar şi penibil de comic. Nu e făcut de cavaleri legendari, ci de oameni cărora li se întâmplă să aibă rău de mare. Războiul, în această noapte furtunoasă, era semeața armadă care-şi croia, falnic, drum spre coasta Franței, dar mai era, totodată, acele şiruri de nenorociți verzi la față care, de-a lungul bastingajelor, îşi vomitau bila în mare şi n-aveau deloc impresia că sunt eroi.

Bineînțeles că răul de mare fusese prevăzut, fiindcă totul fusese prevăzut, şi fiecare soldat îmbarcat primise câteva pilule menite să-l ferească de acest rău. Dar efectul lor era foarte diferit. Mulți n-au constatat nici un rezultat mai de doamne-ajută, în afară de un chef nebun de a dormi, ceea ce pentru nişte oameni care trebuiau să lupte în curând era primejdios. La unii din ei, pilulele au avut consecințe de-a dreptul jalnice. Corespondentul de război Ernie Pyle, care însoțea trupele pentru a relata debarcarea în ziarele americane, observă că unii soldați aveau gâtul complet uscat după ce luaseră pilulele şi că pupilele li se dilataseră atât de mult, încât deveniseră aproape orbi. Asta era şi mai primejdios, parcă, decât să debarci căscând tot timpul.

Dar nu toată lumea a avut rău de mare. Soldatul Dominic Sparaco, un new-yorkez de douăzeci de ani, a păstrat despre traversare cea mai frumoasă amintire: „Ne-am distrat tot timpul. Mai întâi am jucat cărți cu camarazii şi apoi ne-am deghizat în femei. Era acolo un tip cu o chitară şi altul care cânta la armonică. Ne-am pus să dansăm şi-am râs ca nişte descreierați". Dominic, care avea o voce foarte frumoasă, cântă după aceea câteva cântece italieneşti. Părinții săi erau italieni care emigraseră în Statele Unite. Dominic, născut la New York, se considera american sută la sută. Nu încerca nici un fel de jenă la gândul că avea să se bată cu germanii. Angajat în armată de la vârsta de şaptesprezece ani, făcea parte din Rangers, unitate de elită, căreia i se încredințase o sarcină deosebit de primejdioasă: cucerirea capului Hoc, unde germanii instalaseră pe culmea falezelor abrupte o baterie de artilerie grea. Dominic şi camarazii săi se antrenaseră luni de zile escaladând falezele din Anglia în mâini. Aveau convingerea că, dacă ar fi fost puse cap la cap toate pantele abrupte pe care se cățăraseră, înălțimea totală ar fi depăşit-o pe cea a Himalaiei. Se simțeau în plină formă. „Pare de necrezut — afirmă Donimic —, dar nu ne păsa deloc. Nici unul din noi nu bănuia ce ne aştepta..."

David Silva, dimpotrivă, se întreba cu spaimă dacă avea să mai fie în viață a doua zi seara. În vârsta de nouăsprezece ani, era brunet şi ochii-i negri aveau o privire caldă, ce exprima bunătate. Deoarece era catolic, asistă la slujba oficiată pe vas şi, plin de fervoare, se împărtăşi. Mulți dintre camarazii săi îl imitară. „Ştiau — explică el — că se aflau la un ceas de răscruce şi voiau să fie pregătiți. Fiecare simțea că ziua următoare putea foarte bine să fie ultima lui zi pe acest pământ. După aceea am încercat să nu ne mai gândim la asta, dar era greu. Unii citeau, alții jucau cărți, majoritatea pălăvrăgeau cu glas scăzut. Vorbeau de toate şi de nimic. Eu n-am putut să dorm. Mi se părea că un nor mare şi negru atîrna deasupra capului meu".

Peste câteva ore, David va debarca pe plaja străjuită de fortificația lui Heinz Tiebler.

Sergentul Anthony Errico, de douăzeci de ani, era şi el destinat să atace cazematele de pe Omaha Beach sub tirul artileriei pe care Heinz urma să-l declanşeze asupra lui. N-a suferit de rău de mare, dar mărturiseşte: „Cred că mi-era îngrozitor de frică de asta. Aşa că n-am mâncat nimic. De altfel, nici nu-ți dă prin cap să mănânci când eşti mort de frică". A jucat pocher ca să-şi mai schimbe gândurile şi a câştigat de la partenerii săi trei sute de dolari, ceea ce reprezenta o sumă frumuşică. A aranjat cu grijă bancnotele, apoi s-a întins pe punte şi s-a gândit la părinți şi la cei şase frați şi surori ai lui. Era convins că n-avea să-i mai revadă niciodată. Această certitudine i se păru la început insuportabilă, dar, până la urmă, se obişnui cu ea şi hotărî că, din moment ce lucrurile stăteau aşa, nu mai avea altceva de făcut decât

să meargă înainte şi să-şi ducă la bun sfârşit misiunea. Oricum, înapoi nu mai putea da.

Înapoi nu se mai putea da. Fiecare căpitan de vas primise ordine categorice: de cum trecea de jumătatea distanței care separă Anglia de Franța, nici o navă, chiar avariată de o torpilă de submarin, nu mai avea dreptul să se întoarcă din drum. Trebuia ori să avansezi, ori să te scufunzi. Într-adevăr, orice manevră ar fi produs dezordine în înaintarea convoaielor, reglată ca un mecanism de ceasornic. De asemenea, nici o navă nu putea să se oprească sau să devieze de pe ruta sa pentru a-i culege pe naufragiați, cu excepția vedetelor. Nenorociții trebuiau să aştepte răbdători să vină vedeta să-i pescuiască. Marinarii de pe vasul lui Ernie Pyle i-au prevenit însă pe pasagerii lor: apa era atât de rece, încât într-un sfert de oră leşinai, iar moartea survenea în mai puțin de patru ore. Soldații se posomorâră, până când unul din ei le arătă pontonul lat pe care-l trăgea vasul lor: în caz de naufragiu, s-ar putea refugia pe el. Da, însă pontonul nu va fi tras la fund de cablul care-l leagă de navă? Soldatul optimist răspunse că, fără-ndoială, un marinar înarmat cu o secure era însărcinat să taie cablul. L-au crezut ori s-au prefăcut că-l cred, dar nu era adevărat...

O preocupare comună tuturor soldaților o constituia echipamentul cu care erau încărcați. Fiecare ducea sine arma proprie, două sute de cartuşe, şase grenade, un pachet cu pansamente, rații de alimente pentru trei zile, o unealtă (lopată sau târnăcop), o mască de gaze şi o vestă de salvare. La acestea se adăugau materialele colective care le fuseseră repartizate. Astfel, David Silva, care era mitralior, s-a pomenit că i se încredințează benzile de cartuşe, pe care le-a pus în diagonală, şi, pe deasupra, corzile care aveau să slujească la escaladarea falezei de Omaha. Totul cântărea pe puțin douăzeci şi cinci de kilograme şi David era convins că se va duce de-a dreptul fund dacă va avea nenorocul să cadă în apă.

Masca de gaze, atât de stânjenitoare în cutia sa purtată în bandulieră, făcea atunci parte din echipamentul fiecărui soldat, fie el aliat sau german. Chiar şi civilii aveau mască. Jacques Auverpin îşi avea masca lui, tot aşa cum micuța Betty Bryan şi-o lua pe a ei când se ducea la culcare în adăpostul antiaerian din grădină. Toate popoarele Europei păstrau o amintire îngrozitoare despre gazele asfixiante folosite în primul război mondial. Nemții le folosiseră cei dintâi, în 1918, apoi toată lumea a început să le utilizeze şi zeci de mii de oameni au murit din pricina lor în chinuri groaznice. De-atunci se inventaseră gaze şi mai puternice — foarte puternice, dar atât de periculoase, încât nimeni nu îndrăznise încă să le folosească. Dar cine putea să ştie ce avea să rezerve viitorul? Cum să fii sigur că germanii nu se vor decide să folosească gazele pentru a-i arunca pe aliați înapoi în mare? Era mai înțelept să ai asupra ta o mască. Şi cum unele gaze recente ucideau prin simplul contact cu pielea, trupelor de asalt li se distribuise o uniformă specială, impregnată cu un produs antigaz. În plus, cutia măştii avea buzunare care conțineau o pelerină impermeabilă, o pomadă antigaz pentru ochi, o alta pentru piele şi o calotă tratată cu acelaşi produs ca uniforma specială. Până şi ghetele fuseseră date cu o cremă care împiedica gazele să se fixeze pe încălțăminte.

Într-adevăr, totul fusese prevăzut.

Dar în acea noapte de aşteptare şi de chin, oamenilor nu le ardea să se extazieze în fața uriaşei munci efectuate de tehnicienii care pregătiseră atât de minuțios debarcarea. Cei care fuseseră înghesuiți în navele de debarcare erau cei mai furioşi. Zgâlțâiți de valuri, îi blestemau pe diabolicii ingineri care născociseră aceste cutii de sardele incapabile să se împotrivească mării. Soldații care deveniseră aproape orbi din pricina pilulelor îi trimiteau la toți dracii pe medicii militari. Şi sergentul Errico descoperea, furios, ca şi camarazii săi, că produsul antigaz cu care era impregnat gulerul uniformei sale îi ardea gâtul: încă un lucru la care blestemații de birocrați nu se gândiseră!

Aceste inconveniente şi neplăceri aveau cel puțin avantajul că nu-i lăsau pe soldați să cadă pradă spaimei ce le strângea inima. De când aflaseră că erau desemnați pentru asalt, frica nu-i mai părăsea. Divizia 29, din cadrul căreia un regiment trebuia să atace Omaha, trecuse printr-o adevărată criză de demoralizare. I se preziseră pierderi îngrozitoare: nouă oameni din zece vor fi ucişi pe plajă. Generalul Bradley venise să-i ridice moralul: „Poveştile astea cu pierderile cumplite sunt gogoşi. Or să fie unii care n-or să se mai întoarcă, dar n-or să fie mulți". Chiar Divizia 1, care trebuia, de asemenea, să atace Omaha, îşi pierduse admirabilul moral care făcea din ea cea mai bună unitate de infanterie a armatei americane. Oamenii ei aveau deja la activ două debarcări: în Africa de Nord şi în Sicilia. Şi iată că acum erau siliți s-o ia de la-nceput în Franța... Se spera oare că Divizia 1 va

câştiga, de una singură, războiul? Oamenii erau sătui până peste cap. Voiau pur şi simplu să se întoarcă acasă.

Comandanții aliați nu erau nici ei mai liniştiți decât trupa. Churchill îi repeta generalului Eisenhower: „Să fim atenți ca valurile să nu se înroşească de sângele tineretului american şi britanic şi ca trupurile soldaților noştri să nu fie sfârtecate în bucăți pe plaje". Şeful statului-major al lui Eisenhower mărturisea că debarcarea n-avea decât o şansă din două să reuşească. Şi Montgomery încheiase unul din rapoartele sale cu cuvintele: „Bătălia va fi crâncenă".

Astfel se scurseră încet orele acestei nopți de 5 spre 6 iunie 1944. Ea a fost, fără-ndoială, cea mai grea din toată viața lor pentru pasagerii navelor de debarcare, dârdâind de frig sub păturile lor, udați ciuciulete de stropii de apă, încovrigați din pricina vărsăturilor, chinuiți de cârcei! Dar a fost şi noaptea cea mai lungă pentru soldații care aveau norocul să se afle pe vasele de transport. Ei îşi petrecură timpul jucând cărți, cântând atunci când aveau curajul sau inconştiența de a o face, arareori dormind, cel mai adesea tremurând de frică, aproape întotdeauna stând de vorbă. Pe vasul locote-nentului Steve Phillips, de douăzeci şi trei de ani, care avea să atace şi el a doua zi plaja apărată de Heinz Tiebler, jumătate din oameni aveau rău de mare şi ceilalți, aşezați în grupuri mici în cală şi pe punte, sporovăiau în şoaptă. „Vorbeau de mama lor, de tatăl lor, de drăguța lor". A fost noaptea marilor confidențe. Soldați până atunci rezervați, a căror existență privată camarazii lor nu le-o cunoşteau, povestiră unor necunoscuți miile de întâmplări fericite şi miile de întâmplări nenorocite care alcătuiesc o viață de om. Vorbeau mult despre familii, ca şi cum aceşti flăcăi, dintre care majoritatea nu împliniseră douăzeci de ani, ar fi vrut înainte de a înfrunta iadul, să evoce pentru ultima oară raiul pierdut al copilăriei lor nu prea îndepărtate. Steve Phillips făcu la fel ca ei, apoi hotărî să nu se mai gândească la trecut, ci la viitor. Fiind ofițer, avea responsabilități. Îi strânse pe sergenți în jurul lui şi făcu un fel de repetiție generală cu ei. Voia să se asigure, pentru ultima dată, că fiecare ştia exact ce trebuia să facă atunci când va veni ceasul asaltului.

Întinşi în cuşeta lor sau pe puntea vasului, aşezați pe fundul calei, singuri sau în grup, sute de ofițeri încearcă, asemenea lui Steve, să scape de teamă recitându-şi în sinea lor instrucțiunile. Cu ochii închişi, revăd hărțile şi machetele care le-au fost arătate. Toate amănuntele apărării germane erau însemnate acolo: planul fortificațiilor, unghiurile de tragere ale mitralierelor, amplasamentul câmpurilor de mine, efectivul apărătorilor. Astfel, fiecare soldat a putut să descopere câmpul de bătaie care-i revenea. A reperat tufişurile care-l vor ascunde de inamic: şanțul care-l va apăra de tirul acestuia. Cunoaşte punctele tari şi punctele slabe ale dispozitivului inamic. Ştie cu precizie unde să lovească, încearcă un puternic sentiment de îmbărbătare deoarece, dintre toate fricile care-l asaltează pe soldat în ajunul bătăliei, cea mai cumplită e frica de necunoscut.

Acest sentiment de îmbărbătare, soldatul aliat îl datorează Mişcării de rezistență.

O hartă lungă de şaisprezece metri

Există unii care-i ucid pe germani, ca André Kirschen şi camarazii săi. Există unii care dau foc antrepozitelor lor, le aruncă în aer vizuinele, sabotează mijloacele lor de transport. Chiar în noaptea asta, în vreme ce flota aliată se-ndreaptă spre Franța, urletul sirenelor de la Amberieu-en-Bugey anunță o alarmă aeriană. Amberieu, în Jura, este un important nod de cale ferată din Franța. În depoul lui se află zeci şi zeci de locomotive. E apărat de o puternică garnizoană germană, dar soldații săi, disciplinați, aleargă spre adăposturile antiaeriene de cum aud urletul sirenelor. Numai câteva santinele rămân pe loc. Cu capul în sus, pândind avioanele, nu observă umbrele ce se strecoară printre locomotive. Rezistența atacă. Sabotorii sunt, în cea mai mare parte, băieți de şaisprezece şi de şaptesprezece ani pe care-i ghidează feroviarii. Ei pun încărcătura de plastic pe o latură a locomotivelor. Un grup dă peste o santinelă: o lichidează fără zgomot. Băieții se retrag pe tăcute, aşa cum au venit. Unul singur dintre ei a fost rănit, încărcăturile explodează, omorând alte două santinele şi rănind mai multe. Cincizeci şi două de locomotive sunt scoase din uz. Tot atâtea trenuri care nu vor mai transporta în Normandia întăririle germane...

Există unii care informează.

Sunt nenumărați. Nici unul din ei nu seamănă cu un spion profesionist. N-au la dispoziție nici un fel de material special: numai ochii, cu care văd, şi urechile, cu care aud. Ochi cu care văd? Arthur Poitevin n-are nici măcar norocul acesta: e orb. Profesor de muzică la Bayeux, orăşel situat la zece kilometri de faleza de la Omaha, are, ca mulți orbi, o memorie excepțională, pe care o pune în slujba Mişcării de rezistență. Tânărul profesor se plimbă prin mijlocul fortificațiilor germane

însoțit de unul din elevii săi, François Guerin, care n-are decât şaisprezece ani. Ce santinelă s-ar nelinişti văzându-l pe acest orb cu bastonul său alb călăuzit de un copil? Sunt lăsați să treacă. François Guerin îi descrie dascălului său tot ceea ce vede: punctele fortificate, cuiburile de mitralieră, rețeaua de tranşee. Numără paşii care separă lucrările de fortificație. Arthur Poitevin înregistrează fiecare amănunt şi fiecare cifră. Memoria lui fenomenală îi va permite, când se va reîntoarce la Bayeux, să redacteze un raport în care va figura tot ceea ce au văzut ochii tânărului său însoțitor.

Zidul Atlanticului. Robert Douin îl observă de sus. Sculptor de mare talent, director al Şcolii de arte frumoase din Caen, la câțiva kilometri de plajele de debarcare englezei e însărcinat cu întreținerea monumentelor istorice. De ce l-ar suspecta santinelele inamice pe acest om, care are toate autorizațiile de circulație necesare şi un aspect atât de blajin. Bărbos şi mustăcios, Robert Douin merge întotdeauna cu o pălărie mare neagră pe cap, iar la gât arborează o uriaşă lavalieră, cum nu mai poartă nimeni de un secol. Un artist. Cine ar suspecta un artist? Aşa că Douin se instalează în clopotnițele ce trebuie restaurate şi, între două cioplituri, în timp ce degustă camembertul pe care nu uită niciodată să şi-l ia cu el, schițează pe foi subțiri de țigară planul fortificațiilor germane, înseamnă amplasamentul tunurilor, desenează cu o mână sigură silueta masivă a cazematelor. Seara, când se întoarce la Caen, reproduce schițele pe foi mari de calc, pe care le ascunde după aceea în streaşina casei. Un agent de legătură al Mişcării de rezistență va veni să le ia şi le va trimite la Londra.

Arthur Poitevin, muzician; Robert Douin, sculptor. Nu mai lipseşte decât un pictor. Iată-l: René Duchez, care locuieşte tot la Caen. E zugrav, ce-i drept, şi nu pictor propriu-zis, dar e mare maestru în arta de a-i duce cu preşul pe nemți, iar capodoperele lui nu au număr. Isprava cea mai uluitoare a fost când a şterpelit de sub nasul nemților într-un cartier general unde executa nişte zugrăveli în 1943 harta completă, lungă de trei metri, a Zidului Atlanticului care urma să fie ridicat în viitoarea zonă de debarcare. Numai aşa au putut să descopere comandanții aliați lucrări de fortificație pe care le vor avea de înfruntat mai înainte chiar ca prima din ele să fi fost construită. Dar meseria l-a învățat pe Duchez că rezultatul final nu este totdeauna conform proiectului şi că modificări importante pot interveni în cursul realizării lui. De aceea stătea cu privirea ațintită asupra Zidului. Pentru a trece fără neplăceri de controalele pe care germanii le înmulțesc pe drumuri, s-a gândit să strângă vreo douăzeci de băieți şi fete, pe care îi duce duminica la plimbare cu bicicleta de-a lungul coastei. Santinelele, care adeseori sunt de aceeaşi vârstă cu veselii excursioniști, îi lasă să treacă, zâmbind fără îndoială când îl văd pe bunul Duchez cum gâfâie ca să țină pasul cu protejații săi. Douăzeci de perechi de ochi înregistrează, ca nişte camere de luat vederi, modul în care sunt dispuse lucrările de apărare inamice. Nimic nu le scapă, şi mai ales aceste cazemate, pe care nemții le-au camuflat desenând pe ziduri ferestre şi uşi false, ca să-i facă pe piloții aliați să creadă că este vorba de nişte paşnice căsuțe de locuit! Opririle sunt mai dese decât le-ar impune oboseala picioarelor. Atunci sunt scoase din țeava ghidonului hărțile ascunse acolo şi sunt reproduse pe ele toate fortificațiile observate. Apoi încalecă din nou cu toții pe biciclete până la următoarea escală.

La Cherbourg, nişte copii şi mai tineri decât aceştia sunt strânşi la un loc pentru interminabile jocuri cu mingea de către un brav preot cu o lungă sutană neagră. Ştrengarii din port îl adoră pe Louis La Bardonnie. El îi duce să se joace în mahalale, aproape de cazematele germane. Santinelele urmăresc jocul cu o privire amuzată. Din când în când, o lovitură greşită de picior trimite mingea drept în mijlocul lucrării de fortificație. Preotul, încurcat, cere îngăduința să se ducă s-o ia de acolo. I se dă voie întotdeauna: cine ar suspecta un preot înconjurat de nişte copii care fac tărăboi? Când La Bardonnie se întoarce, cu mingea sub braț, ştie ce ascund zidurile de beton. Acest fals preot este în realitate unul din cei mai îndrăzneți agenți ai Mişcării de rezistență. Până la urmă va fi demascat, dar nu de Gestapo, ci de bătrânele bigote care-l pândeau, mirate, de după perdea: curios preot mai e şi ăsta care, pentru a prinde mingea, nu îndepărtează picioarele, cum ar face o femeie cu rochie sau... un popă cu sutană, ci le strânge, ca un bărbat obişnuit să poarte pantaloni... Avertizat de un alt preot — unul adevărat! —, La Bardonnie o şterge fără să pățească nimic.

Sunt, aşadar, sute cei care-l pândesc pe inamic şi-i află secretele. Muncă de furnică, deoarece fiecare nu aduce, în general, decât o firimitură minusculă: calibrul unui tun, amplasamentul unui câmp minat, numele ofițerului german care comandă cutare baterie. Muncă descurajantă: cum speri că informații atât de neînsemnate vor juca un în înfrângerea Germaniei? Nici nu se ştie măcar unde vor debarca aliații. Poate în Norvegia sau poate în Olanda. Cel mai probabil în Pas-de-Calais. La ce bun să rişti atât dacă nu vor debarca în Normandia? Căci această misiune ingrată şi descurajantă este, totodată, îngrozitor

de primejdioasă. Gestapoul îşi înteţeşte loviturile. Când pune mâna pe un luptător din Mişcarea de rezistență, îl supun la torturi groaznice ca să-l silească să-şi denunțe tovarăşii. Arthur Poitevin, muzicianul orb din Bayeux, este azvârlit printre primii în închisoare. Apoi, poliţiştii cu mantale lungi de piele sună la uşa familiei Duchez, la Caen. Nu o găsesc acasă decât pe doamna Duchez, care încearcă să-l potolească pe un client al soțului venit să se plângă de calitatea proastă a lucrării executate de zugrav. Gestapoul îl dă pe uşă afară pe clientul furios, despre care nu va şti niciodată că era Duchez în persoană, gata oricând să născocească un şiretlic, dar o ridică în schimb pe doamna Duchez, pe care o trimite într-un lagăr de concentrare. Sculptorul Bobert Douin este prins şi el. În noaptea de 5 spre 6 iunie doarme într-o celulă a închisorii Caen. Patru pereți îngustează orizontul celui care, de la înălțimea clopotnițelor, ştia să repereze, la o depărtare de kilometri, țeava unui tun pe care cădeau razele soarelui. Paznicul, de câte ori trece prin fața celulei lui, deschide ferestruica uşii ca să se asigure că prizonierul doarme conform regulamentului din închisorile germane: cu mâinile întinse pe pătură. Mâinile acestea au lucrat bine pentru eliberarea Franței. Ele au desenat o hartă uriaşă pe care figurau toate informațiile culese de Robert Douin şi sutele lui de tovarăşi. Un mare şef al Mişcării de rezistență, Jean Sainteny, a dus-o el însuşi la Londra. *Era lungă de şaisprezece metri.* Câtă răbdare şi ingeniozitate, câte riscuri asumate şi câte suferințe îndurate pentru a se ajunge acest sul de hârtie fină... Dar şi câți soldați aliați au scăpat cu viață datorită informațiilor furnizate de el? Câți deportați smulşi camerelor de gazare, deoarece el va grăi ceasul victoriei? Robert Douin poate dormi liniştit: dacă zorii zilei următoare vor fi cei ai Zilei celei mari, aceasta i se va datora şi lui, precum şi tuturor bărbaților şi femeilor din Mişcarea de rezistență.

Santinela a călcat pe fir

Nici un membru al Mişcării de rezistență nu avea voie să păşească pe plajă. Acest lucru le era strict interzis tuturor francezilor, fără excepție. La Bardonnie n-ar fi putut să-i ducă acolo pe micuții ştrengari şi nici Duchez, cu toată şiretenia lui, n-ar fi primit permisiunea să se scalde în acele locuri împreună cu cicliştii săi. La prima vedere, nu era grav. Pe plaje nu era nici țipenie de om. Chiar atunci când Rommel semănase pe ele pădurile acelea de obstacole, fotografiile luate razant de avioanele de recunoaştere permi-seseră să se țină o evidență precisă: mai multe milioane de asemenea fotografii se îngrămădiră în dulapurile statului-major aliat. Nu lipsea din ele nici un par, nici un arici ceh, nici o poartă belgiană. Dar într-o bună zi se observă că fotografiile nu dezvăluiau toate secretele plajelor.

Aceasta a pornit de la o amintire de vacanță. Un ofițer superior englez îşi petrecuse verile, înainte de război, pe plajele normande unde urmau să debarce trupele britanice. El îşi aminti că, pe alocuri, nisipul era acoperit cu porțiuni argiloase. Şefii lui, informați de el, întrezăriră imediat o primejdie posibilă: şenilele tancurilor puteau foarte bine să se împotmolească în această argilă. Cum să afli exact care e situația? Un mic slujbaş de la British Museum găsi soluția. Descoperi în *Bulletin de la Société préhistorique française* din 1938 descrierea amănunțită a unei plaje argiloase situate pe plaja de la Luc-sur-Mer, pe care tocmai trebuiau să o atace britanicii. Statul-major ceru geologi care să-i găsească în Anglia un sol perfect asemănător cu această porțiune argiloasă de la Luc-sur-Mer. Aceştia desemnară regiunea Brancaster din comitatul Norfolk. Li se dădu drumul unor tancuri pe argila din Brancaster şi ele se împotmoliră. Problema era foarte serioasă. Era indispensabilă explorarea atentă a fiecărei plaje de debarcare pentru a se verifica natura solului. Şi, fiindcă aici Rezistența era neputincioasă, iar exploratorii nu puteau veni pe uscat, vor fi aduşi pe mare.

Aceasta a fost misiunea unui pumn de oameni curajoşi aparținând comandourilor. În nopțile fără lună, un submarin de buzunar îi aducea în grupuri de câte doi în largul coastei franceze. De acolo ajungeau la țărm înotând. Îi apăra de frig combinezonul lor de cauciuc de oameni-broască. Singurele lor arme erau un pumnal şi un Colt 45, ales fiindcă, dintre toate armele de foc, era cel mai solid, cel mai rezistent la nisip şi la apa sărată. În echipamentul lor se număra o lanternă, o busolă şi un ceas,

toate etanşe, un carneţel care să le permită să ia note sub apă, un fir de pescuit pe care se afla, din patruzeci în patruzeci de metri, un ciob de sticlă, cutii pentru eşantioanele de nisip culese şi chiar, în anumite expediţii, un clinometru montat pe un cărucior, care ar fi permis măsurarea pantei plajei.

Momentul cel mai greu este ieşirea din apă. Până atunci, marea învăluia comandourile şi le proteja. Acum, ele trebuie să se târască spre pământul ostil, spre mine, spre aruncătoare de flăcări automate, mitraliere — un întreg arsenal instalat pentru a respinge divizii întregi. Iar ei nu sunt decât doi. Înaintează târându-se pe burtă. Primul scobeşte solul cu pumnalul în căutarea minelor. Al doilea desfăşoară firul de pescuit, care le va indica drumul de întoarcere. De câte ori dă de o bucată de sticlă, fixează firul cu un cârlig de fier şi ia o mână de nisip pe care strecoară în tolba pentru eşantioane. Cu inima zvâcnind, uzi de sudoare, cei doi membri ai comandoului ajung la piciorul Zidului, drept sub cizmele santinelelor germane. Fac cale-ntoarsă spre mare. De data aceasta, lucrurile s-au desfăşurat bine. Dar au fost şi misiuni dramatice. În timp ce maiorul Scott Bowden şi sergentul Ogden Smith se târau pe plaja de la Omaha, la câţiva zeci de metri de fortificaţia lui Heinz Tiebler, auziră, cu spaimă, nisipul scârţâind în spatele lor: o santinelă germană îşi fac rondul, tăindu-le retragerea spre mare. Omul a călcat firul de pescuit, dar n-a observat nimic. S-a topit în întuneric, spre marea uşurare a celor doi membri comandoului. Pericolul fusese serios, dar santinela le furnizase, fără să vrea, o informaţie foarte preţioasă: plaj nu era minată.

Natura solului nu este singurul obiectiv al acestor aventuroase misiuni de recunoaştere. Mai sunt şi obstacole metalice. Fotografiile luate din avion arată, fireşte, forma şi dimensiunile lor, dar nu spun nimic despre compoziţie. Statul-major vrea să ştie din ce metal sunt făcute ca să calculeze cu precizie încărcătura de exploziv necesară genieştilor pentru a le distruge. Francezii liberi ai generalului de Gaulle acceptă cu bucurie această misiune: au astfel prilejul de a se întoarce pe acest pământ al Franţei de unde i-au izgonit duşmanii. Cinci dintre ei, transportaţi cu o vedetă rapidă, ajung la ţărm cu o barcă pneumatică. Şi-au înnegrit feţele şi mâinile cu dopuri arse. Pe spatele bluzonului de luptă, o dungă albă le permite să se identifice de la o distanţă de câţiva metri. Un prim grup culege eşantioane de nisip. Ceilalţi bâjbâie printre obstacole. Caută o poartă belgiană, acest portal destul de greoi pentru a bloca pe loc navele de debarcare lansate în plină viteză. În sfârşit, o găsesc. Cu precauţie, se asigură mai întâi că nici o grenadă transformată în mină-cursă nu e fixată de ea. Apoi, cu ajutorul unui ferăstrău pentru metale, unul din membrii comandoului decupează o bucată din obstacol. Altul aduce alge pentru a camufla tăietura. Cele două grupe se întorc la barca lor de cauciuc cu misiunea îndeplinită şi vâslesc spre larg, unde, la un kilometru şi jumătate, le aşteaptă vedeta rapidă care le-a adus. Pe cheiul de la Newhaven, în Anglia, un ofiţer de stat-major ia în primire bucata de metal şi chiar în aceeaşi noapte o duce la laboratoarele de la Londra. În urma analizelor se poate calcula greutatea unei porţi belgiene (trei tone!) şi încărcătura de plastic necesară pentru distrugerea ei.

Mai multe misiuni au un sfârşit tragic. Capturaţi, membrii comandourilor erau împuşcaţi, potrivit unui ordin special al führerului Adolf Hitler. Doi dintre ei au avut norocul să fie conduşi direct la cartierul general al lui Rommel, care, cavaler ca întotdeauna, a refuzat să-i predea Gestapoului. Cei care au fost executaţi n-au fost prinşi întotdeauna pe vreuna din viitoarele plaje de debarcare. Într-adevăr, statul-major aliat trimitea misiuni de recu-noaştere pe plajele din Bretania, din Pas-de-Calais, din Belgia sau din Olanda. Aşa că germanii nu puteau să tragă nici o concluzie din spusele prizonierilor în legătură cu locul ales pentru debarcare, deoarece comandourile operau pe întregul ţărm european. Sacrificiul era greu, dar era necesar, ca şi cel al membrilor Mişcării de rezistenţă care mureau fiindcă încercaseră să informeze Londra despre plaje unde nu va ajunge niciodată nici o navă de debarcare.

Soldaţi fără uniformă ai Rezistenţei sau ai comandourilor răsărite din apa mării: datorită eforturilor lor conjugate pot să meargă la luptă infanteriştii din primele valuri de asalt, ştiind exact la ce să se aştepte. Zidul de beton ridicat de Hitler este pentru ei la fel de transparent ca sticla. Ştiu totul despre armele pe care le ascunde şi despre oamenii care se înghesuie în spatele lui. Cunosc părţile lui tari şi părţile lui slabe. Fotografii, hărţi, machete i-au făcut să vadă cu ochii lor adevărul, întregul adevăr, şi numai adevărul. Ce deosebire faţă de comandamentul german, care în 1940, pe când pregătea o debarcare în Anglia, afişase în toate cantonamentele armatei o hartă mincinoasă pentru „susţinerea moralului": Franţa fusese apropiată atât de tare de Anglia, încât părea că e suficient să întinzi piciorul ca să treci dintr-o ţară în alta; Hitler nu-şi respecta nici măcar propriii soldaţi.

Generalul Eisenhower îi respectă pe ai săi. Responsabil suprem cu debarcarea, el ştie că operaţiunea nici n-ar putut fi proiectată fără

marea cantitate de informaţii primită prin statul său major, fără aceste hărţi desenate o mână febrilă de oameni pe care-i pândea frâna brutală a unei maşini a Gestapoului, fără aceste eşantioane de nisip pe care exploratorii din timpul nopţii se duceau să le caute sub cizmele santinelelor germane. El va scrie în raportul său acest frumos omagiu adus eroilor cunoscuţi şi necunoscuţi ai războiului secret care a precedat Ziua cea mare: „Am pornit spre Franţa având toate informaţiile tactice pe care ni le putea furniza un excelent serviciu de informaţii".

Paraşutiştii americani trebuie oare trimişi la moarte?

În timp ce armada îşi croieşte drum pe marea zbuciumată, Eisenhower încearcă să doarmă.

Prenumele său e Dwight, dar i se spune Ike de când era mic. Are cincizeci şi trei de ani. Sub ordinele sale se află comandanţi militari care au scăpat cu viaţă din bătălii celebre şi au pieptul plin de medalii. Eisenhower, în schimb, n-a luptat niciodată. Are o mulţime de diplome, da n-are nici un fel de răni glorioase. N-a auzit niciodată gloanţele şuierându-i pe la urechi. De altfel, e un om care seamănă foarte puţin cu imaginea pe care o avem de obicei despre un general. Ce contrast, de exemplu, faţă de generalii germani, care poartă falnic un chipiu obraznic, o tunică acoperită cu insigne, un pantalon cu vipuşcă roşie, un pumnal frumos cizelat şi cizme lucioase ca oglinda. Eisenhower seamănă mai degrabă cu un om de afacei deghizat în militar. Nu se remarcă la şedinţele de stat major. Vorbeşte cu un glas blând şi potolit. Dacă atmosfera devine prea încordată, o destinde cu un zâmbet. „Zâmbetul lui Eisenhower — spune generalul englez Morgan — face el singur cât mai multe divizii".

Poate că întrucâtva şi din acest motiv a fost preferat comandanţilor militari cu un trecut infinit mai glorios. Pe Ike, toată lumea îl iubeşte. E imposibil să te certi cu el. Ori, istoria ne învaţă că certurile între aliaţi sunt frecvente şi dezastruoase. Câte bătălii pierdute pentru că generali de naţionalităţi diferite se pizmuiau, deşi făceau parte, în principiu, din aceeaşi tabără? Conducătorii militari sunt preocupaţi de gloria lor şi de urma pe care o lasă în manualele de istorie. Invidiile lor nu reuşesc decât să sporească dificultatea de a face să lupte laolaltă naţionalităţi diferite. Astfel, englezii se enervează adeseori, ei, care luptă de atâta vreme şi în condiţii atât de grele, din pricina bogăţiei aliatului lor american, faţă de care sunt ca o rudă săracă. În prezent, războiul este mai mult treaba americanilor decât a lor. Anglia depinde de Statele Unite în privinţa hranei şi a armelor. Ea trebuie să consimtă să-i pună pe soldaţii săi sub ordinele unui general american. Cât despre francezii liberi ai lui de Gaulle, ei se împotrivesc foarte des. Şi mai săraci decât englezii, îndreptăţita lor mândrie îi face să fie tot mai scorţoşi. Vor să fie trataţi ca reprezentanţii unei mari puteri şi nu vor să fie consideraţi ceea ce sunt: un mănunchi de patrioţi renegaţi de guvernul de la Vichy. Acelaşi lucru se întâmplă cu belgienii, olandezii, norvegienii, polonezii şi cehii refugiaţi în Anglia. Cum să determini toată lumea asta să meargă în acelaşi pas? Dându-i-l drept conducător pe Ike Eisenhower, care nu va fi niciodată un erou cum şi-l închipuie masele, dar care este, neîndoios, un admirabil diplomat.

Oamenii au băgat imediat de seamă că era şi un conducător. Zîmbetul său radios, privirea caldă şi prietenoasă, blândeţea glasului său nu-l împiedică pe Ike să afle ceea ce doreşte şi să obţină. Fără să urle, fără să bată cu pumnul în masă. Cu răbdare, cu amabilitate, dar cu îndârjire. Ca un adevărat conducător!

În sfârşit, un conducător care este un organizator excepţional. Ori, pentru a conduce o operaţie atât de complexă cum e debarcarea, care pune sub semnul întrebării vieţile a milioane de oameni, mii de nave şi de avioane, cantităţi uriaşe de material, şi toate astea după un orar extrem de precis, un organizator infailibil este fără-ndoială preferabil unui general de cavalerie foarte brav, dar încurcă-lume.

Eisenhower se odihneşte în rulota sa. E o rulotă obişnuită, lungă şi joasă, asemănătoare cu cea pe care atâţia muncitori americani au legat-o de maşina lor înainte de a porni, cu nevastă şi copii, să muncească în noile uzine
construite la mii de kilometri de fosta lor locuinţă. Oare acest gust pentru rulote al americanilor le vine de la strămoşii lor pionierii, care, în căruţele cu coviltir, porneau spre California prin câmpiile populate cu indieni duşmănoşi? Fapt este că lui Ike îi plac grozav istoriile cu cow-boys. Pe măsuţa de la capul patului are întotdeauna un teanc de romane despre Far West. Dar mai degrabă simplitatea sa obişnuită e cea care-l face să prefere

această locuință castelelor somptuoase puse la dispoziția lui de guvernul englez. Astfel, comandantul suprem al forțele aliate in Europa stă în aceleaşi condiții cu muncitorii care fabrică pe bandă rulantă obuzele într-o îndepărtată uzină din Statele Unite. Singurul amănunt care dovedeşte că rulota lui Eisenhower adăposteşte o personalitate importantă: e înzestrat cu trei telefoane. Primul este în legătură directă cu Washingtonul. Al doilea îi permite lui Ike să stabilească în orice moment legătura cu statul său major. Ridicând receptorul celui de-al treilea, îl aude la capătul firului pe Winston Churchill.

În noaptea aceasta, telefoanele tac. Nu se aude decât vântul şuierând printre copaci. Eisenhower se odihneşte. Pentru un moment, rolul său s-a terminat. Şi-a pus tot sufletul şi toată mintea la pregătirea operației Overlord — numele de cod dat debarcării. E convins că le-a oferit soldaților săi cele mai mari şanse de izbândă. Acum e rândul lor să acționeze. Soarta bătăliilor nu depinde, la urma urmelor, de cei oare întocmesc planurile, ci de luptătorii din linia de foc.

Vor avea nevoie de curaj. Ike ştie că poate avea încredere în ei. Curajul e de multe feluri. Cel care constă în a-ți stăpâni frica pentru a te năpusti asupra unei mitraliere vrăjmaşe. Cel al muncitorilor englezi, care plecau la uzină după ce îndepărtau dărâmăturile casei lor nimicite de o bombă. Curajul cel mai mare este, poate, cel dovedit de Eisenhower în două rânduri şi care constă, pentru un conducător, în a merge până la capătul răspunderilor asumate. Prima oară a dat dovadă de curaj când a hotărât ca debarcarea să aibă loc la 6 iunie. Vremea rea l-a făcut să amâne cu o zi operația prevăzută pentru 5. Două date, 6 şi 7, rămâneau posibile, dacă nu, trebuia amânat totul până în luna iulie. Într-adevăr, factorii de răspundere din aviație, marină şi armata de uscat cereau condiții foarte precise. Marina reclama o debarcare în zori, ca să se poată apropia de țărmul francez la adăpostul nopții. Aceeaşi noapte, generalii paraşutişti o voiau luminată de o lună plină, pentru ca oamenii să poată să repereze pământul şi să aterizeze în condiții de securitate. În sfârşit, marina mai cerea ca asaltul să aibă loc când fluxul e cel mai scăzut: obstacolele semănate de Rommel ar rămâne astfel descoperite, iar navele de debarcare nu s-ar înfige în capcanele pregătite pentru ele. Numai trei zile dintr-o lună răspundeau acestor cerințe.

Exista însă un punct care întrunea unanimitatea: era nevoie de condiții atmosferice favorabile. Nici pomeneală să se pornească atacul pe vreme proastă. Paraşutiştii ar fi abătuți din drum de vijelie, în convoaiele de nave ar domni debandada, unele nave de debarcare s-ar scufunda şi cele care ar reuşi să înfrunte marea ar fi atât de zgâlțâite, încât soldații victime ale răului de mare ar deveni nişte zdrențe.

Ori, se stârnise furtuna, Vântul zbârlea peluzele englezeşti, îndoia copacii, lua cu el corturile pe care ocupanții lor nu le fixaseră zdravăn. Eisenhower fu nevoit să renunțe să debarce pe 5. Convoaiele, pornite deja spre Franța, au fost întoarse din drum. Soldații, congelați şi bolnavi, au văzut cu desperare cum reapare coasta engleză: trebuia luat totul de la capăt. Ar fi preferat să se sfârşească odată. Starea lor de spirit nu se îmbunătăți când li se interzise să coboare de pe nave, explicându-li-se că noul ordin de plecare putea veni dintr-un ceas într-altul. Totul depindea de previziunile meteorologilor.

Aceştia aduseră, în sfârşit, o rază de speranță. Promiseră o scurtă acalmie pentru data de 6. Fără-ndoială, n-avea să fie timp frumos şi nici măcar un timp cât de cât convenabil, aşa cum voiau experții militari, dar, oricum, furtuna avea să se potolească pentru douăzeci şi patru de ore. Comandanții aliați se întruniră la cartierul general al lui Eisenhower. Trebuia sau nu trebuia să se încerce? Dacă se renunța, întreaga operație trebuia amânată până la jumătatea lui iulie. Ar fi jalnic pentru moralul trupelor Şi ar fi o adevărată minune ca germanii să nu descopere ceea ce li se pregătea. Dar dacă s-ar da atacul pe o vreme proastă, oare aceasta n-ar duce la o catastrofă? Meteorologii nu promiteau decât o acalmie de scurtă durată. Cum să debarci întăririle dacă furtuna s-ar porni din nou cu şi mai multă putere? Şi fără întăriri, trupele debarcate în ziua de 6 ar putea rezista contraatacului german?

Ce-i de făcut? Winston Churchill a mărturisit mai târziu că spaima legată de vreme plutea asupra tuturor „ca un vultur pe cer". Fiecare comandant aliat şi-a spus părerea. Cel al aviatorilor se declară categoric defavorabil. Nu putea garanta sprijinul aerian, pe care toată lumea îl ştia indispensabil pentru reuşita operației Overlord. Dar aceasta era doar o părere. Hotărîrea trebuia s-o ia Eisenhower, şi numai el. Rămase tăcut câteva minute, care li părură celor ce-l priveau o veşnicie, şi nici unul dintre ei n-ar fi vrut, în acest moment, să fie în locul lui. Un singur cuvânt şi Ike avea să ia o hotărâre cu consecinței istorice. Dacă debarcarea eşua, sfârşitul războiului avea să fie amânat cu câțiva ani.

Cu fața crispată, Ike dădu „liber". Se va încerca să debarce pe 6…

Aviatorii rămâneau pesimişti. Se temeau de un dezastru pentru paraşutişti şi trupele transportate de planoare, în special cele din sectorul rezervat americanilor. Informațiile indicau că forțele germane din acest sector erau cu mult mai de temut decât cele pe care le-ar avea de înfruntat paraşutiştii englezi. Unii experți socoteau că opt din zece paraşutişti americani îşi vor găsi moartea în această bătălie. Hecatomba n-ar fi şi mai cumplită din pricina rafalelor de vânt, care ar abate din drum paraşutele şi planoarele? La ce bun să sacrifici tot acest tineret pentru rezultate nesi-gure? Mareşalul englez al aerului, Leigh Mallory, îşi reia argumentația în după-amiaza de 5 iunie, cu câteva ore înainte de decolare. Insistă pe lângă Eisenhower să anuleze paraşutările americane. El, Leigh Mallory, nu voia să-şi asume răspunderea unui măcel.

Pentru a doua oară, răspunderea apăsa pe umerii lui Eisenhower. Se retrase în rulota sa şi chibzui. Soarta a treisprezece mii de oameni depindea de el. Omenia lui Ike îl îndemna să anuleze operația. Responsa-bilitățile sale de comandant suprem îl făceau să şovăie. Misiunile încredințate paraşutiştilor americani erau tot atât de im-portante ca şi cele încredințate camarazilor lor englezi.

Ba poate şi mai importante. Anularea operației aeropurtate ar compro-mite serios şansele de debarcare în acest sector. Oare avea cineva acest drept? Atâtea vieți omeneşti depindeau de succes... Eisenhower cunoştea martiriul pe care-l îndurau popoarele europene aflate sub cizma lui Hitler. Nu putea să-şi închipuie cât de mare era acest martiriu — deportările în masă în lagărele morții sau exterminarea evreilor —, dar cunoştea destul ca să înțeleagă că acest război nu este ca celelalte. Pentru el era mai mult o cruciadă decât un război. Crescuse într-o familie cu frica de Dumnezeu şi profund pacifistă. Mama lui spunea că, pentru a da ascultare Evanghe-liei, un bărbat nu trebuia să pună mâna pe arme. Fusese tare mîhnită când fiul ei, Ike, alesese cariera militară, dar nu se împotrivise, deoarece respecta libertatea copiilor săi. Pacifismul? Bineînțeles, e admirabil. Dar însemna oare ca, din pricina aceasta, să stai cu brațele încrucişate în fața crimelor naziste? Trebuie oare să li se lase acestora posibilitatea de a tortura şi de a măcelări în continuare? Eisenhower nu gândea aşa. Marea cruciadă era singurul răspuns la acțiunea diabolică a lui Hitler. Contrar multor comandanți militari aliați, Ike refuza să-i considere ca pe nişte colegi pe generalii germani care acceptaseră să se pună în slujba crimei. Şi ei, şi el aveau aceeaşi profesiune, dar nu făceau acelaşi lucru. În Africa de Nord primise capitularea trupelor germane, în fruntea cărora se afla generalul von Arnim, care-i succedase lui Rommel. Adjuncții lui Eisenhower îi explicaseră că, potrivit uzanțelor războiului, s-ar fi cuvenit să-i acorde o audiență de curtoazie lui Arnim înainte de plecarea acestuia în captivitate. Ike refuzase cu răceală. Considera că n-are nimic comun cu aceşti oameni.

Pe de o parte, treisprezece mii de paraşutişti care riscau să fie măcelăriți. Pe de alta, sute de milioane de oameni a căror libertate şi, uneori, viață depindeau de succesul debarcării. Eisenhower hotărî să mențină operația aeropurtată.

În seara aceea, cu inima strânsă, se duse la aerodrom, unde şiruri lungi de paraşutişti din Divizia 101 aşteptau îmbarcarea în avioanele Dakota. Mecanicii începuseră să încălzească motoarele. Ike stătu de vorbă cu oamenii cei mai duri şi cei mai bine antrenați ai armatei americane. Fețele lor erau înnegrite cu dopuri arse. Cele două paraşute ale lor le dădeau o siluetă de cocoşat obez. Căci, în timp ce paraşutiştii britanici nu erau echipați decât cu o singură paraşuta dorsală, camarazii lor americani aveau şi o doua, pe pântece, pe care puteau s-o acționeze dacă paraşuta dorsală nu se deschidea sau dacă lua foc.

Optimismul oamenilor săi îl reconforta pe Ike. „Mi-au spus să nu-mi fac griji: din moment ce i se încredințase diviziei lor treaba, ea o să fie precis bine făcută". Unul dintre ei, cow-boy din Texas, îi propuse chiar ca, după război, să-l ia să lucreze la ferma lui. Ike se duse din grup în grup, în vreme ce umbrele serii se lăsau şi se apropia ora plecării! Aparatele cercetaşilor fură primele care îşi luară zborul, apoi, unul după altul, avioanele Dakota încărcate cu paraşutişti porniră pe pistă şi decolară.

Ike rămase până când ultimul aparat dispăru spre est. Avea lacrimi în ochi.

Escadra zbură deasupra flotei şi se îndreptă spre Franța! Ducea în pântecele ei oameni pe care mulți îi considerau ca jertfele Zilei celei mari. Aveau să fie lansați deasupra Peninsulei Cotentin. Rommel, simțind primejdia, puse acolo trupe specializate în lupta împotriva paraşutiştilor.

Una din cele mai bune unități ale sale era celebrul regiment 6 de vânători de paraşutişti.

PARTEA A CINCEA

Corp la corp prin desiş

„Alarmă la Wolfgang!"

„Ziua de 5 iunie fusese caldă — povesteşte vânătorul de paraşutişti german Wolfgang Geritzlehner. — Seara se stârni un vânt care aduse o adevărată vijelie. Batalionul meu avea baza într-un sătuc situat între Periers şi Sainte-Mère-Eglise. Eram cantonat, împreună cu câțiva camarazi, într-o fermă ținută de nişte doamne mai în vârstă. Erau foarte drăguțe cu noi. Trebuie să spun că puteam să le fim fii, căci eu eram cel mai bătrân din grupul meu şi de-abia sărbătorisem împlinirea a douăzeci de ani.

Eram acolo de vreo trei sau patru luni şi ne petreceam zilele sădind pe pajişti sparanghelii lui Rommel. Seara, fiecare grup se întorcea în cantona-mentul său. Făceam cam ce voiam. De exemplu, ofițerii ne puseseră să săpăm gropi individuale în grădină şi ea dormim în ele noaptea. Noi preferam să dormim în şură. Era mai vesel şi mai confortabil. Asistam de acolo la bombardamente. Au fost foarte violente în săptămâna dinainte de 5 iunie. Periers a fost vizat în mod deosebit. Toate gările din regiune erau distruse.

Seara de 5 a fost pentru noi mai degrabă agitată. Un camarad de-al nostru pleca în permisie. Casa unde locuia familia lui, la Berlin, fusese distrusă de o bombă până-n temelii. În cazurile acestea, obțineai întotdeauna o permisie, chipurile ca să te duci să-ți îmbărbătezi părinții. I-am dat scrisori, ca să le ajungă mai repede familiilor noastre. O plecare în permisie e un eveniment care trebuie udat, iar acesta a fost udat din belşug cu calvados. Am început-o la masa de seară şi timp era berechet, deoarece camaradul nostru avea tren abia la orele patru dimineața. Când s-a lăsat noaptea, bubuiturile au început din nou. Sute de rachete luminoase se îndreptau spre mare. Noi stăteam aici, bându-ne liniştit calvadosul şi privind. Ne spuneam: «Asta da spectacol!» Proşti mai eram. După care am văzut alergând spre noi un curier care striga: «Alarmă! Alarmă! Parasutişti inamici la Wolfgang!» Wolfgang era numele pe care-l avea Sainte-Mère-Eglise în codul regimentului. N-aveam cum să-l uit: era şi prenumele meu. Deci, tipul a ajuns îngrozitor de agitat, iar noi i-am răspuns glumind: «Nu te agita aşa! Hai, stai jos şi bea mai bine o înghițitură de calvados cu noi». S-a aşezat, dar era galben la față ca un mort, şi ne-a întrebat: «După părerea voastră, ce se-ntâmplă?» Râdeam ca nebunii. «Haide, haide, ce tot îndrugi baliverne. Bea-ți calvadosul şi taci din gură». Trebuie să mărturisesc că eram beți turtă. Şi totuşi, noi eram cei de gardă...

Camaradul nostru spunea adevărul. Cerul s-a umplut de avioane, care zburau deasupra noastră în rânduri strânse. Dinspre mare, vacarmul devenea asurzitor. Asta ne-a dezmeticit. I-am alertat pe ofițeri şi ne-am pus cu toții în mişcare. Dintr-o dată, au început să iasă soldați din toate colțurile. Parcă era un stup de albine bezmetic. Motocicliştii regimentului dăduseră drumul la motoare. Camioanele se înşirau unul în spatele celuilalt.

Pregătirile noastre n-au durat mult. Ne-am înnegrit fețele, aşa cum ni se ordonase în caz de luptă de noapte, am luat câteva cutii de conserve — ca pentru două zile — şi ne-am vârât în combinezoanele confecționate din pînză de camuflaj, care reprezentau ținuta noastră de salt şi de luptă. Li se spunea «sac pentru oase». Armele, munițiile şi grenadele, totul era gata. Am pornit-o pe jos spre Sainte-Mère-Eglise. Camioanele nu erau pentru noi.

La drept vorbind, nu ne era frică. Eram atât de convinşi că povestea avea să se rezolve în câteva ore, că nu ne-am luat nici măcar lucrurile personale. Doar armele, munițiile şi alimentele. Toată lumea avea

încredere. Regi-mentul era format din tineri de şaptesprezece până la douăzeci de ani, dar exista şi un nucleu de vârstnici, şi mai bătrâni decât «bătrânii» care fuseseră paraşutaţi în Creta în 1941 şi făcuseră după aceea toată campania din Africa împreună cu Rommel mai înainte de a se duce în Rusia. Aveau pieptul acoperit cu medalii. Alături de ei te simţeai aproape ruşinat că nu ai făcut încă nimic. De altfel, nu erau în mod obligatoriu mai bătrâni decât noi, dar începuseră să se bată mai demult. De exemplu, era un locotenent decorat cu crucea de cavaler care n-avea decât nouăsprezece ani. A fost ucis de americani. Eu însă, fusesem mobilizat la optsprezece ani. Voiam să devin pilot de vânătoare. N-a fost posibil, aşa că am fost vărsat la Flak. Era în 1942. În acea perioadă, cea mai mare teamă pe care o încercau tinerii ca mine era ca războiul să nu se termine mai înainte de a avea şi noi prilejul să ne batem. Ţineam morţiş. Credeam cu tărie în el. Flakul nu-mi convenea. Eram la adăpost acolo, dar mă plictiseam. Am reuşit să fiu mutat la paraşutişti în 1943. În felul acesta am ajuns în Normandia, în Regimentul 6. Eu eram împrospătător la o grupă de mitraliere. Rolul meu consta în a aproviziona cu muniţii mitralierele.»

"Am plecat, aşadar, pe jos, prin noaptea întunecoasă, în direcţia Sainte-Mère-Eglise, orăşelul pe care regimentul îl botezase cu prenumele meu. Ne aflam la o distanţă de vreo douăzeci de kilometri de el".

Ce s-a întâmplat cu regimentul?

Caporalul paraşutist Egon Rohrs servea în armata germană de trei ani. Deşi n-avea decât nouăsprezece ani, se angajase de cum împlinise şaisprezece ani, de teamă că războiul are să se sfârşească mai înainte ca el să aibă posibilitatea de a se distinge pe câmpul de luptă. Era un flăcău zdravăn: un metru optzeci, şaptezeci şi cinci de kilograme. Fotbalul, înotul, tenisul şi boxul îi căliseră trupul, chiar dacă pe obrajii săi roz nu-i crescuse încă barba.

Ca şi Wolfgang Geritzlehner, era cantonat într-o fermă împreună cu doi camarazi. La fel ca Wolfgang, prefera să doarmă în şură decât în incomodele gropi individuale. La fel ca el, băuse cam prea mult calvados în seara aceea de 5 iunie, împreună cu cei trei camarazi ai lui sărbătorind ceva. Întotdeauna exista ceva ce trebuia sărbătorit. Viaţa li se părea minunată. Vremea era frumoasă şi caldă, mâncau bine, fiindcă fermierul le vindea tot felul de lucruri bune. Calvadosul său era senzaţional. Egon îşi zicea adeseori că era fericit ca un rege. Până-ntr-atât, încât se simţea stingherit când primea veşti din Germania. Familia sa locuia la Hamburg, unul din obiectivele favorite bombardierelor aliate. Casa părinţilor săi fusese nimicită până-n temelii şi cea în care se mutaseră fusese distrusă şi ea de curând. Au fost adăpostiţi provizoriu într-o baracă. Până la viitorul atac aerian. E adevărat că victimele erau atât de numeroase, că trebuia să te consideri fericit dacă ieşeai viu dintre dărâmăturile casei. Egon, care se angajase aşa de tânăr ca să nu scape războiul, se întreba câteodată dacă frontul nu se afla mai mult la Hamburg decât în acest colţişor paşnic al Normandiei.

Cei trei prieteni dormeau buştean, când un curier năvăli în curtea fermei urlând: „Alarmă! Alarmă!" Egon se trezi cu capul greu, cu gura cleioasă. Alarmă? Se întoarse pe partea cealaltă, mormăind: „Lasă-ne-n pace cu alarma ta cu tot!", şi adormi la loc imediat. Tot timpul erau alarme. Nimeni nu le mai lua în serios. Noaptea, mai ales, era tare sâcâitor. Trebuia să te scoli şi să ajungi în goana mare la statul-major al regimentului. Ca să faci ce? Nimic. Să aştepţi sfârşitul alarmei. Egon era aproape sigur că nimeni nu ar observa absenţa lui şi a celor doi prieteni ai săi. Într-adevăr, băuse prea mult calvados ca să facă o plimbare în toiul nopţii.

Vuietul escadrelor aeriene îl trezi din nou. De data aceasta înţelese că treaba era serioasă. Îi zgâlţâi pe camarazii săi şi se îmbrăcară în goană, trăgându-şi „sacul pentru oase" pe deasupra uniformei. Casca lor era acoperită cu un strat de vopsea amestecată cu rumeguş, datorită căruia metalul nu sclipea în soare. Apoi, băieţii se înarmară. Fiecare îşi fixă în partea de jos a piciorului drept pumnalul de paraşutist prins cu o curea de piele. Egon înşfacă mitraliera, al doilea luă muniţiile şi al treilea îşi trecu în bandulieră pistolul-mitralieră. Se abătură pe la bucătăria fermei ca să-şi umple ranițele cu pâine, cafea şi brânză. Fermierul se sculase. Îi mai cerură şi unt şi cârnaţi. În orice caz, nu vor muri de foame. Egon era neconsolat că trebuia să abandoneze un litru şi jumătate de smântână proaspătă pe care o cumpărase în ajun, dar nici să pună smântână proaspătă în raniță nu putea.

Încărcaţi cu arme şi alimente, alergară, în sfârşit, la motocicleta lor. Aparţineau secţiei de motociclişti a regimentului: treizeci şi şase de soldaţi pe douăsprezece motociclete cu ataş. Soldatul cu pistolul-mitralieră conducea, servantul stătea în spatele lui; cât despre Egon, locul lui era în ataş, cu mitraliera. Porniră în goana mare. Aerul proaspăt al nopţii îi

dezmetici de tot. Avioanele continuau să zboare deasupra lor, bubuind ca tunetul. Celor trei paraşutişti le era frică nu de bătălie, ci de primirea ce le era rezervată la statul-major. Erau cu cel puţin o oră şi jumătate în întârziere.

La statul-major, nimeni... Satul era pustiu. Se priviră în tăcere. Calvadosul le jucase o festă urîtă... Ce să facă? Se simţeau foarte singuri şi foarte stingheriţi. Conducătorul motocicletei încalecă, cel din spate urcă şi el, Egon se instală în ataş cu mitraliera sa inutilă, şi cei trei băieţi, dintre care cel mai în vârstă avea nouăsprezece ani, porniră în căutarea regimentului lor.

Douăzeci de soldaţi au dezertat

La 17 mai, cu trei săptămâni mai înainte, Rommel făcuse o vizită la Regimentul 6 de paraşutişti. Îi prevenise pe oameni: „Să nu credeţi că vor veni ziua-n amiaza mare, pe vreme frumoasă şi că vă vor anunţa dinainte. Vor pica deodată din cer, în toiul nopţii, pe ploaie şi pe furtună..." Vulpea deşertului nu se înşelase: inamicul cădea din cer în toiul nopţii, în ciuda rafalelor de vânt, şi nu se ostenise, evident, să-şi anunţe sosirea.

În acea zi de 17 mai, Rommel se bucurase că-şi revedea ofiţerii şi veteranii pe care îi cunoscuse în Africa. Acolo, regimentul se comportase strălucit. Când Afrika Korps trebuise să dea înapoi din pricina loviturilor de şoc ale „Şobolanilor deşertului" ai lui Montgomery, Regimentul 6 de paraşutişti al colonelului von der Heydte se afla în ariergardă, luptând zi şi noapte pentru a-i ţine în frâu pe britanici şi a-i da grosului forţelor timpul să se retragă în ordine. Era o unitate cum şi-ar fi dorit. Rommel să aibă multe în spatele Zidului Atlanticului. Fără-ndoială noilor recruţi le lipsea experienţa, dar aceşti băieţi erau tineri, supli, puternici şi, mai ales, hotărâţi să se bată. Cum a spus Wolfgang: „Ţineau morţiş". Ei le vor face paraşutiştilor aliaţi multe zile fripte.

Dar atacul aeropurtat îi luă prin surprindere, în ciuda avertismentului lui Rommel. Şi, de asemenea, în ciuda flerului ofiţerului care comanda regimentul, colonelul von der Heydte. Acesta, scăpat ca prin minune din bătăliile ucigătoare date de paraşutiştii germani de la începutul războiului încoace, căpătase un fel de al şaselea simţ care îl făcea să presimtă iminenţa pericolului. Ori, în acea după-miază aflase de dezertarea a vreo douăzeci de soldaţi de-a săi. Oamenii aceştia erau nişte alsacieni înrolaţi cu forţa de Hitler, care considera că Alsacia făcea parte din Germania. Dar majoritatea alsacienilor rămâneau, în fundul sufletului lor, francezi. Oricum, aceşti douăzeci de alsacieni au arătat limpede că refuzau să-i slujească pe nazişti chiar dacă nu făceau decât să conducă nişte camioane, deoarece aceasta era sarcina pe care le-o încredinţase regimenttul. Dar cum de-au îndrăznit să dezerteze? Dacă era prinşi, moartea lor era sigură: un pluton de doisprezece „camarazi" i-ar împuşca. Nu puteau să-şi facă nici cea mai mică iluzie că vor scăpa de urmărire în această câmpie normandă întesată cu soldaţi germani şi lipsită ascunzătorile pe care le oferă muntele sau pădurea. Dacă îşi luaseră asupră-le riscul fantastic de a dezerta, înseamnă că fuseseră fără-ndoială avertizaţi că germanii nu vor avea timp să-i urmărească. Avertizaţi de cine? De Rezistenţă poate, sau, tot atât de bine, de agenţi secreţi aliaţi. Oricum, nu se mai aflau acolo, şi asta era un semn pentru el. Colonelul von der Heydte trimise imediat ordin unui grup de subofiţeri aflat la manevre să se întoarcă la regiment. Era mai tot ce putea face.

Să pună regimentul în stare de alarmă? La drept vorbind, aceasta era starea în care se afla în permanenţă de la începutul lunii mai. De mai bine de zece ori, cartierul general anunţase: „Fiţi gata: sosesc!" Dar în fiecare zi din această lună mai, care fusese magnifică, soarele apunea deasupra unei mări liniştite, pe care nu se zărea nici un vas, iar cerul, pe care trebuiau să-l pândească cu atenţie paraşutiştii din Regimentul 6, nu era brăzdat decât de obişnuitele escadre de bombardament. Până la urmă, nimeni nu mai credea în alarme. Se credea cu atât mai puţin în ele cu cât vremea devenise mizerabilă. Toată lumea îşi spunea, începând cu ofiţerul superior şi sfârşind cu soldatul de rând: „Dacă n-au venit ei când era vreme frumoasă, n-o să prefere să sosească pe furtună". Numai Rommel vedea just la 17 mai: „Vor pica deodată din cer, pe ploaie şi pe furtună..." Dar nici Vulpea deşertului însăşi nu ţinuse seama de avertismentul ei, deoarece vremea proastă o determinase să plece în permisie câteva zile în Germania, gândindu-se că nu-i cine ştie ce risc.

De altfel, nu era singurul ofiţer care absenta în cel mai prost moment cu putinţă. În noaptea aceea, mulţi generali germani care comandau în Normandia se duseseră la Rennes, unde trebuia să aibă

loc un exercițiu de stat-major pe hărți. Tema era: lansarea de paraşutişti inamici urmată de o debarcare pe mare... De ce să nu meargă la Rennes, din moment ce meteorologii germani afirmau că vremea rea făcea imposibilă în noaptea aceea orice tentativă de debarcare adevărată? Printre cei care plecară se numără şi generalul Wilhelm Falley. El comanda Divizia 91 aeropurtată, de care depindea Regimentul 6 de paraşutişti. Având baza în Cotentin, această divizie se specializase în lupta împotriva paraşutiştilor.

Forța şi frumusețea fiarelor tinere

Desigur, în noaptea aceea, nu toți soldații din Regimentul 6 se culca-seră după ce băuseră prea mult calvados. Dar aproape toți adormiseră târziu, după ce sporovăiseră sau jucaseră cărți, iar deşteptarea a fost anevoioasă. Ofițerii au pierdut mult timp până să-i adune, căci erau risipiți în grupulețe. Cei mai mulți au trebuit să plece pe jos la luptă: acest regiment de elită, care număra 3.457 de oameni, n-avea la dispoziție decât şaptezeci de camioane. Şi ce camioane!... îți venea să crezi că şi aici statul-major intenționase să alcătuiască un muzeu: cele şaptezeci de camioane aveau cincizeci de mărci diferite. Sarcina mecanicilor era astfel deosebit de complicată: să găseşti piese de schimb pentru vehicule atât de diferite însemna o mare bătaie de cap, cate putea să-l înnebunească pe orice mecanic din lume.

Batalion după batalion, regimentul se pune, în fine, în mişcare, îndreptîndu-se spre bătălia care se angajase în jurul orăşelului Sainte-Mère-Eglise. Paraşutiştii doresc cu ardoare să se bată şi merg la luptă cu o imensă încredere. Cred în führerul lor, Adolf Hitler. Aproape toți aveau mai puțin de zece ani când venise el la putere, în 1933. Propaganda nazistă avusese tot timpul să facă din ei oamenii pe care-i voia Hitler. Führerul spunea: „Vom creşte un tineret în fața căruia lumea va tremura. Un tineret violent, autoritar, întreprinzător, crud. Aşa îl vreau. Nu vreau să fie câtuşi de puțin slab sau blând. Vreau ca el să aibă forța şi frumusețea fiarelor tinere". Şi mai spunea Hitler: „îl văd pe tânărul german al viitorului sub înfățişarea unei ființe suple şi zvelte, rapidă ca un ogar, rezistentă ca pielea tăbăcită, dură ca oțelul".

Vreme de zece ani, naziştii lucraseră neobosit la modelarea tineretului german în acest fel, adică la transformarea lui din ființe omeneşti în fiare. Inima nu era pentru ei decât un muşchi ce trebuia oțelit, ca şi ceilalți. Mila, blândețea, omenia trebuiau să dispară. Profesorii, în clasele primare şi în liceu, îi învățară orgoliul de a aparține rasei de supraoameni şi dreptul pentru această rasă de a înrobi lumea. S-a creat o mişcare, Tineretul hitlerist, în care tot tinerii trebuiau să se înscrie şi unde învățau să trăiască potrivit doctrinei naziste. Li se repeta într-una: „„Germania are douăzeci de ani. Cei care sunt mai în vârstă nu contează". Aceasta însemna, în primul rând, că părinții nu mai contau. Erau bătrâni, slabi, moleşiți de creştinism, care propovăduieşte iubirea de aproape, sau corupți de comunism, care vrea să întroneze egalitatea între toți oamenii Căci führerul spusese: „Cu tineretul îmi voi începe marea mea operă de purificare. Noi, bătrânii, suntem uzat Da, noi suntem deja bătrâni. Suntem putrezi până-n măduva oaselor. Nu mai avem instincte sălbatice. Suntem moi. Suntem sentimentali". De aceea, tinerii naziști nici n-aveau dreptul să povestească familiei ce erau puşi să facă secția lor din cadrul Tineretului hitlerist.

S-au organizat pentru ei serbări splendide, defilări maiestuoase, focuri de tabără în păduri şi pe crestele munților. Acolo, în timpul unor ceremonii aproape magice, conducătorii înmânau fiecărui tânăr pumnalul pe care avea să-l poarte mereu la centură. Pe lama lui era gravată deviza „Sânge şi Onoare". Au fost supuşi, încă din copilărie, unui antrenament nemilos. Trebuiau să meargă neîntrerupt, să doarmă sub cerul liber, să traverseze fluviile înot, să facă exerciții de rezistență la frig şi la foame: numai aşa vor deveni acele fiare cumplite la care visa führerul lor. Pentru cei mai duri dintre ei, pentru cei care promiteau să devină supraoameni printre supraoameni, au fost create tabere speciale, unde au învățat disprețul pentru viață — a lor şi a celorlalți. Exercițiile erau îngrozitoare. De exemplu, trebuiau să se bată cu mâinile goale împotriva unor câini-lupi înfometați. În fiecare săptămână era dus într-o tabără un grup. Li se dădeau băieților douăzeci de minute ca să sape câte o groapă individuală. După ce se scurgea acest timp erau puse în mişcare nişte tancuri care străbăteau tabăra şi-i zdrobeau pe cei ce n-avuseseră puterea să sape o groapă destul de adâncă. Un alt exercițiu obişnuit consta în a plasa o grenadă dezamorsată pe casca de oțel a unui băiat care stătea în poziție de drepți. Dacă tremura de frică, grenada cădea la picioarele lui şi-l sfârteca. Dacă rămânea nemişcat, grenada nu cădea şi el era năucit doar de explozie, deoarece casca îl apăra de schije. Mulți au murit. Cei care au rămas în viață au devenit aşa cum îi voia Hitler: „Rezistenți ca pielea

tăbăcită, duri ca oțelul". Așa a fost dresat acest tineret german, care defila în pas cadențat pe străzi și pe drumuri cântând:

„Și dacă lumea-ntreagă ar fi prefăcută de război într-un morman de ruine,
Ce ne pasă nouă, noi nu ne sinchisim,
Mergem drept înainte, și dacă totul se prăbușește în țăndări,
Germania ne aparține astăzi,
Iar mâine, restul Pământului".

Războiul... Li se repeta tinerilor că el va veni într-o zi și le va da, în sfârșit, prilejul să-și dovedească superioritatea. A fost considerat o sărbătoare așteptată cu nerăbdare. Erau pregătiți pentru el încă din școală, apoi în cadrul Tineretului hitlerist și, firește, în uniforma de soldat. S-a făcut totul pentru ca tinerii să fie atrași în trupele de elită, care urmau să constituie vârful de lance al Germaniei: aviația de vânătoare, regimentele de tancuri și unitățile de paraşutiști. Bătrânii din Regimentul 6 își aminteau de acel timp de pace când soldații în permisie erau paraşutați uneori drept deasupra casei lor. Unii izbuteau chiar să aterizeze în curtea fermei sau în grădină. Ce prestigiu pentru un băiat de optsprezece ani să fie văzut de părinți, de frați, de prieteni și de vecini aruncându-se astfel din avion cu capul înainte și cu brațele în cruce, potrivit tehnicii germane de salt, și coborând din cer ca un arhanghel.

Războiul făgăduit atâta sosi, în sfârșit, și păru să dea dreptate — de o sută de ori, de o mie de ori — führerului și conducătorilor naziști: supraomul german era făcut să domnească asupra lumii. Europa începea să fie strivită de cizma sa. În carele și camioanele sale blindate, tineretul nazist, bronzat și musculos, se revărsa asupra Poloniei, Danemarcei, Norvegiei, Olandei, Belgiei. Totul se prăbușea în fața lui, totul ceda când se năpustea el. Armata franceză însăși, aureolată de glorie și socotită cea mai puternică din lume, armata franceză pierdea teren și fugea în chip jalnic. Ce beție! Ce bucurie formidabilă pentru acești tineri, care răzbunau într-un mod atât de strălucit înfrângerea suferită de părinții lor în 1918. Câte speranțe într-un viitor care li se arăta întru totul glorios...

Prima neliniște veni din Anglia. Piloții de vânătoare lui Göring îi înfruntau pe cei din R.A.F. și victoria finală depindea de felul în care avea să se termine lupta lor. Dacă teoria nazistă era exactă, aviatorii lui Göring trebuiau să-i învingă cu ușurință pe englezi, căci piloții din R.A.F. nu corespun-deau deloc cu imaginea supraomului! Mulți erau studenți nepăsători, nedisciplinați, pe care propriii lor compatrioți îi numeau „generația pierdută" și pe care ei îi găseau ridiculi cu părul lor lung.

Richard Hillary era unul dintre aceștia. Făcea parte din celebra echipă de canotaj a Universității Oxford. Fusese invitat împreună cu câțiva colegi, chiar înainte de război, în Germania ca să participe la un mare concurs: premiul Hermann Göring. Englezii, care voiau cu orice preț să facă o călătorie plăcută, se prezentară fără să se antreneze și, mai ales, fără ambarcațiune. Cu chiu cu vai li s-a găsit una veche, care lua apă. Cele cinci echipaje germane, formate din uriași impunători, se uitară cu dispreț la acești jalnici concurenți și un canotor german îi spuse la vestiar lui Richard că purtarea lor demonstra cât se poate de bine că aparțineau unei rase în decădere. Aveau să fie bătuți și poporul german va trage de aici concluziile care se impuneau. Într-adevăr, englezii luară prost startul: nici unul din ei nu auzi pocnetul de pistol al starterului. Când începură să tragă din greu la rame, cele cinci echipe germane aveau deja câteva lungimi avans față de ei. Pe maluri, mii de suporteri germani țipau de bucurie. Distanța creștea într-una. La podul care marca jumătatea cursei, germanii aveau cinci lungimi avans. Ambarcațiunea englezilor ajunse și ea la acest pod, pe care gesticulau suporteri. „În clipa aceea, cineva ne-a scuipat de sus — povestește Richard Hillary. — Greșeală de tactică! Sammy Stoekton, șeful ambarcațiunii, conduse a doua parte a cursei de parcă am fi fost urmăriți de toți dracii din iad și câștigarăm cursa cu două cincimi de secundă. Göring trebui să renunțe la cupa lui, pe care am luat-o cu noi în Anglia".

Mareșalul Göring n-a avut mai mult noroc în aer decât pe apă: tinerii decadenți cu plete lungi i-au bătut pe piloții săi cu două cincimi de secundă. Nu poți să scuipi în față un popor fără să nu fii pedepsit.

Dar cea mai aspră pedeapsă pentru orgoliul său a primit-o tineretul german în Uniunea Sovietică. El mai avea la activul său câteva cuceriri — Iugoslavia, Grecia — când a pornit la atac împotriva acestei imense țări. La început a mers din victorie în victorie. Și de data aceasta, totul ceda și se prăbușea în fața lui. Cucerea orașe cu zecile și făcea prizonieri cu sutele de mii. Totuși, soldații roșii luptau întruna. Dădeau înapoi, dar nu fugeau. Când a venit iarna, au demonstrat că știau să îndure foamea și frigul la fel de bine, dacă nu și mai bine ca adversarii lor. Le-a venit și lor rândul să lase în zăpadă mormane de cadavre germane. Atunci a început lungul calvar al unui tineret pe care șefii săi îl înșelaseră. A descoperit că fiarele mor ca și oamenii și că gloanțele nu ricoșează în mușchi. A învățat pe pielea lui că vitejia nu este rezervată unei rase sau unui popor, că ea poate sălășlui într-un trup firav și neantrenat și-l poate ajuta să îndure suferința

şi primejdiile. A constatat că aşa-zisul sub-om rus se bătea tot atât de vajnic ca reprezentanţii pretinsei rase de seniori, tot aşa cum, la celălalt capăt al lumii, în jungla deasă a insulelor Pacificului, tinerii americani, consideraţi degeneraţi, le întorceau fiecare lovitură orgolioşilor samurai japonezi. Acest tineret german a descoperit, el singur, că războiul înseamnă şi un lung şir de mizerii lipsite de glorie. S-a trezit din visul său frumos ca să descopere realitatea. Şi realitatea, în plină iarnă rusească, era că mândrul supraom german nu mai îndrăznea să se descheie la pantaloni de teamă să nu degere de frig.

Cei care au primit această lecţie nu au uitat-o niciodată. Când aveau norocul să fie transferaţi în vest, la Zidul Atlanticului, erau recunoscuţi după tăcerea lor, după lipsa lor de entuziasm. Înţeleseseră. Tinerii din preajma lor se uitau la ei cu o curiozitate puţin dispreţuitoare. De ce această apatie? Nu era armata germană cea mai puternică din lume? Nu le promisese führerul victoria?

Tinerii SS-işti ai Diviziei blindate Hitlerjugend (Tineretul hitlerist) credeau şi acum în ea. Aveau să lupte pe viaţă şi pe moarte cu canadienii, să se bată cu lopeţile după ce-şi vor fi isprăvit muniţiile. Erau tot atât de între-prinzători pe cât le-o ceruse führerul lor şi se dovedeau la fel de cruzi pe cât o voise el, ucigând cu sânge rece prizonieri dezarmaţi.

Wblfgang Geritzlehner şi camarazii săi mai credeau încă în această victorie germană, ei, care fremătaseră de teamă la gândul că războiul ar putea să se termine prea curând. Teamă puerilă... Războiul i-a aşteptat cu răbdare. Era acolo, punctual la întâlnirea pe care le-o fixase în câmpiile normande.

Paraşutiştii din Regimentul 6 trimişi în avangardă se întâlniră curând cu un şir de prizonieri americani escortaţi de infanterişti germani. Era pentru prima oară că vedeau inamicul de aproape. Surpriza lor a fost completă şi mare le-a fost tulburarea. America nu trimisese împotriva lor soldaţi adevă-raţi, ci gangsteri scoşi din închisori.

O fată frumoasă într-o trăsură cu un cal

Escadra aeriană care transporta paraşutişti americani nu o luase pe drumul cel mai direct. În loc să abordeze Cotentinul pe la est, ocolise capul peninsulei, zburase deasupra insulelor Jersey şi Guernesey, ocupate de germani, şi pătrunsese pe continent prin coasta de vest a Cotentinului, cea care se află în faţa Bretaniei.

„Nu se vorbea prea mult în avionul meu — povesteşte Eugene Amburgey. — Fiecare încerca mai degrabă să se destindă şi chiar să doarmă un pic. Era primul nostru salt executat în cadrul unei operaţii. Eram ferm hotărât să onorez antrenamentul pe care-l făcusem ca paraşutist. Teama mea cea mare era că voi fi ucis înainte de a-mi merita solda. Ni se dăduse o misiune: trebuia s-o îndeplinim.

Apărarea antiaeriană germană a tras în noi când am survolat una din insule, Jersey sau Guernesey. Neplăcută senzaţie. Te afli acolo, fără să poţi răspunde, şi vezi prin hublou norişori care explodează, făcând «buf». Eram optsprezece în avion, toţi încărcaţi ca nişte asini. Armele noastre se aflau în containere care trebuiau să fie paraşutate în acelaşi timp cu noi. Eu transportam o lanternă mare de tot în piese detaşate. Aceasta consta din tuburi lungi de şaizeci de centimetri care se înşurubau unul într-altul ca să formeze o armătură pe care se fixa becul. Lanterna trebuia să semnaleze amplasamentul cartierului general al regimentului. Atârna foarte greu. Îmi ziceam că paraşuta mea trebuie să aibă pe puţin o sută cincizeci de kilograme la capătul suspantelor.

Apărarea antiaeriană germană ne-a atins de cum am zburat peste coasta franceză. Am simţit deodată o zdruncinătură teribilă, ca şi cum avionul avea să se desfacă în bucăţi, şi am văzut o gaură imensă în carlingă. Pilotul a manevrat cum a putut, dar ni s-a ordonat să ne pregătim pentru un salt catastrofal. Oamenii s-au cam pierdut cu firea. O schijă din obuzul care ne atinsese sărea prin carlingă ca un os într-o tigaie pusă pe foc. Făcea un asemenea vacarm, că nu se mai auzea zgomotul motoarelor. M-am grăbit să montez lanterna, înşurubând tuburile cap la cap. Am făcut-o ca vai de lume; eram, într-adevăr, foarte enervat.

Stăteam deja în picioare, aliniaţi pe culoar, când mecanicul avionului a venit să-mi ţipe în ureche: «Dar armele? Ce-o să faci acolo, jos, fără arme?» Armele erau în containere. I-am răspuns: «Habar n-am». Atunci mi-a strecu-rat în buzunar un Colt mare 45, chiar înainte de a-mi da drumul pe uşă, cu lanterna în mână.

În timpul coborârii mă întrebam mai ales dacă afurisita de lanternă va rezista. N-a rezistat. S-a dezmembrat de îndată ce am atins pământul. Pământul... e un fel de-a spune. Am căzut în apă. Un ogor inundat. Din fericire, nu avem în ce să mă înec, fiindcă altfel acolo aş fi rămas,

prizonier al echipamentului pe care-l purtam. Două din tuburile mele se pierduseră. Dar cel mai grav era că ne pierdusem şi noi. Fusesem paraşutaţi departe de locul prevăzut. Cum să fii supărat pe pilot? Ştia că avea să se prăbuşească şi voia să ne evacueze cât mai repede cu putinţă din coşciugul lui zburător.

Iată-ne, aşadar, optsprezece paraşutişti rătăciţi în mijlocul unui şes fără posibilitatea de a ne orienta. Locotenentul Brown a luat comanda. El şi cu mine eram singurii din regiment autorizaţi să purtăm mustaţă. Trebuia să găsim cu orice preţ pe cineva care să ne informeze. Am pregătit o ambuscadă la marginea unui drum de pământ şi am aşteptat. Nu prea departe, la capătul ogorului, erau nemţi, care trăgeau cu pistolul-mitralieră şi cu puşca. Erau foarte agitaţi şi ţipau: «L-am doborât! L-am doborât!» Aveau aerul că se distrează grozav. Deodată, s-a auzit un zgomot. Pe drum venea ceva. La orice te puteai aştepta, numai la asta nu: pe drum venea o fată frumoasă, într-o brişcă trasă de un cal sur. Locotenentul March s-a repezit în faţa calului şi l-a oprit. Eu am întrebat-o pe fată unde ne aflam. O rup puţin pe franţuzeşte şi pe nemţeşte, dar eram într-un asemenea hal de agitat, încât nici nu mai ştiam dacă vorbeam franţuzeşte ori nemţeşte. Fata n-a înţeles nimic. Locotenentul March i s-a adresat în germană şi atunci mi-am dat seama că eu le amestecasem. Am luat-o de la capăt în franceză. De data asta m-a înţeles. Am aflat că eram foarte aproape de Saint-Come du-Mont. Am instalat într-un tufiş un camarad de-al nostru care se rănise la spate în timpul aterizării, i-am lăsat jumătate din raţiile noastre şi am pornit-o spre Saint-Come-du-Mont".

O paraşutare catastrofală

Hotărât lucru, adevăratul război şi adevăraţii combatanţi nu seamănă deloc cu imaginea pe care vor să ne-o prezinte unii. Iată două unităţi de elită, Regimentul 6 de paraşutişti germani al lui Wolfgang Geritzlehner şi Regi-mentul de paraşutişti americani al lui Eugene Amburgey. De fiecare parte, oameni tineri, bine antrenaţi, hotărâţi să se bată. Hazardul războiului îi pune faţă în faţă. Va rezulta oare de aici o ciocnire spectaculoasă, răsunătoare, o bătălie plină de fapte vitejeşti, echivalând pentru război cu ceea ce reprezintă un campionat mondial la categoria grea pentru box? Începutul e prost... În loc să se năpustească asupra duşmanului ca vulturul asupra prăzii sale, aşa cum s-ar potrivi unor paraşutişti, germanii s-au lăsaţi surprinşi în cuib de adversar şi se târăsc pe jos în întâmpinarea sa. Ei îi acordă astfel un răgaz preţios, datorită căruia nu va fi năucit, cum spun boxerii, şi făcut K.O. de la prima repriză. Cât despre paraşutiştii americani ai Diviziei 101, de care ţine Eugene Amburgey, ei au, într-adevăr, drept însemn un şoim cu ciocul deschis (sunt denumiţi „Şoimii urlători") şi s-au repezit din cer ca nişte păsări de pradă, dar au ratat ţinta ce le fusese desemnată... Paraşutările americane au fost, dacă e posibil acest lucru, şi mai imprecise decât operaţia de lansare a englezilor. O adevărată catastrofă. Şi aici, apărarea antiaeriană germană a semănat derută în escadra aeriană. Mereu aceeaşi poveste cu piloţi care virează strâns ca să smulgă aparatul de sub raza ucigaşă a proiectoarelor, cu avioane atinse sau care trebuie golite în mare grabă, cu tiruri de baraj atât de dense, încât sunt ocolite cu riscul de a pierde direcţia. Luptând pentru viaţa lor şi a pasagerilor lor, echipajele căutau neliniştite balizele luminoase ce trebuiau să delimiteze zonele de salt. Dar cei o sută douăzeci de cercetaşi paraşutaţi fuseseră ei înşişi, cu o oră mai înainte, împrăştiaţi pe câmpie şi mai bâjbâiau încă în căutarea drumului lor.

Pentru paraşutiştii îngrămădiţi în carlinge a fost o întâlnire brutală şi impresionantă cu meseria lor. Oamenii din Divizia 101, „Şoimii urlători", nu primiseră până acum botezul focului. Cei din Divizia 82, paraşutaţi împreună cu ei, erau mai căliţi: mai săriseră asupra duşmanului în Sicilia şi în Peninsula Italică. Dar era o experienţă amară. În Sicilia, apărarea antiaeriană a flotei aliate trăsese, din greşeală, în avioanele lor, doborând douăzeci şi patru de aparate, în timp ce apărarea antiaeriană germană se arătase la înălţimea reputaţiei ei. Şi iată că acum o luau iar de la capăt... Haosul şi moartea domneau mai înainte chiar ca ei să fi avut timpul să treacă de uşă. Punctat de explozii, brăzdat de gloanţele trasoare, cerul era atât de duşmănos, încât săriră cu convingerea că o aprigă luptă corp la corp se va angaja de cum vor fi atins pământul. Mulţi îşi făcură semnul crucii pe când se aruncau în gol. Dar, pe măsură ce coborau din cer spre pământul cufundat în întuneric, aveau impresia că schimbă universul. După înghesuiala din avion, îngrămădeala de la uşă, huruitul motoarelor, se pomeniră singuri, cu desă-vîrşire singuri într-un câmp tăcut şi, în aparenţă, fără vreo suflare omenească.

Firește, unii au avut nenorocul să fie lansaţi chiar deasupra târguşorului Sainte-Mère-Eglise, unde făcea prăpăd un incendiu. Doi paraşutişti au dispărut în vâlvătăi. Un al treilea, John Steele, a rămas spânzurat ore în şir de capătul paraşutei sale, care se agăţase de clopotniţa

bisericuței. Ceilalți, căzând în piață, au fost doborâți fără probleme de germanii ce se ameste-caseră cu populația civilă venită să stingă focul. Vreo doisprezece nefericiți şi-au găsit în felul acesta moartea.

Pentru ceilalți treisprezece mii, totul era diferit. Dușmanul pe care trebuiau să-l învingă nu era încă germanii ascunşi în cantonamente, ci singurătatea, spaima de a fi rătăcit şi, mai ales, natura vrăjmașă.

Mai multe zeci pieriră în mare. Peninsula Cotentin este atât de îngustă, încât avioanele o survolează în câteva minute. Unii piloți au aprins cu zece secunde întârziere lumina verde: a fost de ajuns ca paraşutiştii să plonjeze deasupra valurilor. Şi marea i-a înghițit.

Au fost mult mai numeroşi — sute — cei care au căzut în mlaştini şi s-au înecat. Apa nu era adâncă — adeseori sub un metru —, dar oamenii, supraîncărcați, paralizați în mişcări de chingi, n-au putut să se smulgă din mocirlă. Capcana lui Rommel a funcționat bine.

Acolo, ca şi aiurea, el ordonase ca pământurile să fit inundate. Cotentinul era cât se poate de potrivit pentru aşa ceva. Baza peninsulei fusese odinioară acoperită de mlaştini pestilențiale, din care cauză locuitorii se îmbolnăveau de malarie. Canale de scurgere şi un întreg sistem de ecluze au făcut să dispară mlaştinile şi frigurile. Rommel înapoie apei domeniul ei. Mii de hectare fură inundate în permanență între Carentan şi Saint-Sauveur-le-Vi-comte. Vechea duhoare de mocirlă şi vegetație putredă se răspândi din nou asupra regiunii. Ca odinioară, mişunau miliarde de țânțari care formau nori atât de groşi, încât întunecau soarele, chinuiau oamenii şi animalele. Iepurii aveau botul plin de sânge din pricina scărpinatului.

Astfel a fost creată o barieră naturală care să se opună înaintării diviziilor venite pe mare. Sarcina Diviziei 82 paraşutişti americane era de a se întări zdravăn pe cele două maluri ale mlaştinii pentru a bloca orice contraatac german şi a pregăti trecerea infanteriştilor americani. Planul nu prevedea, evident, lansarea nefericiților paraşutişti în apă, dar rodnicul pământ normand a fost pricina catastrofei. Într-adevăr, pe zone întinse din mlaştină creştea o iarbă atât de deasă, încât fotografiile aeriene examinate la Londra au făcut să se creadă că este vorba de pășuni. Zonele inundate erau în realitate mult mai întinse decât se prevăzuse. S-a uitat, de asemenea, că ogoarele inundate erau brăzdate de şanțuri adânci, care serveau, înainte de război, la evacuarea apei. Numeroşi au fost paraşutiştii care, având norocul să aterizeze în câțiva centimetri de apă, au dispărut, puțin mai încolo, fără să apuce să scoată un strigăt, înghițiți de un şanț.

Această zonă inundată era situată la vreo cincisprezece kilometri de coastă. Înainte de a ajunge acolo, trupele debarcate la Utah Beach, plaja de la Sainte-Marie-du-Mont, trebuiau să treacă peste o primă barieră lichidă, care începea imediat după dunele de nisip. Ea se întindea pe patru kilometri şi, cu toate că nu era prea adâncă, reuşea să oprească din înaintare tancurile şi camioanele şi să le împiedice să traverseze câmpurile. Ele trebuiau să meargă pe cele patru drumuri înguste care duceau de la plajă la pământurile inundate. Patru drumuri pe care trebuiau să le străbată, încă din prima zi, 30.000 de oameni şi aproape 3.500 de vehicule... Şi mai trebuia să ai şi siguranța că le vei putea utiliza. Dacă germanii, bine întăriți pe pământul ferm, stăpâneau capetele acestor drumuri, trupele debarcate şi materialul lor rămâneau blocate pe dunele dintre mare şi mlaştini, expuse tirului intens al artileriei inamice.

Aceasta era principala misiune a Diviziei 101: să-şi asigure controlul, înainte de ivirea zorilor, asupra celor patru drumuri care porneau de pe plajă. Succesul debarcării de la Utah Beach depindea de „Şoimii urlători".

Treisprezece mii de Tom Degețelul

Majoritatea paraşutiştilor au aterizat, din fericire, pe pășunile uscate, unde iarba Cotentinului le-a amortizat căderea. Au trăit, aproape toți, primele clipe de spaimă: totul în apropierea lor mişca. „În timp se coboram — povestește Walter Kwener —, am văzut cum se mişcau nişte forme întunecate şi eram înspăimântat. Erau vaci, nimic altceva decât o cireadă de vaci..." Iar sergentul William Yedgnock nici n-a aterizat bine, când a auzit o hărmălaie care l-a făcut să creadă că se apropie un tanc german. S-a lipit de pământ şi a scos un oftat de uşurare când a văzut răsărindu-i înainte câteva rumegătoare pe care le trezise din somn. Nu i-a părut rău că-i fusese frică: prezența animalelor era o dovadă că locul nu era minat. A fost noapte proastă pentru vacile normande, dintre care multe au fost omorâte de paraşutişti, convinşi că au dat peste inamic.

Singurătatea şi certitudinea că s-au rătăcit i-a gâtuit pe toți oamenii. Era o senzație deosebit de neplăcută pentru ofițeri. Singur într-o pajişte, cu mâna pe revolver, generalul Taylor, comandantul „Şoimilor urlători", îşi spunea cu amărăciune: „Dacă dau un ordin, numai vacile mă vor auzi..." După câteva minute s-a întâlnit cu unul dintre soldații săi. Au fost amândoi atât de fericiți, s-au îmbrățişat ca nişte frați, apoi au încercat să descopere unde se aflau.

Cotentinul este un ținut ciudat. Privit din cer, pare o tablă de șah, compusă din pajiști pline de iarbă. Căzut într-una din aceste pajiști înconjurate de tufișuri dese, paraşutistul are impresia că se află departe de orice, izolat într-o lume aparte. Se repede spre unul din cele patru tufișuri, cu chiu, cu vai sare peste el şi se pomeneşte într-o împrejmuire asemănătoare cu cea dinainte, şi aşa mai departe. Nici un reper în acest ținut neted, ca să se orienteze. Până şi un locuitor de prin partea locului, transportat noaptea la câțiva kilometri de casa lui, n-ar găsi decât anevoie drumul înapoi peste câmpuri. Treisprezece mii de paraşutiști l-au căutat pe al lor ore în şir. Treisprezece mii de Tom Degețelul care mergeau de-a lungul tufişurilor, având în mână o jucărie de copil: greierele care le servea drept semnal de recunoaştere. La un țârâit al lui trebuia să se răspundă cu alte două sau cu parola.

Paraşutiştii s-au regrupat, astfel, la nimereală, amestecați, din toate regimentele, în grupuri reduse numai la trei oameni sau, dimpotrivă, formate din mai multe zeci. Unele aveau mai mulți ofițeri decât soldați. Se adunaseră la un loc oameni din Divizia 82 şi alții din Divizia 101 care, în mod normal, ar fi trebuit să fie paraşutați la mai mulți kilometri distanță unii de alții. Ei nu ştiau, cel mai adeseori, unde erau obiectivele ce li se încredințaseră şi pentru a căror atacare fuseseră atât de metodic antrenați! Războiul acesta era, într-adevăr, surprinzător. Eugen Amburgey, când se oferise ca voluntar la paraşutiști, nu-şi închipuise că va fi lansat asupra inamicului cu o lanternă mare în mână, postură ce nu părea câtuşi de puțin războinică, şi că va fi nevoit, la scurt timp după aceea, să întrebe, asemenea unui turist care s-a rătăcit, o tânără franțuzoaică încotro s-o ia. Şi tot atât de adevărat este că Egon Rohrs, care se grăbea să-i iasă în cale, în motocicleta sa cu ataş, ar fi refuzat să-l creadă pe cel ce i-ar fi prezis că va merge la luptă ruşinat ca un elev care a întârziat la şcoală...

Paraşutiştii americani n-au cunoscut bătăliile scurte şi violente pe care le-au dat, la cealaltă extremitate a frontului de debarcare, camarazii lor britanici. La ei n-a existat echivalentul Merville-ului, luat cu asalt de oamenii lui Otway. La ei a fost, în bezna nopții, ca şi la lumina lăptoasă, a zorilor, un război de indieni de-a lungul tufişurilor şi pe ulițele satelor. Om cu om, patrulă cu patrulă. Ca în Far West, supraviețuitorul era cel care trăgea primul.

Târgul Sainte-Marie-du-Mont a fost teatrul mai multor dueluri de acest gen. El reprezenta un important punct strategic, cu atât mai însemnat cu cât la el ducea cel mai bun dintre cele patru drumuri de pe plajă. „Şoimii urlători" au fost paraşutați pe pășunile care-l înconjurau. Unul din ei cade pe acoperişul domnului Poidvin, se răneşte la braț şi aleargă să se refugieze într-una din latrinele din fundul grădinii. Altul, Ambrose Allie, are şi el ghinionul să cadă pe acoperişul unei case. Reuşeşte să-şi descheie hamul şi-şi dă drumul pe burlan, dar jos este înhățat de câțiva soldați germani care i-au urmărit manevra. Îl pun pe Ambrose la zid şi se pregătesc să-l împuşte. În timp ce paraşutistul rosteşte ceea ce crede că este ultima lui rugăciune răsar deodată doi camarazi de-ai săi, care-i doboară pe germani. Ceva mai departe, în acelaşi târg, maiorul Larry Legere dă peste o trupă de germani care-l interpelează, crezând că au de-a face cu un civil francez. Din fericire, Legere vorbeşte perfect franceza. Le strigă: „Mă scuzați! Mă întorc de la vărul meu!" Apoi azvârle o grenadă spre grupul de germani şi dispare în noapte. Puțin mai târziu va fi rănit grav la şold de un glonț exploziv.

Ucigătorul joc de-a v-ați ascunselea continuă. Oamenii se împuşcă de la doi pași în piața plantată cu arbori care înconjură măreața biserică. Din clopotniță, doi soldați germani trag cu pistolul-mitralieră în tot ce mişcă. Dezorientare totală. Cutare stradă, care se află în mâinile americanilor, trece în minutul următor în mâinile germanilor. Siluete furişate țâşnesc din umbră, înaintând din poartă în poartă. În spatele lor, țeava unui pistol-mitralieră american se înalță încet, rafala porneşte. Siluetele se rostogolesc ca iepurii. Omul care a ucis iese din ascunzătoare. Se aude un foc de armă. Se prăbuşeşte şi el, la rândul lui, şi, cu mâinile întinse înainte, scurmând pământul, se chinuieşte să se târască până la şanțul cel apropiat. Doi din camarazii săi l-au reperat pe cel a tras asupra lui. Aplecați, cu arătătorul mâinii drepte încleştat pe trăgaci, pornesc la vânătoare mai înainte de a deveni, la rândul lor, vînat.

La câțiva kilometri mai departe, o maşină germană marca Horch, de acelaşi tip cu a lui Rommel, goneşte pe drumul îngust ce duce la cartierul general al Diviziei. În spate se aflau generalul Falley şi aghiotantul său. Falley pornise la drum în seara de 5 iunie, îndreptându-se spre oraşul Rennes din Bretania, unde era convocat, împreună cu alți câțiva generali, în vederea faimosului exercițiu pe hărți. În cele din urmă i-a ordonat şoferului să se întoarcă din drum, alarmat de şirurile continue de avioane şi bombardamentele al căror ecou înăbuşit îl auzea de la mulți zeci de kilometri. Cu mâinile încleştate pe pistolul mitralieră, generalul tremura de nerăbdare. Să aştepte atâta asaltul inamicului şi să fie absent în noaptea când se produce... Fiecare minut contează. Trebuie luate măsuri, trebuie

date ordine. În sfârşit, bulevardul mărginit de arbori care duce la castelul ce adăposteşte cartierul general. Maşina virează, apoi porneşte drept înainte. Se aude un pârâit de armă. Parbrizul se face ţăndări. Falley sare jos din maşină, cu mâna pe pistolul-mitralieră. E doborât cu un glonte. Cea mai bună divizie germană din Cotentin şi-a pierdut comandantul.

În ultimele ore ale nopţii au avut loc multe asemenea ambuscade ucigătoare, lovituri sângeroase în care oamenii mureau fără să ştie măcar de unde venea împuşcătura fatală. Fiecare lupta orbeşte, fără măcar să aibă habar de ce se petrecea în pajiştea învecinată. Apoi, pe măsură ce orele se scurgeau, dezordinea se organiza. Divizia 82 trăsese din mlaştină containerele cu arme şi muniţii, pusese stăpânire pe Sainte-Mère-Eglise şi nu avea să fie clintită de acolo. Grupuri din ce în ce mai compacte din Divizia 101 se îndreptau spre cele patru drumuri care porneau de la plajă, lipsindu-l, rând pe rând, pe inamicul dezorientat de punctele de sprijin. Căci dacă dispersarea paraşutiştilor îi făcuse pe aceştia să treacă prin momente grele, ea îi înnebunise în aceeaşi măsură pe apărătorii germani. Aceştia, pregătiţi să lupte împotriva unui atac clasic, se vedeau încercuiţi de un duşman invizibil, imposibil de localizat. Fiecare gard viu îşi avea trăgătorul lui; fiecare şanţ, vânătorul lui care stătea la pândă. Unde să ataci? În ce direcţie? Ordinele nu mai soseau. Germanii erau mult superiori ca număr: trei contra unu. Dar, luaţi prin surprindere, erau paralizaţi şi nu se puteau regrupa pentru a-şi exploata avantajul numeric. Fiecare pentru sine. În jocul acesta, paraşutiştii americani erau superiori infanteriştilor vârstnici şi lipsiţi de energie care le erau opuşi.

Erau aproape stăpâni pe situaţie în jurul localităţii Sainte-Marie-du-Mont, când, odată cu ziua, o nouă flotă aeriană se apropie de ţărmul Canalului Mânecii. O sută unu avioane trăgeau după ele tot atâtea planoare încărcate cu oameni, tunuri antitanc, muniţii şi jeepuri. Avioanele de vânătoare ţineau deasupra lor o umbrelă protectoare. Haite de avioane de vânătoare-bombardament Thunderbolt, specialiste în atacul în picaj, ieşeau din nori. Ele aveau să devină coşmarul lui Wolfgang Geritzlehner şi al camarazilor săi, care le ziceau „Jabo" (Prescurtare în limba germană de la Jagdbomber — avion de vânătoare-bombardament.)

Aterizarea planoarelor a fost şi mai catastrofală decât cea a paraşutiştilor. Pajiştile erau prea înguste, iar rezistenţa gardurilor vii fusese subapreciată. Într-adevăr, frunzişul lor ascunde un teren solid, pe care rădăcinile copacilor îl sudează ca pe un beton. Din pricina vitezei, multe planoare se sfărâmară, lovindu-se de sol, şi se răsturnară pe spate. Pasagerii lor şi-au frânt gîtul. Aşa a murit generalul Don Pratt, comandant secund al Diviziei 101, care venea cu primele întăriri. Cadavrele au fost aliniate sub pături, s-a scos de sub dărîmături materialul utilizabil şi fiecare s-a pregătit să înfrunte inevitabilul contraatac german.

Regimentul 6 de paraşutişti al colonelului von der Heydte venea în contact cu „Şoimii urlători".

O formidabilă surpriză

Gangsteri...

Aceşti paraşutişti americani erau înfricoşători la vedere... Erau raşi chilug, cu excepţia unui smoc de păr care-l aveau în creştetul capului: scalpul irochezilor. Faţa le era înnegrită cu dopuri arse, iar unii chiar îşi pictaseră obrajii cu culorile de război ale indienilor. Răspândeau un miros îngrozitor: cel al produsului antigaz cu care impregnat costumul lor de luptă. Mulţi pictaseră pe spatele combinezonului lor de salt femei goale cu zâmbet ispititor. Nici un ofiţer german n-ar fi tolerat aşa ceva. De altfel, asemenea idee nici nu le-ar fi trecut prin cap soldaţilor germani. Sau scriseseră cu litere groase: „Rendez-vous la Paris", „Pe curând la Berlin". Chiar francezii civili au fost foarte dezamăgiţi de ţinuta eliberatorilor lor, iar primarul din Sainte-Mère-Eglise a găsit că semănau grozav cu „bandele de gangsteri din filme".

Păreau că au o încredere nemărginită în ei. Făcuţi prizonieri, ţineau capul sus şi râdeau obraznic, în timp ce-i măsurau cu privirea pe paznicii lor. Paraşutiştii Regimentul 6 nu păreau să-i impresioneze. Aceşti americani nu aveau decât trei sau patru ani mai mult decât soldaţii lui Heydte, dar această diferenţă de vârstă le de ajuns ca să-i privească cu un aer de superioritate, de frate mai mare, care-l poate chelfăni uşor pe fratele mic. Erau deja bărbaţi; ceilalţi nu erau decât adolescenţi. Dar o veste înfiorătoare făcu ocolul Regimentului 6: acei paraşutişti americani erau mai ales criminali scoşi din puşcării. Nu făceau prizonieri. Au fost găsite cadavre ale soldaţilor germani ucişi de ei ca nişte oi.

Gangsteri? Nici pomeneală. Diviziile aeropurtate reprezintă, dimpotrivă, elita armatei americane. În rândurile ei nu sunt acceptaţi decât oameni cu un trecut fără pată. Prizonieri ucişi? Fără-ndoială că unii soldaţi capturaţi fost măcelăriţi şi de o parte, şi de cealaltă, dar oare germanii erau într-adevăr toţi prizonieri în momentul când pumnalul le-a retezat beregata? În acest război tăcut de piei-roşii pe care îl poartă

paraşutiştii americani, mulţi dintre ei sunt siliţi să ucidă cu pumnalul ca să nu fi reperaţi. Ce altceva putea să facă, de pildă, locotenentul Gerald Guillot? E blocat împreună cu un sergent pe care nu-l cunoaşte în podul unei case unde s-au refugiat. Un grup de germani dă buzna la parter, se instalează acolo şi frig carne pe plita din bucătărie, cântând şi râzând. Cei doi paraşutişti aud râsetele, trag pe nări mirosul ispititor al cărnii. Ce altceva să facă decât să aştepte? După hohotele de râs urmează sforăiturile sonore. Totul pare liniştit. Locotenentul Guillot îi şopteşte sergentului: „Acum ori niciodată..." Coboară în vârful picioarelor la parter. Ieşirea este blocată de doi germani care dorm. Guillot îşi smulge pumnalul din gheată şi se târăşte fără zgomot spre ei. Lama subţire retează dintr-o dată carotidele germanilor. Guillot şi sergentul dispar în grădină. Dacă Wolfgang Geritzlehner descoperă leşurile celor doi camarazi ai săi dezarmaţi, în aparenţă inofensivi, va trage concluzia că au fost omorâţi în mod laş după ce au fost capturaţi de „gangsterii americani..."

Gangsteri? Aşa se va spune şi despre Rangers, care vor escalada în mâini faleza de la capul Hoc, şi afirmaţia va fi tot atât de inexactă ca în cazul paraşutiştilor. Rangers, unitate de elită, nu admit nici escroci, nici hoţi şi cu atât mai puţin asasini. Dacă ar face-o, n-ar mai fi o unitate de elită, deoarece numai în filme vezi criminali scoşi din închisoare care se comportă strălucit în război. Laşi, egoişti, lipsiţi de spiritul de sacrificiu propriu adevăratului luptător, criminalii n-ar rezista nici o oră în faţa unor băieţi ca Wolfgang şi camarazii săi. Dar aşa se întâmplă în toate războaiele: imaginaţia soldatului, biciuită de frică, face din fiecare duşman, fără excepţie, un asasin sadic care nu merită milă. Fără-ndoială că în orice armată din lume există şi sadici, cărora războiul le dă posibilitatea să-şi potolească înclinaţiile. Fără-ndoială că unele unităţi, ca cele din SS, adună bucuros perverşi de acest soi. Dar nici Regimentul 6 al lui Heydte, nici Divizia 101 americană nu aparţineau acestei categorii.

Echipamentul americanilor, în schimb, nu era închipuire, şi descoperirea lui a constituit o surpriză copleşitoare pentru tinerii paraşutişti germani. Ce bogăţie! Ce ingeniozitate! Aveau emiţătoare radio de mărimea unei lanterne de buzunar. O busolă era încastrată într-unul din nasturii combinezonului lor de salt. Hărţile erau imprimate pe batiste de mătase, ceea ce le făcea foarte uşor de manevrat, iar precizia lor era remarcabilă. Aveau, pe puţin, vreo zece buzunare pe uniformă, toate pline cu alimente şi muniţii. Din pricina asta nu aveau o înfăţişare frumoasă, ca oamenii din Regimentul 6, dar era tare comod. Raţiile lor de luptă erau incomparabil mai bune decât cele ale germanilor: batoane de ciocolată, cafea şi ceai solubile, dulciuri, fără a mai vorbi de ţigările cu tutun blond, care nu se mai găseau nicăieri în Europa.

Cât despre material, era de ajuns să ridici ochii pentru a-i descoperi abundenţa. Paraşutele, uriaşe flori multicolore, înfloriseră peste noapte în crengile merilor din Normandia. Erau vrâstate cu verde pentru oameni, gal-bene pentru mortiere, roşii pentru containerele cu muniţii, albastre pentru mitraliere, verzi pentru staţiile de emisie-recepţie.

Ba au fost altele şi mai şi: planoarele. Ghemuiţi lângă gardurile vii, paraşutiştii germani au văzut cu stupoare cum coboară spre ei marile păsări tăcute, din care ies de îndată ce atingeau pământul, oameni înarmaţi, jeepuri înzestrate cu mitraliere, tunuri antitanc, un buldozer, chiar un spital de campanie. Albert Bopp, un paraşutist optsprezece ani, a fost zdruncinat de ce a văzut. Pornise ca şi camarazii săi, cu convingerea că aveau să-i arunce înapoi în mare pe americani în câteva ore. Uitându-se cu ochii ieşiţi din orbite la planoarele lor, începu să se îndoiască de victorie. Pentru Josef Kiesel, care avea optsprezece ani, a fost „o formidabilă surpriză". Wolfgang Geritzlehner descoperi, dintr-o dată, „bogăţia Americii".

Jabo-urile sunt pretutindeni

Ei îi descoperiră şi puterea. Mai înainte chiar ca regimentul să se fi putut desfăşura pentru a contraataca avioanele de vânătoare-bombardament Thunderbolt, cumplitele Jabo-uri îl ţintuiră la pământ. Dansau pe cer într-un carusel infernal, descriind cercuri largi, căutându-şi prada. Chiar şi un om singur constituia pentru ele un obiectiv asupra căruia se năpusteau, scuipând moarte prin gura tuturor mitralierelor lor. Întrucât drumurile au devenit impracticabile, trebuie să se înainteze la adăpostul gardurilor vii, încet, cu greutate, în şir indian, astfel încât o singură rafală trasă de un paraşutist inamic e de ajuns pentru a doborî oamenii ca pe nişte popice aliniate. O singură mitralieră inamică ţine în loc înaintarea unei companii. De-abia a fost cucerită o pajişte şi s-a pornit atacul asupra următoarei, că în prima focul începe nou. Duşmanul e pretutindeni şi nicăieri. „Uneori, la mai puţin de un metru — spune Albert Bopp —, chiar în partea cealaltă a gardului viu. Am fi putut să ne atingem dacă am fi întins braţele. Primul care se ridica era un om mort". Acest duşman nu-l vezi decât arareori şi doar în ultima secundă, dar îl miroşi

câteodată datorită produsului antigaz cu care este impregnat. Ce-i de făcut? Viclenii de piei-roşii ca să-l determini pe celălalt să iasă primul. Timp pierdut. Orele se scurg. Regimentul 6 de paraşutişti se prinde în pânza de păianjen întinsă de paraşutiştii americani peste câmpie. Şi blestematele astea de Jabo-uri, care se învârt într-una pe cer ca un roi de viespi...

Ofiţerii din Regimentul 6 ştiu bine ce ar trebui să facă: să atace masiv şi impetuos, susţinuţi de tancuri şi de tunuri tractate. Dar unde sunt tancurile? Unde sunt tunurile? Regimentul 6 nu dispune de nici o armă grea. Inamicul, aflat în faţa lui, e mai bine înarmat decât el, ceea ce este culmea. Cine să fi prevăzut că aceşti americani, care nu pot fi aprovizionaţi decât pe calea aerului, vor face turul de forţă de a dispune, încă din primele ceasuri, de un material superior celui al germanilor? Colonelul von der Heydte a făcut tot ce-a putut. S-a dus să ceară arme grele la statul-major. Un ofiţer superior i-a răspuns: „Ce naiba, Heydte, unor paraşutişti nu le trebuie decât nişte pumnale..." — „Pot să fie ei paraşutişti cât or fi — replicase colonelul —, sunt totuşi oameni ca şi ceilalţi!"

Da, vulnerabili şi muritori ca şi ceilalţi. Fiecare îşi dădea prea bine seama de asta. Şi cel dintâi Egon Rohrs. Reuşise, până la urmă, să dea peste regiment împreună cu cei doi prieteni ai săi motociclişti. Spre marea lor uşurare, nimeni nu le dăduse vreo atenţie. Nu li se pusese nici o întrebare în legătură cu întârzierea lor. Îşi aşezaseră motocicleta în rând cu motocicletele celorlalţi şi se amestecaseră printre camarazii lor, făcându-se cât mai mici cu putinţă. Pe drum văzuseră epava unui planor zăcând în mijlocul unei pajişti înţesate cu sparanghelii lui Rommel. Carlinga sfărâmată mai păstra urma rafalelor trase de germani. Câmpul era presărat tot cu morţi şi rămăşiţe de planoare. Bătălia începuse, pare-se, bine.

Ea continuă prost. Mai exact, ea nu continuă. Egon şi motocicliştii lui sunt efectiv ţintuiţi la pământ de Jabo-uri. "Nu puteam nici măcar să ne săpăm o groapă: cum mişcam, cum veneau în picaj. Singura soluţie era să tăiem la repezeală o creangă dintr-un copac şi să ne acoperim cu ea. Când se îndepărtau puţin, săream ca să-i spunem o vorbă vecinului. Era nemaipomenit. Ne ţineau de parcă am fi fost bătuţi în cuie. Nu puteam decât să facem un semn cu capul către vecin ca să-i spunem: «Atenţie! E lume pe sus!»".

Dar ce fac oare aviatorii din Luftwaffe? Sunt în Germania, încercând să protejeze oraşele germane, pe care le nimicesc bombardamentele masive ale aliaţilor. Acolo, se bat unul contra cinci. Avioanele lor sunt bune, dar pregătirea tinerilor piloţi este frânată de lipsa de benzină. Antrenamentul lor de zbor dura, în 1942, două sute şaizeci de ore; în 1944 este mai mic de o sută şi coboară adesea până la cincizeci de ore. Dintr-o dată, pierderile din pricina accidentelor devin la fel de grele ca cele suferite în luptă. Göring, ca să compenseze inferioritatea numerică şi tehnică a piloţilor săi, le cere un curaj supraomenesc. Tot el a hotărât formarea unor escadrile de sinucidere. Fiecare grup de vânătoare va trebui să furnizeze doi voluntari. Aceşti piloţi vor fi plătiţi mai bine şi vor primi alcool şi ţigări la discreţie, dar vor trebui să se întoarcă din fiecare misiune cu cel puţin o victorie. Instrucţiunile pentru ei precizează că, dacă rămân fără muniţii, să intre cu avionul în adversar şi să se arunce cu paraşuta. Metoda recomandată este de a ataca avionul inamic prin spate şi a-i tăia cârma printr-o lovitură de aripă. Cât despre bombardierele grele, cel mai bun mijloc de a le doborî consta în a te năspusti asupra lor şi a te izbi de ele. Aripile vor ceda din pricina ciocnirii şi ele vor cădea la pământ ca pietrele. Metode desperate pentru a face faţă unei situaţi desperate. Piloţii germani nu sunt însă nişte kamikaze japonezi: foarte puţini vor avea îndrăzneala de a se sinucide aşa cum le-o cer fără şovăială conducătorii lor.

Göring, de îndată ce i se anunţă debarcarea, ordonă unor escadrile de vânătoare, şase la număr, să decoleze din Germania. Piloţii, băieţi tineri lipsiţi de experienţă, de abia ştiu să descifreze o hartă. Ei se pierd, încearcă să aterizeze la nimereală, strică aparatele. Unii reuşesc să descurce şi aterizează la bazele prevăzute. Nici unul nu va fi în stare să sprijine contraatacul german. Cât va ţine Ziua cea mare, cerul îi va rămâne ostil lui Egon Rohrs.

„Era groaznic..."

Şi lovitura de trăsnet veni de pe mare.

La început se auzi un bubuit de tunet, un duduit surd, aşa cum nici unul din aceşti băieţi nu auzise vreodată. S-ar fi zis că undeva făcea erupţie un vulcan. Aerul vibra. Pământul trepida. Zgomotul armelor şi al Jabo-urilor devenea imperceptibil. Toţi îşi ţineau răsuflarea. Paraşutiştii, fie americani, fie germani, ascultau cu gura uscată, cu inima zvâcnindu-le în piept. Apoi, liniştea se aşternu din nou pentru câteva clipe.

Iar salva se abătu asupra pământului Franței. Obuzele sale monstruoase săpară nişte pâlnii în care ar fi dispărut un tanc greu. Explozia lor spulberă pământul, gardurile vii, casele care, din nenorocire, se aflau în apropiere. Unele cântăreau mai mult de o tonă, adică erau mai grele decât o maşină. („Pe cuvântul meu, trag cu jeepuri!" — strigă un caporal paraşutist aliat.) Cuirasatele trimiteau la o distanță de douăzeci şi cinci de kilometri douăsprezece asemenea obuze pe minut.

Lui Egon Rohrs îi e frică: „Nimeni nu-şi poate închipui ce este. Când trag navele, e ca o furtună. Ai timp să-ți cauți un adăpost. Dar când vin obuzele, e iadul. Şi nu se mai termină... Este imposibil să mai rezişti. Stai culcat, lipit de pământ şi, de fiecare dată când cade unul, îți vâri instinctiv capul între umeri". Lui Joseph Kiesel îi e frică. „Auzeam pornirile, dar nu ştiam niciodată unde avea să cadă. Când cădea, totul exploda în mii de bucăți. Era groaznic... Groaznic". După o oră, Wolfgang Geritzlehner s-a săturat de război, el, care se temuse atât că războiul o să se isprăvească fără el: „Am înțeles. Voiam să mă întorc acasă. Eram cu toții îngroziți. Unii plângeau şi strigau: «Mamă!» când vedeau cum dispar camarazi cu care în ajun bătuseră mingea. Era groaznic".

Aşa era războiul.

Marina militară aliată intra în luptă.

PARTEA A ŞASEA

Primul val de asalt se revarsă pe plajă

Pe mare trec umbre

Heinz Tiebler nu se mişcase din punctul lui de observație fortificat care domina plaja Omaha. Trebuia să iasă din post la orele două dimineața, dar pe la ora unu un curier dăduse buzna înăuntru urlând: „Alarmă!", spre marea spaimă a cățeluşului mascotă, care se trezise. Heinz se dusese să-i prevină pe infanteriştii din cazemata aflată în imediata apropiere. „Tot nu le venea să creadă — povesteşte el. — Îşi spuneau: «Trebuie să fie iar vreunul din exercițiile care nu ne lasă să dormim». A venit un radiofonist care ne-a anunțat că între țărm şi mare a început bătălia. Inamicul lansase paraşutişti. Locotenentul a transmis bateriei ordinul să încarce tunurile. Noi, cei din fortificație, ne-am verificat armele. N-aveam ce altceva să facem. Pe la orele trei dimineața am mai primit veşti. De data aceasta, treaba era serioasă. Nu mi-era frică. I-am spus celuilalt radiofonist: dacă se întâmplă ceva, să-i scrii mamei

mele», dar am spus-o mai mult în glumă. Acest camarad era de fel din acelaşi colţişor de ţară cu mine şi cunoştea casa noastră, la Bheuten. În curând avea să se facă ziuă. Deasupra mării era ceaţă. Aşteptam cu toţii în tăcere. Deodată, locotenentul Wagner, care se afla în fortificaţie cu noi, a primit un telefon. Părea îngrijorat. Şi-a scos din buzunar un pachet de ţigări R6, cele mai bune din câte ni se distribuiau, şi mi l-a întins, zicându-mi: «Hai, începe-ţi ziua cu o ţigară». I-am răspuns: «Nu, mulţumesc, nu fumez». El a insistat: «E un ordin». Nu puteam să nu mă supun. Am luat o ţigară şi el mi-a aprins-o. După aceea ne-am instalat în faţa ambrazurilor fortificaţiei, ca să supraveghem marea. Trăgeam cât mai puţin cu putinţă din ţigară, fiindcă îmi venea să vărs".

Ziua de 5 trecuse în linişte pentru locotenentul Hans Giesing. În timpul după-amiezii fusese la un film, într-o baracă, apoi, după masa de seară, jucase şah cu comandantul bateriei lui, căpitanul Ferking. Acesta ocupa o cameră la ferma lui Fernand Legrand, la aproximativ un kilometru de plaja Omaha. Ordonanţa lui Ferking, soldatul Hein Severloh, dormea în şură.

Trecerile masive de avioane nu l-au împiedicat pe Hans Giesing să se consacre cu toată seriozitatea partidei săi o de şah. Era obişnuit cu aceste zboruri şi nu le mai acorda nici o atenţie. Locotenentul Giesing se străduia să semene cu imaginea tradiţională a ofiţerului german: rece, rezervat, întotdea-una stăpân pe el. Asta o enerva nespus pe ordonanţa căpitanului Ferking, Hein Severloh. Îl poreclise pe Giesing „Bubi", ceea ce înseamnă „puşti" (tot aşa cum bătrânii generali germani îi ziceau lui Rommel „Marschall-Bubi" — „mareşalul-puşti"). Hans Giesing de-abia sărbătorise împlinirea a nouăspre-zece ani. Severloh n-avea decât cu un an mai mult, dar era foarte înalt şi foarte voinic, pe când Giesing era zvelt şi suplu ca un călăreţ de mare clasă. E drept însă că locotenentul de nouăsprezece ani le părea celor mai tineri dintre băieţii pe care-i avea în subordine un bătrân soldat.

Într-o seară, Giesing ajunse la ferma Legrand cu anghinare pentru căpitanul Ferking. Acesta îi mulţumi şi-l rugă să le guste împreună cu el. Hein Severloh primi anghinarele în poziţie de drepţi şi-l întrebă pe Giesing:

— Cum trebuie să le fac, domnule locotenent?

— Le pui în apă cu trei linguri de sare.

— Da' nu-i nevoie decât de o lingură şi jumătate, domnule locotenent...

— Ţi-am ordonat să pui trei! — replică Giesing pe un ton glacial.

Severloh pregăti anghinarele şi le servi celor doi ofiţeri, aşezaţi unul în faţa celuilalt. Căpitanul Ferking mesteca foile în tăcere. Giesing nu făcu nici o remarcă. La sfârşitul mesei, căpitanul îi mulţumi locotenentului pentru această excelentă masă, şi Giesing, mereu solemn, pocni din călcâie repetând: „A fost o cinste pentru mine". La plecarea lui, Ferking se duse la Severloh în şură şi exclamă: „Ce mi-a dat să mănânc? Era o mizerie! N-o să mai pun în viaţa mea gura pe legumele astea!" Atunci Severloh îi mărturisi că pusese cinci linguri de sare în apa în care fiersese anghinarele. Ferking izbucni în râs. Îl stima pe Giesing, care se ocupa extraordinar de bine de oamenii săi, în ciuda răcelii sale aparente, dar avea multă afecţiune pentru Severloh. Îl alesese ca ordonanţă fiindcă băiatul avea tot mereu neplăceri cu superiorii săi. Avea un caracter urât? Ferking nu credea acest lucru. Severloh şi el se înţelegeau de minune.

În seara de 5 iunie, după partida de şah, Giesing se întoarse la baterie. Căpitanul Ferking şi Severloh băură un pahar de calvados împreună cu Fernand Leg, înainte de a se duce la culcare. Dormeau profund când un curier veni să-l alarmeze pe căpitan. Acesta se repezi la şură, unde era instalat Severloh. „Sus! Repede! Repede!" Severloh sări din pat, se îmbrăcă la iuţeală, îşi strânse alimentele pe care le primise în ajun şi coborî. Ferking se şi afla jos. „Repede! Şareta!" — strigă. Căci, în lipsa unui vehicul motorizat, era nevoit să se deplaseze într-un vehicul cu cal... Severloh, băiat de la ţară, pregăti atelajul într-o clipită. Ferking sări alături. De pe bancă, Hein trase de hăţuri şi calul, probabil surprins de această plimbare nocturnă, porni în trap mărunt.

Aşa se face că şi căpitanul şi ordonanţa sa plecară spre plaja Omaha, spre care se îndreptau în acelaşi moment sute de nave şi mii de oameni, într-o brişcă cu două roţi trasă de un cal de povară...

Edmund Sossna, un radiofonist de şaptesprezece ani, a şi ajuns la punctul de sprijin spre care se îndreptau grăbiţi Ferking şi Severloh. Misiunea lui consta în a transmite ordinul de tragere de la căpitanul Ferking locotenentului Giesing, care-i are în subordine pe servanţii bateriei 1 (patru obuziere de 105), ascunsă pe un drum în pantă la doi kilometri de plajă. Punctul de sprijin, situat pe culmea falezei, este foarte aproape — câţiva zeci de metri — de punctul de observaţie fortificat al bateriei 2, unde Heinz Tiebler îşi termină prima sa ţigară, încercând să nu vomite... E apărat de o secţie de infanterişti plasată sub comanda unui plutonier adjutant: optsprezece oameni înarmaţi cu mitraliere, aruncătoare

de grenade şi puşti. Edmund Sossna îi consideră, pe cei mai mulţi dintre ei, bătrâni: au treizeci sau patruzeci de ani... Sunt veterani de pe frontul de est. Sunt tăcuţi şi închişi, asemenea unor oameni scăpaţi din iad, care ştiu că ceea ce au văzut şi îndurat este cu neputinţă de povestit. Edmund fumează ţigară după ţigară ca să-şi calmeze nervii. Are în portofel, în dreptul inimii, fotografia prietenei sale, vânzătoare într-un magazin acolo, în Germania...

Căpitanul Ferking şi Hein Severloh ajung la punctul de observaţie fortificat. Calul e dus în spatele fortificaţiei. Hein hotărăşte să-şi păstreze mantaua: noaptea e răcoroasă. Ferking cheamă bateria ca să verifice dacă nu cumva cablurile telefonice sunt tăiate. Locotenentul Giesing îi răspunde imediat.

— Giesing? Aici Ferking. Cred că se întâmplă ceva. Aţi face bine să vă treziţi oamenii şi să fiţi în alertă.

Ferking închide telefonul. Nu mai rămâne decât să se aştepte atacul, dacă trebuie să vină. Hein Severloh supraveghează marea cu binoclul. Acest vlăjgan cu umeri laţi are o vedere nemaipomenită. O privire de vultur. Vede mai departe şi mai bine decât toţi camarazii săi. Darul acesta face din el, fireşte, un trăgător de elită, la fel de primejdios şi când se află în spatele unei mitraliere, şi când ocheşte cu puşca.

Cerul este încă întunecat. Marea spumegândă, biciuită de vânt, se retrage încet. Când refluxul va atinge punctul culminant, pe la orele şase dimineaţa, vor rămâne şapte sute de metri de nisip uscat care vor trebui străbătuţi până la poalele falezei. Un drum drept ca-n palmă, cu excepţia unui mic rambleu de pietriş. Inamicul nu o să îndrăznească niciodată să atace în perioada refluxului, ca să nu fie secerat de focul mitralierelor. Fiecare german, de la Rommel până la soldatul de rând, este convins de acest lucru. Vor ataca în perioada fluxului. Dar ambarcaţiunile lor nu vor putea, în acest caz, să evite obstacolele-cursă acoperite de valuri.

Între cer şi mare, un strat gros de vată. Ceaţă sau nori joşi? Hein n-ar putea să spună. Cu vântul ăsta, puţin probabil să fie ceaţă. Oricum, nu vede la doi paşi. Ferking şi locotenentul Grasz, care îl încadrează, văd mai puţin. Cei trei oameni sporovăiesc şi fumează. La stânga şi la dreapta, infanteriştii sunt la posturile lor în tranşee. E linişte pretutindeni. Au petrecut atâtea ore asemănătoare în acest decor familiar, încât le vine greu să-şi închipuie că infernul se poate dezlănţui dintr-o clipă într-alta. Ei, nu va fi decât o falsă alarmă, ca de obicei.

— Domnule căpitan — spune Hein —, mi se pare că pe mare trec umbre...

Ferking ia binoclul şi scrutează întunericul.

— Nu — răspunde el —, nu-i nimic. De când tot cercetezi, ai ajuns să-ţi închipui că şi vezi anumite lucruri.

Hein ia înapoi binoclul.

— Cred că aveţi dreptate — spune el după câteva secunde —, nu mai văd nimic.

Trece un sfert de oră.

—Domnule căpitan..., murmură Hein.

—Da, te-ascult.

—Domnule căpitan, vă asigur că în faţa noastră sunt vase.

Ferking şovăie. Cunoaşte extraordinara acuitate vizuală a ordonanţei lui. Cu binoclul la ochi, aplecat înainte, scrutează din nou marea.

— Ai dreptate! Cred că le văd şi eu. Dar trebuie fie de-ale noastre. Flotila care are baza la Port-en-Bessin.

— O să aflăm, domnule căpitan. Ne previn întotdeauna când ies în larg.

— Îl chem pe maior.

Maiorul Pluskat, comandantul a trei baterii, nu era la postul său de comandă. Adjuncţii săi afirmă că n-au văzut nimic suspect pe mare. Totuşi, pentru mai mult siguranţă, îl vor chema pe comandantul flotilei germane de la Port-en-Bessin.

Peste zece minute, două rachete verzi şi două rache roşii se înalţă deasupra micului port. Dacă vasele zărite de Hein şi de Ferking sunt germane, au să tragă şi ele rachete asemănătoare, ca să fie recunoscute. Minutele trec...

— Aşadar, sunt englezi, murmură Ferking.

Aşteptarea continuă în tăcere şi încordare. Zorii se apropie. În pofida mantalei sale groase, Hein tremură din pricina vântului răcoros care mătură faleza.

La doi kilometri de acolo, oamenii lui Giesing stau ghemuiţi în gropile individuale pe care şi le-au săpat. Cele patru obuziere de 105 sunt încărcate. Totul e gata pentru luptă. Artileriştii ascultă bubuitul continuu al exploziilor. Bombardierele aliate bat toba în toată zona din spate. Radiofonistul Franz Gebauer, de optsprezece ani, e la postul său într-o micuţă fortificaţie de beton. El va primi ordinul de tragere dat de căpitanul

Ferking, transmis de camaradul său Edmund Sossna şi-l va comunica locotenentului Giesing, care va declanşa focul.

Pe creasta falezei, în fortificaţia vecină cu cea a lui Severloh, Heinz Tiebler a ajuns la a treia ţigară. Începe să se împace cu fumul. Mirosul acru al tutunului nu-l mai îngreţoşează.

O pâclă ciudată, venită nu se ştie de unde, acoperă încet marea.

Navele de debarcare se aliniază pentru atac

În această pâclă, la mai puţin de douăzeci de kilometri de ţărm, se afla flota aliată. Terminase traversarea în momentul când ultimii paraşutişti atingeau pământul. Navele de război se aşezaseră în linie, cu faţa spre coastă, şi în spatele acestui paravan protector se adunau nenumăratele nave de transport pentru trupe şi material.

Atunci a început delicata operaţie care consta în a lansa la apă navele de debarcare pentru asalt şi a alinia primele valuri de atacanţi. Se ştia că transbordarea oamenilor în navele de debarcare va fi dificilă, că se va crea dezordine şi că va fi greu să se respecte orarul. Tirul artileriei germane de coastă putea să transforme inevitabila dezordine într-o îngrozitoare catastrofă. De aceea, amiralii hotărâseră ca transbordarea să se efectueze departe de coastă, la cel puţin cincisprezece kilometri. Astfel, nici un tun german nu va fi în stare să atingă flota aliată, în timp ce cuirasatele şi crucişătoarele ar putea, datorită tunurilor lor cu bătaie lungă, să bombardeze intens artileria inamică. Avantajul era evident, dar trupele de asalt aveau să cunoască reversul medaliei: micuţelor lor nave de debarcare le vor trebui două ceasuri de navigaţie pe o mare foarte zbuciumată ca să ajungă la ţărmul Franţei.

Dar nu se ajunsese încă până acolo. Pentru moment era vorba de a realiza dispozitivul de atac, şi treaba nu era atât de simplă...

Marinarii coborau navele de debarcare de-a lungul marilor nave de transport cu ajutorul palanelor, dar când ajungeau pe mare, valurile le zgâlţâiau ca pe nişte coji de nucă. Plase cu ochiuri dese atârnau pe flancul navelor; oamenii trebuiau să se agaţe de ele ca să coboare până la nava de debarcare şi să-şi dea drumul în ea. Exersaseră de nenumărate ori, dar niciodată pe o mare atât de rea. Supraîncărcaţi, stingheriţi de echipamentul lor, mai mulţi au căzut în apă sau şi-au rupt picioarele fiindcă au sărit prea de sus în nava de debarcare. De îndată ce aceasta umplea — cam treizeci de oameni —, ofiţerii vedetelor rapide care răspundeau de operaţie urlau în difuzoare: „Duceţi-vă să v-aliniaţi! Aliniaţi-vă! Aliniaţi-vă!" Nava de debarcare se ducea să-şi ocupe rândul cu încărcătura sa de oameni muiaţi până la piele, bolnavi, zăcând, fără să reacţioneze, în mijlocul propriilor lor vărsături. Deoarece chiar şi dintre soldaţii care scăpaseră până atunci de răul de mare, puţini au fost aceia care au rezistat tangajului şi ruliului navelor de debarcare.

Traversarea se desfăşurase într-o tăcere desăvîrşită. Mulţi avuseseră impresia că trăiau un vis. Se temuseră de bombardamentele Luftwaffei, se aşteptaseră la atacuri ale submarinelor sau ale navelor de suprafaţă germane, dar numai maşinile vaselor, motoarele aviaţiei aliate şi şuieratul vântului tulburaseră calmul nopţii.

Marina germană nu putea surprinde armada aliată, deoarece comandantul ei în vest, amiralul Krancke, interzisese vaselor să iasă pe mare în patrulare din pricina vremii proaste. Şi ce unităţi mai erau disponibile după cinci ani de lupte ucigătoare împotriva lui Royal Navy? Trecuse multă vreme de când ultimele cuirasate şi crucişătoare ale lui Hitler nu mai riscau să iasă din porturile unde le hărţuia aviaţia aliată. Cât despre submarine, radarurile adversarilor le urmăreau până în fundul mărilor.

Comandanţii marinei germane, ca şi cei ai aviaţiei, recurseseră la soluţii desperate pentru a face faţă acestei situaţii desperate. Tehnicienii lor puseseră la punct vedeta explozivă, a cărei proră era înţesată cu dinamită! Pilotul trebuia să o lanseze drept asupra navei inamice şi să sară în mare exact înainte de ciocnire. Inventaseră torpila umană. Pilotul naviga la nivelul apei într-o cocă de torpilă goală sub care era fixată o torpilă normală, pe care o lansa asupra inamicului. Ultima descoperire care i-ar scuti pe marinarii germani să se apropie de tunurile aliate: torpila rotitoare. Era lansată de la mare distanţă şi, după o cursă în linie dreaptă până în zona de atac, se învârtea în cerc timp de zece ore, căutându-şi prada. Tehnicienii tocmai terminaseră de pus la punct vedete teleghidate, înţesate cu exploziv, care puteau fi dirijate de la distanţă asupra navelor inamice. Dar niciuna din aceste arme navale secrete nu este disponibilă pentru Ziua cea mare. Ele nu vor interveni decât în luna iulie şi nu vor obţine decât rezultate mediocre. Aliaţii au imaginat o replică eficace la atacurile acestor maşinării fără marinari: vor întinde în jurul flotei lor o uriaşă plasă de oţel, în care torpilele şi maşinăriile teleghidate se vor prinde ca nişte peştişori.

Pentru atacarea armadei aliate nu sunt disponibile, cu totul şi cu totul, decât trei unităţi germane. Trei vedete rapide cu baza la Le Havre. Şeful lor, comandantul Heinrich Hoffmann nu ezită să le lanseze împotriva mastodonţilor inamicI. Cu o bravură remarcabilă, străbate ceaţa care înconjură flota, iese în faţa navelor, care sunt atât de numeroase încât simte că i se taie răsuflarea, lansează optsprezece torpile şi reuşeşte să scape de grindina de obuze. Distrugătorul norvegian *Svenner,* tăiat în două, se scufundă instantaneu, cu treizeci dintre mateloţii săi. Faptă vitejească pentru Hoffmann, tragedie pentru *Svenner*, simplă înţepătură de ac pentru armadă, ale cărei nave, în marea lor majoritate, nu şi-au dat seama de nimic. Transbordarea continuă. Scrâşnetul strident al navelor de debarcare hârşâindu-se de cocă, ţipetele de durere ale răniţilor căzuţi din plase, instrucţiuni lansate cu glas puternic de ofiţerii vedetelor, ciobanii acestei turme nautice. Şi, acoperind totul, rugăciunile preoţilor şi ultimele îndemnuri retransmise de difuzoarele flotei. Britanicii aud: "Amintiţi-vă de Dunkerque! Nu uitaţi Coventry!" Dunkerque, unde armata engleză trimisă în Franţa trebuise să se reîmbarce în grabă în 1940, învinsă de Hitler... Coventry, orăşel din Anglia pe care bombardierele lui Göring îl prefăcură în cenuşă... Difuzoarele le strigau canadienilor: „Dieppe! Voi o să-i răzbunaţi pe camarazii voştri!" Căci trei mii de soldaţi canadieni căzuseră pe pietrişul de la Dieppe în 1942, în cursul unui raid menit să sondeze puterea lucrărilor de apărare germane...

Câte nume n-ar fi trebuit să urle aceste difuzoare pentru a epuiza lunga listă a morţii şi a nenorociri. Auschwitz, Treblinka, unde erau gazate femei şi copii cu milioanele, Mont Valerien, unde piereau în faţa plutoanelor naziste cei mai buni fii ai Franţei, Breendonck, în apropiere de Bruxelles, unde sufereau şi mureau luptătorii din Rezistenţă belgieni căzuţi în mâinile inamicului, Amsterdam, incendiat în 1940 de Luftwaffe. Şi satele rase de pe faţa pământului din Iugoslavia, cu locuitorii spânzuraţi de crengile copacilor; şi poporul Atenei, înfomet şi apoi secerat cu mitraliera când avusese îndrăzneala să manifesteze ca să ceară pâine; şi oraşele Poloniei şi ale Uniunii Sovietice martirizate, prădate (dar pe acestea Armata Roşie le trecuse în registrul de socoteli). Şi toată mizeria, spaima, umilinţa răspândite asupra Europei lepra nazistă...

Un foc infernal se abate asupra coastei

Este ora patru şi jumătate dimineaţa. Anna Frank doarme profund în ascunzătoarea ei, Jacques Auverpin camera sa din Paris, iar André Kirschen ghemuit pe salteaua de paie din celula lui.

Primul val de asalt reuşeşte să se alinieze — de bine de rău — pe marea agitată.

Sunt mai puţin de şase mii cei care vor da prima lovitură. Şase mii de flăcăi englezi şi americani pe care navele de debarcare îi vor arunca pe cinci plaje, denumite Juno, Sword, Gold, Omaha, Utah. Atâţia ani de pregătiri, de muncă, de efort; atâtea speranţe puse în debarcare şi atâtea vieţi omeneşti care depind de succesul ei, unde, până la urmă, totul atârnă de curajul acestor şase mii oameni, avangarda lumii libere.

Înghesuiţi în navele lor de debarcare, ei se îndepărtează de navele mari de transport. Frazele retransmise prin difuzoare se pierd în vânt. Pentru ei, vremea discursurilor a trecut. Se duc să se bată pentru Anna Frank, Ane Kirschen, Jacques Auverpin şi pentru alte milioane. Fiecare din cei şase mii de oameni ai primului val speră să nu vadă în clipa aceasta moartea care poate îl aşteaptă dincolo de fâşia de ceaţă. Chiar atunci când lupţi pentru ceilalţi, mori întotdeauna singur.

Aşa că primul val de asalt se îndreptă spre ţărmul Franţei. Navele sale de debarcare duceau oameni ghemuiţi din pricina cârceilor, atât le era de frig, îngreţoşaţi din cauza răului de mare, încărcaţi atât de tare, încât nu puteau să se mişte, atât de jalnici la vedere, încât ofiţerii lor se gândeau cu spaimă c-ar trebui să se întâmple o adevărată minune ca să-şi regăsească forţa de a se arunca asupra fortificaţiilor germane.

Atinseră şi traversară paravanul de protecţie al flotei de război, ambarca-ţiunile lor strecurându-se ca purecii de mare de-a lungul înaltelor ziduri de oţel. Acum nu mai exista nimic între inamic şi ei. Dar, în timp ce se străduiau să ghicească unde e coasta, încă invizibilă din cauza ceţii, un bubuit de tunet se rostogoli peste valuri şi urcă până la cer: navele de război deschiseseră focul.

Pescăruşii, înnebuniţi, se-mprăştiară imediat. Vreme de două luni nu se va mai vedea nici unul pe plajele de debarcare.

A fost fantastic. Un covor rulant de obuze de toate mărimile se desfăşura, neîntrerupt, pe deasupra navelor de debarcare. Coasta, care s-a întrezărit deodată printr-un loc unde ceaţa se destrămase, părea că face explozie, că se pulverizează, ca şi cum o sută de vulcani ar fi erupt în acelaşi timp. Zgomotul era asurzitor. Un adevărat zid al sunetului. Soldaţii din navele de debarcare, uluiţi, se ridicau în picioare. Erau năuciţi. N-

auziseră niciodată un asemenea vacarm. Apoi, chipurile lor de ceară, trase din pricina oboselii şi a spaimei, se ridicară încet spre cer. Acolo sus, mai sus de covorul rulant ţesut de obuze, lua naştere un alt bubuit, care devenea, la rândul lui, un bubuit de tunet: atacau escadrele de bombardiere. Nouă mii de avioane, zeci de mii de bombe care aveau să se abată asupra inamicului! Marea şi cerul erau pline de puterea aliată, iar pământul, stăpânit de adversar, se va dezintegra curând sub loviturile sale.

Copiii pierduţi ai primului val uitară atunci de răul de mare, de cârcei, de apa cenuşie care năvălea în navele de debarcare şi care era scoasă cu căştile. Nu mai erau singuri. Forţa invincibilă a lumii libere îi însoţea pe plaje. În picioare, aclamară avioanele, cuirasatele, crucişătoarele, şi mâinile lor, înţepenite de frig, se încleştară şi mai strâns pe arme.

Minunea se petrecuse.

„Sunt aici /"

Iadul...

Bombele cad ca o ploaie deasă. Când explodează, zdruncină fortificaţiile şi-l fac să se clatine pe căpitanul Ferkirk şi pe ordonanţa sa, Hein Severloh. O pulbere groasă năvăleşte în adăpost şi-i asfixiază. Au impresia că li se vor sparge timpanele. E sfârşitul lumii.

Dar când furtuna dezlănţuită de bombardiere se îndepărtează, constată că sunt nevătămaţi. Heinz Tiebler, în fortificaţia învecinată, este şi el teafăr. Nici una din lucrările de fortificaţii de pe plaja Omaha n-a fost atinsă de vreo lovitură directă. Cele treisprezece mii de bombe lansate de trei sute douăzeci şi nouă de bombardiere americane B 24, care trebuiau să transforme faleza în cimitir, au căzut, aproape toate, în ţinutul din interior. La punctul de sprijin al căpitanului Ferking n-au căzut decât două şi pagubele sunt neînsemnate.

Ce s-a întâmplat?

Plafonul de nori era atât de jos la Omaha, încât bombardierele trebuiau să navigheze bizuindu-se pe instrumentele lor. Ele nu vedeau pământul şi obiectivele ce le fuseseră desemnate. O eroare de calcul de câteva secunde era deci de ajuns pentru ca acel covor de bombe să-şi greşească ţinta. Această greşeală a fost comisă. Fără-ndoială că şeful escadrei aeriene, orb în nori, s-a temut să nu dea drumul ploii sale de oţel asupra navelor de debarcare ce se apropiau de ţărm. De aceea a dat semnalul cu trei sau patru secunde întârziere. Încărcătura morţii se împrăştie pe păşuni, în spatele falezei. În ce priveşte bombardamentul naval, se părea că şi el îşi căuta obiectivele departe, în interiorul ţinutului. Puterea defensivă a plajei Omaha rămânea intactă.

Şi pentru germani se petrecuse o minune. Căpitanul Ferking se repede la telefon şi cheamă bateria.

— Giesing? Cum staţi?

— Merge bine totul, domnule căpitan. Nici un rănit, nici un tun atins!

Ferking pune receptorul în furcă, încântat, şi-i strigă lui Severloh:

— Hein, pregăteşte-ne o gustărică!

Severloh înşfacă pâinea rotundă pe care o vârâse în raniţă înainte de a pleca de la ferma Legrand, taie felii, întinde pe ele un strat gros de unt. Toţi mănâncă cu poftă, nespus de uşuraţi că au scăpat de potopul de bombe. Ferking, cu tartina în mână, iese din fortificaţie, se reazemă cu coatele de parapetul tranşeei şi-şi duce binoclul la ochi. Cu o voce de nerecunoscut, scoate o exclamaţie de uluire. Ceilalţi dau fuga să vadă ce este.

— Sunt aici! — bâiguie Ferking. — Toată flota lor e aici! E de necrezut... De necrezut...

Severloh ia, la rândul lui, binoclul. „De-abia mă mai ţineam pe picioare — povesteşte el. — Mă simţeam stors, distrus, la capătul puterilor".

O rafală de vânt măturase ceaţa artificială creată de atacanţi pentru a le masca mişcările. Această pâclă se ridicase ca o cortină şi Hein Severloh era spectatorul uluit al unei montări cum nu se mai văzuse vreodată: o flotă alcătuită din nenumărate vase, ivită din neant, acoperea marea de la un capăt la celălalt al orizontului.

Pentru fiecare din apărătorii germani de la Omaha, acest spectacol a fost ca un ghiont tras în stomac şi fiecare şi-a văzut moartea adusă de această fantastică apariţie. Căci fiecăruia i se părea că navele aveau tunurile îndreptate direct spre el, că era personal vizat şi n-avea nici o şansă de scăpare.

O tăcere de moarte se aşternuse după tunetul bombardamentului, sporind şi mai mult efectul acestui moment straniu, aproape ireal. Unii se întrebau dacă nu visau cumva, dacă nu erau victimele unui coşmar îngrozitor. Dar nu: şi camarazii lor vedeau această flotă ieşind din ceaţă, ca la atingerea unei baghete magice.

În fortificaţia vecină, Heinz Tiebler, care-şi serbase cu trei zile mai înainte împlinirea a optsprezece ani, se gândi că nu-şi va mai revedea

niciodată țara. Infanteriştii mai vârstnici din jurul lui erau complet abătuți. Locotenentul Wagner, cu binoclul la ochi, examina îndelung flota, apoi spuse cu voce calmă: „Prieteni, o să luăm un bilet de vapor pentru New York cu escală la Londra". Astfel, şi locotenentul prevedea că vor fi făcuți prizo- nieri... Tiebler rămase surprins (nu afirmase führerul că Zidul Atlanticului era de netrecut?), dar se simți, totodată, uşurat: mai bine prizonier decât mort.

Helmut Uhlmann n-avea decât şaptesprezece ani. Însoțit de un camarad, galopa de câteva ore bune prin noaptea ostilă. Fuseseră însărcinați să verifice cablurile telefonice care legau punctele de observație fortificate de baterii. Aceste cabluri ar fi trebuit să fie îngropate în pământ, dar nu fuseseră. Se mulțumiseră să le întindă de la o creangă de copac la alta, ceea ce le făcea vulnerabile la schije. Cei doi băieți îi invidiau pe camarazii lor care rămăseseră la căldurică, în adăpost. Ajunseră la coastă în clipa când ceața artificială se ridica, descoperind flota inamică. „N-am scos decât un: «Oh!» — spuse Helmut. Eram copleşiți, zdrobiți". Apoi porniră, conştiincioşi, mai departe să verifice liniile. Toată ziua, în mijlocul exploziilor obuzelor, aveau să se joace de-a v-ați ascunselea cu Jabo-urile americane.

În ceea ce-l priveşte pe Edmund Sossna, cel care avea să transmită în scurt timp ordinele de tragere ale căpitanului Ferking, când a văzut navele, i s-a tăiat răsuflarea şi, vreme de câteva minute, n-a mai fost în stare să se gândească la absolut nimic.

Frica a trecut în cealaltă tabără. În navele lor de debarcare, cei 1.850 de americani având ca misiune să atace Omaha privesc cu încredere coasta franceză, acoperită de un nor gros de fum şi de praf: sunt convinşi că nici un apărător n-a supraviețuit intensului bombardament. În cazematele şi tranşeele lor, cei 800 de germani care îi aşteaptă în spatele armelor lor intacte rămân hipnotizați de această flotă monstruoasă, care trage cu toate tunurile asupra lor.

— Hein! Ți-a venit rândul! Arată-ne că ştii să ținteşti.

Severloh se uită la căpitanul Ferking. Acesta îi desemnează mitraliera de 42 aflată în poziție de tragere într-o întăritură a parapetului. Dacă ştie să țintească! E trăgător de elită, şi Ferking o ştie prea bine. Cel mai dibaci vânător din Metzingen, acolo, în Saxonia inferioară. Dar până acum n-a tras niciodată într-un om. Niciodată până acum n-a îndreptat țeava unei arme spre o inimă omenească. Hein este şi mai tulburat decât atunci când a văzut flota aliată. Ştie că va ucide, că peste câteva minute sute de ființe omeneşti vor muri de mâna lui. Îi vine să plângă. Dar reuşeşte să se stăpânească şi se aşază în poziție în spatele mitralierei. Ordinul e ordin. Şi-apoi, Germania e în primejdie. Ca un bun patriot, Hein se va bate pentru ea, aşa cum au făcut-o bătrânii în 1914.

Navele de debarcare pentru asalt se apropie de plajă.

Hein e încadrat de cei optsprezece infanterişti coordonați de plutonierul adjutant Pieh. Acesta tocmai a fost rănit la gât de o schijă de obuz. Sângele îi şiroieşte pe tunică. Dar Pieh se enervează dacă cineva se arată neliniştit de starea lui: „Nu-i nimic! Nu-i decât o schijă!" Inspectează pentru ultima oară mica sa trupă. Oamenii lui dispun de două mitraliere model 34, mult mai vechi decât cea de 42 a lui Hein, de o mitralieră cehă despre care nu se prea ştie câte parale face, de o puşcă-mitralieră 08/15 cu răcire cu apă (un model foarte vechi) şi de un aruncător de grenade.

Navele de debarcare zboară pe apă în plină viteză. Piloții n-au de ce să se îngrijoreze de capcanele lui Rommel, fiindcă refluxul le-a scos la iveală. Infanteriştii vor plăti polița: ei vor trebui să străbată, sub focul inamic, cei aproximativ şapte sute de metri de plajă mai înainte de a ajunge la primele fortificații germane. Convinşi că un atac în timpul fluxului ar avea drept consecință o hecatombă de ambarcațiuni, comandanții aliați, furioşi la culme, au fost nevoiți să fixeze atacul în timpul refluxului. Hein şi camarazii săi, datorită ingeniozității îndemânaticului lor mareşal, vor avea un câmp de tragere de dimensiuni nesperate.

Căpitanul Ferking, cu voce calmă, îi dă indicațiile de tragere locotenentului Giesing. Vor deschide focul de îndată ce navele de debarcare vor fi atins pământul, nu înainte: instrucțiunile sunt categorice.

Vasul care se îndreaptă direct spre fortificația lor este, în chip evident, mai important decât navele de debarcare ce-l înconjură. Partea dinainte nu se lasă în jos ca a lor: are, la dreapta şi la stânga etravei, două scări late pe care pot coborî, unul lângă altul, trei sau patru oameni deodată. Vasul se opreşte. Infanteriştii, pe care Hein îi vede perfect, se năpustesc spre scări. Când primii încep să se bălăcească în apă, mitraliorul aude ordinul urlat de căpitanul Ferking: „Foc!"

Hein Severloh apasă pe trăgaci. Ochiul său vulturesc îndreaptă spre americani un tir ucigător. Îi seceră la jumătatea corpului, aşa cum i s-a arătat la exercițiu. Mitraliera sa de 42 mătură fără milă o scară după alta.

Pe toată lungimea falezei, focul german s-a dezlănțuit, scufundând navele de debarcare, secerând oamenii cu zecile, răpunându-i pe răniți, care nu știu unde să se adăpostească. Primul val este țintuit locului.

Omaha-cea-sângeroasă se îmbibă cu sânge american.

Un general puțin obișnuit

Din cele trei regimente desemnate pentru a debarca la Omaha, unul aparține Diviziei 29, iar celelalte două Diviziei 1. Însemnul Diviziei l este cifra unu vopsită în roșu, drept pentru care a și fost supranumită această unitate „Marele Unu Roșu". Cu excepția paraşutiştilor, este, îndoială, cea mai bună divizie americană din Europa, cea mai călită, cea mai aprigă în luptă. Majoritatea oamenilor care o compun sunt din New York. Orășeni, funcționari de birou, muncitori, ei n-au statura impresionantă a uriașilor din Texas sau din Vestul american, dar spun că cel mai bun antrenament militar rămâne tot bătălia, de două ori pe zi, pentru ocuparea unui loc în metroul new-yorkez. Iar generalul lor le repetă colegilor săi: „Or fi oamenii mei mici, dar merg la război cu dragă inimă! „Marele Unu Roşu" era la a treia lui debarcare. Această unitate fusese aruncată pentru prima oară pe plajele Africii de Nord în 1942 şi zdrobise în Tunisia resturile din Afrika Korps a lui Rommel. În 1943 venise rândul Siciliei. Crâncenă bătălie... A doua zi, statul-major german lansează împotriva „Marelui Unu Roşu" Divizia blindată Hermain Göring, carele de asalt Tigru şi grenadierii săi de elită. New-yorkezii văd, fără să tremure, formidabilul tăvălug rostogolindu-se din înaltul muntelui, distrugând jumătate din carele de asalt, se ghemuiesc în gropile individuale, în timp ce pe deasupra lor trec tancurile Tigru care au scăpat, reapar la suprafață pentru a contraataca energic pe grenadierii germani, îi împrăştie, îi obligă astfel pe monştrii blindați, lipsiți de orice fel de sprijin din partea infanteriei, să se reîntoarcă la baza de plecare. O faptă vitejească remarcabilă, dovedind curaj şi sânge rece.

Dar gloria i s-a urcat la cap unității „Marele Unu Roşu". Avea impresia că ea singură câştigă războiul. Orgolioasă, nedisciplinată, trata cu dispreț ordinele venite de sus şi nu-i respecta decât pe cei doi generali care o co- mandau. Unul se numea Allen. Adjunctul său, şi mai popular în rândul trupei, purta un nume celebru în America: Roosevelt. Văr îndepărtat al lui Franklin Roosevelt, președinte al Statelor Unite în 1944, era fiul mai mare al lui Theodore Roosevelt, care fusese ales şi el președinte în 1901. Era un omuleț cu fața brăzdată de riduri, cu o voce răguşită, despre care generalul Bradley avea să spună după moartea lui: „N-am întâlnit niciodată un om atât de curajos ca el". Soldații îl adorau pentru bravura lui, dar şi pentru simplitatea lui. Le vorbea ca şi cum n-ar fi avut vreo stea pe epoleți. Găsea întotdeauna cuvintele care să le meargă la inimă unor new-yorkezi dezghețați, pe care marile discursuri îi făceau să caşte de plictiseală. În Tunisia, în timp ce Afrika Korps rezista cu îndârjire asalturilor americane, Roosevelt le strigase oamenilor săi: „Haideți, băieți, să-i facem praf pe nemți şi să ne întoarcem după aceea la Oran să le rupem gura tuturor indivizilor din Military Police!" Cei care alcătuiau Military Police, însărcinați cu menținerea disciplinei în rândurile armatei americane, nu se bucurau de prea mare popularitate printre tipii tăbăciți ai Diviziei 1. Şi „Marele Unu Roşu" făcuse ceea ce-i ceruse nebunul de Roosevelt: după ce i-a făcut praf pe nemți, le-a rupt gura celor din Military Police din Oran.

Şefii cei mari, exasperați, se hotărâseră, în cele din urmă, să pună şaua pe nărăvaşa Divizie 1. Pentru început, îi luară pe cei doi generali ai săi. Roosevelt profitase de această plecare pentru a realiza a treia sa debarcare: atacase şi cucerise Corsica împreună cu francezii liberi. Dar se pomenise apoi într-un stat-major ce nu făcea decât hârțogărie, lucru pe care-l detesta cel mai mult pe lume acest om dinamic, care înainte de a intra în armată fusese explorator. Vor avea oare cruzimea să-l lipsească pe el, specialistul, de a patra debarcare? Va rămâne oare cu fundul lipit de un scaun, în timp ce oamenii săi se vor duce, şi de data aceasta, să debarce? Numai cât se gândea la acest lucru şi îl şi cuprindea desperarea. Îi scrise superiorului său, generalul Bradley: „Dacă mi-ați cere să înot cu un obuz de 105 legat de spate, aş fi de acord. De acord cu orice! Numai ajutați-mă să ies din această gaură de şoareci". Bradley, potolit şi rezervat de felul lui, ținea mult la Roosevelt, care, prin calitățile şi defectele sale, era exact opusul lui. Îl convocă şi-i spuse: „Nici vorbă să vă întoarceți la «Marele Unu Roşu». Dar avem o altă divizie care va ataca în prima linie: a 4-a. Soldații care o compun n-au cunoscut până acum botezul focului. Prezența dumneavoastră printre ei ar fi cât se poate de utilă, dar vă previn că vă veți lăsa, probabil, pielea acolo".

Aşa se face că generalul de brigadă Theodore Roosevelt se afla, pentru a patra oară, în zorii acestei zile de 6 iunie 1944, într-o navă de debarcare pentru asalt care zbura cu toată viteza spre țărmul inamic. „Printre soldații Diviziei 4", cum îi ceruse Bradley? Nu, în fruntea lor, cum avea el

obiceiul, primejdiosul obicei. Se rugase să fie lăsat să plece cu primul val: „Când o să mă vadă în primul rând, o să se simtă în siguranță". Era al şaselea general care însoțea acest prim val şi, din cei şase oameni care-l compuneau, el era, în mod cert, cel mai în vârstă: cincizeci şi şapte de ani, cu o inimă care bătea aiurea şi cu un umăr înțepenit de reumatism. Dar el prevăzuse just: prezența sa îi reconforta pe soldații pe care îi conducea la atac, având drept unice arme personale un revolver cu şapte gloanțe şi un baston. Privind spre acest om cu chipul brăzdat de riduri, care ar fi putut să le fie tată, băieții de douăzeci de ani îşi spuneau: bătrânul rezistă, trebuie să rezist şi eu".

Generalului Theodore Roosevelt îi mai rămân cinci săptămâni de trăit.

„Vă veți asuma toate riscurile"

Obiectivul său este imensa plajă de nisip gălbufi de la Sainte-Marie-du-Mont, pe care americanii au botezat-o Utah. Această plajă are deja o foarte veche experiență în materie de debarcare. Sunt mai bine de o mie de ani de când, în anul 841, vikingii au debarcat acolo de pe corăbiile lor şi au cucerit ținutul. În 1793, cu ocazia revoluției franceze, englezii au încercat şi ei o debarcare pentru a veni în ajutorul şuanilor regalişti. Aşa că plaja avea să suporte acum a treia debarcare din istoria sa.

Este situată la vreo cincisprezece kilometri de Omaha — pe care o atacă în acelaşi moment vechii tovarăşi ai lui Roosevelt, tipii tăbăciți din „Marele Unu Roşu", printre care se găseşte şi propriul său fiu, Quentin Robson, căpitan, în vârstă de douăzeci şi cinci de ani. În spatele plajei, dune înțesate cu fortificații germane şi câmpuri de mine. Dincolo de dune, o imensă mlaştină artificială pe care germanii au creat-o prin închiderea ecluzelor. Nici tancurile, nici camioanele americane nu vor putea să înainteze peste mlaştină, ci vor trebui să folosească patru drumuri înguste care o traversează şi care, doi kilometri mai departe, ajung la pământul uscat. Dar paraşutiştii americani au primit misiunea să păstreze cu orice preț capetele celor patru drumuri. Germanii au instalat acolo puncte antitanc, care, ținând plajele sub focul lor, ar bloca orice înaintare. Paraşutiştii şi-au îndeplinit angajamentul. Acum e rândul „băieților" lui Roosevelt să intre în acțiune. Ei trebuie să străpungă prima linie de apărare instalată în dune. Ofițerul german care, ca şi Theodore Roosevelt, comandă, e un simplu locotenent de douăzeci şi trei de ani: Arthur Jahnke. Acest băiat înalt şi simpatic n-are o alură prea marțială, cu silueta lui de student şi ochi zâmbitori în dosul lentilelor. Totuşi, este un veteran de pe frontul de est, unde a fost grav rănit. Deşi nu s-a restabilit complet, a fost mutat la Zidul Atlanticului, dat fiind că serviciul aici era mai puțin greu. Spre deosebire de Roosevelt, care putea să le fie tată şi chiar bunic soldaților lui, Jahnke are sub ordinele sale oameni cărora ar putea să le fie fiu. Aproape toți au depăşit de mult patruzeci de ani. Rari sunt cei care s-au mai bătut. E vorba de tați de familie cumsecade, mobilizați în ultimă instanță de o Germanie ajunsă la capătul puterilor.

Noaptea începuse bine pentru locotenentul Jahnke. O patrulă trimisă în zona mlaştinei îi adusese optsprezece paraşutişti americani, pe care-i făcuse prizonieri. Dispusese să fie închişi într-un adăpost, întrebându-se ce putea să însemne acest atac aeropurtat. Primul act al debarcării? Dar marea se retrăgea şi, la revărsatul zorilor, avea să fie la opt sute de metri de dune. Ori, dacă Jahnke avea o certitudine, aceasta era că aliații vor ataca în timpul fluxului. Deținea informații de la un om în general bine informat: de la Rommel însuşi, care venise să inspecteze lucrările de apărare de la Utah cu mai puțin de o lună în urmă, la 11 mai.

Ce vizită! Jahnke şi oamenii săi nu puteau s-o uite... Rommel, într-o dispoziție mizerabilă, măsurase dunele în lung şi-n lat, bombănind neîncetat: „Nu-i destul! Nu-i destul!" Nu-s destule obstacole pe plajă, nu-s destule mine în jurul fortificațiilor, nu-s destui sparangheli în mlaştină, nu-i destulă sârmă ghimpată! Atunci Jahnke n-a mai putut răbda: „Domnule mareşal — protestase el —, pun toată sârma ghimpată pe care mi-o trimiteți. Mai mult nu pot face. Cât priveşte obstacolele, dacă fluxul e ceva mai puternic, ne pomenim cu ele pe țărm. Nisipul nu ține". Atunci Rommel, cu un glas sec, ordonase: «Mâinile, locotenente. Să-ți văd mâinile". Uimit, Jahnke îşi scosese mănuşile. Văzând urmele de rosături din palme, Rommel se îmblânzi în cele din urmă: „Foarte bine, locotenent. Sângele pe care l-ați pierdut muncind la fortificații este tot atât de prețios ca şi cel pe care l-ați vărsat în luptă. După care se urcase în Horchul său, dându-i un ultim sfat: „Deschideți ochii mari ori de câte ori va fi flux".

Ori, era reflux. Aşa că n-aveau să vină. Oricum erau pregătiți să-i primească. Oamenii lui Jahnke aveau poziție un tun de 88, două tunuri antitanc de 5 tunuri de 75, un obuzier de 160, fără a mai vorbi de traliere, aruncătoare de grenade şi aruncătoare de mine. Erau acolo destule arme ca să apere punctul fortificat din această peninsulă nisipoasă înghesuită între mlaştini.

„Dar de ce — se întreba Jahnke —, de ce sunt atât de neliniştiţi paraşutiştii făcuţi prizonieri şi cer să fie transferaţi în zona din spate?"

Neşansa locotenentului Jahnke a fost că la Utah, spre deosebire de Omaha, operaţiile aliaţilor s-au desfăşurat conform planului prevăzut. Şi când s-a produs greşeala care ar fi putut compromite totul, Theodore Roosevelt era acolo ca să îndrepte situaţia.

Bombardierele dădură prima lovitură. Şeful lor, colonelul Wood, era un texan de douăzeci şi cinci de ani pe care mai lesne ţi-l puteai închipui actor la Hollywood decât pilot de război. Dar Wood, tot atât de înalt şi frumos pe cât de mic şi chiar urât era Roosevelt, Wood avea în aceeaşi măsură cu bătrânul luptător, voinţa dîrză de a se bate şi de a câştiga. Înainte de decolare îşi strânse oamenii şi le spuse:

„Această misiune e cea mai importantă din toate cele pe care le-aţi îndeplinit până acum. Puţin îmi pasă dacă avioanele voastre sunt sau nu pregătite. Le veţi pilota până la acea plajă şi vă veţi asuma toate riscurile ca să le daţi băieţilor din infanterie întreg ajutorul pe care sunt îndreptăţiţi să-l
aştepte"…

Jahnke văzu cum veneau asupra lui bombardierele lui Wood. Spre deosebire de cele de la Omaha, acestea zburau la şaizeci de metri sub nori şi puteau deci să-i ia la ochi. Locotenentul se vârî în adăpostul său (o simplă gaură acoperită cu grinzi de lemn) şi închise ochii când covorul de bombe se abătu asupra dunei. Efectul era asemănător cu o lovitură zdravănă de picior dată într-un muşuroi de cârtiţe. Nisipul fu împroşcat în vîrtejuri la câţiva metri. O bombă căzută la câţiva metri de adăpost îl îngropă pe locotenentul Jahnke. Se degajă cu mare greutate, fiind rănit la braţ. Deasupra lui, păsările morţii îşi continuau caruselul. Locotenentul se aruncă în groapa făcută de bombă, năucit, cu timpanele ţiuindu-i. Nici în Rusia nu fusese supus la un asemenea tratament! Rana pe care o dobândise pe frontul de est fusese, exact cu o săptămână mai înainte, prilej pentru o mişcătoare ceremonie. Jahnke fusese decorat de generalul Marcks cu Crucea de Fier în gradul de cavaler în faţa tuturor oamenilor săi adunaţi înaintea fortificaţiei principale. Se băuse, se chefuise şi se cântase în cor. Ce departe erau toate acestea... Mai avusese loc şi vizita unei trupe de teatru, care dăduse o reprezentaţie în cătunul Madelaine. Conducătorul trupei îşi făcuse intrarea pe scenă strigând: „Cât o să mai stăm pe un butoi cu pulbere?" Toată lumea izbucnise în râs. Dar iată că râsul se preschimbă într-o strâmbătură: butoiul cu pulbere explodase şi piesa nu mai avea nimic comic...

Acalmie. Avioanele se regrupează în larg. În aer miroase a pulbere şi a ars. Un nor de praf şi de fum pluteşte deasupra punctului de sprijin, răscolit din temelii. Rezervele de muniţii explodează în adăposturile descoperite. Pierderile în oameni sunt puţine; prudent, Jahnke îşi lăsase oamenii în fortificaţiile betonate, însă nervii acestor paşnici taţi de familie n-au rezistat. Mai mulţi urlă ca nişte fiare, alţii plâng; mulţi vorbesc deja de predare. Ba mai mult, tirul de o precizie implacabilă al lui Wood a distrus tunurile de 75 şi l-a stricat pe cel de 88, foarte preţios, cel mai bun tun al punctului de sprijin.

„Atenţie! Se-ntorc!" De data asta sunt la nivelul părăluţelor, cum spun aviatorii. Avioanele se reped la doi metri deasupra solului şi ţintesc ambrazurile fortificaţiilor. Rachetele lor distrug cele două tunuri de 50. Se înregistrează morţi şi răniţi.

Abia atunci descoperiră supravieţuitorii flota. Apariţia ei dădu lovitura de graţie moralului, şi aşa scăzut, al oamenilor din Jahnke. Ei, care credeau cu naivitate că punctul lor de sprijin, înţesat cu tunuri, era de necucerit, constatară că devenise o jucărie deja stricată în faţa forţăreţei navale care răsărise pe mare.

Unii mai aveau o brumă de curaj ca să se bată. Când un distrugător american se desprinde din linia navelor de război şi se năpusteşte spre coastă, plutonierul Heim şi o mână de oameni pun în poziţie de tragere obuzierul de 160. Este ultimul tun în stare de funcţiune! Multe obuze cad în mare: au tras prea scurt. Distrugătorul dă replica înainte de a se trage asupra lui a treia oară. Salva acestuia distruge tunul, îi face bucăţi pe servanţi. Ca la un semnal, celelalte nave intră în horă. O ploaie de obuze se abate asupra dunelor. Totul explodează, totul bufneşte, totul se preface în ţăndări. Şi asta ţine o jumătate de oră. Treizeci şi şapte de minute exact, treizeci şi şapte de minute de nebunie şi de moarte pentru aceşti oameni pe care obuzele de o tonă îi vor ucide până şi în fundul cazematelor lor.

Locotenentul Jahnke mai este în viaţă când salva se opreşte în sfârşit, dar bombele lui Wood şi obuzele i-au distrus *toate* tunurile, *toate* aruncătoarele de grenade. Punctul lui de sprijin nu mai are nici o valoare: cazemate desfundate, tranşee nivelate. Aceia dintre soldaţii lui care au supravieţuit rătăcesc, buimăciţi, printre dărîmături. Majoritatea şi-au pierdut arma. Jahn nu poate nici măcar să ceară ajutor: centrala lui telefonică nu mai este decât un morman de ruine. Trimite în linia din spate

un om cu bicicleta. Un Jabo îl ucide mai înfainte chiar ca el să ajungă la capătul drumului, unde sunt ascunşi paraşutiştii americani. Jahnke va trebui să lupte singur împotriva valurilor de asalt venite din larg. Îi rămân cu totul şi cu totul două mitraliere şi un aruncător de grenade…

Goliath contra Sherman

În față, în navele de debarcare se află cei care vor muri — ca ordonanța lui Roosevelt, Smoky David — şi cei cărora le este frică. Marea agitată pătrunde în şapte ambarcaţiuni şi-i înghite pe cei mai mulți din ocupanții supraîncărcați cu material. Un şlep mare sare în aer din pricina unei mine. Transporta patru tancuri. Unul dintre acestea este ridicat de explozia bruscă la o înălțime de bine de treizeci de metri. Supraviețuitorii strigă după ajutor, dar când pilotul unei nave de debarcare dă semne că vrea să-i pescuiască din apă, vedetele de control se reped ca nişte ulii, urlând prin toate difuzoarele: "Continuați drept înainte! Nu sunteți vas de salvare! Continuați drept înainte!" Zguduiți, soldații îşi astupă urechile ca să nu mai audă strigătele camarazilor lor care se îneacă.

Țărmul de-abia se vede din cauza norului de fum şi nisip ridicat de obuze. Şaptesprezece nave de debarcare lansatoare de rachete se apropie de plajă atât de mult, încât chila li se hârşie de nisip şi lansează salve care, şuierând înfiorător, vrăstează cerul cu dâre galbene mai înainte de a se abate asupra dunelor cu fulgere ce anunță parcă sfârşitul lumii.

Mai sunt câțiva zeci de metri. Dintr-o navă de debarcare se ridică o rachetă fumigenă. E semnalul convenit cu flota. Imediat, tunurile marinei înalță tirul şi-şi trimit obuzele în ținutul din interior. Ca să le arate tinerilor paraşutişti germani în luptă cu „Şoimii urlători" ce înseamnă războiul.

Primele nave de debarcare ajung pe nisipul moale. Locotenentului Jahnke nu-i vine să-şi creadă ochilor. Avea impresia că văzuse tot şi cunoscuse tot ce se putea petrece într-un război, dar iată acum un spectacol care i se părea demențial: enorme saltele pneumatice, înalte de mai mulți metri, montate pe şenile, răsar din mare printre navele de debarcare şi înaintează patinând pe nisipul jilav. Jahnke are halucinații? A înnebunit din cauza bombardamentului, ca mulți din oamenii săi? Nu, saltelele se dezumflă deodată, cad ca nişte fuste, descoperind ochilor împietriți ai germanilor turelele şi tunurile carelor de asalt Sherman. Tancuri amfibii, mase de oțel cântărind mai multe tone, pe care centura lor pneumatică le-a menținut la suprafață! De data asta e prea de tot. Cum să li te împotriveşti?

Cu tancurile Goliath, arma secretă a lui Jahnke. Acestea sunt nişte tancuri în miniatură, de mărimea unei maşinuțe cu pedale pentru copii, înțesate cu dinamită. Un sistem de teleghidare permite dirijarea lor asupra inamicului, apoi declanşarea de la distanță a exploziei încărcăturii. În zadar acționează însă tânărul locotenent cutiile de comandă: bombardamentul a distrus totul şi Goliath-urile refuză să se urnească. Nu-i mai rămâne decât să dea o luptă de onoare. Câteva rafale de mitralieră, câteva salve de foc ale aruncătoarelor de grenade, focuri de puşcă ale acelora dintre oamenii săi care vor încă să lupte. Ar trebui mai mult pentru a opri atacul celor şase sute de oameni pe care Roosevelt îi mână de zor. Asediatorii străbat cu mare greutate panta de opt sute de metri şi se adăpostesc la piciorul zidului antitanc. Acum e rândul geniştilor. Cu ajutorul explozivului produc largi breşe în acest zid. Tancurile Sherman se năpustesc pentru un ultim efort. Oamenii lui Jahnke ridică brațele. Locotenentul, aruncat la pământ de explozia unui obuz, este ridicat de jos pe jumătate inconştient. Va termina războiul într-un lagăr de prizonieri. Punctul său de sprijin a fost cucerit, debarcarea de la Utah a reuşit.

Abia atunci se observă că a reuşit într-un loc greşit. Navele de debarcare, deviate de un curent marin, şi-au depus pasagerii cu doi kilometri mai la sud. E grav, fiindcă aici nu există decât un singur drum pentru scurgerea trupelor. Ce-i de făcut? Să dirijezi al doilea şi al treilea val de asalt spre locul cel bun? Ar însemna să pierzi avantajul succesului obținut şi să te expui riscurilor pe care le comportă o nouă operație. Să laşi planurile şi să te năpusteşti pe unicul drum existent? Atenție la ambuteiaj! Pe plajă vor debarca 30.000 de oameni şi 3.500 de vehicule.

Hotărârea antrena consecințe grave, atât de grave, încât nu există ofițer care să nu fi ezitat să-şi ia de unul singur răspunderea şi să nu aştepte, prudent, instrucțiuni. Când e război, ocaziile şi timpul pierdut nu se mai reîntâlnesc niciodată. Dar, din fericire pentru americani, printre cei şase sute de oameni din primul val de la Utah era un general căruia nu-i mai era frică de răspundere, cum nu-i era nici de rest. Eroarea comisă nu-l tulbură pe Theodore Roosevelt. Vechea lui experiență îl îndreptățea să ştie că nici o debarcare nu se desfăşura conform planului prevăzut. Într-o zi, în Anglia, fusese primit de un ofițer de stat-major care-şi făcea mari probleme în legătură cu planurile de operație ale Diviziei 4. „Nu te mai agita atâta, bătrâne — îi spusese Roosevelt. — Oricare ar fi planurile

voastre, băieţii mei vor da năvală şi vor face pe dracu-n patru. Aşa că la ce bun toată îngrijorarea voastră?"

Generalul Roosevelt se plimbă de-a lungul şi de-a latul dunei, cu bastonul său în mână, cu nasul înălţat „ca şi cum căuta un teren de cumpărat". Apoi spuse cu vocea-i răguşită: „Înainte! Pornim de aici!"

La abordajul capului Hoc

La capul Hoc, asaltul era deja în întârziere cu o jumătate de oră. Era şi mai grav decât eroarea comisă la Utah, deoarece succesul fiecărei operaţii depindea de respectarea foarte strictă a orarului. Totul fusese calculat aproape la minut. Bombardamentul aerian, tirul intens al navelor şi asaltul primului val trebuiau să se succeadă fără întrerupere, ca să nu le lase timp apărătorilor germani să-şi revină. Datorită acestei înlănţuiri nemiloase, trupa lui Jahnke, năucită ca un boxer făcut K.O., fusese copleşită de la primul asalt.

Dar trecuseră treizeci de minute de când bombardierele şi navele de război încetaseră să mai toarne asupra capului Hoc grindina de plumb, şi nici unul din Rangers însărcinaţi să cucerească prin abordaj poziţia germană nu pusese încă piciorul pe plaja strâmtă ce mărgineşte faleza. Erau 225 de oameni, înghesuiţi în nouă nave de debarcare. Comandantul lor, locotenent-colonelul Rudder, îşi dădu seama la timp că vedeta care îi călăuzea îi dusese în faţa capului La Percée, la mai bine de cinci kilometri de capul Hoc. Cele nouă nave de debarcare virară şi, mergând de-a lungul ţărmului, se îndreptară spre obiectiv. Dar Rangers ştiau că fiecare minut pierdut era un cadou preţios oferit adversarului. Acesta, năucit de bombardamentul cel mai nimicitor din câte se efectuaseră în această dimineaţă asupra vreunei poziţii germane, ar fi avut timp să-şi vină în fire.

Dacă bombardierele aliate atacau Hoc de aproape două luni, dacă cuirasatul *Texas* şi mai multe crucişătoare şi distrugătoare îl ţineau din zorii zilei sub tirul tunurilor lor, aceasta se datora faptului că poziţia fortificată de germani era cu adevărat formidabilă. Capul Hoc este un ieşind stîncos care înaintează în mare la o distanţă aproape egală de plajele Omaha şi Utah. Faleza sa, înaltă de treizeci de metri, cade perpendicular pe o mică plajă pe care fluxul o acoperă. Serviciul de informaţii aliat avea impresia că germanii îşi instalaseră pe acest pinten de piatră o baterie de şase tunuri de 155. Întrucît bătaia tunurilor de 155 le permitea să măture Utah şi Omaha, ele trebuiau cu orice preţ neutralizate. Problema era deci aceeaşi ca pentru bateria de la Merville, care, după câte se credea, putea să ţină sub tirul său plajele de debarcare engleze.

Nu putea fi vorba de a lansa paraşutişti drept pe ieşindul de la Hoc: cea mai mare parte ar fi căzut în mare.

Un atac lansat în zona din interior era, în aceeaşi măsură, sortit eşecului, deoarece inamicul, crezându-se suficient apărat dinspre mare de înălţimea falezei, depusese eforturile pentru întărirea zonei de uscat. Singura soluţie era deci ca oamenii să fie duşi cu vasele până la piciorul falezei şi puşi să escaladeze, sub focul inamicului, acul de piatră înalt cât o casă cu nouă etaje.

Când au fost stabilite planurile, un ofiţer superior aparţinând statului-major al amiralului Hali se uită atent asupra unuia din ele cu interes, apoi murmură clătinând din cap: „E imposibil! Sunt de ajuns trei babe cu o mătură în mână ca să-i împiedice pe Rangers să escaladeze această faleză".

E imposibil? Totuşi, trebuia să fie posibil. Cele cinci tunuri de 155 de la Hoc erau, ele singure, în stare să transforme Omaha şi Utah în cimitire. E imposibil, fără doială, pentru o trupă „normală", dar nu pentru Rangers. Locotenent-colonelul James Rudder, înainte de război fermier în Texas, era gata să izbucnească în râs când generalul Bradley îi arătă fotografiile falezei pe care oamenii lui trebuiau s-o atace. „Am crezut că era o glumă — îi mărturisi după aceea generalului — şi voiaţi să-mi băgaţi frica-n oase". Dar Bradley nu era deloc omul care să facă glume de acest gen. Îi explică lui Rudder că fortăreaţa la Hoc trebuia luată neapărat cu asalt şi că el, Bradley, nu vedea, dintre toate trupele plasate sub ordinele sale, o altă unitate, în afară de Rangers, în stare să realizeze această faptă eroică. James Rudder nu avu decât o pretenţie: să-şi ducă el oamenii la atac. „În nici un caz! — zise generalul Huebner, noul comandant al „Marelui Roşu". — Doar n-o să riscaţi să fiţi ucis din prima repriză. — „Regret — continuă Rudder —, dar voi fi nevoit şi mă supun. Dacă nu fac eu asta, ei bine, acţiunea poate să se rateze". Rudder, ca şi Roosevelt, făcea parte dintre comandanţii care, în materie de asalt, practică reţete atât de eficace, dar atât de puţin aplicată: de a alerga înaintea oamenilor lor, şi nu de a se mulţumi să-i urmărească de la o distanţă prudentă sau chiar... cu binoclul!

Planul final prevedea că Rudder va ataca cu 225 Rangers. După ce vor fi pus piciorul pe culmea falezei, locotenent-colonelul va da drumul unei rachete, şi 500 oameni vor veni, ca întăriri, să ajute avangarda să lichideze garnizoana germană. Dacă nu va trage această rachetă până la orele şapte,

va însemna că asaltul a eşuat, că fortăreaţa de la capul Hoc nu putea fi luată de pe mare, şi întăririle vor fi îndreptate spre Omaha.

Rudder, în nava de debarcare din frunte, îşi consultă ceasul şi dă din umeri. De data asta s-a dus naibii. E ora şapte şi jumătate. N-o să-i aibă pe cei 500 de oameni promişi. Ca şi colonelul Otway la Merville, nu-i mai rămâne decât să rişte totul pentru tot. Va ataca împreună cu 225 de oameni o poziţie pe care nu era sigur că o va cuceri nici cu 725 şi pe care o apără nu „trei babe cu câte o mătură în mână", ci mai mult de 200 de germani bine înarmaţi cu mitraliere, puşti-mitralieră şi grenade.

Pe scări de pompieri

Rudder ştie că poate conta pe Rangers. Toţi sunt voluntari. Au fost selecţionaţi în virtutea calităţilor lor fizice şi morale. De un an, de când fostul pachebot *Queen Elisabeth,* transformat în navă de transport pentru trupe, i-a adus în Anglia, sunt supuşi unui antrenament intensiv, aproape inuman. Palmele lor s-au întărit ca pământul bătătorit din pricina atâtor faleze înalte câte au escaladat în Anglia. S-au căţărat în mâini pe sute de kilometri de frânghie. Viaţa ce li se impusese era atât de aspră, încât se rugau de luni de zile să fie trimişi în misiune — orice numai să se termine odată cu aceste exerciţii istovitoare! Dar erau rezervaţi pentru operaţia de la capul Hoc, care "e imposibil de luat". Iată-i acum la piciorul zidului. Un zid de treizeci de metri — care nu-i mare lucru pentru aceşti acrobaţi —, dar apărat de o garnizoană căreia cele patruzeci de minute de întârziere i-au permis să-şi revină.

La un kilometru de faleză, un val se abătu asupra navei de debarcare 80.

„Apa era rece ca gheaţa — povesteşte Dominic Sparaco, un Ranger de douăzeci de ani — şi valurile erau atât de înalte că, în momentul în care te aflai pe mare, nu mai vedeai pe nimeni. Aveam o puşcă, muniţii, grenade cu duiumul, lucrurile mele personale şi o frânghie mare încolăcită în jurul meu. Vesta mea de salvare a reuşit, totuşi, să ţină la suprafaţă toate astea, inclusiv pe mine. Un camarad şi-a prins piciorul în elicea navei de debarcare şi s-a înecat imediat. Noi, ceilalţi, înotam cum puteam, însă cel mai îngrozitor era frigul, care ne paraliza. Am văzut cel puţin trei oameni care s-au înecat sub ochii mei, fără să pot face ceva ca să-i ajut. Până la urmă, ne-a luat o altă navă de debarcare, în timp ce noi clănţăneam din dinţi. Eram destul de mândru de mine că nu pierdusem nimic din echipament. Se trăgea zdravăn de peste tot. Era limpede că bombardamentele nu-i măturaseră pe toţi nemţii. Ne ocheau liniştit de la înălţimea falezei, dar nava de debarcare a atins nisipul. Singurul loc adăpostiţi sub faleză. Acolo nu puteau să ne nimerească, ci să arunce în noi cu grenade de mână. Dacă te întindeai pe plajă, erai un om mort. Nu, trebuia să ajungi la faleză. Am închis ochii şi m-am năpustit în zig-zag".

S-a văzut atunci la capul Hoc ceea ce nu se mai văzuse din evul mediu şi de la atacurile asupra castelelor întărite.

Lansatoarele de rachete instalate pe navele de debarcare care încercau să expedieze pe culmea falezei frânghii prevăzute cu o grapină la extremitate. Dacă grapina găsea o priză, ca o ancoră în fundul mării, Rangers lipiţi de picorul zidului puteau să se cţere în mâini. Dar corzile îmbibate cu apă cîntăreau atât de greu, încât rachetele s-au prăvălit la jumătatea pantei. Alţi Rangers, pe plajă, au avut mult noroc cu lansatoarele de rachete de mână: câteva dintre ele se prinseră de culme. Unii s-au năpustit, apoi au căzut înapoi cu toată greutatea: germanii tăiaseră corzile. Un spectacol de necrezut în acest al douăzecilea secol: scări mari de pompieri, montate pe vehicule amfibii, se aplecau încetişor în direcţia falezei. Rudder le împrumutase de la pompierii din Londra. Cocoţaţi în vârful scărilor, temerarii Rangers măturau culmea falezei cu pistoalele lor mitralieră. Însă amfibiile nu pot să traverseze plaja plină de gropi de obuz, şi nici să se apropie suficient de mult pentru a propti de el scările. Cu toate că de sus plouă cu grenade, Rangers se încăpăţânează. Ies din locul adăpostit de sub faleză şi aruncă neobosit corzile, pe care germanii le taie imediat. Două distrugătoare aliate, văzând că Rudder este în dificultate, se apropie de coastă şi deschid focul. Obuzele lor se revarsă pe culme, proiectând asupra asediatorilor fragmente de stâncă, dar neutralizând în parte tirul apărătorilor. Câţiva Rangers, scoşi din fire, se hotă-răsc să renunţe la funie şi să încerce escaladarea. Piatra prea sfărâmicioasă, cedează sub greutatea lor. Unii o iau de la-nceput, săpându-şi trepte cu cuţitul. Alţii montează scările lor portative din aluminiu uşor şi urcă încet. Vacarmul este asurzitor: rafale, explozii de obuz şi de grenade, urletele răniţilor, şi, mai îngrozitor, ţipătul unui om care cade de la douăzeci de metri, deoarece funia îi este retezată de un apărător german...

„Imposibil?" Nu pentru Rangers. „Eram mai degrabă nervoşi, ba chiar foarte nervoşi — recunoaşte Dominic Sparaco. — După ce petrecusem toată noaptea jucând pocher, cântând şi deghizîndu-ne, ne dădeam seama în ce intrasem. Dar misiunea era să urcăm pe culmea acestei faleze şi nici

vorbă nu putea fi să dăm greş. Era o idee fixă: să urcăm, să urcăm, să urcăm!"

Unii au şi ajuns la jumătatea pantei datorită scărilor portative. Alţii se cațără de-a lungul cîtorva frânghii la care germanii n-au cum să ajungă. Printre ei este şi Dominic. Mâinile îi alunecă pe frânghia udă, dar el urcă. Este al zecelea care ajunge pe culme. O ridicare în mâini: s-a făcut! Se târăşte spre o groapă de obuz şi potriveşte un proiectil la capătul puştii sale aruncătoare de grenade. Asta-i specialitatea lui: e grenadier. Germanii au dispărut. Nu mai e nimeni. Gâfâind, Dominic contemplă extraordinarul spectacol pe care i-l oferă capul Hoc. Parcă ar fi pe o altă planetă. Pretutindeni numai cratere uriaşe, gropi căscate, grămezi de pietre, blocuri de beton împrăştiate. Tunurile? Nici un tun. Artileriştii le-au camuflat în câm-
purile învecinate, pentru a le sustrage bombardamentelor aeriene. Zac acolo, părăsite de servanții lor, inutile, inofensive. Membrii Mişcării de rezistență din partea locului informaseră bine Londra de această retragere bruscă a pieselor de artilerie, dar mesajul lor ajunsese prea târziu.

În vârful falezei sunt acum treizeci de Rangers, printre care locotenent-colonelul James Rudder. Oamenii se ridică prudent şi înaintează în interiorul poziției. O rafală de mitralieră îi obligă să se culce la pământ. Cine a tras? Nu se vede nimeni, înaintarea continuă. Din nou se trage, însă de data asta tirul vine dintr-o altă direcție. Inamicul continuă să rămână invizibil. Lipiți de pământ, pumnul de Rangers caută cu desperare să-i descopere pe trăgători. Nu vor reuşi. Germanii sunt sub ei. Folosesc rețeaua de subterane care leagă lucrările de fortificație, apar ici, reapar dincolo, se joacă de-a v-ați ascunselea, un v-ați ascunselea ucigător cu adversarii lor.

Jocul va dura toată ziua. Când se va lăsa seara, din cei 224 de camarazi ai lui Dominic Sparaco, 135 vor uciși sau răniți.

Dar oamenii lui Rudder au cucerit capul Hoc.

Un Sherman explodează ca o grenadă

Heinz Tiebler este în picioare de la douăsprezece noaptea. E mult pentru un băiat care de-abia a împlinit optsprezece ani. Evenimentele se succed ca o avalanşă. Mai întâi, prima țigară pe care locotenentul Wagner l-a obligat s-o fumeze şi care i-a făcut greață. Acum e ceva mai bine. A ajuns la a cincea sau la a şasea şi începe se pară că nu-i chiar aşa rea la gust. După aceea, apariția aproape supranaturală a flotei inamice şi fraza locotenentului, care anunța că vor lua un bilet de vapor pentru New York cu escală la Londra. Şi apoi canonada, a cărei intensitate îl năucise pe Heinz: „La început am crezut că erau mii de porumbei care zburau pe cer: obuzele făceau acelaşi zgomot". Din fericire, salvele au căzut trei kilometri mai în spatele adăpostului său, însă bubuitul exploziilor a fost de ajuns ca să-l pună pe fugă pe unul din ocupanții fortificației: cățelul mascotă, a ciulit urechile, a dat din coadă şi s-a strecurat afară schelălăind. Nu l-am mai revăzut niciodată".

Dar nu era timp să-l regreți pe acest drăguț companion din nopțile de veghe: iată o navă de război, care înaintează drept în fața fortificației. E atât de aproape, că se văd bine mateloții cum se agită pe punte. Două turele îşi îndreaptă tunurile în direcția falezei. Fiecare din ocupanții fortificației îşi ține răsuflarea, în aşteptarea morții pe care o vor scuipa aceste negre guri de foc. Salva porneşte într-un nor de fum şi se va abate spre ținutul interior. Toți răsuflă uşurați. Heinz a văzut obuzele enorme ieşind din tunuri. Se simte lipsit de orice vlagă, distrus. Dar locotenentul Wagner, cu ochii lipiți de binoclu, dă comenzile de tragere, pe care Heinz trebuie să le transmită bateriei: „Distanță: 8.000 de metri! Focos instantaneu! Foc!" Heinz retransmite prin radio. Al doilea tun al bateriei are misiunea să execute tragerea de reglaj. „Lungit cu 200 de metri!" — urlă Wagner. Întreaga baterie intră în horă. Trei obuze ating nava. „Era un spectacol înspăimântător — povesteşte Heinz. — Marinarii atinşi se zvârcoleau pe punte ca viermii, şi am văzut şi morți. Căpitanul vasului a înțeles imediat şi a dat comanda «maşinile înapoi!» ca să iasă din bătaia bateriei. Mă simțeam foarte prost. Era pentru prima dată că vedeam inamicul, pentru prima dată că asistam la un spectacol atât de îngrozitor".

La câțiva kilometri de acolo, Franz Gebauer, un radiofonist în vârstă de optsprezece ani afectat bateriei 1, este şocat de bombardament. Tremură ca o frunză şi nu pricepe nimic din comenzile de tragere ce-i sunt transmise de la țărm. În jurul lui, băieții speriați plâng cu lacrimi fierbinți. Un soldat mai în vârstă trebuie să-l înlocuiască pe Franz, care pentru moment e scos din luptă. Sergentul se apropie cu un pachet de țigări în mână: „Ia o țigară şi-o să vezi că o să fie mai bine". Ca şi Heinz, Franz n-a fumat niciodată. Ia între degetele tremurânde una din acele țigări care pare să reprezinte în mod neîndoielnic pentru armata germană marele leac împotriva fricii. De cum trage un fum, îi vine să verse.

Cu ţigările va fi ca şi cu moartea: Heinz şi Franz se vor obişnui. Primele nave de debarcare ajung pe nisip în faţa postului de observaţie al lui Heinz. Locotenentul Wagner continuă să răcnească ordinele şi radiofonistul să le transmită. Bateria trage salvă după salvă, pulverizând ambarcaţiunile, îngrămădind cadavrele în mormane sângerânde. Un Sherman este lovit în plin de două obuze de îndată ce rampa lăsată în jos a navei de debarcare îl face vizibil. Ia foc şi explodează ca o grenadă, sfărâmând celelalte tancuri, din care nici un tanchist nu va ieşi viu. Sosesc noi nave de debarcare şi masacrul reîncepe. Devine o obişnuinţă. Mecanismul funcţionează bine. A fost pus la punct în timpul exerciţiilor, pe care artileriştii le găseau plicticoase, dar pe care nu le mai regretă. Plaja a fost împărţită într-o serie de pătrate, fiecare purtând un nume de cod, de exemplu Anna. E de ajuns ca Heinz să pronunţe acest nume prin radio pentru ca moartea să se abată asupra acelui colţ de plajă unde inamicul, dezorientat, încearcă să debarce.

Americanii sunt ţintuiţi locului.

Ţărmul infernului

Nava de debarcare a lui David Silva se năpusteşte spre Omaha. În ambarcaţiunea spălată de valuri sunt înghesuiţi douăzeci şi cinci de oameni. Le este atât de frig, încât simt cârcei în tot corpul. Marea e dezlănţuită, cu valuri mai mari de un metru şi jumătate, care plesnesc în coca navei. Fiecare soldat ghemuit este acoperit de un munte de material. David poartă mai mult de douăzeci cinci de kilograme: puşcă, grenade, muniţii individuale, o frânghie încolăcită în jurul taliei şi, mai important decât toate, benzile care vor aproviziona mitraliera al cărei servant este. Nu şi-a luat lucruri personale. Portofelul lui nu conţine nici o fotografie. Dar în jurul gâtului are un şir de mătănii care se termină cu o cruce din material plastic (ca să nu-l zgârie) şi în buzunar o cărticică de rugăciuni. Pe nava de transport, cu câteva ore în urmă, asistase la liturghie şi se împărtăşise. David a hotărât ca mai târziu, dacă va supravieţui cumplitei încleştări în care avea să fie aruncat, să se facă preot. Se crede pregătit. Va acosta pe ţărmul infernului.

Coasta e cuprinsă de flăcări. Un nor de fum înalt de peste doi kilometri întunecă cerul. „Era la fel de întuneric ca la apusul soarelui — povesteşte locotenentul Giesing. — Bombele şi obuzele cu fosfor dădeau aerului o culoare verde, maro, galbenă". Mirosul acru al pulberii îi sufocă pe oameni. Când trec, obuzele marinei aspiră în aşa măsură aerul, încât au impresia că se înăbuşă: Nu se mai putea respira", spune Reinhold Wagner.

De-abia se lasă rampa navei de debarcare a lui David, că mitralierele germane şi deschid focul. Gloanţele punctează valurile, urcă spre ambarcaţiune, se lovesc de bordaj. Soldaţii care sunt înaintea lui David sar în apă. Sunt seceraţi imediat de o rafală. David sare la rândul lui, înspăimântat de tirul atât de dens încât marea, în jurul său, spumegă ca apa clocotită. Instinctiv se lasă pe vine, deasupra apei rămânându-i doar capul cu casca şi partea de sus a calabalâcului. Gloanţele îi sfâşie sacul cu raţia pe trei zile. Unul din gloanţe ricoşează şi-l răneşte la picior. Îi e atât de frică, încât nu simte nici o durere. Ce mai contează o rană, când moartea e iminentă. În jurul lui se prăbuşesc camarazi, ucişi sau răniţi. Supravieţuitorii se regrupează. „Voiam să fim împreună — spuse el. — Frica ne apropia. N-ar fi trebuit s-o facem, desigur, fiindcă ofeream astfel o foarte bună ţintă pentru mitraliorii germani, care n-aveau decât să tragă în grămadă, dar frica era mai puternică decât noi!"

Ironia naturii: această mare, în care soldaţii cad unii după alţii, mişună de mici meduze, al căror spate seamănă cu un trifoi cu patru foi. Simbolul norocului... Supravieţuitorii înaintează încet spre plajă. N-o recunosc. Nava de debarcare nu i-a lăsat în faţa obiectivelor ce le fuseseră desemnate. Dar cine se mai gândeşte la obiective? Nu mai e vorba de a se bate, ci de a supravieţui. Cu puştile pline de nisip nu se poate trage. De altfel, nu se zăreşte nici un adversar pe această faleză înaltă, care scuipă moartea prin toate mitralierele sale invizibile. E un dezastru. Tancurile nu sunt acolo. Trupele pe care trebuiau să le sprijine David şi camarazii săi au fost depuse, fără îndoială, în altă parte. Sunt singuri, neputincioşi, condamnaţi să se lase ucişi până la ultimul în această mare, pe care sângele lor o colorează în roşu.

O singură soluţie: să fugă. Să fugă înainte până la acel zid, care, acolo, protejează micul drum de coastă de asalturile dinspre mare. Nu-i prea înalt, dar va constitui o pavăză destul de bună împotriva tirului mitralierelor. Unul câte unul, americanii părăsesc adăpostul iluzoriu al mării. Împleticindu-se ca nişte beţivi din pricina greutăţii materialului, aleargă în zig-zag pe nisipul punctat de gloanţe. Unii se prăbuşesc, morţi pe loc. Alţii cad încet, grav răniţi. Ţipetele lor de durere şi apelurile de ajutor sporesc grozăvia la culme. Supravieţuitorii reuşesc să se adăpostească, în sfârşit, lângă zid. Sunt salvaţi! Sunt salvaţi provizoriu... Căci dacă inamicul dispune de mortiere, s-a zis cu ei.

Cu răsuflarea tăiată, nesimțindu-şi în continuare rana, David se lipeşte de betonul providențial. Acum ce să facă? Vecinul său se ridică în picioare ca să arunce o privire pe deasupra zidului. Se aude o împuşcătură. Omul cade înapoi, cu un glonț în cap. Nu e mort. Cum să-l îngrijeşti? Nu-i nici un medic, nici un infirmier. E pansat sumar cu bandaje individuale. Nimeni nu mai îndrăzneşte să ridice capul. Mănunchiul de oameni care a supraviețuit masacrului este blocat, expus, fără posibilitatea de a reacționa, unui tir de mortiere sau unui contraatac lansat de pe faleză. Mai mulți soldați îngăimă rugăciuni. Ceilalți stau prostiți. Ofițerii şi subofițerii au dispărut, uciși încă din primele minute. Nu mai există comandanți, nu mai există ordine. Nici o armă automată nu este în stare să tragă.

Pe toată lungimea plajei Omaha, de şase kilometri încastrată în arc de cerc la picioarele falezei, asaltul american se preface în dezastru. Navele de debarcare, prinse sub focul tunurilor germane, se scufundă una după alta. Unele, supraîncărcate cu muniții, explodează, proiectând corpuri sfârtecate. Mai multe, atinse de obuze, sunt lăsate la voia întâmplării de ocupanți, care se aruncă într-o apă atât de adâncă, încât se îneacă. Supraviețuitorii oferă o țintă perfectă mitraliorilor inamici. Ca să se apere, sar peste obstacolele răspândite pe plajă sau se aruncă pe burtă în spatele cadavrelor camarazilor morți, pe care fluxul le împinge încetişor spre plajă. Urletele răniților şi pocnetul sec al armelor automate dezlănțuite acoperă canonada. Peste tot, numai grozăvie, suferință şi moarte desperată. O cumplită tragedie. Războiul în toată cruzimea sa. Adevăratul război, şi nu războiul eroic, plin de cântece şi de strigăte războinice care e născocit după aceea pentru a fermeca închipuirea. Oamenii care cad în acest revărsat de zori de la 6 iunie n-au impresia că au fost eroici. Nu mai sunt nici măcar combatanți, pentru că nu pot să tragă asupra unui inamic rămas invizibil. Nu luptă: sunt asasinați.

Să-ți salvezi pielea. Să scapi de această moarte care te urmăreşte. Să ieşi din această mare acoperită cu benzină, colorată de sânge, care nu împiedică gloanțele să te străpungă. Să părăseşti adăpostul înşelător al stîlpilor lui Rommel, pe care tunurile germane îi ciopârțesc ca nişte chibrituri. Să fugi înainte, pentru că nu este posibil să dai înapoi. Soldații pe care frica nu-i paralizează ca David Silva şi camarazii săi: străbat în goană plaja spre adăpostul care-i va proteja de tirul inamic, taluzul care se îndreaptă spre partea de vest a plajei, spre acelaşi agregat de susținere, la piciorul drumeagului care se întinde de-a lungul țărmului pe câteva sute de metri, între mare şi faleză, înainte de a se bifurca spre ținutul din interior. Alții se îndreaptă spre est, acolo unde nu mai există zid, ci un rambleu de pietriş pe care mareele succesive l-a adunat la două sute de metri de faleză.

Infirmierul Robert Trout debarcă în fața rambleului. Răul de mare l-a chinuit tot timpul cât a durat traversarea şi are impresia îngrozitoare că este atât de istovit că nu putea să facă un pas. Dar această impresie se risipeşte ca prin minune de îndată ce a pus piciorul pe nisip. N-are timp să se bucure: tirul inamic îi seceră în juru-i pe camarazii săi din „Marele Unu Roşu". „Am văzut rambleul şi rni-am zis: «Dacă ajungi acolo, ai câştigat. Dacă n-ajungi, eşti pierdut»". Străbate repede plaja şi ajunge nevătămat. Rambleul este şi mai puțin înalt decât zidul. Trebuie să rămâi întins pe burtă ca să scapi de tirul inamic. Pietrele sale mari, rotunde şi lustruite fac gloanțele să ricoşeze, dar soldatul care înalță capul e un om mort. Dealtfel, nimeni nu se gândeşte să acționeze. Nu există, la piciorul zidului şi al rambleului, trupe organizate sau comandate. Toate unitățile sunt învălmăşite. Au fost debarcați într-un loc prost. De ce? Fiindcă piloții navelor de debarcare au hotărât că era mai bine să acosteze acolo unde infanteriştii aveau o şansă de a supraviețui decât să le dea drumul în sectorul prevăzut, care era bântuit de obuze şi secerat de mitraliere. Fiindcă tirul aliat a aprins iarba falezei şi fiindcă fumul gros ascunde punctele de reper. Dar, în esență, explicația este aceeaşi ca la Utah: un curent marin a cărui forță fusese subapreciată a deviat navele de debarcare cu mai multe sute de metri spre est. De aici, o înspăimântătoare harababură. Antrenamentul minuțios impus trupelor aliate se întoarce împotriva lor: oamenii caută în zadar peisajul pe care-l studiaseră atât de bine pe fotografii încât cunoşteau fiecare metru pătrat. Unde este colțul lor de faleză? Unde sunt fortificațiile lor? Înghesuiți la piciorul zidului, lipiți de pietriş, răniți, dezorientați, buimăciți, sleiți, supraviețuitorii primului val nu mai au nici o speranță. Cei din Divizia 29, de care aparține David Silva, nu luptaseră până acum niciodată. Botezul focului este necruțător pentru ei. Dar şi veteranii Diviziei 1, tipii tăbăciți din „Marele Unu Roşu", sunt copleşiți de dezastru. Ceea ce se întâmplă este mai rău decât în Tunisia, mai rău decât pe acea coastă a Siciliei unde se împotriviseră atacului năvalnic al Diviziei blindate Hermann Göring. Credeau că ştiu ce e războiul şi dovediseră că erau în stare să se bată. Descoperiră însă grozăvia unui asasinat.

Ce fac oare tancurile amfibii? Trebuiau să răsară din mare, ca la Utah, să bage groaza în apărătorii germani şi să aşeze înaintea infanteriştilor aliaţi un scut de oţel, la adăpostul căruia ar fi ajuns, într-un iureş, până la piciorul falezei.

Unde sunt tancurile?

Tragedie pentru amfibii

Douăzeci şi şapte s-au dus drept la fund cu echipajele lor cu tot. Navele de debarcare ce le transportau le-au lăsat la apă la cinci kilometri de mal, conform planului prevăzut. Dar planul prevedea că marea va fi liniştită, iar ea era dezlănţuită. Specialiştii aliaţi nu-şi făceau nici o iluzie în legătură cu capacităţile nautice ale tancurilor amfibii pe care le construiseră. Aceste maşini nu erau concepute, firește, ca să participe la regate. Era o performanţă să faci să plutească pe apă o asemenea carcasă de oţel, chiar şi pe vreme bună.

Sistemul avea meritul de a fi simplu, dar prezenta neajunsul de a fi fragil. Ca să transformi un Sherman normal în tanc amfibiu trebuia să începi prin a-i face carcasa perfect etanşă. Apoi îi adăugai două elice la motor. În sfârşit, sudai de flancurile sale o armătură metalică uşoară pe care era fixată o saltea pneumatică. Mecanicul conductor, când intra în apă, acţiona o pârghie care desfăşura salteaua ca pe nişte înotătoare. Tancul începea imediat să plutească sub nivelul mării, ceea ce avea avantajul că-l ascundea artileriştilor inamici. Numai comandantul de tanc se afla în aer liber, cocoţat pe platformă în spatele turelei. Comandantul de tanc dispune de un periscop. Ceilalţi trei tanchişti, în interiorul maşinii acoperite de apă, erau orbi şi surzi. Ştiau doar că erau într-un tanc de treizeci şi patru de tone acoperit de apă şi că cel mai mic proiectil sau chiar un val ceva mai puternic putea să-i sfărâme înotătoarele şi să trimită drept la fundul apei.

Era atât de evident că aceste tancuri amfibii nu putea să navigheze pe vreme proastă, încât nimeni nu şi-a dat osteneala nici măcar să le încerce pe o mare agitată. La Utah reuşiseră să treacă. Dar în largul apelor de la Omaha, marea era mult mai agitată decât la Utah.

Prima navă de debarcare îşi lăsă rampa la cinci metri de ţărm şi primul din cele patru tancuri se aşeză pe apă ca un uriaş cărăbuş stângaci. Se scufundă imediat. Al doilea tanc îl urmă şi se scufundă şi el. Echipajul celui de-al treilea închise ermetic vizoarele, apoi mecanicul conductor porni motorul şi coborî rampa. Reuşi să parcurgă vreo sută de metri mai înainte de a fi înghiţit de un val. Al patrulea tanc i-o luase înainte şi se şi afla pe fundul mării.

Acesta, de asemenea, era războiul, adevăratul război, fără surle şi trâmbiţe. Războiul care, în cruzimea sa imbecilă, trimite soldaţii la o moarte sigură, fără strălucire, inutilă, ca pentru a-şi bate joc de eroismul lor.

În trei minute au fost pierdute douăzeci şi şapte de tancuri din treizeci şi două câte trebuiau să deschidă drumul spre faleză oamenilor Diviziei 29, camarazii lui David Silva. Numai două ajunseră să navigheze până la plajă. Trei sunt salvate printr-o întâmplare: un val a zgâlţâit violent nava lor de debarcare, ceea ce a provocat ciocnirea tancurilor între ele şi ruperea saltelelor lor pneumatice. Atunci, ofiţerul de marină a luat singura hotărâre posibilă: să ducă tancurile până la plajă şi să le debarce pe uscat.

Exact aceeaşi hotărâre o ia şi Dean Rockwell, fost boxer profesionist, din care războiul a făcut un aspirant de marină. El comandă opt nave de debarcare mari care transportă cele treizeci şi două de tancuri destinate să susţină „Marele Unu Roşu". Decât să le condamne la un naufragiu sigur, în cazul în care le-ar fi lăsat la cinci kilometri de plajă, Rockwell ordonă piloţilor săi să se-ndrepte cu toată viteza spre coastă. Ştie că-şi asumă un risc enorm. Ambarcaţiunile sale, greu de manevrat, neblindate, oferă o ţintă ideală artileriştilor inamici. O navă de debarcare scufundată va însemna patru tancuri pierdute dintr-o lovitură (avantajul prezentat de amfibii era tocmai acela că dispersa ţintele). Pe de altă parte, grelele ambarcaţiuni riscă să se împotmolească în nisip şi să nu se mai poată reîntoarce în larg. Obuzelor germane nu le va trebui mult ca să le distrugă. Dar Rockwell este convins că succesul asaltului depinde de sprijinul pe care îl vor aduce tancurile. Dacă tot e vorba să facă sacrificii, el preferă să piară cu oamenii săi mai degrabă decât să-i trimită pe tanchişti la o moarte sigură şi inutilă.

Vacarmul este îngrozitor. Un infern, sonor. Motoarele navelor de debarcare lansate în plină viteză, motoarele celor treizeci şi două de tancuri, pe care mecanicii lor conductori le încălzesc, geamătul sfâşietor al navelor de debarcare lansatoare de rachete, care se-nşiră de-a lungul ambarcaţiunilor lui Rockwell, pârâitul surd al tunurilor din tancuri, care trag pe deasupra bastingajelor spre coasta acoperită de un nor gros de fum, din care se înalţă vârful falezei. Una după alta, navele de debarcare ajung pe nisip. O grindină de obuze se abate imediat asupra lor, în timp ce

tancurile, huruind şi hurducându-se, trec pe rampele lăsate în jos. Un 88 german, care ia plaja la țintă, atinge trei nave de debarcare una după alta, din care două iau foc. Tancurile sunt pe plajă. Rockwell dă ordin de pornire înapoi. O ambarcațiune rămâne prizonieră, eşuată pe nisip. Celelalte, găurite ca nişte strecurători de reuşesc să se înapoieze în larg. Însă echipajele, debarcate, văd tancurile pe care le-au adus cu riscul vieții până la plajă cum iau foc din pricina salvelor trase de artileriştii germani. Nu-i nimic de făcut. Toate sacrificiile sunt zadarnice. Omaha-cea-sângeroasă nu mai este cimitirul primului val de asalt american.

Dar nu va mai fi şi un al doilea, un al treilea şi altele? Armada aliată transportă în pântecele ei de o de ori mai mulți oameni decât au omorât germanii acum. Ce contează cincizeci de tancuri scufundate distruse pentru o armată care posedă mii?

Ar trebui însă ca întăririle să poată debarca. Fluxul creşte, acoperind încetul cu încetul pădurea de obstacole a lui Rommel. Când va ajunge la punctul culminant, piloților navelor de debarcare le va fi imposibil să se strecoare printre capcanele pe care nici măcar nu le vor mai vedea.

Ce fac oare echipele de înlăturare a obstacolelor? 272 de genişti fuseseră selecționați şi antrenați cu atenție. Debarcați cu primul val, ei trebuiau să distrugă obstacolele cu exploziv şi să deschidă şaisprezece culoare, delimitate de geamanduri, care urmau să dirijeze întăririle. Li se repetase de o sută de ori cât de importantă era misiunea lor. Dacă dădeau greş, navele de debarcare trebuiau să aştepte refluxul următor pentru a trece de obstacole, iar primul val ar rămâne izolat pe plajă, pradă inamicului.

Genieştii se sacrifică

Soarta acestor genişti a fost şi mai groaznică decât a infanteriştilor.

Navele lor de debarcare erau supraîncărcate cu exploziv. Ori de câte ori artileriştii germani nimereau ținta, transformau ambarcațiunea într-un vulcan înfuriat care scuipa foc şi flăcări. Totul sărea în aer, se dezintegra, se risipea în văzduh mai înainte de a cădea din nou în nu ca o ploaie de metal şi sânge. Navele de debarcare care au scăpat de obuze au fost duse de curent, astfel încât trupele au debarcat în dezordine şi într-un loc prost. Genieştii, ca şi infanteriştii, au fost imediat secerați de mitralierele inamice. Dar, spre deosebire de infanterişti, pentru ei nu putea fi vorba să se repeadă spre adăpostul pe care-l oferea zidul dinspre drum sau rambleul de pietriş. Ei nu puteau să se adăpostească nici măcar în spatele obstacolelor lui Rommel, deoarece misiunea lor consta tocmai în distrugerea acestora.

S-au apucat eroic de treabă. În timp ce în jurul lor fiecare se gândea cum să se pună la adăpost, oamenii din echipele de înlăturare a obstacolelor au încărcat în mici cărucioare explozivul care nu sărise încă în aer sau nu se scufundase, apoi s-au risipit prin pădurea de obstacole — porți belgiene, arici cehi, stâlpi minați, dinți ai balaurului — şi, calm, metodic, conştiincios, au fixat încărcăturile explozive legate cu fitiluri detonante. Au făcut aceasta sub un foc cu atât mai cumplit cu cât apărătorii germani s-au înverşunat împotriva lor: inamicul înțelesese foarte bine, şi el, cât de important era rolul lor. De pe faleză, trăgătorii de elită ținteau în genişti, sau, mai bine, ocheau mina de pe stâlpul de care se ocupau: explodând, această mină sfârteca mai mulți oameni dintr-o dată.

Jumătate din ei au murit pe plajă. Ceilalți şi-au continuat misiunea. Dar, oricît de curajoşi erau aceşti oameni cu nervi de oțel, care umblau de colo-colo sub ploaia de foc, exista un curaj pe care nu-l aveau: acela de a-şi ucide propriii camarazi. Mulți infanterişti, paralizați de frică, nu părăsiseră țărmul. Rămăseseră lipiți de obstacole, se strânseseră lângă stîlpi, îngenunchează în spatele dinților balaurului. Pe aceştia puteai să-i faci să se desprindă de acolo dîndu-le o lovitură de picior în fund sau prevenindu-i, după ce aprindeai fitilul, că aveau douăzeci de secunde la dispoziție ca să fugă de explozie. Dar răniții? Erau sute care gemeau de durere în spatele obstacolelor ce-i protejau de lovitura de grație. Ce genist ar fi avut implacabilul curaj de a-i sorti pieirii ca să asigure sosirea întăririlor, indispensabile totuşi?

Planul prevedea deschiderea a şaisprezece culoare. Numai cinci au putut fi practicate şi balizate cu geamanduri, pe care era înfipt un steguleț. Dar trăgătorii germani au spart cea mai mare parte din aceste geamanduri, tră-gând în ele cu puşca, astfel încât piloții navelor de debarcare nu mai puteau nici măcar să repereze toate breşele deschise de genişti. Sosirea întăririlor era compromisă.

Două ore au trecut de când primul infanterist american a pus piciorul pe nisipul de la Omaha. Supraviețuitorii n-au atins faleza. Sunt blocați la nivelul zidului şi al rambleului de pietriş. Cele câteva tancuri care au scăpat de tirul inamic nu pot să treacă de acest rambleu, care trebuia să fi fost ras de buldozere. Din şaisprezece buldozere prevăzute, treisprezece s-au scufundat cu nava lor debarcare sau au fost distruse la acostare.

Celelalte, care au putut să debarce, servesc drept adăpost infanteriştilor, care le împiedică să mane-vreze. Între mare şi zid sau rambleu, spaţiul se îngustează neîncetat fiindcă fluxul creşte, târând încetişor în învolburarea valurilor morţii şi muribunzii, izbind între ele arme distruse, căşti ciuruite, instrumente, lăzi cu muniţii, rulouri de fire telefonice, tot acel nemaipomenit talmeş-balmeş care însoţeşte o debandadă militară. Ernie Pyle, veteran al tuturor debarcărilor americane, constatase că există totdeauna cel puţin un soldat care se repede spre ţărm cu o chitară în bandulieră. De astă dată descoperă ceva şi mai ciudat chiar: o rachetă de tenis cu plasă, având corzile intacte. Pe mare, zeci de nave de debarcare sunt mistuite flăcări. Epavele îşi ridică jalnic prora spre cer. În larg, întăririle se învîrtesc în cerc, aşteptând să le vină rândul să se arunce în pîrjol. Marea a şi început să acopere dinţii balaurului şi aricii. În curând va îneca şi redutabilii piloni cu minele lor spărgător de nuci şi cu deschizătoarele conserve...

Trei sute de dolari aruncaţi în mare

Nava de debarcare a sergentului Anthony Errico, de douăzeci de ani, se îndreaptă, la rândul ei, spre plajă, la ora opt şi jumătate. Traversarea Mânecii a fost lungă înfricoşătoare, cu toată partida de pocher făcută cu camarazii. După ce a câştigat de la ei trei sute de dolari, Anthony s-a lungit pe punte cu îngrozitoarea certitudine că avea să fie ucis. Apoi, cu trecerea orelor, şi-a zis că nu-i slujea la nimic să se văicărească şi şi-a făgăduit să facă treaba ce-i revenea cât mai corect cu putinţă înainte de a muri. Treaba ce-i revenea? Ea va consta în a debarca cu un jeep, un ofiţer şi un alt sergent, apoi în a călăuzi o companie din Divizia 1 spre o pădurice situată la un kilometru şi jumătate de ţărm, unde oamenii se vor regrupa înainte de a trece la atac.

Bineînţeles, infanteriştii primului val vor fi curăţat deja plaja, faleza şi păşunile care se întind între coastă şi pădurice.

Nava de debarcare a fost prinsă sub focul inamic. Prin fumul pe care vântul îl întoarce înapoi în nori groşi, Anthony şi camarazii săi constată cu uimire că pe plajă se mai dau lupte. Şi se vor arunca şi ei în această încăierare cu jeepul lor prevăzut să înainteze fără nici un fel de probleme prin câmpie! Prora navei de debarcare se coboară spre apă şi sergentul care e la volanul jeepului apasă pe accelerator. Vehiculul se duce drept la fund cu toate lucrurile lui Anthony şi cu cei trei sute de dolari câştigaţi la pocher. „O ruşine!" — va spune el mai târziu, gândindu-se la comoara înghiţită de apă. Dar pe moment se gândeşte mai puţin la bani, cât să-şi salveze pielea. Bă-lăcindu-se în apă, apoi împleticindu-se în nisipul moale, are aceeaşi idee fixă ca toţi cei care l-au precedat sau care îi vor urma: să ajungă la adăpostul oferit de zidul de susţinere. Reuşeşte şi se prăbuşeşte, îngăimând rugăciuni.

Tirul german rămâne neîndurător.

„Aş fi putut recunoaşte un prieten"

„Era un masacru — povesteşte Hein Severloh. — Ucisesem câteva sute atunci când coborau din marele vas pe scara dublă şi continuam să trag cu mitraliera mea de 42 asupra navelor de debarcare, ce acostau fără-ntrerupere. Cel mai bun moment era când rampa se lăsa în jos: atunci mai erau încă bine grupaţi. Acesta era momentul când ucideam cei mai mulţi. După aceea, cei care avuseseră timpul să sară în apă se împrăştiau şi se adăposteau în spatele obstacolelor. În ei trebuia să tragi cu puşca. Alături de mine erau doi tineri de şaisprezece sau şaptesprezece ani înarmaţi cu puşti, dar le era atât de frică, încât trăgeau fără ca măcar să ochească. Plutonierul adjutant Pieh le-a tras o praftură. Până la urmă, Pieh şi un alt băiat au schimbat locurile ca să-mi încarce mie o puşcă. Între două rafale de 42 îi ucideam cu puşca pe cei care putuseră scăpa de mitraliera mea.

Era un asasinat groaznic. De la această distanţă le vedeam faţa, aş fi putut recunoaşte un prieten. Puţini erau cei care au reuşit să ajungă la ţărm: îi prindeam pe când se mai bălăceau în apă. Chiar cei care au ajuns pe ţărm trebuiau să se ascundă bine ca să-mi scape. Un american înainta aplecat din pricina poverii, având în mână o armă pe care n-am recunoscut-o. Poate că un aruncător de flăcări. Pieh mi-a strigat: «Atenţie la ăla, o să-ţi scape!» Omul se-ndrepta spre o betonieră care ne servea la construirea obstacolelor şi care fusese lăsată în părăsire pe plajă! L-am ochit şi am tras. Casca i-a zburat în aer, apoi s-a rostogolit pe nisip. Omul a rămas în picioare. Apoi capul i s-a lăsat foarte încet în piept, iar el s-a prăbuşit deodată. După aceea, luni şir, ori de câte ori închideam ochii, îl vedeam pe acel om căzând. Era ca un coşmar, un coşmar îngrozitor. Când tragi cu mitraliera, nu-i acelaşi lucru. Mai întâi, tragi asupra unor ţinte mai îndepărtate şi n-ai timp să vezi pe cine dobori. Pe când cu puşca vezi faţa omului pe care-l ucizi, ba vezi chiar unde l-a atins glonţul tău. Nimeni nu-

şi poate închipui cât de îngrozitor este. Eu unul ştiu bine că n-aş mai fi în stare să fac astăzi aşa ceva".

Pentru moment nu-şi pune probleme: ucide. Privirea sa infailibilă dirijează mii de gloanţe de mitralieră şi de puşcă spre trupurile unor băieţi de vârsta lui care au venit din cealaltă parte a Atlanticului. Printre sutele de victime a ceea ce el însuşi numeşte un asasinat groaznic, multe zeci au murit de mâna lui. De ce? Hein Severloh, un cultivator paşnic, nu este, desigur, un nazist. Tot cum nu e nici căpitanul Ferking, care reglează tirul bateriei sale. Într-o zi, Ferking, întorcndu-se la birou mai devreme decât prevăzuse, l-a surprins pe Hein ascult postul de radio englez. Era interzis sub pedeapsa cu moartea. Dar Ferking n-a spus nimic. S-a aşezat pe scaun ca şi cum n-ar fi observat nimic. Nici Edmund Sossna, care transmite astăzi comenzile de tragere ale căpitanului, nu este mai nazist decât Franz Gebauer, care le primeşte şi le comunică locotenentului Giesing. Acesta din urmă, ordonă să se tragă salvă după salvă asupra navelor de debarcare americane. El este plin de neîncredere faţă de nazism: „Singurul lucru care conta era armata. Totul era foarte simplu: existau şefii, care dădeau ordine, şi soldaţii, care trebuiau să le execute. Fiecare trebuia să-şi facă treaba; cât mai bine cu putinţă".

Supraom? Membru al rasei de seniori? Hein nu crede o iotă din toate astea. Ar vrea ca războiul să se termine şi să se poată întoarce înapoi la fermă. Dar, ca şi camarazii săi, ca şi ofiţerii săi, Hein este un patriot înflăcărat. Germania este în primejdie: trebuie deci să se bată pentru ea, să moară pentru ea, cum au făcut şi bătrânii în 1914. E cât se poate de simplu. „Aş fi putut să fug, să dezertez în loc să trag — zice el — şi fără-ndoială că aş fi reuşit. Dar n-aş fi fost mândru de mine şi nici nu mi-a venit ideea". Şi Heinz Tiebler, care se bătea în fortificaţia vecină, zice: „Pentru noi, patria era mai presus de orice. Germania mare, cum se spunea pe vremea aceea. Nimeni nu putea refuza să-şi dea viaţa pentru ea".

Pentru ea sau pentru şefii criminali care sunt în fruntea ei şi aruncă Europa în foc şi sânge? Heinz şi camarazii săi nu se vor gândi atât de departe. Ei nu-şi pun întrebări. Şi acesta este marele noroc al conducătorilor nazişti, care vor exploata până la capăt, până la înfrângerea finală, patriotismul acestor băieţi, care aveau exact şase sau şapte ani în 1933, când părinţii lor au votat pentru Hitler, şi care nu sunt deci răspunzători pentru nazism. Hein Severloh îi masacrează pe americani ca să-şi salveze ţara. El nu ştie că fiecare din aceste gloanţe o condamnă la moarte pe Arma Frank, ascunsă în podul casei din Amsterdam.

O ploaie de foc

Un asasinat groaznic? E adevărat, însă războiul a mai cunoscut şi altele, ale căror victime erau câteodată germanii. Luni în şir, zi de zi, noapte de noapte, escadrele aeriene aliate vor aduce moartea şi spaima pe pământul german. Oraşele de acolo nu mai sunt decât nişte mormane de ruine, sub care zac îngropate cadavrele. Cincizeci de mii de locuitori din Hamburg au murit într-o săptămână. Bombardierele veneau val după val şi aruncau enormele bombe explozive de aproape patru tone, care măturau dintr-o dată un cartier întreg, dar ele inundau mai ales oraşul cu bombe incendiare. Incendiile au fost atât de violente, încât temperatura la sol a ajuns pe alocuri la 1.100 de grade. Din atmosfera supraîncălzită se năşteau uragane ce aţâţau şi mai mult flăcările, care se înălţau ca un rug vizibil de la peste două sute de kilometri. Tornada avea o forţă înspăimântătoare, dezrădăcinând copaci. „O flacără uriaşă se năpustea drept spre noi — povesteşte o femeie —, o flacără înaltă cât casele şi aproape tot atât de lată cât strada. În timp ce o priveam, înmărmurită de groază, flacăra sări, dădu înapoi, după care se napusti iarăşi spre noi. — «Dumnezeule, ce-i asta?» — zisei. «E o ploaie de foc», îmi răspunse un bătrân". Ea căzu asupra Hamburgului o săptămână întreagă, carbonizând de-a valma adulţi şi copii, femei şi bătrâni. Nu scăpai de ea decât aruncându-te în fluviu sau în canalele a căror apă fumega în timp ce curgea. Ea lăsa în urmă un aer atât de încins, încât ucidea prin căldura lui pe cei ce expuneau vreme prea îndelungată. Mulţi copii şi bătrâni au murit înecaţi: sleiţi de puteri, s-au desprins, în cele din urmă, de malul sau de cheiul de care se agăţaseră.

Cincizeci de mii de morţi. De zece ori mai mulţi decât soldaţii aliaţi ucişi pe plajele de debarcare.

Acesta era războiul. Un război voit de nazişti şi dus de ei cu o cruzime necruţătoare. Ei erau cei cu adevărat răspunzători pentru mormanele de cadavre îngrămădite sub ruinele germane. Dar aceşti bieţi morţi, aceste femei arse de vii, aceşti copii sfârtecaţi erau mamele, fraţii, compatrioţii lui Hein Severloh, Franz Gebauer, Edmund Sossna... De luni de zile primeau, pe îndepărtata faleză de la Omaha, scrisori care le aduceau doliul şi jalea. Şi găseau că e nedrept să fie masacraţi civili lipsiţi de apărare, fără să se

gândească că bombardierele germane provocaseră şi ele altădată incendii în toate marile oraşe engleze. Astfel, chinurile şi suferinţele războiului hitlerist
le înăspreau inimile acestor băieţi şi-i hotărau să lupte cu îndârjire.

Şi-apoi, foarte simplu, Hein Severloh ucide, ca orice soldat, spre a nu fi ucis. În timp de pace trebuie să te opui războiului, să protestezi împotriva lui, să-l faci imposibil. După aceea, e prea târziu. Instinctul vital este rnai puternic. Nu te mai întrebi, când gloanţele îţi şuieră pe la urechi, dacă războiul este drept sau nedrept: fiecare nu se gândeşte decât să-şi salveze viaţa, chiar dacă pentru aceasta îl extermină pe duşman.

La Omaha, preţul este greu: pe cei şase kilometri de plajă, un mort sau un rănit american la fiecare doi metri. Capcana lui Rommel a funcţionat bine. Asaltul a fost respins. Aceasta e părerea comandantului german de la capul La Perceée, care le trimite şefilor săi un mesaj triumfător: „Adversarul e nimicit!" Şi generalului Bradley îi vine creadă acelaşi lucru, până-ntr-atât de desperate sunt mesajele care ajung la el pe crucişătorul *Augusta,* unde şi-a instalat postul de comandă. Până-ntr-atât de desperate, într-adevăr, că Bradley se gândeşte să lase primele valuri în voia soartei şi să îndrepte toate întăririle spre Utah. Ar însemna victoria absolută pentru Hein Severloh şi camarazii lui. Pentru David Silva şi ai săi, ghemuiţi mai departe în spatele zidului sau al rambleului de pietriş, hotărîrea lui Bradley ar echivala cu o condamnare la moarte.

Un omuleţ îmbrăcat ca vai de lume

Pentru americani, un succes la Utah şi un eşec la Omaha. Cum stau britanicii?

Ei au debarcat, cu „drăcoveniile" înainte, pe cele trei plaje botezate Gold, Sword şi Juno.

„Drăcoveniile" nu puteau, probabil, să se nască decât în Anglia. Chiar porecla lor era tipic engleză: ce alt popor ar fi avut ideea să numească astfel nişte maşini de război? Germanii în nici un caz, ei care îşi botezaseră tancurile Tigru sau Panteră şi le dădeau noilor lor arme nume înfricoşătoare.

În acest război, toate marile naţiuni europene au dat dovadă de un curaj excepţional, astfel încât succesul nu putea să depindă numai de valoarea soldaţilor angajaţi, deoarece arătau o egală voinţă de a învinge. Era nevoie de altceva pentru a face balanţa să se încline. Uniunea Sovietică avea inepuizabile rezerve umane şi imensitatea teritoriului său. Germania a aruncat în balanţă resursele Europei ocupate şi milioanele de oameni pe care i-a constrâns să muncească asemenea unor sclavi. Puterea industrială a Statelor Unite depăşea pe cea a adversarilor şi a aliaţilor lor la un loc. Marea Britanie nu avea nimic din toate acestea: teritoriul său era îngust; populaţia sa — puţin numeroasă; industria — incapabilă să rivalizeze cu cea a uriaşilor. Ea a suplinit toate aceste inferiorităţi printr-un extraordinar geniu inventiv. Victoria sa a fost cea a curajului îmbinat cu imaginaţia.

„Drăcoveniile" au avut în realitate trei naşi. Unul era un general englez pe care colegii săi îl considerau un fantezist periculos: Percy Hobart. Al doilea, tot general, era cumnatul lui Hobart: se numea Bernard Montgomery.

Al treilea, Winston Churchill, avea o adevărată pasiune pentru descoperirile cele mai năstruşnice care ar fi surprinderea adversarului şi, totodată, ar fi economisit sângele englez. Toţi trei trebuiră să lupte contra unui spirit de rutină care-i caracterizează pe militari.

Ca şi Charles de Gaulle în Franţa, ca şi generalul Guderian în Germania, generalul Percy Hobart prevede, după primul război mondial, rolul esenţial pe care aveau să-l joace blindatele în luptele de viitor. Dar, ca şi pe Gaulle, nimeni m-a vrut să-l asculte. Avea ceva comun cu viitorul şef al Franţei Libere, şi anume teorii revoluţionare şi un caracter dificil. Nu s-a sfiit să-i trateze drept imbecili pe generalii britanici care, plini de dispreţ îi respingeau teoriile, în timp ce Guderian, în Germania, se grăbea să le pună în aplicare. I se distruse cariera. Acest inoportun, care pretindea că avea dreptate în pofida tuturor, a fost scos la pensie. În 1940, după zdrobirea armatelor poloneză, olandeză, belgiană, franceză şi engleză, care fuseseră înfrânte de diviziile blindate germane, Percy Hobart era caporal în Home Guard, o miliţie înjghebată în mare grabă pentru a încerca să respingă debarcarea germană, pe care fiecare o credea iminentă. Cum oamenii săi n-aveau puşti, caporalul Hobart îi punea să facă exerciţiul cu cozi de mătură...

Winston Churchill a intervenit personal în favoarea lui. Îi plăceau originalii, precursorii, cei care au dreptate înaintea celorlalţi şi în pofida celorlalţi. Din ordinul său, Percy Hobart a fost reintegrat în armată cu gradul de general. Dar a mai fost nevoie de un dezastru ca să

i dea cu adevărat mână liberă. A fost nevoie de cei trei mii de oameni sacrificați la Dieppe.

A fost o aventură îngrozitoare. La 19 august 1942, mii de canadieni şi britanici se aruncă cu capul înainte pe plaja de pietriş de la Dieppe, dominată, ca şi Omaha, de faleze înalte întesate cu tunuri şi arme automate. Trebuie verificate lucrările de apărare germane. Trupele au ca misiune să debarce, să-i extermine pe apărători, să arunce în aer fortificațiile, apoi să se reîmbarce, acoperite de artileria de bord. „O cercetare prin luptă", a explicat Winston Churchill. Infanteriştii vor fi sprijiniți de noile tancuri ce-i poartă numele, angajate pentru prima dată în luptă. Echipe de genişti trebuie să mănture din mers obstacolele şi să deschidă culoare în câmpurile de luptă. În această zi de 19 august 1942, la Dieppe, canadienii şi britanicii îndură acelaşi calvar pe care îl vor trăi doi ani mai târziu camarazii lor americani la Omaha. Navele lor de debarcare, prinse sub un tir susținut, se scufundă sau iau foc. Şenilele tancurilor patinează pe pietricelele rotunde. Genistii, țintuiți la pământ de tirul german, nu pot să distrugă obstacolele, alcătuite în principal din rețele foarte dese de sârmă ghimpată. Nici unul din tancurile Churchill debarcate de douăzeci şi patru de nave nu va reveni în Anglia. Numai şase reuşesc să treacă digul. Celelalte, părăsite pe pietriş, sunt imediat distruse de artileriştii germani. Infanteriştii, lipsiți de sprijinul lor, sunt masacrați fără să se poată desprinde de pe plajă.

Atacul începuse la ora trei dimineața. La douăsprezece, totul se sfârşise. Din cei 6.086 de soldați meniți să fie sacrificați, 4.384 au fost ucişi, răniți sau au căzut prizonieri. Cercetarea prin luptă se solda cu un dezastru sângeros.

În Anglia, Canada şi Statele Unite, tulburarea a fost profundă. Popoarele care pătimeau sub cizma nazistă au îndurat cu greu lovitura: înfrângerea de la Dieppe însemna că până la eliberare mai aveau mult de aşteptat. În Germania, dimpotrivă, evenimentul a fost salutat cu o explozie de bucurie. Apărătorii de la Dieppe dovediseră că anglo-americanii nu erau capabili să înfrunte armata germană. În partea aceasta puteau fi liniştiți. Or, în alte părți, totul mergea de minune. Armata Roşie se retrăgea până în Caucaz şi până la Stalingrad în fața marii ofensive de vară lansate de Hitler. În Africa, Rommel şi Afrika Korps al lui erau la porțile oraşului Cairo şi Vulpea deşertului îşi putea instala curând bârlogul în capitala egipteană.

Dar chiar în momentul când canadienii se înghesuiau în navele lor de debarcare ca să se ducă la moarte la Dieppe, generalul Bernard Montgomery zbura spre Egipt. Churchill îi încredințase comanda „Şobolanilor deşertului" ai Armatei 8 britanice. Montgomery, căruia curând toți oamenii săi îi vor spune Monty, găsi trupele obosite, demoralizate, destinate unei înfrângeri care părea inevitabilă. În câteva săptămâni a făcut din ele armata care a zdrobit Afrika Korps şi trupele italiene la El Alamein. Nu era decât prima repriză. Doi ani mai târziu, cei doi adversari, Rommel şi Monty, aveau să se regăsească față-n față pe plajele din Franța pentru bătălia hotărâtoare, cea din Ziua cea mare.

Curios militar mai era şi Monty. Detesta uniforma. Ținuta lui favorită semăna mai mult cu cea a unui filfizon decât cu a unui demn ofițer al maiestății-sale. Purta pantaloni de catifea, veşnic boțiți, şi pulover cu guler întors pe gât. Îndesată pe cap, o beretă neagră de tanchist la care nu renunța niciodată de când i-o oferise echipajul unui tanc al „Şobolanilor deşertului". De două ori primise ordinul să-şi pună pe cap un acoperământ mai conform cu gradul său, dar el nici că se sinchisise. Această neglijență vestimentară nu excludea o cochetărie neîndoioasă. Fiind scund, Monty purta încălțăminte cu talpă triplă, ca să pară mai înalt.

În cazul lui era periculos să te iei după aparențe, cum aveau s-o descopere curând ofițerii care nu-l cunoşteau şi care, când l-au văzut venind pe acest omuleț îmbrăcat ca vai de lume, au tras concluzia că va fi un şef îngăduitor şi blajin. Fiu de pastor, foarte credincios, Monty era contrariul unui chefliu vesel. Nu pusese niciodată în gură vreo picătură de alcool sau vreo țigară. De altfel considera că forma fizică era un lucru esențial şi, la întoarcerea în Anglia după triumful său african, le impusese trupelor o alergare săptămânală pe teren variat de unsprezece kilometri. Generalii lui aprobară măsura cu entuziasm, dar făcură o figură plouată când Monty adăugă, ca şi cum era de la sine înțeles, că şi ei trebuiau să alerge împreună cu soldații. Cum să refuzi când Monty însuşi nu lipsea niciodată de la ora de gimnastică de dimineață şi alerga sprinten cei unsprezece kilometri? Oricum, un ordin al generalului Montgomery nu se discuta. Nici chiar atunci când unii ofițeri superiori cu pieptul plin de stele şi decorații aveau impresia că sunt tratați ca niște băieței. Aşa se face că imposibilul Monty, care nu putea să sufere strănutatul şi tuşitul, îşi începea consfătuirile de stat-major anunțând participanților că le dădea

două minute ca să tuşească, după care tusea era interzisă. Fumatul, se-nțelege, era oprit, de aceea ofițerii au rămas uluiți când, la o consfătuire, l-au auzit pe şeful lor declarând că, în mod excepțional, pot să-şi aprindă o țigară. Au înțeles când l-au văzut apărând, după câteva minute, pe Winston Churchill cu veşnica-i țigară de foi...

Dar şi Churchill trebuia să se supună acestui caracter refractar. Într-o seară, Montgomery, care se culca devreme şi se scula devreme, fu chemat la telefon de primul ministru, care se culca târziu şi se scula şi mai târziu. Chur- chill îi ceru lui Monty să vină la el la douăsprezece noaptea ca să examineze împreună câteva chestiuni importante — era cu puțină vreme înainte de Ziua cea mare. "Dar mi-e imposibil, excelență — răspunse calm generalul. — La douăsprezece noaptea voi fi de mult în pat. Mi-e absolut imposibil". Churchill insistă cât insistă, apoi închise telefonul.

Soldații îl adorau pe Monty. În sfârşit, un general care nu semăna cu mumiile militare de la statul-major. Un om care alerga cu ei, mânca la fel ca ei şi trăia, lipsit de confort, într-o simplă rulotă, deşi ar fi putut să-şi instaleze cartierul general într-un somptuos castel rechiziționat. Montgomery îl înlocuise în admirația lor pe şeful inamic, Erwin Rommel, pe care îl crezuseră invincibil până în ziua în care noul lor general îl bătuse măr. În schimb, mulți ofițeri de stat-major păstrau față de el aceeaşi rezervă ca față de Percy Hobart, omul cu tancurile. Dar chiar dacă detestau originalitatea şi ciudățeniile lui, trebuiau să admită că te puteai încrede în talentele lui de militar.

Era încă tânăr locotenent când a lăsat să se înțeleagă care va fi tactica lui. Pe atunci nu era încă vorba de război, ci de fotbal. Era în 1911 şi locotenentul Montgomery ocupa funcția de ofițer cu sporturile într-un regiment al garnizoanei din Bombay, în India. Krönprințul, fiul împă-ratului Germaniei, veni în vizită oficială pe cuirasatul *Gneisenau.* Montgomery a fost însărcinat să organizeze o întâlnire de fotbal între regimentul său şi echipajul navei germane, dar, cum el dispunea de jucători excelenți şi cum krönprințul nu trebuia jignit în nici un caz, şefii săi îi recomandară tânărului locotenent să nu alinieze cea mai bună echipă a sa: rezervele erau deajuns. Încă de la începutul meciului, povesteşte Alan Moorehead, care a scris o biografie a lui Montgomery, toți cei din tribuna oficială, unde luaseră loc personalitățile engleze şi germane, se simțiră foarte stânjeniți. Echipa engleză îi depăşea cu mult pe amărâții de marinari germani. La sfârşitul meciului n-a mai fost stânjeneală, ci o adevărată consternare: englezii câştigau cu 40 la 0! Nimeni n-a îndrăznit să se uite la krönprinț. Montgomery, convocat de colonelul său, mărturisi că nu se supusese ordinului şi că-i aliniase pe cei mai buni jucători. Şi adăugă: „Cu nemții, domnule, nu vreau să risc".

Treizeci de ani mai târziu, tânărul locotenent din armata Indiilor devenise general, dar metoda lui rămânea aceeaşi: refuza să rişte cu nemții. Mai înainte de a-i lansa pe "Şobolanii deşertului" împotriva lui Afrika Korps şi a armatei italiene, timp de douăsprezece zile a nimicit trupele lui Rommel printr-o ploaie de obuze, care le-a frânt rezistența. Fiecare din bătăliile sale s-a desfăşurat după acelaşi scenariu: mai întâi a dobândit o superioritate materială evidentă asupra adversarului; apoi l-a zdrobit cu ajutorul obuzelor şi bombelor; în sfârşit, a trecut la atac atunci când şansele de succes au fost de aproape sută la sută. Era o tactică lentă, puțin spectaculoasă, dar, datorită ei Monty n-a fost niciodată învins, iar oamenii săi au scăpat de masacru. Mai mult decât bereta sa de tanchist sau pantalonii de catifea reiată, aceasta era adevărata explicație a extraordinarei popularități a generalului Montgomery: soldații lui ştiau că el le cruță viața. Nu era el omul care să-i arunce în operații fără speranță. Cu el nu riscau un nou Dieppe.

Banda lui Hobo

Dieppe! Monty se gândea mult la acea bătălie când se afla în rulotă. Prinsese în perete fotografia lui Erwin Rommel. Nu era câtuşi de puțin o dovadă de afecțiune: dimpotrivă, Montgomery voia ca această poză să-i amintească permanent ce adversar redutabil îl aştepta pe țărmul Franței. Ea îl impulsiona. Îi menținea atenția trează.

Dieppe... Generalul britanic ştia că adversarul învățase lecția. Agresorul putea fi blocat pe plaje şi zdrobit acolo în câteva ore cu condiția de a înmulți obstacolele şi puterea de foc. Rommel se ocupa de asta cu îndârjirea lui obişnuită. Dacă tabăra aliată nu va trage şi ea învățăminte din eşecul suferit la Dieppe, debarcarea se va termina într-o baie de sânge.

Mulțumită lui Montgomery, anumite deficiențe fuseseră deja lichidate. Astfel, la Dieppe, flota aliată încetase să tragă când navele de debarcare se apropiaseră de țărm, iar apărătorii germani avuseseră timp să-şi vină în fire înainte de sosirea primului val de asalt. Acest timp nu trebuie suprimat, pentru a-l constrânge pe inamic să rămână ascuns în adăposturile sale. Monty a găsit o soluție simplă, dar revoluționară: blindatele şi piesele de artilerie îmbarcate pe nave vor trage până când vor

sosi pe plajă. Şi cu atât mai rău dacă această canonadă va zgâlțâi navele de debarcare, riscând să le scufunde: esențialul este ca un covor de obuze să se abată neîncetat asupra lucrărilor de apărare germane.

Dieppe mai demonstrase că navele de debarcare ce transportau tancuri erau foarte vulnerabile. O singură lovitură trasă la țintă însemna pierderea mai multor tancuri. Trebuiau micşorate cu orice preț riscurile, deci rărite țintele prin dispersarea tancurilor. Pentru această problemă nu era decât o singură soluție: tancul amfibiu.

Fusese inventat de un inginer de origine maghiară, Nicholas Strausler, dar Amiralitatea britanică se opunea fabricării lui în serie sub pretextul că nu va putea niciodată să navigheze deoarece n-avea cârmă. De când există marinar englez, nu s-a pomenit să se vadă pe mare o „comedie" fără cârmă şi nici nu se va pomeni vreodată. Percy Hobart a ridicat mănuşa şi a smuls autorităților o comandă de nouă sute de Shermanuri amfibii. Dar birocrații au frânat în mod eficace producția. A fost nevoie de toată autoritatea lui Eisenhower în persoană pentru a pune capăt acestui sabotaj administrativ. Entuziasmat de o demonstrație a lui Hobart, el a expediat chiar în aceeaşi seară în Statele Unite un inginer englez care ducea cu el toate planurile. Câteva zile mai târziu, uzinele americane lucrau din plin la ele. Au construit în câteva săptămîni mai multe sute de tancuri amfibii. Au fost denumite D.D. (Duplex Drive), dar tanchiştii le-au spus curând Donald Duck, după numele celebrului rățoi al lui Walt Disney.

Nu era destul să duci tancurile intacte până la plajă: mai trebuia şi ca ele să poată traversa rapid această plajă pentru a ataca punctele de rezistență. Or, experiența de la Dieppe a demonstrat că geniştii, țintuiți la pământ de mitraliere, nu pot să deschidă culoarele necesare. În plus, plajele de la Dieppe nici nu erau protejate decât de câmpuri de mine şi de rețele de sârmă ghimpată, în timp ce plajele din Ziua cea mare vor fi protejate prin pădurea de obstacole stranii născocite de imaginația mareşalului Rommel.

Cu cine sau cu ce să înlocuieşti geniştii, prea vulnerabili? Cum să distrugi stâlpii minați, să umpli şanțurile, să cureți câmpurile de mine, să dărâmi zidurile şi digurile antitanc? Şi după ce le vei fi creat tancurilor posibilitatea de a ajunge în contact cu fortificațiile inamice, cum vor putea ele să distrugă mase de beton destul de groase ca să reziste la ciocnirea cu obuzele marinei?

Cumnatul lui Montgomery, Percy Hobart, aduce o soluție la fiecare dintre aceste probleme, de care depind viețile a mii de oameni şi însuşi succesul debarcării.

A muncit mult generalul Hobart, supranumit Hobo de echipa sa de credincioşi („banda lui Hobo"). Birocrații; militarii anchilozați în rutină continuă să-i pună bețe roate, dar el se bucură de protecția lui Churchill şi de sprijinul generalului Brooke, şeful statului-major. Brooke a înțeles şi el lecția de la Dieppe. E hotărât să-i dea liberă singurului om capabil de a rezolva probleme în aparență insolubile. Bătălia debarcării începe printr-un meci Hobart-Rommel, generalul inventator contra generalului îndemânatic. Pentru a face să dispară aricii, porțile belgiene şi „grădinile iadului" înțesate cu mine şi acoperite cu sârmă ghimpată ale lui Rommel, banda lui Hobo pune la punct cea mai uluitoare colecție de maşini de război din câte a cunoscut arta militară de la vechile maşinării de asediu din evul mediu. Numele lor oficiale sunt date uitării mai înainte chiar de a fi bine învățate. Pentru toată lumea, de la ofițerul superior, puțin scandalizat, până la ultimul soldat mucalit, acestea sunt „drăcoveniile lui Hobo".

Câmpurile de mine? Se va ocupa de ele Crabul. E dotat în față cu un cilindru mare care se învârte în jurul axei sale. Lanțuri fixate de cilindru vor lovi puternic pământul şi vor face minele să explodeze, croind un culoar de vreo zece metri.

Rețelele de sârmă ghimpată? Pădurea de stâlpi minați? Lama groasă de oțel special a unui buldozer blindat le face pe primele dantelă şi îi va răsturna pe ceilalți ca pe niște bețe de chibrit.

Porțiunile argiloase descoperite de comandouri în cursul misiunilor lor nocturne şi pe care tancurile riscă să patineze, aşa cum li s-a întâmplat pe pietrişul de Dieppe? Dunele din a căror pricină riscă să se împotmolească în nisip? Maşina Bobine are un sul de pânză groasă întărită cu o rețea metalică. Când înaintează, desfăşoară în urma ei, ca un covor, această pânză, lată de doi metri şi cincizeci, care le va permite celorlalte vehicule să străbată fără probleme locurile periculoase.

Şanțurile antitanc? Maşina Fascine are grijă de ele: ea transportă o încărcătură grea de trunchiuri de copac pe care o va lăsa în şanțuri pentru a le umple. Dacă şanțul este prea adânc şi prea lat, maşina Avre va arunca peste el, în treizeci de secunde, puntea ei mobilă, care permite celui mai greu tanc să treacă peste un şanț lat de nouă metri sau peste o groapă mare săpată de o bombă.

Digurile? Zidurile antitanc? O „drăcovenie" se va sprijini de ele şi tancurile vor trece foarte uşor pe spatele ei, deoarece aceasta este o rampă autopropulsată a cărei cale înclinată reglabilă poate să se adapteze la diferite înălțimi.

Întrucât toate problemele tehnice ridicate de traversarea plajelor sunt rezolvate, mai rămâne cea a distrugerii fortificațiilor. Banda lui Hobo s-a ocupat şi de aceasta. Trei maşini sunt special concepute pentru atacarea punctelor fortificate.

Prima este acoperită de țevi care trag cu rachete Bangalore. Ea va trece cea dintâi, dând drumul pe rând rachetelor sale în rețelele de sârmă ghimpată, unde vor face breşele necesare infanteriştilor.

A doua este maşina Petard, pe care soldații o poreclesc, nu se ştie de ce, „lada de gunoi zburătoare". Ea lansează de foarte aproape un obuz enorm, o adevărată bombă în stare să volatilizeze o dună înțesată cu mitraliere sau să străpungă zidul de beton cel mai gros.

A treia va sfârşi treaba. Este maşina Crocodil. E înzestrată cu un aruncător de flăcări care proiectează la o sută douăzeci de metri o limbă de foc ucigătoare ce se va introduce prin ambrazurile fortificațiilor şi-i va arde de vii pe ocupanții lor. Rezerva de combustibil (1.800 de litri) este conținută de o remorcă trasă de această maşină de război.

Asta-i tot? Nu încă. Hobo şi banda sa ştiu că luptele se vor prelungi şi după căderea nopții. „Drăcovenii" prevăzute cu proiectoare puternice le vor ținti asupra punctelor fortificate ce urmează a fi curățate, astfel încât asediatorii vor lupta în întuneric, în timp ce apărătorii, prinşi în lumina proiectoarelor, vor fi expuşi loviturilor lor.

Aceste „drăcovenii", care duc cu ele trunchiuri de copac, sunt prevăzute cu aruncătoare de flăcări, nu sunt numai utilaje comode, ci şi utilaje folosite pe timp limitat. Ele rămân tancuri care vor participa la luptă ca şi celelalte. Hobo şi banda lui n-au făcut de să ajusteze tancurile clasice. Maşina Avre, de exemplu, este pur şi simplu un tanc Churchill la care a fost adaptată o punte înfiptă în fața lui ca un corn lung, pe care o coborî pentru a trece şanțul sau râul şi o va lăsa la dispoziția celorlalte vehicule. Încetând din acel moment să fie o maşină Avre, ea va redeveni un tanc care va lupta cu tunul şi cu mitraliera. Acelaşi lucru şi cu Crabul, ale cărui lanțuri vor face minele să explodeze, şi cu Crococodilul care nu şi-a pierdut decât mitraliera, înlocuită cu aruncătorul de flăcări.

Erwin Rommel îşi găsise naşul.

„Cântă-ne o melodie din cimpoi!"

Debarcară începând de la Le Hamei, aproape de Arromanches, până la Ouistreham, la vărsarea râului Orne, pe plajele botezate Gold, Juno şi Sword. Erau englezi, scoțieni, canadieni, australieni, neo-zeeladezi. Întreg Imperiul britanic lua parte la sărbătoare. Mai erau şi 172 de francezi. Cea mai mare parte din aceşti soldați nu luptaseră niciodată. Printre cei care cunoscuseră botezul focului, mulți reluau războiul de unde îl lăsaseră: din apă. Erau veteranii din 1940, învinşii în bătălia Franței care, cu mare greutate, fuseseră îmbarcați din nou pe plajele de la Dunkerque, blocate de triumfătoarele divizii blindate ale lui Hitler. Se aruncaseră în apă ca să scape de captivitate şi iată că, după patru ani, se bălăceau din nou în mare. Dar de data asta stăteau cu fața la țărm.

Unele unități luptaseră în Africa împotriva lui Afrika Korps şi a trupelor italiene. Experiența pe care o acumulaseră acolo avea să le fie uneori nefastă. Obişnuiți să bată deşertul cu turela deschisă, mulți comandanți de tanc vor fi omorâți de trăgătorii de elită germani instalați în copaci. Tunarii, deveniți experți în duelurile de la distanță lungă (în Africa deschideau focul de la opt sute de metri) vor trebui să învețe tehnica luptei apropiate. Unele vor fi capturate prin abordaj de către grupe de germane camuflate în spatele golfulețelor care mărginesc drumurile în pantă din crângurile normande. Războiul pe care-l vor face glorioşii „Şobolani ai deşertului" e un război fără nici o legătură cu cel pe care l-au mai făcut. Dar pentru majoritatea acestor oameni, Ziua cea mare va pune capăt unei aşteptări care durase patru ani nesfârşiți. Cantonați în cazărmi sau în tabere, nu prea aveau impresia că sunt soldați, în ciuda antrenamentului plicticos la care erau supuşi. A fi soldat înseamnă a-ți risca viața. Ori, pentru britanici, soțiile şi copiii lor erau cei aflați în pericol în oraşele bombardate de Luftwaffe. Abia atunci când mergeau în permisie acasă, aveau impresia că se duc pe front. Şi când vedeau mormanele de ruine, când îşi auzeau copiii povestindu-le nopțile de groază şi de moarte, simțeau o tainică şi profundă umilire. La ce slujeau ei? Femeile, cel puțin, munceau în uzine, participau la efortul de război. Ei, infanteriştii, se învârteau de colo până colo, în timp ce aviatorii luptau zi şi noapte în văzduh, iar marinarii cutreierau mările, înfruntând haitele de submarine asmuțite de Hitler asupra lor. Patru ani în care să nu faci altceva decât să rumegi gânduri plicticoase. Era ca şi cum, pentru ei, războiul s-ar fi oprit în loc.

Se înşelau. Războiul nu se opreşte niciodată, îşi schimbă doar forma. De-a lungul acestor nesfârşite luni de aşteptare, războiul se desfăşoară în consfătuiri de stat-major unde Hobo încearcă să le impună generalilor sceptici „drăcoveniile" sale, în birourile unde se elaborează planurile, în uzinele unde se fabrică arsenalul victoriei.

Apoi, începând din ianuarie 1944, a devenit limpede pentru toţi că Ziua cea mare se apropia. Va fi în primăvară sau, cel mai târziu, în primele săptămâni ale verii. Atunci, plictiselii încercate de aceşti oameni inactivi atât de multă vreme îi luă locul teama. Debarcarea deveni o idee fixă. O aşteptaseră atâta, încât li se făcu frică de ea acum, când era atât de aproape. Circulau previziuni funeste. Se prevestea că opt oameni din zece vor fi ucişi, poate mai mult. Fiecare se împăcase cu ideea morţii. Ori, o trupă care atacă cu convingerea că va fi măcelărită este, fără-ndoială, o trupă curajoasă, dar experienţa demonstrează că arareori iese victorioasă.

Montgomery înţelese pericolul. Copleşit de treburi, acaparat de ultimele pregătiri, hotărî că moralul soldaţilor săi era mai important decât orice. Îşi părăsi cartierul general şi străbătu Anglia într-un tren special, rostind în faţa trupelor adunate şase sau şapte discursuri pe zi. Discursuri? Cuvântul este palid, ba chiar inexact. Era o cruciadă pe care Monty o propovăduia şi, pentru a o face, regăsea accentele tatălui său, pastor protestant, mai degrabă decât cele ale unui politician. Mai întâi îi poftea să se aşeze în cerc în jurul lui pe soldaţii înţepeniţi în poziţie de drepţi, care-i erau prezentaţi la coborârea sa tren. Apoi începea să vorbească cu glasul său puţin răguşit, fără să caute să fie elocvent, dar cu o emoţie şi o simplitate atât de mari, încât cei care-l ascultau uitau că se în faţa unui general ce li se adresa unor subordonaţi: era decât un om care-şi deschidea inima în faţa altor oameni. Şi acest om le arăta că erau angajaţi în ceva ce-i depăşea pe toţi, într-o cruciadă împotriva răului, a nedreptăţii, a asupririi. Le spunea că acest război durase deja prea mult şi că el, Monty, era hotărât să-i pună capăt chiar în anul acela. Le reamintea că nu se aventurase niciodată în bătălie fără a fi sigur că o câştigă şi fiecare ştia că spunea adevărul. „Voi şi cu mine — încheia el —, toţi împreună vom învinge şi de astă dată, pentru că noi suntem cea mai bună trupă". Făcu înconjurul armatei, adresându-se în medie la treizeci de mii de oameni pe zi, apoi se reîntoarse şi se închise în rulotă cu hărţile şi creioanele sale, convins că totul va merge bine.

Totul mergea bine. În navele de debarcare ce se năpusteau spre ţărm, oamenii cântau, iar cimpoierul comandourilor cu beretă verde ale lordului Lovat sufla ca un nebun în instrumentul său. Chiar dacă le era frică — şi unii mureau de frică —, erau fericiţi că merg acolo că o să se termine odată. În sfârşit, sosise ceasul încheierii socotelilor. A tuturor socotelilor...

Ei cântă, şi pentru mulţi acesta e ultimul cântec. Căci, deşi totul e prevăzut, totul e calculat, totul e proiectat, războiul rezervă întotdeauna surprize. La Utah şi Omaha, curentul marin este cel care a deviat navele de debarcare şi a semănat dezordinea. Pe plajele Sword şi Juno, fluxul este cel care urcă mai repede decât se prevăzuse, împins de un vânt violent şi care acoperă deja o parte din obstacole. Nave pe care deschizătoarele conserve le găuresc şi pe care minele spărgător de mine le pulverizează, proiectând pe cer aceste trupuri ca nişte paiaţe dezarticulate... Tancuri amfibii care, ici şi colo, sunt înghiţite de valuri... Dar, în ciuda pierderilor, grosul flotei de asalt trece şi ajunge pe nisip. Atunci începe ceasul triumfului pentru generalul Percy Hobart, formidabilul balet al „drăcoveniilor" în plină acţiune. Un cilindru de mine? Crabii se angajează fără ezitare, deoarece cilindrul lor cu lanţuri, suspendat înainte de două braţe de oţel, este destul de departe de maşină pentru ca explozia minelor să nu-i pricinuiască nici o avarie. Un Crab patinează pe o porţiune argiloasă? Iată că apare Bobine şi-şi desfăşoară plasa sa metalică. Un şanţ antitanc? Bobine se dă la o parte ca să-i facă loc maşinii Fascine, care dă drumul încărcăturii sale de trunchiuri. O groapă de bombă? Maşina Avre aruncă peste ea solida sa punte. Iată, în sfârşit, digul care marchează sfârşitul plajei. O maşină-rampă vine să se proptească de el şi toate celelalte tancuri se caţără pe spinarea ei ca să ajungă la drumul de coastă. Mulţumită lui Percy Hobart, primul val de asalt britanic a inundat plaja, care, din cauza lui Rommel, putea să-i fie cimitir.

Atacul n-a fost pretutindeni la fel de uşor ca la Utah Beach, dar n-a fost nicăieri atât de sângeros ca la Omaha. Rezistenţa germană, înfrântă încă de la prima ciocnire în cea mai mare parte a sectoarelor, se întări între timp în jurul anumitor puncte de sprijin deosebit de fortificate şi apărate până la ultimul cartuş. Regimentul l englez Hampshire a trebuit să lupte opt ore şi să piardă două sute de oameni înainte de a pune stăpânire pe înălţimea Le Hamei. Comandoul 48 din Royal Marines dă lupte corp la corp pe străzile din Langrune, o mică staţiune balneară pe care germanii o prefăcuseră într-o fortăreaţă redutabilă: case cu ferestre astupate, ziduri de beton înalte de doi metri şi late de un metru şi cincizeci care barau străzile, subterane permiţând apărătorilor încercuiţi să scape ca să reia

lupta cu cincizeci de metri mai departe, cuiburi de mitraliere betonate, garduri de sârmă ghimpată, unde asediatorii s-ar încurca fără să poată beneficia de sprijinul tancurilor, care primiseră ordinul să se înfunde cât mai mult în interiorul ţinutului, lăsându-le infanteriştilor munca de curăţire. Întrucît ofiţerii fuseseră ucişi sau răniţi, conducerea comandoului o preluase un tânăr locotenent de nouăsprezece ani, Anthony Rubinstein, care îl aruncă imediat din nou în luptă.

Cei 177 de francezi ai comandantului Kieffer purtau şi ei bereta verde a comandourilor. Lor li se încredinţase luarea plajei Riva-Bella şi a cazinoului său, puternic fortificat. Statul-major ştia că poate conta pe ei. Mai mulţi reveniseră deja de câteva ori pe pământul Franţei în nopţile fără lună pentru raiduri de recunoaştere. Examinau lucrările de apărare de pe plaje sub cizmele santinele germane. Dar acum nu mai era vorba de un raid pe furiş. De data asta veneau ziua-n amiaza-mare şi fără gând de întoarcere. Jumătate din ei căzu sub tirul german, dar Riva-Bella a fost luată cu asalt.

Divizia 3 canadiană, care debarca la Juno, căzu într-un infern comparabil cu cel de la Omaha. Bombardierele şi navele de război ţintiseră prost: toate tunurile germane erau intacte. Marea, şi mai agitată decât în altă parte, întârziase tancurile amfibii. Recife ascuţite ca lamele ras, ascunse de valuri, scufundară navele de debarcare care încercau să ocolească obstacolele minate ale lui Rommel. Zeci de răniţi rămaseră prizonieri în ambarcaţiunea lor, cu picioarele prinse în plăcile de tablă, condamnaţi să moară înecaţi odată cu creşterea fluxului. Un simplu infirmier, pe nume Jones, salvă mai mulţi dintre ei, amputându-le picioarele. Cât priveşte navele de debarcare care reuşiseră să treacă, asupra lor se abătu un tir distrugător de îndată ce ajunseră pe nisip. Ca şi la Omaha, oamenii din primul val se repeziră să străbată plaja sub gloanţele mitralierelor duşmane. Dar, spre deosebire de Omaha, la Juno nu exista o faleză care să le împiedice înaintarea şi porniră la atac în sunetul goarnei. Înaintară până la fortificaţii şi după o încăierare scurtă şi sălbatică, la ambrazuri apărură cârpe albe: apărătorii se predau. Juno era cucerit. Statul-major aliat ştia că putea să se bizuie pe aceşti canadieni ca să-i răzbune pe camarazii lor căzuţi la Dieppe.

În schimb, statul-major german nu putea să conteze pe Divizia 716, însărcinată cu apărarea celor trei plaje atacate de britanici. Un soldat din patru era străin. Mulţi dintre ei fuseseră culeşi de prin lagărele de prizonieri, dânduli-se să aleagă între a muri de foame sau a servi în armata germană. Acceptaseră să-şi pună uniforma Wehrmachtului dar, dacă nu haina îl face pe om, cum zice proverbul, cu atât mai puţin îl face pe soldat. Te laşi ucis pentru ţara ta sau pentru un ideal, şi nicidecum pentru o uniformă. Aceşti străini n-aveau nici un motiv să moară pentru o Germanie care le ocupa ţara şi-şi înmulţea acolo atrocităţile. Cea mai mare parte din ei se predară cu prima ocazie. Unii îşi şi pregătiseră valiza...

Deci, totul merge bine. Cele trei plaje sunt cucerite şi coloanele britanice se înfundă în interiorul ţinutului. Dar de ce această grabă, această tensiune? De ce această nelinişte pe chipul ofiţerilor superiori, ca şi cum o cumplită primejdie ar apăsa asupra trupelor victorioase? De ce brigada de comandouri a lordului Lovat galopează de-a lungul râului Orne ca şi cum s-ar întrece într-o cursă de viteză? A făcut o debarcare grozavă lordul Lovat. Cândva, pictorii îndrăgostiţi de scene de război l-ar fi imortalizat în mod sigur pe pânză pe superbul lord care, în apă până la subţiori, cu faţa spre Sword, îi ordonă cimpoierului său, William Millin: „Cântă-ne *Highland Laddie,* băiatule!" Oamenii cu bereta verde puseseră piciorul pe pământul francez în sunetele cimpoiului lor, care cânta în luptă ca la o sărbătoare câmpenească din Scoţia. Dar de ce această grabă de a părăsi Sword?

La cincisprezece kilometri de plajele britanice, cuibărită în jurul oraşului Caen, Divizia 21 blindată germană va contraataca. Dispune de 170 de tancuri. Această masă blindată va avansa spre plaje, zdrobind totul în calea ei. Tocmai cu scopul de a încerca să-i întârzie înaintarea li s-a dat drumul la mai multe mii de paraşutişti britanici între Caen şi mare. Tocmai cu scopul de a-i întări pe paraşutişti, beretele verzi ale lordului Lovat se năpustesc de-a lungul râului Orne, pe urmele lui William Millin, care cântă într-una din cimpoi. Tocmai pentru a cuceri cât mai mult teren posibil şi a organiza apărarea antitanc îi gonesc ofiţerii pe oamenii lor, împingându-i spre interiorul ţinutului şi neglijând în mod deliberat punctele fortificate care mai rezistă. Americanii n-au această obsesie: nici o unitate blindată inamică nu e adăpostită în vecinătatea plajelor Utah şi Omaha. Britanicii însă ştiu că un dublu uragan de oţel atârnă deasupra capetelor lor. Căci celor 170 de tancuri ale Diviziei 21 blindate vor veni să li se adauge, chiar în după-amiaza Zilei celei mari, cele 177 de tancuri ale Diviziei 12 blindate Hitlerjugend, staţionată în împrejurimile oraşului Evreux. Tigrii săi cîntăresc 63 de tone — dublu cât un Sherman. Obuzele lor da 88 străpung dintr-o parte în alta orice blindaj aliat, în timp ce Tigrul

are în față o platoşă de oțel groasă de 18 centimetri oare-l apără de tirul tuturor tancurilor americane sau britanice. Obuzele acestora ricoşează pe chiulasă şi nu-i pot da o lovitură de moarte unui Tigru decât învăluindu-l pentru a-l izbi în flancuri. Tancurile Pantera ale Diviziei 12 nu cântăresc decât 50 de tone, au şi ele un blindaj frontal care deviază obuzele. Cât despre oameni, ei sunt pe măsura materialului. Tanchiştii Hitlerjugend (Tineretul hitlerist) sunt toți tineri SS-işti fanatici. Ca să-i opreşti, va trebui să-i ucizi.

Dar orele trec şi nimeni nu aude încă vuietul surd care anunță sosirea monştrilor de oțel. Ce-aşteaptă oare statul-major al lui Hitler ca să-şi arunce Tigrii şi Pantere la contraatac?

Ce fac germanii?

PARTEA A ŞAPTEA

"Fuhrerul are întotdeauna dreptate"

De data asta e de-adevărat

Anna Frank avea să împlinească cincisprezece ani la 13 iunie. Tristă aniversare... Nu mai rezistă. Viața asta de prizonieră voluntară era prea grea. Se împlineau acum aproape doi ani de când se ascundea în casa de lângă canal. Mai exact, douăzeci şi trei de luni fără să iasă pe stradă, fără să alerge, fără să respire miresmele câmpului. Douăzeci şi trei de luni să priveşti cum cade ploaia fără să simți picăturile călduțe şiroindu-ți pe față, să vezi zăpada acoperind trotuarele fără s-o auzi cum scârțâie uşurel sub tălpi. În curând vor fi doi ani de când trăiau înghesuiți opt oameni laolaltă în ascunzătoare, enervându-se, certându-se, înfuriindu-se. Doi ani de când aşteptau bomba engleză care să arunce-n aer imobilul şi pe ocupanții lui, sau bocănitul cizmelor nemțeşti pe scară şi bătăile repetate ale paturilor de puşcă în uşa secretă care dădea spre ascunzătoare.

Totul mergea din ce în ce mai rău. Mai întâi fusese acea spargere în luna aprilie. Hoții îşi dăduseră seama de existența unei ascunzători locuite în casă. Să fi fost vorba de nişte spărgători „cinstiți", care se mulțumeau doar să fure, sau de unii care s-or fi dus să-i prevină pe nemți ca să pună mâna pe recompensa oferită de Gestapo tuturor acelora care îi denunțau pe evrei? Săptămânile următoare trăiseră într-o spaimă, dar nu mai avuseseră motiv să se alarmeze din nou, aşa încât cei opt nenorociți începeau sa se liniştească, când soarta îi lovi din nou. La 25 mai zarzavagiul olandez care îi aproviziona a fost arestat de Gestapo, care găsise ascunşi în casa lui doi evrei. Biet om va fi împuşcat sau deportat împreună cu cei doi protejați ai săi. Pentru cei din casa de lângă canal, această arestare însemna o condamnare la moarte prin înfometare lentă. Rezervele lor se terminaseră sau putreziseră. Nu le mai rămânea decât să strângă şi mai mult cureaua. Adio mic dejun. La prânz, o bucată de pâine şi făină de arpacaş. Seara, câteva feliuțe de cartofi fierți. „Asta înseamnă

foamete — scria Anna Frank în jurnalul ei —, dar toate aceste lipsuri nu sunt nimic în comparație cu groaza de a fi descoperiți".

Acest lucru îl nota ea la 25 mai. Chiar de a doua zi, la 26 mai, fu cuprinsă de gânduri negre. „Sunt din nou la pământ". În fiecare zi, altă lovitură greu de îndurat, de data asta, closetele înfundate... O mică neplăcere? Nu atunci când e vorba de opt persoane care stau claie peste grămadă. Nu, o mizerie în plus care se adaugă la foamete, la frică, la enervarea de a nu avea niciodată un minim numai pentru tine, doar un minut de singurătate, de liniște. Ca să nu mai punem la socoteală că instalatorul trebuie chemat şi care nu se ştie niciodată ce hram poartă. El poate fi un om de treabă sau un denunțător... Un motiv ca să-ți fie frică. Anna nu mai rezistă. La ce bun să te ascunzi dacă trebuie să trăieşti atât de groaznic? Își deschide jurnalul, care este cel mai bun confident al ei, mâzgăleşte aceste rânduri pline de desperare: „încă o dată mă întreb dacă, pentru noi toți, n-ar fi fost mai bine ca în loc să ne ascundem, să fim morți în ceasul de față mai degrabă decât să trecem prin această nenorocire... Dar chiar acest gând ne face să dăm înapoi, fiindcă ne place încă viața, nu am uitat glasul naturii, mai sperăm, în pofida tuturor. De s-ar întâmpla ceva repede de tot, fie şi să cadă bomba dacă e nevoie, căci n-ar putea să ne distrugă mai mult decât această nelinişte. De-ar veni sfârşitul, chiar dacă este greu, cel puțin vom şti dacă, până la urmă, trebuie să învingem sau să pierim".

„De s-ar întâmpla ceva repede de tot..." „De-ar veni sfârşitul..." După unsprezece zile, dorința îi va fi împlinită: vine Ziua cea mare.

Acest lucru se ştie încă din cursul dimineții în ascunzătoarea din Amsterdam, unde adulții, care n-au nimic de făcut, stau cu urechea lipită de aparatul de radio. Germanii sunt primii care anunță: paraşutări inamice. Apoi englezii, care vorbesc de nave de debarcare...

Când aud vestea, cei opt prizonieri voluntari nu-şi mai încap în piele, dar frica de a nu suferi o decepție le temperează bucuria. E vorba de o debarcare sau de un nou Dieppe? Un simplu raid menit să verifice Zidul Atlanticului, sau asaltul cu forțe mari care să-l străpungă? La ora zece, totul e limpede. Este *adevărata* debarcare: generalul Eisenhower anunță el însuşi la radio: „Ne aşteaptă lupte grele, dar şi victoria. Anul 1944 va fi anul victoriei totale. Mult noroc!" Şi informațiile curg, lansate pe undele radio de spicherii cu glasul tremurând de emoție. Unsprezece mii de avioane paraşutează oameni în spatele liniilor germane, mai mult de patru mii de nave au adus trupele care atacă țărmul francez. Primul ministru al Olandei, refugiat la Londra, se adresează compatrioților săi captivi şi, de asemenea, regele Norvegiei, primul ministru al Belgiei, generalul de Gaulle...

Ascunzătoarea din casa de lângă canal? „Un vulcan aflat în plină erupție — scrie bucuroasă Anna. — Speranța ne face să renaştem, ne redă curajul, ne dă putere". Dar cum viața nemiloasă i-a dat lecții aspre, acest copil de paisprezece ani, pentru care luptă şi mor în aceeaşi clipă mii de soldați aliați, adaugă: „Va trebui să îndurăm cu curaj multe spaime, privațiuni şi suferințe. Totul e să ne păstrăm calmul şi să ne ținem bine. încă de acum şi mai mult ca niciodată, va trebui să ne înfigem unghiile în carne mai degrabă decât să țipăm".

Să ne ținem bine. La Amsterdam, ca şi la Omaha Beach.

Charles Douin a murit. Sculptorul care observa lucrările de apărare germane de la înălțimea clopotnițelor normande, omul care desenase o hartă de şaisprezece metri în care figurau toate detaliile Zidului Atlanticului în zona de debarcare, profesorul de la Şcoala de arte frumoase pe care toți elevii îl iubeau, tatăl care-şi lua cu el băiatul la plimbare cu bicicleta pe drumurile de pe coastă pentru a verifica pe teren dacă observațiile făcute de el de sus erau exacte zace întins fără viață într-o curte a închisorii din Caen printre cadavrele a nouăzeci de luptători din Rezistență, asasinați odată cu el. Nemții n-au vrut să rişte să li se ia prada. Au scos prizonierii din celule, i-au îngrămădit în curte în fața unei mitraliere puse în poziție de tragere şi i-au masacrat fără milă. Charles Douin şi tovarăşii săij mor în timp ce, la câțiva kilometri de ei, debarcă trupele aliate, cărora acțiunea lor le-a cruțat atâtea pierderi. Mor în zorii Zilei celei mari, care de patru ani era nădejdea ce-i făcea să trăiască, să acționeze, să rişte tortura şi moartea. Ceasul care marchează pentru milioane de ființe sfârşitul coşmarului este pentru ei, care au făcut atâta ca el să bată pe orologiul Istoriei, ceasul jertfei supreme, în care şi-au luat rămas bun de la viață.

Trupurile lor, îngropate de ucigaşi pe undeva, nu vor mai fi găsite.

Pentru Jacques Auverpin, la Paris, ziua de 6 iunie 1944 este o marți ca oricare alta. Se scoală, se îmbracă, înghite la repezeală micul dejun, o sărută pe maică-sa şi pleacă la şcoală. Ora a doua este mai puțin veselă: teză la aritmetică. Jacques nu înțelege nimic la aritmetică. D-l Lavanson, profesorul, scrie problema pe tablă: „Un tren A pleacă la ora 10 din Paris şi se îndreaptă spre Bordeaux, cu 80 km pe oră. Un tren B pleacă din Bordeaux la ora 11 şi se îndreaptă spre Paris cu 75 km pe oră. Ştiind că

între Paris şi Bordeaux sunt 560 km, să se afle la ce distanţă de cele două oraşe se vor încrucişa trenurile A şi B".

Mare plictiseală... Jacques urăşte şi mai mult problemele cu trenuri decât pe cele cu robinete. Şi nu-i chip, cu redutabilul domn Lavanson, să tragi cu ochiul la teza vecinului. Dar ce se întâmplă? Primele rânduri se ridică în picioare... D-l Podlac, supraveghetorul general, se năpusteşte în clasă ca atunci când vine în ajutorul d-lui Laconne, cel mai huiduit profesor de istorie şi geografie. Se petrece, desigur, un lucru extraordinar pentru ca faţa severă d-lui Podlac, zis Podvache, să fie iluminată de un zîmbet atât de radios. Elevii îl privesc cum se apropie de d-l Lavanson, căruia îi şopteşte ceva la ureche şi apoi pleacă tot atât de repede precum venise. Acum e rândul d-lui Lavanson să arboreze un zâmbet larg. După un moment de şovăială, anunţă clasa: „D-l supraveghetor general a avut amabilitatea să mă informeze că englezii au debarcat în Franţa în această dimineaţă. Teza se amână pe săptămâna viitoare".

Uf! Ziua de 6 iunie începe bine.

Pentru Betty Bryan, aceasta a fost o zi ca toate celelalte. Micuţa vânzătoare de şaisprezece ani părăsi la ora obişnuită adăpostul săpat în grădina casei părinteşti şi plecă la lucru, la magazinul său de confecţii de damă. Pe stradă, oamenii păreau surescitaţi şi clienţii magazinului erau şi mai vorbăreţi decât de obicei. Betty auzi vorbindu-se toată ziua despre debarcarea începută în zori. Îşi dădea foarte bine seama de importanţa evenimentului, dar nu putea să încerce aceeaşi emoţie ca femeile al căror soţ, fiu sau frate luptau pe pământul Franţei. Era singură la părinţi şi tatăl ei, inginer într-o uzină, nu fusese mobilizat.

Firește, Betty nu putea ghici că omul care într-o zi va fi soţul ei, paraşutistul Sidney Capon, luase cu asalt bateria de la Merville în timp ce ea dormea în adăpost şi că el se pregătea, în timp ce ea vindea sutiene şi cămăşi de noapte, să reziste contraatacului blindatelor germane.

Această zi a fost şi mai liniştită pentru Ida Benson, o americană de doisprezece ani mai degrabă durdulie, cu un năsuc cârn în mijlocul unei feţe veşnic zîmbitoare. Auzea vorbindu-se de război şi acasă, şi la şcoală, dar ea nu văzuse niciodată vreun soldat în uniformă la periferia New Yorkului, unde stăteau părinţii ei. La 6 iunie 1944 află vestea când ajunse în clasă. Se debarcase în Franţa. Ida, care nu ştia mare lucru despre Franţa, habar n-avea de existenţa acelei faleze de la Hoc pe care viitorul său bărbat, rangerul Dominik Sparaco, o escaladase în mâini sub focul mitralierelor germane.

Dar pentru toţi cei care aveau pe unul dintre ai lor în uniformă, Ziua cea mare aducea atât o mare speranţă, cât şi o teamă imensă. Speranţa într-un sfârşit rapid al războiului, dar teama că fiinţa iubită va cădea într-o bătălie despre care fiecare ştia că va fi sângeroasă. De aceea, anunţarea debarcării a şi fost primită pretutindeni mai mult cu emoţie decât cu entuziasm. În Statele Unite şi în Canada, muncitorii din echipele de noapte au fost primii care au aflat vestea datorită decalajului de orar. Au întrerupt lucrul şi au păstrat un minut de tăcere. În Virginia, de unde erau de fel oamenii din Divizia 29, care luptau la Omaha, clopotele bătură toată noaptea. În atelierele din Anglia se cânta *God Save The King* şi în toate ţările aliate bisericile, templele şi sinagogile se umplură de o mulţime de credincioşi, veniţi să se roage pentru cei ce luptau.

La prâhz, în această zi de 6 iunie, Anna Frank, în ascunzătoarea ei, împărtăşea aceeaşi certitudine cu sute milioane de bărbaţi şi femei: nu era un nou Dieppe, era *adevărata* debarcare.

Ordinul de care depinde totul

Pentru naziști sunase ora hotărâtoare.

Debarcarea? Departe de a se teme de ea, o doreau. Era pentru ei singura speranţă de a câştiga războiul. Căci dacă lumea întreagă are astăzi privirile aţintite asupra coastei franceze unde s-a deschis „al doilea front", sunt luni şi chiar ani de când germanii hipnotizaţi văd apropiindu-se de ei „primul front", cel din Răsărit. Wehrmachtul nu face decât să dea înapoi din 1943, sub presiunea loviturilor puternice ale Armatei Roşii. Din înfrângere în înfrângere, Wehrmachtul va trebui să evacueze în curând teritoriul sovietic şi să se bată în Polonia, Ungaria, România apoi chiar în Germania. Cumplit coşmar pentru o armată şi pentru un popor care crezuseră că puteau stăpâni lumea. Nu cumva această armată, Wehrmachtul, este potopită de aceşti oameni? Nu cumva cedează în faţa nenumăratelor valuri de asalt pe care statul-major sovietic le lansează din nou la atac? Nu se poate spune. Artileria roşie este o armă tehnică prin excelenţă, este aceea care e regina bătăliilor şi care zdrobeşte trupele germane sub un covor rulant de obuze şi rachete. Pantera şi Tigrul sunt depăşite de tancul greu Stalin. Aviaţia sovietică este stăpâna cerului. Astfel, tăvălugul care înaintează irezistibil spre inima imperiului nazist nu este format din fragile piepturi omeneşti: este un tăvălug de oţel, care nu poate fi oprit decât dacă i se opune un zid de oţel.

Ori, primejdia unei debarcări obligă statul-major german să păstreze în Vest diviziile blindate, bateriile antitanc şi singurele trupe care ar putea evita un dezastru în Răsărit. Mai mult de un soldat german din patru veghează asupra Zidului Atlanticului. La ce mai slujeşte "Fortăreaţa Europa", intactă la faţada sa din Vest, dacă se năruie în Est? La ce bun să ţii zdravăn Cherbourg, Le Havre şi Dunkerque dacă trupele sovietice ajung până la Berlin?

În această lună iunie din 1944, în ajunul unei noi ofensive de vară a Armatei Roşii, ultima şansă a naziştilor este ca aliaţii să încerce să debarce şi să eşueze. Scăpând de price grijă în Vest pentru luni şi chiar ani de zile (o operaţie ca aceasta cere pregătiri uriaşe), strategii şi Hitler ar putea să transfere pe frontul de răsărit diviziile blindate, pentru a pune stavilă iureşului sovietic şi a răsturna situaţia.

Trebuia, aşadar, să triumfe cu price preţ pe plajele Franţei.

Şi de ce nu? Victoria le este la îndemână. Chiar dacă cortina de apărare întinsă de-a lungul coastei se destramă la prima ciocnire, ca la Utah şi la Juno, le mai rămâne un atu hotărâtor; trei divizii blindate. Divizia 21 de tancuri stă la pândă în jurul oraşului Caen. Hitlerjugend poate interveni chiar în după-amiaza Zilei celei mari. Panzer-lehr, în poziţie în jurul oraşului Mans, este capabilă să intre în acţiune înainte de căderea nopţii dacă demarează la timp.

Totul este pregătit. Totul depinde de rapiditatea intervenţiei celor trei divizii blindate. Trebuie să fie aruncate în luptă mai înainte ca aliaţii să aibă timpul de a-şi organiza fragilul lor cap de pod, de a debarca acolo tancurile şi tunurile antitanc. După aceea va fi prea târziu: superioritatea lor materială va deveni zdrobitoare. Dar timp de câteva ore, ei vor fi prea slabi ca să reziste unui puternic contraatac blindat.

E de ajuns ca statul-major german să dea un ordin — unul singur: „Daţi-i drumul drept spre coastă şi aruncaţi în mare tot ce a putut să debarce adversarul".

Cum funcţionează o dictatură

Un ordin? Aceasta era de la sine înţeles, în Germania nazistă a führerului Adolf Hitler se dau multe ordine, care sunt executate cu o disciplină absolută. „Führerul are întotdeauna dreptate". Nimeni nu discută, nimeni nu crâcneşte. Pentru cei care nu sunt de acord — stâlpul de execuţie sau lagărul de concentrare. Aceasta e regula în ţările de dictatură: un şef care comandă şi un popor care se supune. Nu-i întotdeauna amuzant, admit adepţii unui asemenea regim, dar este în mod cert mai eficace decât democraţia, unde fiecare discută, contestă, protestează, manifestă, reclamă, proclamă şi se înflăcărează pentru un da pentru un nu. Adeseori, dictatura este ispititoare pentru popoarele îngrozite de schimbare, obosite de dezordine. Un şef care comandă şi un popor care se supune este mult mai simplu şi, mai ales, cu mult mai eficace...

Eficace? O să vedem.

Mai întâi, o constatare. Ca în orice dictatură, nu există un führer unic, ci o mulţime de führeri mici extrem invidioşi unii pe alţii. Şi aceasta atrage după sine câteva inconveniente serioase. Astfel, mareşalul von Rundstedt, care este considerat comandantul tuturor forţelor germane din Vest, nu are dreptul de a-i da ordine amiralului Krancke, care comandă marina, sau generalului Sperle, şeful aviaţiei. El poate doar să le ceară colaborarea, dar, dacă aceşti doi mici führeri refuză să i-o acorde, führerul mijlociu Rundstedt trebuie să-i ceară marelui führer Adolf Hitler să hotărască cine are dreptate şi cine nu. Este cu atât mai jenant cu cât jumătate din bateriile de coastă sunt în subordinea artileriei navale. De cine vor asculta ele? După multe discuţii se găseşte o soluţie extrem de comică, ce nu jigneşte vanitatea nimănui: atâta timp cât tunurile marinei vor trage asupra navelor aliate, ele vor primi ordin de la amiralul Krancke, dar când vor lupta împotriva trupelor debarcate, ele vor trece sub controlul armatei de uscat. Cât de comod este!

Göring, führerul cel gras, ţine şi el teribil la autoritatea sa. Ca şef al aviaţiei, el a reuşit să obţină comanda Flakului şi mai ales a regimentelor de paraşutişti, care luptă, totuşi, pe uscat. A interzis ca paraşutiştii săi să fie folosiţi la treburi atât de obişnuite ca sădirea sparanghelilor lui Rommel: asta merge pentru Wehrmacht, nu pentru oamenii lui. Nu i se dă ascultare, dar pe ascuns de tot. Divizii SS cum este Hitlerjugend depind direct de Himmler, führerul SS, care, fericit că poate să facă pe marele conducător militar, după ce debutase în viaţă ca crescător de păsări, îi cocoloşeşte teribil pe soldaţii săi şi cere pentru ei atenţii speciale.

Armata germană este deci mai divizată decât armata aliată, alcătuită, totuşi, din contingente care fac parte din zece naţiuni diferite. Ike Eisenhower, generalul zâmbitor şi îngăduitor, are mai multă putere decât adversarul său, rigidul mareşal von Rundstedt, deoarece nu există soldat,

avion sau navă care să scape autorității sale. Democrația va funcționa mai eficace decât dictatura?

Dar blindatele? Cele trei divizii puternice, care pot să schimbe totul, sub a cui comandă sunt? A lui Adolf Hitler în persoană. El şi-a rezervat dreptul de a dispune de ele. Nici Rundstedt, nici Rommel nu pot să le angajeze în luptă fără acordul său.

Hitler doarme în bârlogul său alpin de la Berchtesgaden, la sute de kilometri de câmpul de bătaie. Şi-a organizat viața după orare foarte speciale: scularea la orele unsprezece dimineața, consfătuirea de stat-major la prânz, dejunul la orele patru, o nouă consfătuire spre miezul nopții şi culcarea la orele patru dimineața. Toți generalii săi sunt, firește, obligați să se supună acestor orare. Nici unuia dintre ei nu-i va trece prin cap să-i spună lui Hitler, cum a făcut Monty cu Churchill: „Scuzați-mă, führere, dar mi-e imposibil să vin la o consfătuire la miezul nopții, la ora aceea voi fi în pat". Într-un regim dictatorial, un asemenea răspuns este la fel de imposibil de imaginat pentru un general cum ar fi să treacă în revistă trupele îmbrăcat în pijama, tot aşa cum ar fi imposibil de conceput pentru cel mai venerabil dintre mareşalii germani să-l trateze pe Hitler cum a îndrăznit să-l trateze Eisenhower pe Winston Churchill. Bătrânului leu britanic, care voia să asiste la debarcare de pe puntea unei nave de război, Ike i-a răspuns cu blândețe: „Nu. N-ați face decât să-mi complicați misiunea". Degeaba a tunat şi a fulgerat Churchill. Ike a rămas inflexibil. Şi tot aşa, şi încă de mult timp, nici unul din conducătorii militari aflați în preajma lui Hitler n-ar îndrăzni să-l prevină că o operație concepută de el va duce în mod inevitabil la dezastru, nici unul n-ar avea curajul mareşalului englez al aerului, Leigh Mallory, care în după-amiaza zilei de 5 iunie, atunci când paraşutiştii americani se şi adunaseră pe aerodromuri, se dusese să-i spună lui Ike convingerea sa că îi trimitea la o moarte sigură. Generalul german care ar da astfel ascultare conştiinței sale ar fi imediat concediat, dacă nu chiar arestat, deoarece „führerul are întotdeauna dreptate". Dacă führerul se-nşală, cum li se întâmplă tuturor oamenilor, şi mai ales dictatorilor închişi în orgolioasa lor solitudine, nimeni nu-şi va asuma riscul de a i-o spune, oricare ar fi consecințele. Eficacitate, unde eşti?

Deci Hitler doarme când telefoanele din Berchtesgaden zbârnâie toate în acelaşi timp ca să anunțe lansările de paraşutişti şi sosirea unei flote aliate în largul coastelor normande. Cine se repede să-l scoale pe führer din pat? Nimeni. Ce ciudată este o dictatură... Mareşalii şi generalii care-l înconjură pe Hitler sunt oameni în vârstă, acoperiți cu onoruri şi decorații, răspunzători de destinul Germaniei şi de soarta armatelor sale, dar nici unul dintre ei nu îndrăzneşte să-l trezească pe führer. Iată că bate ceasul mult aşteptat în care țara lor poate să redobândească victoria care-i scăpa, şi nici unul din aceste personaje în uniforme împodobite cu fireturi nu îndrăzneşte să tulbure somnul stăpânului. Ăştia sunt soldați? Nişte lachei...

Rommel ar fi îndrăznit, însă el doarme în casa sa din Herrlingen şi deocamdată nu ştie nimic despre eveniment. Rundstedt ar putea să îndrăznească. Paraşutările l-au hotărât să pună în stare de alertă Hitler-jugend-ul şi Panzer-lehr-ul. Cele două divizii sunt pregătite să demareze încă de la orele trei dimineața, motoarele duduie, tanchiştii sunt la post şi grenadierii la locul lor în camioane. Aşteaptă să li se dea ordinul de plecare. Rundstedt pune să se telefoneze la Berchtesgaden pentru a obține aprobarea. Ofițerul sau de stat-major este mustrat ca un elev nedisciplinat: „N-aveați dreptul să puneți aceste divizii în stare de alertă! Opriți imediat totul! Nu-i voie să se facă nimic fără ordinul führerului nostru". Dar führerul doarme. Rundstedt ar putea să-l cheme direct şi să-l scoale din pat. N-o face. Bătrânul mareşal îl disprețuieşte prea mult pe Hitler, căruia îi spune „caporalul țigan", pentru a se înjosi să-l roage. Dictatura, când nu transformă oamenii în marionete servile, le insuflă un dispreț care poate fi tot atât de ineficace. Căci orele trec şi cele două divizii blindate tot nu s-au pus în mişcare. Bătălia face prăpăd pe cele cinci plaje de debarcare, dar nici Hitlerjugend, nici Panzer-lehr nu primesc ordinul de a porni. Motoarele tancurilor au fost oprite. Grenadierii dorm în camioanele lor.

Dar Divizia 21 blindată? Cei 16.242 de soldați ai săi, veterani din Afrika Korps, sunt pe picior de război de la orele două dimineața. Inutil să-l mai anunțe pe şeful său, generalul Feuchtinger, că o operație de anvergură este în curs: urechile îi sunt înfundate din pricina huruitului escadrelor aeriene care zboară deasupra coastei. Paraşutiştii englezi se abat ca o ploaie deasă la nord de Caen, pe malul râului Orne. Feuchtinger primeşte atunci instrucțiuni să-i mătură neîntârziat, însă el ştie că nu se poate mişca fără să i se dea liber de la cartierul general al lui Hitler. Telefoane, discuții, pierdere de timp. Feuchtinger, un colos muşchiulos cu o față marcată ca cea a unui boxer, tremură de nerăbdare. În sfârşit, la orele şapte şi jumătate dimineața hotărăşte să pornească, lipsindu-se de ordin. Trupele lui Monty au şi debarcat. Generalul german expediază curieri la toți comandanții de unitate. Coloanele de tancuri se pun în mişcare pe la orele opt. În ce direcție? Spre Orne, spre paraşutiştii englezi,

în timp ce, dacă s-ar fi năpustit drept spre coastă, blindatele ar fi putut să dea peste cap slabele efective aliate, care de-abia puseseră piciorul pe țărm.

Cel puțin îi va zdrobi Feuchtinger sub şenilele sale pe paraşutiştii britanici trimişi la moarte? Nici măcar. Abia au luat tancurile sale contact cu adversarul, că primesc ordinul de a face cale-ntoarsă şi de a ataca în direcția coastei. Ce harababură! Nu manevrezi 170 de tancuri grele şi 16.242 de soldați ca pe nişte jucării de copii, cu atât mai mult cu cât tahchiştii n-au voie să utilizeze radioul pentru a nu-l alerta pe inamic şi toate ordinele trebuie transmise prin curieri. Enorma maşină de război bate pasul pe loc, execută o întoarcere greoaie şi, în sfârşit, porneşte din nou cu fața spre mare. Dar trebuie să traverseze Caenul, ale cărui străzi sunt blocate de mormane de ruine. Pe acolo au trecut bombardierele aliate. Se mai pierde timp şi aici, atunci când fiecare minut înseamnă un tanc în plus debarcat de britanici. Când Feuchtinger poate, în sfârşit, să-şi desfăşoare divizia în formație de atac, s-a făcut după-amiază, după-amiaza Zilei celei mari. Divizia 21 blindată intră în luptă cu o întârziere de opt ore.

Hitlerjugend şi Panzer-lehr tot nu s-au pus în mişcare.

Cineva s-a dus în vârful picioarelor să-l deştepte pe führer la orele zece dimineața. Postul de radio englez tocmai anunțase oficial că debarcarea începuse. Hitler se îmbracă în grabă, ascultă rapoartele şi hotărăşte: „E un bluff, o capcană pur şi simplu!" Ofițerii superiori prezenți îl aprobă pe führerul lor: operația declanşată în zorii zilei nu este decât o cursă întinsă de aliați. Aceştia vor să atragă maximum de forțe germane în Normandia mai înainte de a realiza în altă parte adevărata debarcare! Dar unde? În Pas-de-Calais.

Cinci mii de nave sunt în fața coastelor normande şi mai mult de zece mii de avioane brăzdează cerul: optsprezece mii de paraşutişti au fost lansați deasupra departamentului Orne şi a Peninsulei Cotentin; un val de infanteriști, de tancuri, de material şi de muniții se revarsă din zori pe plaje; Zidul Atlanticului este găurit ca o strecurătoare şi apărătorii săi sunt, în cea mai mare parte, prizonieri sau îngropați sub dărâmăturile cazematelor lor, dar Hitler şi statul său major cred că-i vorba de o capcană şi că lovitura principală va fi dată în Pas-de-Calais.

Naziştii ăştia sunt nebuni?

Sunt. Mai exact, sunt înnebuniți.

Aviatorului german nu-i venea să-şi creadă ochilor. Decolase de câteva minute de pe aerodromul Abbeville din Pas-de-Calais şi se afla deasupra falezelor albe din Dover, în Anglia. Cerul era de un albastru azuriu, aşa cum fusese de la începutul acestui magnific mai 1944. Pilotul german ar fi preferat, desigur, să zboare în mijlocul unui strat gros de nori, ca să scape mai uşor de vânătorii din R.A.F. şi de apărarea antiaeriană engleză, dar n-avea încotro: trebuia să-şi îndeplinească cu orice preț misiunea de recunoaştere. Zona de coastă engleză care-i fusese încredințată se afla vizavi de Pas-de-Calais. Statul-major german trebuia să ştie neapărat dacă adversarul masa acolo trupe şi blindate. Pentru o informație atât de însemnată merita cu vârf şi îndesat să rişti viața unui pilot de recunoaştere.

Cât vezi cu ochii, nici un avion de vânătoare britanic. Ce baftă! În privința apărării antiaeriene, ea este de o stângăcie remarcabilă, iar obuzele sale explodează la o sută de metri sub avion, semănând pe cer mici nori scămoşi cu desăvârşire inofensivi. Pilotul declanşează camerele sale automate. Câmpia engleză defilează pe sub aripile sale. O câmpie care seamănă mai degrabă cu un antrepozit militar. Aceşti englezi orgolioşi sunt atât de siguri pe superioritatea lor aeriană, încât nici nu-şi mai dau osteneala să ascundă pregătirile pe care le fac. Cu atât mai rău pentru ei şi cu atât mai bine pentru statul-major german, care va primi prada bogată înregistrată de camerele de luat ve dori. Aici, sute de tancuri aliniate pe pajişti. Dincolo, o oădure tixită fără-ndoială cu material, deoarece camioanele au lăsat urme adânci pe câmpurile care o înconjură. Puțin mai departe, iată lungi şiruri de planoare râspândite pe sub pomi. Tot nu se vede nici un avion de vânătoare englez, iar apărarea antiaeriană continuă să fie la fel de stângace. Însă rezerva de peliculă se apropie de sfârşit. Pilotul virează pe aripa dreaptă şi ia direcția coastei. Iată şi alte vederi prețioase pentru camere: zeci de nave de debarcare sunt legate de debarcadere de lemn. S-a terminat. Pilotul bagă în viteză şi ia înălțime. O misiune fără probleme, un succes deplin. Generalii germani vor afla că inamicul masează forțe considerabile drept vizavi de Pas-de-Calais. A şi apărut pista de la Abbeville. Pilotul începe coborârea. E încântat. Aproape că şi-ar reproşa frica pe care a simțit-o în stomac în momentul decolării. La urma-urmelor îți faci o mie de probleme cu vânătoarea inamică, dar

acum are dovada că, dacă ai puțin noroc, poți să te plimbi nepedepsit deasupra câmpiei engleze. Mâine va zbura iarăşi deasupra Angliei.

Seara, în timp ce pilotul nostru îşi sărbătoreşte succesul la popota bazei aeriene de la Abbeville şi specialiştii germani studiază cu înfrigurare filmele care le demonstrează că aliații se pregătesc să lovească în Pas-de-Calais, o mică echipă de soldați englezi sare dintr-un camion şi se apropie de lungile şiruri de tancuri fotografiate chiar în după-amiaza aceea. Acolo se află efectivul unei divizii blindate. E nimicită în câteva minute. Amenințătorii mastodonți sunt prefăcuți în nişte grămăjoare cât pumnul. Căci aceste tancuri sunt de cauciuc şi e de ajuns să deschizi o valvă pentru a le dezumfla ca pe un balon. Acum, soldații le încarcă în camioanele care le vor transporta cu câțiva kilometri mai încolo. Umflate din nou, aliniate frumos, lăsând pe pământ urme de şenile săpate de maşini speciale, ele vor fi gata pentru o nouă reprezentație de cinema.

Alte echipe lucrează în acelaşi timp la replierea aripilor planoarelor fotografiate şi filmate de avionul de recunoaştere german, apoi fiecare om transportă un planor în spinare până la camioane. Să fie vorba de nişte Herculi înzestrați cu o forță supraomenească? Da de unde, planoarele sunt de carton presat... În altă parte, buldozere şi camioane desfundă pajiştile care înconjură o pădure liniştită, spre marea spaimă a păsărilor şi iepurilor, deşteptați de această zarvă, în timp ce, pe coastă, echipele de tîmplari instalează în grabă debarcadere de care sunt legate navele de debarcare. Debarcaderele sunt din placaj uşor şi navele de debarcare din cauciuc, dar cum să ghicească acest lucru camerele de luat vederi? De ce ar bănui specialiştii germani că sunt duşi de nas de nişte iluzionişti extraordinari — aceşti englezi care fac să apară din neant divizii blindate şi flotile de debarcare cu aceeaşi uşurință cu care un scamator scoate un iepure din pălărie?

Până în zori, decorul este montat. Pilotul german reveni să filmeze foarte liniştit: avioanele de vânătoare engleze au primit ordinul să nu-l atace, iar apărarea antiaeriană pe cel de a trage mai jos.

În sudul Angliei, în fața Normandiei, se îngrămădesc adevăratele divizii blindate şi adevărata flotă de debarcare. Dar avioanele de vânătoare şi apărarea antiaeriană stau de strajă: nici un avion de recunoaştere german nu poate să treacă de dublul baraj. Nici o fotografie nu va revela statului-major german adevărata primejdie care amenință Normandia, în timp ce sute de filme îi aduc dovada că lovitura va fi dată în Pas-de-Calais. Cum ar putea să nu creadă în această evidență?

Cu atât mai mult cu cât numeroase indicii confirmă imaginile luate de avionul de recunoaştere. „Operația porumbelul voiajor", de exemplu. Bombardierele engleze paraşutează lăzi conținând zeci de porumbei voiajori, înspăimântați de acest zbor planat de un nou gen. Pe lăzi era lipită o scrisoare prin care li se cerea patrioților francezi să noteze în scris toate informațiile privitoare la lucrările de apărare inamice şi să prindă mesajul de piciorul unui porumbel voiajor pentru ca acesta să-l ducă în Anglia. Unde puseseră mâna soldații germani pe cel mai mare număr din aceşti mesageri zburători? În Pas-de-Calais. Era semnificativ pentru interesul pe care îl purtau aliații acestei regiuni.

Dar aviația aliată lansa mai mult bombe decât porumbei. Unde se aflau obiectivele ei favorite? În Pas-de-Calais. Statisticile ținute cu grijă la zi la marele cartier general german erau elocvente: pentru o bombă lansată asupra Normandiei cădeau două la Pas-de-Calais. „Trebuie să fim logici -constatau cu gravitate generalii lui Hitler: aliații nu s-ar amuza să se «îngrijească» cu precădere de această regiune dacă n-ar avea intenția să debarce acolo". La 4 iunie, cu patruzeci şi opt de ore înainte de Ziua cea mare, mareşalul Rommel va scrie încă în raportul său zilnic: "Concentrarea atacurilor aeriene asupra lucrărilor de apărare de pe coasta dintre Dunkerque şi Dieppe confirmă ipoteza unei debarcări în stil mare în această regiune". Adică în Pas-de-Calais.

Serviciul de spionaj nazist este de acord. Agenții săi din Elveția au comunicat o informație foarte interesantă: diplomații aliați golesc librăriile din Lausanne şi Geneva de toate exemplarele disponibile cu harta Michelin nr.51. Ce este harta Michelin nr.51? Cea cu Pas-de-Calais. Ei, ei...

Mai sunt şi spionii germani din Anglia. Ei comunică prin radio cu cartierul lor general şi munca lor este deosebit de impresionantă în primăvara lui 1944: două sute cincizeci de mesaje se revarsă spre birourile din Berlin. Unii arată că debarcarea va avea loc în Belgia, în Olanda, în Danemarca. Marea majoritate desemnează Pas-de-Calais. De ce să nu-i crezi? Cum ar putea să bănuiască şefii spionajului german că *toți* agenții lor au fost capturați de contraspionajul englez, că mulți au fost spânzurați, că ceilalți, pentru a supraviețui, au acceptat să trădeze, trimițând la Berlin informații false?

Mai este şi reperarea cartierului general al lui Montgomery. Un frumos succes la activul specialiştilor radio ai Wehrmachtului. Datorită puternicelor stații de recepție instalate pe coastele franceză şi belgiană, ei

ascultă douăzeci şi patru de ore din douăzeci şi patru voluminosul trafic radio care are loc în Anglia. Verificări minuţioase le permit să afirme fără teamă de greşeală că cel mai redutabil dintre generalii aliaţi îşi are cartierul general în Kent, vizavi de Pas-de-Calais. Nu este semnificativ? Rommel însuşi, vicleana Vulpe a deşertului, este foarte impresionat de aceasta. Notează în jurnalul său cu două săptămâni înainte de Ziua cea mare: „Reperarea cartierului general al lui Montgomery la sud de Londra confirmă că centrul de gravitate al forţelor aliate se găseşte în sudul şi sud-estul Angliei".

Specialiştii germani nu se înşală: mesajele pe care le interceptează provin chiar din Kent. Cum să-şi imagineze ei că e vorba de un şiretlic pus la cale de colegii lor britanici? Cartierul general al lui Monty este instalat în realitate la Portsmouth, în faţa Normandiei, dar ordinele sunt comunicate prin telefon unui fals cartier general stabilit în Kent, de unde sunt retransmise prin radio tuturor unităţilor. Staţiile germane nu pot să intercepteze comunicaţiile telefonice prin cablu şi nici să le bănuie existenţa. Tehnicienii lor cred, prin forţa lucrurilor, ce aud, şi ei aud un Monty care pregăteşte bătălia pornind de la cartierul său general din Kent. Vizavi de Pas-de-Calais.

Monty se plimbă la Gibraltar

De altfel, debarcarea nu are loc mâine: iată-l pe atât de temutul general englez zburând spre Gibraltar *în ultimele zile ale lunii mai.* Spionii germani sunt numeroşi la Gibraltar. Ei asistă la sosirea lui Monty, îl văd traversând oraşul într-o maşină descoperită, răspunzând cu un gest familiar aclamaţiilor mulţimii şi urcând, în sfârşit, treptele palatului guvernatorului. Acesta, Ralph Eastwood, este un vechi prieten al lui Montgomery. Îl întâmpină cu căldură: „Hello, Monty! Grozav de bine îmi pare că ne revedem!" — „Cum o mai duci, Rusty? Eşti în mare formă!" Cei doi bărbaţi intră în palat. Amănunt ciudat: un valet care fusese în serviciul lui Montgomery ani de zile a fost rugat să-şi ia concediu, în ciuda protestelor sale vehemente...

Fiindcă el ar fi descoperit, fără îndoială, şmecheria: Monty nu este Monty. Mai exact, adevăratul Monty nu şi-a părăsit rulota de la Portsmouth şi cel care se plimbă prin Gibraltar nu este decât un modest actor de teatru pe care serviciile secrete engleze l-au ales datorită extraordinarei sale asemănări cu generalul. Timp de trei săptămâni, acest comedian, pe nume Clifton James, nu s-a îndepărtat de Montgomery nici cu un pas. Şi-a studiat cu grijă modelul, a notat mersul său ţeapăn, mâinile la spate, gestul cu mâna dreaptă — ca şi cum ar cântări un obiect — cu prilejul discuţiilor şi ticul care constă în a-şi prinde obrazul stâng între degetul mare şi arătător. Ba a reuşit chiar să imite perfect vocea nazală a lui Montgomery şi maniera sa de a vorbi, alegându-şi cuvintele. În sfârşit, i s-a încredinţat o Biblie asemănătoare cu cea de care generalul nu se despărţea niciodată, precum şi o duzină de batiste marcate cu iniţialele B.M., pe care va avea grijă să le piardă în cursul călătoriei sale.

Asemănarea este atât de izbitoare, încât ofiţeri care lucrează zilnic cu Monty se lasă păcăliţi: cum să nu fie duşi de nas agenţii germani? Şi de ce statul-major hitlerist, prevenit de ei, nu s-ar culca pe urechea aceea? Dacă învingătorul lui Rommel se plimbă pe Mediterana, înseamnă că debarcarea nu va avea loc săptămîna viitoare...

Deci, Pas-de-Calais. După întoarcerea lui Montgomery de la Gibraltar, bineînţeles, dar dacă data rămâne neprecisă, locul este precis: debarcarea va fi în Pas-de-Calais, şi nu în altă parte. Oare logica n-ajunge ca să demonstreze clar ceea ce confirmă atâtea indicii? Pas-de-Calais este de trei ori mai aproape de Anglia decât Normandia: de ce naiba şi-ar alege aliaţii o traversare mai lungă şi periculoasă şi ar obliga avioanele lor de vânătoare să revină de trei ori mai des ca să-şi facă plinul de carburant? De ce ar ataca în Normandia, unde nu există decât două porturi, Le Havre şi Cherbourg, şi unul şi celălalt puternic fortificate, în timp ce coasta de la Pas-de-Calais oferă Calais, Boulogne, Dunkerque şi multe alte porturi de mai mică importanţă, însă foarte uşor de utilizat De ce nu şi-ar alege itinerariul cel mai scurt, adică Pas-de-Calais, pentru a ajunge până la Ruhr, inima industriei de război germane? „Dacă aş fi Motgomery — repeta neîncetat mareşalul von Rundstedt. punând degetul pe Pas-de-Calais —, aici aş ataca".

Bieţii nazişti care se considerau supraoameni... Sunt depăşiţi, înşelaţi, ridiculizaţi de aceşti englezi cu spirit inventiv neobosit. Sunt lăsaţi să fotografieze o ţară de basm plină toată cu tancuri de cauciuc şi planoare de carton, sunt făcuţi să audă informaţii provenind de la un cartier general imaginar, sunt provocaţi prin cumpărarea a maldăre de hărţi Michelin nr.51, sunt siliţi să ia drept adevărate rapoartele mincinoase ale unor spioni care-i trădează de multă vreme. Li se vâră în cap, cu ajutorul bombelor aruncate în Pas-de-Calais, că debarcarea va avea loc acolo, şi nu aiurea, li se trimite prin spioni capturaţi ştirea că aliaţii vor ataca în

aprilie, apoi la l mai, apoi la 15 mai, apoi la 18 mai, apoi la sfârşitul lui iunie, poate în iulie, sigur în august, nu mai înainte de septembrie.

Sunt *înnebuniţi!* Sunt mai mult decât orbi, fiindcă ceea ce cred că văd nu este de fapt decât un miraj. Sunt mai mult decât surzi, fiindcă ceea ce aud nu este decât minciună. Sunt ca idiotul satului pus în mijlocul pieţei care nici nu vede, nici nu aude automobilul ce-l va zdrobi. Ei, care vor fi zdrobiţi de cea mai formidabilă concentrare de nave şi de avioane realizată vreodată, tocmai ei nu bănuiesc nimic. Noaptea de 5 spre 6 iunie este o noapte ca celelalte, cu singura deosebire că vremea îngrozitoare îi linişteşte de tot: în condiţii meteorologice atât de proaste nu se debarcă. Cea mai bună dovadă este că marina germană a interzis vapoarelor sale să iasă în larg. Dar mesajele prinse chiar în cursul serii prin staţiile de recepţie şi care cer sabotorilor din Rezistenţa franceză să treacă la acţiune? Tot o capcană a afurisiţilor de englezi, care au fost aşteptaţi toată luna mai fără că ei să-şi arate măcar vârful nasului. Nu mai crede nimeni. Toată lumea e sătulă de acest război al nervilor. Şi, în timp ce maşina de război aliată se pune în mişcare, Rommel sărbătoreşte la el acasă o aniversare, statul său major organizează un dineu monden, mai mulţi generali şi colonei din Normandia se îndreaptă cu maşina spre Rennes, unde va avea loc un exerciţiu pe hartă, paraşutistul Wolfgang Gerltzleher se îmbată cu camarazii săi, ca şi caporalul Egon Rohrs. Căpitanul Ferking şi locotenentul Griesing joacă liniştit şah, tunurile de la capul Hoc nu se află în poziţie în turelele lor betonate, Hitler se duce să asculte discuri cu Wagner împreună cu câţiva conducători nazişti şi soţiile lor. Contraamiralul Hennecke a organizat un concert la cartierul său general din Cherbourg, Heinz Tiebler face de strajă la plajă, fixând cu ochii somnoroşi plaja dar având convingerea că nimic nu se va întâmpla...

Iar dacă această surprindere va fi completă şi neaşteptată, nici unul din şefii aliaţi nu îndrăznise să spere. Era prea frumos. Fără îndoială că pe undeva trebuie să fie o fisură. Chiar dacă sutele de ofiţeri englezi şi americani care cunoşteau în amănunt planurile de debarcare ştiau să-şi ţină gura, chiar dacă nici un avion de recunoaştere al Luftwaffei nu a reuşit să fotografieze armada strânsă în faţa Normandiei, părea neîndoielnic că flota aeriană care transporta paraşutiştii va fi reperată, ca şi sosirea navelor în largul coastelor franceze şi că paraşutiştii şi infanteriştii primului val se vor ciocni de o apărare cu ochii în patru. Monty însuşi va scrie în memoriile sale: „Consideram că germanii se vor alarma noaptea, în clipa în care forţele noastre se vor apropia de coastele Normandiei. Acum ştim că am realizat un grad de surprindere care a depăşit tot ceea ce ne putusem imagina".

A doua rundă

Prima repriză este deci pierdută pentru armata germană. Ea s-a lăsat năucită ca un boxer lovit încă din prima rundă. Pe când aliaţii soseau deţinând toate informaţiile posibile, datorită miilor de ochi şi de urechi ale Rezistenţei, această armată, mai mult decât oarbă şi mai mult decât surdă, a fost literalmente sculaţă din pat de către paraşutişti. Un Moş Crăciun de un soi nou, cu faţa înnegrită şi cu sacul plin de grenade...

Dar a doua rundă, care le putea aduce o victorie prin K.O., de ce o pierd dinainte Hitler şi generalii săi, refuzând să creadă într-o adevărată debarcare? De ce nu-şi lansează imediat diviziile blindate? De ce nu-i trimit Armatei 15 germane din Pas-de-Calais, mult mai puternică decât Armata 7 din Normandia, ordinul de a veni să atace fără întârziere forţele aliate deja debarcate?

Din pricină că sunt încă buimăciţi de subtilele manevre engleze menite să-i facă să creadă într-un atac în Pas-de-Calais: diviziile blindate, despre care nu se ştie că sunt din cauciuc, planoarele, despre care n-au habar că sunt din carton, debarcaderele, a căror fragilitate, datorită placajului, nu apare pe fotografii, fără a mai pomeni de numeroasele mesaje trimise prin spioni despre care nu se ştie că sunt în mâinile britanicilor şi care indică Pas-de-Calais.

De asemenea, din pricină că magicienii englezi îşi termină cu un strălucitor buchet final focul lor de artificii de viclenii de toate genurile. În timp ce flota aliată îşi croieşte drum spre Franţa, radarele germane instalate pe coasta Normandiei sunt incapabile să descopere puterea ei: au fost distruse sau deteriorate de bombardamentele masive. În schimb, câteva radare din Pas-de-Calais, care au scăpat în mod „miraculos", captează pe ecranele lor imaginea unei adevărate armade care vine drept spre ele. Această a doua flotă nu iese din şantierele navale aliate, ci din imaginaţia cîtorva oameni deosebit de ingenioşi. Ea numără cu totul şi cu totul optsprezece mici traulere şi... opt bombardiere. Fiecare trauler trage după sine un balon uns cu un produs special, de culoarea bronzului, care creează pe ecranul radarelor inamice o imagine comparabilă cu cea a unui cuirasat. Cât priveşte cele opt bombardiere, la comanda lor se află piloţii

de elită ai colonelului Cheshire, „spărgătorii de baraj" specializați în bombardamentele de mare precizie.

În noaptea aceasta, în buncarele lor nu se găsesc bombe, ci tone de serpentine metalice, creând, şi ele, aceeaşi imagine ca o navă de transport. Escadrila se îndreaptă spre Le Havre, apoi o ia spre stânga şi urcă iarăşi spre Pas-de-Calais. Avioanele merg în şir indian. Trebuie să păstreze cu rigurozitate distanța dintre ele şi să se mențină la aceeaşi altitudine. Din treizeci şi cinci în treizeci şi cinci de secunde fac cale-ntoarsă, zboară în sens invers timp de treizeci şi două de secunde şi reiau apoi prima direcție pentru treizeci şi cinci de secunde, şi aşa mai departe... De fiecare dată când virează pentru a lua direcția celor treizeci şi cinci de secunde, aviatorii aruncă pe uşă un balot de serpentine. Escadrila manevrează la secundă şi aproape la metru. Serpentinele cărora le dau drumul deasupra mării înscriu astfel pe radarele germane imaginea unui imens convoi maritim, lung de douăzeci şi doi de kilometri, care urcă pe Canalul Mânecii în direcția Pas-de-Calais şi pe care îl protejează „cuirasatele" trase de traulere. Dar o abatere de patru secunde ar fi fost de ajuns pentru a le permite operatorilor de la radare să ghicească înşelătoria...

Optsprezece cuirasate, un convoi lung de douăzeci şi doi de kilometri: cum să nu crezi în iminența unui atac în Pas-de-Calais?

Dar în timp ce flota fantomă va dispărea odată cu zorile şi apărătorii din Pas-de-Calais, în alertă toată noaptea, vor descoperi că au fost păcăliți de faimoşii iluzioniști, Hitler şi statul său major se vor încăpățîna în certitudinea lor: debarcarea în Normandia nu este decât o înscenare. Aşa vor crede toată luna iunie. Ba chiar şi în iulie, atunci când frontul german pârâie din toate încheieturile, ei mențin în Pas-de-Calais puternica Armată 15, care, după cum mărturiseşte chiar Eisenhower, "ar fi transformat victoria în înfrângere dacă ar fi fost introdusă în bătălia din iunie sau iulie, zdrobindu-ne pur şi simplu cu efectivele sale". De ce această încăpățînare stupidă? De ce această incredibilă orbire, care îi salvează, poate, pe aliați de la un dezastru de o mie de ori mai dramatic decât cel de la Dieppe?

Este o poveste interesantă, fiindcă ne permite să înțelegem cum funcționează o dictatură.

Totul porneşte chiar de la Dieppe. După acest frumos succes, Hitler, liniştit, scoate divizii din Vest şi le aruncă pe frontul de Est pentru a încerca să oprească înaintarea sovietică. După părerea sa, eşecul canadian dovedeşte că aliații nu sunt în stare să debarce. Această încredere în sine îi nelinişteşte pe unii din ofițerii săi de informații, care ştiu bine că adevărata debarcare nu va avea nimic de-a face cu raidul de la Dieppe. Dar cum să-l faci să înțeleagă pe un führer care îi tratează drept defetişti pe toți cei ce nu împărtăşesc optimismul său nebun? Prin ce mijloc să-l faci să asculte de glasul rațiunii? Cum să-l obligi să lase la Zid forțele indispensabile apărării sale? Ofițerii au recurs la un vicleşug de care sunt, probabil, foarte mândri: anunțau sosirea în Anglia a treizeci de divizii americane suplimentare. Este fals, dar Hitler n-are cum să ghicească. De aceea, impresionat de aceste întăriri masive, führerul renunță să mai scoată efective din Vest. Ofițerii triumfă, dar triumful e de scurtă durată. Căci, după debarcarea în Normandia, serviciile de informații germane identifică, una după alta, diviziile debarcate de aliați. Fireşte, nici una din cele treizeci nu figurează pe liste, fiindcă sunt imaginare. Dar Hitler şi statul său major nu o vor şti niciodată şi ofițerii de informații se feresc să mărturisească că le-au inventat ei: pedeapsa ar fi cumplită. Şefii naziști cred deci în existența acestei enorme forțe, păstrată, fără nici o îndoială, în rezervă pentru a da lovitura decisivă în Pas-de-Calais. Ei vor crede în ea până la sfârşitul lui iulie, când înfrângerea lor în Vest va fi definitivă.

Orgoliul solitar al stăpânului şi laşitatea servitorilor au pus ultima tuşă pe capodopera realizată de iluzioniştii din serviciile britanice. Manevrați de aliați ca nişte prostănaci, şefii naziști au sfârşit prin a cădea în cretinism, înşelându-se între ei...

E eficace dictatura?

S-a pierdut până acum prea mult timp pentru ca Divizia 12 SS Hitlerjugend şi Panzer-lehr să poată interveni înainte de sfârşitul Zilei celei mari. Divizia 21 blindată îi va contraataca pe britanici cu opt ore întârziere. Utah Beach? Statul-major german nici nu ştie că americanii au debarcat acolo: toate firele telefonice au fost tăiate de paraşutişti sau de Rezistență. Abia pe la orele cinci după-amiază va afla noutatea şi nu dispune de nici o forță blindată pentru a împiedica înaintarea oamenilor lui Roosevelt.

Singura consolare în fața acestui bilanț dezastruos; la Omaha, Zidul rezistă.

PARTEA A OPTA

Ultima şansă

Unde sunt „drăcoveniile"?

David Silva stă ghemuit în spatele zidului de susţinere de la Omaha de vreo şase ore. Alături de el, cinci camarazi în viaţă; inclusiv cel rănit la cap, care geme încetişor. Toţi ceilalţi au fost ucişi. Imposibil să te mişti şi chiar să arunci o privire pe deasupra zidului: drept în faţa lor e o mitralieră germană în poziţie de tragere, care deschide focul la cea mai mică mişcare. Nu-i nimic de făcut. Doar de aşteptat o moarte ce pare inevitabilă.

Anthony Errico se află şi el la adăpostul zidului. Ca şi David, este ţintuit la pământ de focul inamic. Ca şi lui David, îi este frică. Nu-i aceeaşi frică pe ciare o încercase atunci când traversau amîndoi plaja în mijlocul gloanţelor, frica aceea era atât de intensă, încât te făcea să uiţi de toate. David nici nu mai ştia de rana de la picior. În prezent îl încearcă o spaimă şi mai mare, născută din certitudinea logică a morţii lor apropiate, la care se adaugă suferinţele şi mizeriile fizice. David suferă din cauza piciorului. Lui îi este prea cald, iar lui Anthony îi este tare frig. Produsul antigaz cu care este impregnat gulerul le irită gâtul. Nisipul umed li s-a strecurat pe sub haine şi în încălţăminte.

Infirmierul Robert Trout zace la marginea grămezii de pietriş. Este lovit. Un proiectil inamic l-a atins atunci când îşi părăsise adăpostul pentru a-i da ajutor unui rănit care gemea pe plajă. A salvat mai mulţi, seceraţi, la câţiva metri de rambleu, în timp ce alergau de zor, însă un trăgător german a izbutit, până la urmă, să-l atingă.

În faţa lor se află zidul sau rambleul, în spatele lor, plaja presărată cu morţi, pe care fluxul i-a adus cu el şi care rămân pe nisip, în timp ce marea se retrage. O plajă blocată de sute de vehicule debarcate, care, înghesuite între mare şi pietriş, sunt nimicite de duşman cu lovituri de obuz.

Apele scad şi geniştii se pun din nou, eroic, pe treabă. Cele cinci breşe pe care le deschiseseră cu mare greutate sunt astupate de epave. În ele, morţi şi răniţi care trebuie evacuaţi mai înainte de plasarea explozivilor. Focul german rămâne ucigător. O schijă de obuz îi retează dintr-o dată unui genist degetele, chiar în momentul în care aprindea fitilul detonant. Navele de debarcare, tancurile şi toate vehiculele distruse sunt tot atâtea obstacole care trebuie înlăturate pentru a permite sosirea întăririlor.

Întăriri? Comandamentul a întrerupt debarcarea lor şi un ofiţer de stat-major semnalează că navele de debarcare se întorc în faţa ţărmului „ca o turmă de vite cuprinse de panică". La ce bun să lansezi infanterişti şi vehicule pe o plajă şi aşa înţesată la refuz. Trebuie să aştepţi străpungerea. Trebuie ca breşele să fie practicate în rambleul de pietriş pentru ca vehiculele blocate să se poată scurge. Tancurile, ţinute în loc de acest rambleu de netrecut pentru ele, nu pot să ajungă nici măcar la piciorul falezei şi să tragă de la mică distanţă asupra fortificaţiilor. Manevrează cum pot între mare şi pietriş, victime sigure ale artileriştilor germani, care trag din plin.

Unde sunt „drăcoveniile"? Unde este Fascine, care, dând drumul la încărcătura sa de trunchiuri pe rambleu, ar crea o priză solidă şenilelor tancurilor? Sau maşina-platformă care, venind să se proptească de zidul în spatele căruia se adăposteau David şi Anthony, le-ar permite Shermanurilor să-l escaladeze? Sau Bobine, a cărei pînză metalică era de ajuns ca să împiedice şenilele să patineze pe pietriş... Unde este maşina cu rachete, care, datorită loviturilor de torpilă Bangalore, ar deschide breşe largi în densa reţea de sârmă ghimpată întinsă la piciorul colinei? Unde este maşina Petard, „lada de gunoi zburătoare", al cărei obuz enorm ar pulveriza fortificaţiile? Unde sunt Crabii, ale căror lanţuri ar curăţi minele?

Unde sunt „drăcoveniile"?

Nu sunt acolo. Nu pot să fie la Omaha, deoarece generalul american Bradley a refuzat în bloc uluitorul material pus la punct de banda lui Hobo. La insistenţele lui Eisenhower, cucerit de tancurile amfibii, Bradley acceptase cu mare greutate Donald Duck-urile, afirmând însă că n-ar avea nevoie de rest pentru a străpunge lucrările de apărare germane de la Omaha. Ike nu insistase deoarece socotea că fiecare din generalii săi trebuie să-şi conducă bătălia după cum înţelege. Dictatura are viciile sale mortale; democraţia — inconvenientele sale. Însă în război, cea mai mică greşeală se plăteşte cu sânge. De aceea, un război nu este niciodată o afacere bună pentru soldaţii care, spre deosebire de generali, suportă consecinţele imediate ale hotărârilor greşite. În lipsa „drăcoveniilor",

sângele american curge şiroaie pe plaja de la Omaha, închisă de două ori, de un rambleu şi de un zid, peste care nici un tanc nu poate să treacă.

Şi mai departe, dincolo de aceste nave de debarcare, ce se învârt în cerc ca o turmă înnebunită, navele mari de transport pentru trupe aşteaptă ordinul de a lansa la apă alte ambarcaţiuni. Acolo, sub umbrela protectoare a baloanelor antiaeriene, protejate de sutele de tunuri ale flotei, oamenii din cel de-al cincilea şi al şaselea val dorm, fumează, mănâncă sau joacă cărţi, ascultând muzică uşoară retransmisă la difuzor, şi aceasta la câţiva kilometri de plaja unde sunt asasinaţi camarazii lor, pe care nu se pot duce să-i ajute.

Atacul american este oprit în loc.

Atunci li se dă ordin distrugătoarelor să redeschidă focul. Ogarii mărilor se apropie de ţărm gata-gata să atingă fundul apei, cu riscul de a-şi rupe coca de o stâncă sau de o epavă. Temeritate necesară dacă vor să distrugă fortificaţiile germane cele mai redutabile, acelea care, plasate la extremităţile plajei, o pot mătura de la un capăt la altul. Lucrările de apărare opun loviturilor dinspre mare ale cuirasatelor un zid de beton gros de şase sau şapte metri, invulnerabil la cele mai grele obuze. Singura posibilitate de a le distruge consta în a trage lateral, în ambrazuri, dar pentru aceasta trebuie să te apropii de ţărm, asumându-ţi toate riscurile. Distrugătoarele deschid focul.

„Vreau un tir în salve!"

„Ce se petrece? — urlă locotenentul Wagner. — Tiebler, întreabă ce naiba fac?" Bateria germană al cărei tir îl dirijează el tace exact în momentul când unele nave de debarcare profită de intervenţia distrugătoarelor pentru a se aranja în formaţie de asalt. Al treilea val? Al patrulea? Nu se mai ştie, nu mai e timp de numărat, dar în nici un caz nu e momentul să se înceteze focul!

— Spun că nu mai pot trage, domnule locotenent — explică Heinz Tiebler. Ţevile tunurilor sunt supraîncălzite. Comandantul bateriei spune că or să plesnească dacă nu le lasă să se răcească. La bateria 3 a şi avut loc o explozie.

Locotenentul Wagner, datorită binoclului său, vede perfect ce transportă navele de debarcare: tancuri Sherman. Mitralierele şi puştile infanteriei germane nu vor putea să facă nimic împotriva lor. Trebuie distruse cu tunul. Dar ţevile de 105, încălzite la roşu, sunt inutilizabile pentru mornent. Nu-i de mirare: trag fără întrerupere de câteva ore. Atunci cum să ţii în loc tancurile?

— Heinz, ia legătura cu o altă baterie! Spune-le că le oferim un obiectiv clasa întâi!

Dacă Shermanurile debarcă, tunurile lor le vor face apărătorilor falezei viaţa amară...

— Am luat legătura — anunţă Heinz Tiebler. — Ne trimit suplimenttul.

Însă cu pipeta... Un obuz ici, unul colo... Nu se compară nici pe departe cu tirul dens, care a menţinut până acum pe plajă o perdea de oţel cu neputinţă de trecut. Cu asta nu pot fi oprite Shermanurile. Wagner cere un foc de zece ori mai intens.

— Imposibil, domnule locotenent — anunţă Heinz după ce a ascultat răspunsul îndepărtatului comandant de baterie. — Ordin de sus: să fie economisite muniţiile.

Navele de debarcare încărcate cu Shermanuri nu mai sunt decât la o sută de metri.

Din punctul său fortificat, radiofonistul Edmund Sossna, de şaptesprezece ani, cu urechea lipită de postul de emisie-recepţie, nu vede nimic din bătălie, dar îl aude tunând şi fulgerând pe căpitanul Ferking:

— Vreau un tir în salve! Toată bateria! Vin din nou cu nave încărcate cu infanterişti...

Edmund îi transmite locotenentului Giesing. Acesta răspunde cu o voce care continuă să fie calmă:

— Spuneţi-i căpitanului că am primit ordinul să nu mai trag în salve. Nu mai avem decât câteva obuze. Trebuie să le tragem foc cu foc şi asupra unor obiective precise.

Obiective precise? Dar toată plaja mişună de obiective precise! Tancuri, vehicule blindate alături de alte vehicule blindate, grupuri de infanterişti revărsate de navele de debarcare. Fiecare obuz va lovi în plin. Fiecare schijă îl poate costa pe asediator o viaţă de om. Căpitanului Ferking îi vine să plângă de furie. Prea-i de tot! De ce a dat statul-major acum cincisprezece zile ordinul stupid de a fi duse în spatele frontului jumătate din rezervele de obuze ale tuturor bateriilor de la Omaha?

De ce? Ca să le pună la adăpost de bombardierele aliate care se înverşunau asupra ţărmului. Bombardamentul lor era atât de intens că şefii cei mari se temuseră să nu distrugă complet stocurile. Hotărâre lesne de înţeles, poate înţeleaptă, dar cu condiţia să poată fi aduse înapoi rezervele, de care acum era nevoie urgentă. Or, nu se mai poate. Toate cablurile telefonice de la Omaha transmit în spatele frontului apelurile desperate ale comandanţilor de baterie: „Trimiteţi-mi obuze!" Camioanele încărcate până la refuz părăseau depozitele, şoferii lor conduc ca nebunii, apăsând pe accelerator la maximum, dar nu ajung la baterii. Avioanele de vânătoare-bombardament păzesc cu străşnicie drumurile. Cum ar lăsa vigilentele Jabo-uri să treacă un camion plin cu obuze, când ele se înverşunează până şi asupra unui soldat izolat? Helmut Ullman, care continuă să galopeze de-a lungul cablurilor telefonice ca să repare firele tăiate, le vede cum coboară în picaj asupra lui fără încetare. Cumplit joc de-a v-aţi-ascunselea pentru acest băiat de şaptesprezece ani, care, pe burtă într-un şanţ sau lipit de un copac, distinge faţa impasibilă a piloţilor, hotărâţi să-l ucidă... Cum să treacă un camion, când o simplă maşină de stat-major dezlănţuie asupra ei focul unei escadrile întregi, în aşa măsură încât ocupanţii maşinii germane ajung să smulgă portierele ca să se poată azvârli mai repede în şanţ?

Încărcăturile cu obuze explodează una după alta pe drumuri, nimicite de Jabo-uri. Artileria germană trebuie să utilizeze cu pipeta ultimele proiectile care îi rămân. Este şi ea, la rându-i, bombardată intens de distrugătoare. Fortificaţia de la capul La Percée, care ţinea toată plaja, de la un capăt la altul, sub focul său, a fost literalmente smulsă de pe faleză.

Apărarea apropiată se bizuie de acum înainte pe infanterişti, pe mitralierele şi puştile lor.

Hein Severloh a tras mai mult de douăsprezece mii de gloanţe. De când distrugătoarele au redeschis focul, tranşeea sa a fost atinsă de trei ori. Shermanurile scăpate de tirul german hărţuiesc faleza cu lovituri de tun. De trei ori Hein a fost acoperit de pământ, iar mitraliera sa, răsturnată. Totuşi, ea continuă să funcţioneze. O adevărată bijuterie mitraliera asta, pe care specialiştii germani au pus-o la punct cu doi ani mai înainte. Ultimul obuz a îndoit aparatul de ochire, însă benzile care rămân la dispoziţia lui Hein erau prevăzute pentru lupta de noapte: un glonţ din cinci este trasor, ceea ce-i permite mitraliorului să-şi ajusteze tirul. Inconvenientul este însă că şi inamicul o poate repera. Şi lui Severloh îi vine din ce în ce mai greu să-i ascundă afetul în tranşee. Obuzele, lovind rambleul, o umplu de pământ. A şi fost acoperită pe jumătate.

Adjutantul Pieh este alături de el. E scos din luptă. Gâtu-i rănit s-a umflat atât de tare, încât nu mai poate să respire. Se sufocă, dar rămâne credincios la post. Puţin mai departe, doi infanterişti de-ai lui Pieh trag cu puşca. Mitraliera de 42 continuă să tragă metodic în infanteriştii aliaţi, gloanţele sale trasoare atrăgând asupra ei riposta tancurilor şi a distrugătoarelor. Iată ce înseamnă războiul în cruda lui realitate, şi nu în tablourile eroice pictate după bătălie. Nu există la Omaha-cea-sângeroasă soldaţi care luptă cu arme egale. Există pur şi simplu soldaţi americani, care se lasă asasinaţi cu focuri de mitralieră fără să poată răspunde, şi există Hein Severloh şi camarazii săi, care se lasă asasinaţi de distrugătoare aflate în afara bătăii armelor lor şi de tancuri, împotriva cărora sunt neputincioşi.

Masacrul a început în zori. În aparenţă, în această situaţie fără ieşire, el poate dura până la noapte. Şi noaptea, în luna iunie nu-şi lasă milostiva perdea de umbră decât după orele zece seara.

Tresărirea

Câteodată se întâmplă să fie un simplu soldat, câteodată — un ofiţer superior. Nimeni nu ştie de ce şi cum au hotărât, într-un anumit moment mai degrabă decât într-altul, că lucrurile nu mai puteau continua aşa. Probabil că nici ei înşişi nu ştiau. Dar fie că erau generali, fie infanterişti fără galoane, aveau ceva comun: mânia. Ca o maree, ea creştea în ei de ore întregi. Nu mai suportau să fie împuşcaţi ca nişte iepuri, să-şi plece capul sub focul inamic, să-şi încleştеze mâinile pe arme fără să poată trage cu ele.

Primul a fost, probabil, soldatul Ingram Lambert. Ca şi David Silva şi Anthony Errico, era culcat la piciorul zidului de susţinere. Deodată, Lambert se ridică, sări peste zid şi traversă drumul. Avea în mână o torpilă Bangalore. Camarazii săi, uluiţi de îndrăzneala lui, l-au văzut cum umblă la mecanismul de aprindere. Acesta nu funcţiona. Lambert se pregătea să încerce a doua oară, când o mitralieră germană aflată foarte aproape îl ucise cu o rafală. Totul s-ar fi putut termina aici dacă locotenentul Schwarz n-ar fi ţâşnit, la rându-i, în drum şi n-ar fi cules torpila de lângă cadavrul lui Lambert. În spatele zidului, oamenii săi, scoşi din amorţeală,

deschiseră un tir susținut, pentru a-l acoperi. Mecanismul de aprindere funcționă şi torpila făcu o breşă în sârmele ghimpate care protejau faleza. Un infanterist necunoscut se năpusti prin această breşă. Făcu trei paşi înainte de a cădea, secerat de mitraliera germană. Însă mânia care-i determinaseră pe Lambert şi Schwarz să acționeze puse stăpânire acum, datorită exemplului lor, pe cei treizeci de oameni care erau cu ei. Săriră cu toții peste zid şi se năpustiră spre o tranşee goală. Mitraliera nu-i mai putea atinge. Locotenentul Schwarz, nevătămat, le arătă faleza. Soldații ieşiră unul câte unul din tranşee şi, mergând în şir indian din cauza minelor, începură să escaladeze panta acoperită cu iarbă. Redeveniseră luptători.

Rambleul de pietriş şi-a avut şi el eroii săi. Un locotenent şi un sergent rănit trecură de el şi examinară liniştiți sârmele ghimpate. Apoi, locotenentul făcu cale-ntoarsă şi, cu mâinile în şolduri, se cocoță sus pe rambleu. Plimbând pe deasupra oamenilor săi o privire scârbită, le spuse: „Vreți să rămâneți ghemuiți aici şi să fiți ucişi, sau să vă ridicați în picioare şi să faceți ceva ca să scăpați?" Nimeni nu mişcă. Locotenentul şi sergentul se încărcară atunci cu explozivi şi porniră ca să arunce în aer rețeaua de sârmă ghimpată. Un soldat se ridică, apoi altul. Tot grupul îi urmă.

Dar omul care făcu cel mai mult pentru a-i inspira trupei o mânie salvatoare avea pe umeri stele de general. Norman Cota era comandantul secund al Diviziei 29. Cu voluminosul său Colt 45 în mână, mergea ca o furie, îndemnându-i pe oameni să se pună în mişcare. Nimeni nu se clintea şi toată lumea îl urmărea cu o privire uluită pe acest bărbat înalt şi uscățiv, pe care se aşteptau să-l vadă căzând dintr-un moment într-altul, cu un glonț în cap. Însă moartea părea că-l uitase pe Cota, şi Cota nu părea să se sinchisească de ea. Continua să meargă, cu fruntea sus, şi să-şi urle mânia, până în clipa când ajunse în fața unui buldozer părăsit. Maşina era încărcată cu explozivi. Cu ea putea fi aruncat în aer zidul antitanc.

— Cine o să-mi conducă afurisita asta de hărăbaie? — strigă Cota.

Nimeni nu răspunse.

— Cum? răcni Cota. — Nu se găseşte nici unul care să aibă curajul ăsta?

Un soldat se ridică şi zise:

— Merg eu...

Cota îl bătu pe umăr.

— Bravo, băiete!

Şi-şi continuă drumul, agitând mereu voluminosul său Colt, demonstrând prin exemplul său personal că poți să te smulgi din nisipul de la Omaha şi să nu mori imediat. Pe urmele lui, oamenii îşi înghițeau saliva, strângeau din dinți şi, dezmorțindu-şi membrele întepenite din cauza poziției ghemuite, se ridicau în fața falezei.

Au existat unii care, asemenea lui Lambert, n-au spus o vorbă, dar atitudinea lor, prin faptul că s-au ridicat şi au început să înainteze, era mai elocventă decât un discurs. Au existat unii care, asemenea lui Cota, şi-au urlat îndemnurile la curaj. Cât îl priveşte pe colonelul George Taylor, acesta s-a rezumat la o observație plină de bun simț: „Pe această plajă nu rămân decât două feluri de indivizi — a spus el: cei care sunt morți şi cei care vor muri. S-o ştergem în viteză!" Cam acelaşi lucru îl spunea oamenilor lui, ceva mai departe, colonelul Charles Canham, care fusese rănit la încheietura mâinii. „Aici ne asasinează. Cel puțin să ne asasineze în interiorul ținutului!"

Aşa se face că, de la un capăt la celălalt al plajei, grupuri adunate la întâmplare au început să escaladeze faleza sub conducerea unor şefi pe care nu-i cunoşteau şi dintre care mulți n-aveau nici o calitate să comande, în afară de curajul lor. Nicăieri nu a avut loc un asalt eroic, cu baioneta la armă şi cu un cântec războinic pe buze. Oamenii înaintau încet, cu ochii ațintiți în pământ, terorizați de mine. Aproape toate detectoarele erau în fundul mării sau pierdute în muntele de material care acoperea plaja. În centrul falezei, un locotenent deschise drum târându-se şi scormonind pământul cu ajutorul cuțitului său de vânătoare. Pretutindeni, oamenii se căzneau să pună piciorul exact pe urma celui care îi precedase. Cine avea norocul să posede panglica albă care arăta că drumul e sigur, o desfăşura în urma sa. Au fost morți peste care se sărea, dar şi răniți care erau lăsați pe loc, fiindcă nimeni nu îndrăznea să facă primejdiosul pas în lături necesar pentru a-i aduna. Pe alocuri, fumul incendiilor era atât de dens, încât trebuiau să-şi pună măştile de gaze. Tot ceea ce semăna cu un punct de sprijin inamic era ocolit cu prudență. Trebuia mai întâi să ajungi sus pe această faleză de coşmar, care din zori scuipa neîncetat moartea.

În sfârşit, ajunseră în vârf, unde descoperiră o zonă înverzită, împărțită de garduri vii în pătrate, plantată cu meri în floare. Nu ştiau unde se află şi nici ce aveau să facă. Încordarea nervoasă, frica de mine şi efortul fizic datorat escaladării îi istoviseră, tot aşa cum traversarea plajei, sub focul inamic, în cursul dimineții îi goliseră de toată energia pentru mai multe ore. Câteva grupuri aşteptau pe loc întăriri. Dar singurul ajutor eficace ar fi fost cel al blindatelor, şi ele nu aveau să sosească mai curând de câteva ore. Desigur, buldozerele profitau de faptul că focul german slăbise pentru a deschide breşe în rambleul de pietriş. Fără îndoială, câteva Shermanuri erau deja la piciorul falezei. Totuşi, ele nu puteau să se cațere pe panta de patruzeci de metri. Trebuiau să o apuce neapărat pe una din cele patru văioage care duceau spre interiorul ținutului. Aceste patru ieşiri erau închise un zid de beton gros de un metru şi înalt de doi. Dincolo; de zid, drumurile erau semănate cu mine antitanc. Fortificații şi cuiburi de mitralieră împiedicau accesul la el. Victoria nu va fi dobândită la Omaha decât atunci când unul din aceste baraje va fi aruncat în aer. Deocamdată rezistau de minune, înaintarea infanteriştilor avusese loc în spațiile care le separau.

Unele grupuri nu au aşteptat o întărire iluzorie, au continuat să înainteze şi au fost capturate cu uşurință de trupele germane aflate în ambuscadă la marginea primelor sate. Altele au reperat câte un obiectiv pe faleză — fortificație, tranşee, punct de sprijin — şi au manevrat pentru a-l ataca, în ciuda lipsei de arme grele şi exploziv. Cel puțin prezența lor în spatele inamicului îi imprima acestuia teama că este încercuit.

În momentul acesta, germanii n-aveau nevoie nici de tancuri Tigru, nici de tancuri Pantera pentru a învinge. Un contraatac lansat de infanterişti hotărâți ar fi măturat anemicele avangărzi americane şi, coborând faleza, în elanul lor ar fi ucis, capturat sau aruncat înapoi în mare trupele îngrămădite pe plajă.

Dar nici o rezervă de infanterie nu este disponibilă pentru a contraataca. Regimentele germane care ar fi făcut din bătălia de la Omaha o victorie hitleristă fuseseră nimicite sub zidurile Moscovei, în cartierele periferice ale Leningradului, sub ruinele Stalingradului. Se plimbă în cerc în lagărele de prizonieri sau se odihnesc la un metru sub pământul rusesc.

În trei ani de război necruțător, soldații sovietici au impus mari sacrificii armatelor naziste şi continuă să fixeze în Răsărit esențialul din ceea ce a supraviețuit. Prețul pe care au trebuit să-l plătească? E covârşitor, aproape inimaginabil. Cincisprezece milioane de cetățeni sovietici au fost ucişi. Dar jertfa lor n-a permis numai Armatei Roşii să elibereze țara cotropită; datorită ei, un pumn de americani pot să-şi înfigă unghiile în pământul unei îndepărtate faleze din Franța.

Heinz Tiebler şi camarazii săi îmbucă ceva la postul lor de observație: pâine neagră (supranumită „pâine de maimuță") şi conserve de carne de vită. Totul udat cu apă rece. Bateria 1, situată la patru kilometri în interiorul ținutului, semnalează prin radio că dă o luptă corp la corp.

Aşadar, americanii au străpuns linia de apărare. Postul este încercuit. În fața lui, plaja mişună de tancuri şi vehicule blindate. Nu mai sunt obuze pentru a le face zob. Artileriştii şi-au îndeplinit misiunea, acum e rândul infanteriei să intre în joc. Măcar să-ți umpli stomacul în aşteptarea episodului următor, fie că va fi contraatacul german victorios, fie biletul pentru New York cu escală la Londra.

Hein Severloh se bate mereu în tranşeea lui aproape acoperită. Rafalele sale sunt din ce în ce mai scurte: abia apasă pe trăgaciul mitralierei de 42, că un mănunchi de obuze şi de gloanțe se îndreaptă spre el şi trebuie să se arunce pe burtă. Oricum, rezerva sa de benzi e pe terminate. Mai are de tras ultimele cartuşe, când schija unui obuz îl loveşte în cască şi-l răneşte la față. Se clatină din pricina şocului.

Căpitanul Ferking îşi scuipă plămânii tot cerând tirul de baraj, singurul capabil să oprească înaintarea americană.

„Parcă mă aflam în fața unui mort"

La cincisprezece kilometri de Omaha, de cealaltă parte a capului Hoc, unde Rangers americani continuau să moară sub ploaia de gloanțe a trăgătorilor invizibili, un camion încărcat cu muniții goneşte pe drumul care duce la Sainte-Marie-du-Mont şi la plaja de la Utah. Şase paraşutişti germani din Regimentul 6 sunt lungiți pe lăzi, cu arma în mână. Au pus în poziție de tragere două mitraliere, dintre care una este mânuită de Wolfgang Geritzlehner. Moralul celor şase băieți este excelent. Au trecut peste şocul provocat de bombardamentul naval şi de hărțuiala Jabo-urilor. Batalionul lor, dispunând de şapte sute de oameni, a fost lansat ca o lovitură de pumn în direcția plajei. S-a smuls din pânza de păianjen întinsă de paraşutiştii americani şi a pătruns până în împrejurimile târguşorului Sainte-Marie-du-Mont, care se află la o depărtare de numai şase kilometri de țărm. Vânătorii de paraşutişti au scos câteva urale triumfătoare când au descoperit de pe înălțimea unei mici coline marea;

încă un salt înainte şi l-ar azvârli înapoi în apă pe neruşinatul duşman care îndrăznise să-i înfrunte. „Ne ziceau că s-a terminat — povesteşte Wolfgang. — îi respinseserăm şi în două ore afacerea avea să fie încheiată". Cum muniţiile erau pe sfârşite, un ofiţer l-a însărcinat să se întoarcă împreună cu câţiva camarazi să mai aducă din spatele frontului. O misiune de sinucidere? Aşa ar fi fost dacă Jabo-urile n-ar fi dispărut în chip miraculos de pe cer. Totuşi, această călătorie n-are nimic dintr-un voiaj de plăcere. Câmpurile mişună de paraşutişti americani. Şoferul opreşte la fiecare cotitură şi cei şase pasageri împroaşcă din belşug cu puştile şi cu mitraliera gardurile vii care mărginesc drumul până la virajul următor. Cu toată această curăţire preventivă, camionul este ciuruit de gloanţe, dar nimeni n-a fost încă lovit şi motorul merge normal.

Câteva siluete se profilează acolo unde au lăsat batalionul. Prieteni sau duşmani? Wolfgang recunoaşte „sacul pentru oase" al paraşutiştilor germani, combinezonul din pânză de camuflaj pe care îl pun peste uniformă. Un ofiţer cu chipul obosit îi primeşte cu un semn din cap. Unde este batalionul? Este acolo, în faţă, în acele boschete prăpădite de tirul mitralierelor. Batalionul l al regimentului lui Heydte este încercuit. Furnicarul de paraşutişti americani răspîndiţi prin câmpie s-a strâns în jurul lui ca un laţ. În zadar încearcă să iasă din el de două ore. Îi lipsesc armele grele. Ar fi nevoie de tancuri. Şi nu sunt. Lovitura de pumn germană a căzut ca pe o plapumă de puf, din care nu mai reuşeşte să iasă.

Camarazii lui Wolfgang stau jos sau sunt întinşi la distanţă unul de altul. Au reuşit să evite încercuirea. „Nici nu i-am recunoscut — spune Wolfgang. — Îmbătrâniseră cu mai mulţi ani în câteva ore. N-avea nici un rost să le spui ceva, atât erau de absenţi. Aveau o faţă ca de mort. Ochii le erau goi. Până la urmă l-am recunoscut pe unul din prietenii mei, un mitralior. Era la fel de negru ca un coşar. Stătea jos, ţeapăn ca o statuie. I-am spus: «Ce-i cu tine? Eşti rănit?» Nici nu m-a văzut. Parcă mă aflam în faţa unui mort. Stătea acolo fără să se mişte, fără să vorbească... Făcea parte dintr-un grup de nouă paraşutişti, dintre care numai el supravieţuise".

Egon Rohrs se numără printre soldaţii încercuiţi. I se pare că a trecut un secol de când a sosit, în toiul nopţii, curierul care l-a smuls din visurile sale scăldate-n calvados. Şi tot atât de îndepărtată i se pare cursa nebunească cu motocicleta, în răcoarea zorilor, pentru a ajunge din urmă regimentul. Acum e o căldură înăbuşitoare. Egon bea cu înghiţituri mari cidrul cu care a avut grijă să-şi umple bidonul. Mulţi dintre camarazii săi, mai puţin precauţi, s-au năpustit asupra bidoanelor cu lapte puse înaintea fermelor şi pe care colectorii de produse lactate, evident, nu le-au luat în primire. Din cauza căldurii, laptele s-a stricat, şi acum bolboroseşte în stomacul celor imprudenţi.

Ce zi... Întâi au înaintat, apoi s-au retras, şi acum iată-i blocaţi, ţintuiţi în loc, încercuiţi. Duşmanul este pretutindeni: pe câmpia pe care doar au întrezărit-o, în dosul fiecărui gard viu şi mai ales pe cer, înţesat de Jabo-uri.

Un duduit sumbru se naşte şi ia amploare. Tancuri? Imposibil: ar trebui să fie sute ca să facă un asemenea vacarm. Nu, şi de data asta, ceea ce se întâmplă se întâmplă pe cer. Pe acel cer lăsat aliaţilor de piloţii lui Göring. Bombardiere? Cum ar putea ele să lovească cu siguranţă în această bătălie, în care combatanţii nu sunt separaţi decât de grosimea unui gard viu, unde inamicul este reperat după mirosul uniformei sale impregnate cu produsul anti-gaz sau după forma căştii sale? Nu sunt bombardiere, ci zeci de avioane de transport, care trag fiecare după ele un planor. Se ivesc în lumina crepusculului, cu siluetele lor negre decupându-se pe masa de nori, şi zboară în formaţiuni impecabile, ca la exerciţii. Le aduc paraşutiştilor americani jeepuri, tunuri antitanc, muniţii şi alimente. Le aduc, mai ales, speranţa. Pentru aceşti oameni, care se bat ca nişte copii pierduţi de o noapte şi o zi, apariţia lor înseamnă că nu sunt uitaţi. Între Anglia şi colţul de pajişte unde luptă a fost aruncat un pod aerian. Dar pentru paraşutiştii germani, o ultimă lovitură de măciucă; după deziluziile din timpul zilei!... Ce strălucită demonstraţie a slăbiciunii şi a singurătăţii lor!...

Piloţii planoarelor acţionează mecanismul care detaşează cablul de remorcare. Aparatele coboară în bot, se reechilibrează pe o aripă şi-şi încep coborârea spre pământul unde le aşteaptă moartea.

În timp ce Batalionul 1 al lui Wolfgang Geritzlehner şi Egon Rohrs încearcă să pătrundă spre Utah Beach, Batalionul 2, sprijinit într-un târziu de câteva tancuri şi tunuri tractate, a atacat în direcţia localităţii Sainte-Mère-Eglise. Paraşutiştii americani au oprit în loc tancurile cu ajutorul tunurilor antitanc şi i-au secerat cu mitraliera pe soldaţii

colonelului von der Heydte. Batalionul 2, blocat şi incapabil fie şi să se degajeze pentru a-i da o mână de ajutor Batalionului 1, s-a îngropat într-o poziție defensivă pe o colină care domină tabla de şah a păşunilor.

Aici, chiar în acest loc, vor ateriza şaizeci de planoare înțesate cu oameni şi material. Cum ar fi putut să ghicească ofițerii de stat-major răspunzători pentru această alegere că hazardul bătăliei va reuni pe această colină pierdută o asemenea putere de foc?

Cum atinge pământul primul planor, tunurile şi mitralierele îi sfârtecă imediat carlinga, îi ciopârțesc pasagerii, îi pulverizează încărcătura. Colina scuipă moartea din toate gardurile vii, din toate şanțurile. Simbol al puterii aliate atâta timp cât zbura pe cer, armada planoarelor nu mai este decât o pradă lipsită de apărare. Marile păsări cu flancuri din placaj se dislocă una după alta ca nişte jucării de copii. Majoritatea celor care scapă de tirul german se zdrobesc de copaci sau de taluzul gardurilor vii. Puțini sunt piloții care au norocul să aterizeze fără să se zdrobească şi fără să aibă pierderi.

Dar acest măcel este ultimul succes pe care hazardul îl oferă oamenilor lui Heydte. În fața lor se află apărătorii din Sainte-Mère-Eglise, cu neputință de dezrădăcinat. Şi iată că un zgomot surd le parvine din cealaltă parte a colinei, din spatele lor. Este avangarda blindată a trupelor victorioase ale generalului Roosevelt. Bătrânul soldat a eliberat Sainte-Marie-du-Mont şi vine să le întindă mâna paraşutiştilor.

Batalionul 2 al Regimentului 6 german va evacua colina în toiul nopții, în vârful picioarelor, ca să nu fie prins în cleştele aliat.

Paraşutiştii lui Otway — unul contra zece

Sunt mai mult de douăsprezece ore de când oamenii lui Terence Otway se bat, practic, fără întrerupere. Şi-au lăsat răniții la Merville şi i-au încredințat medicului german al bateriei. Acesta se va ocupa de ei cu un devotament admirabil, îngrijindu-i cu tot atâta atenție ca pe compatrioții săi, apoi, când medicamentele se vor termina, îşi va asuma riscul de a se duce să se aprovizioneze din nou de la farmacia bateriei, instalată într-un adăpost betonat. Un obuz german îl va ucide pe când alerga de zor pe acest om inimos, care a ştiut să le aducă tuturor sprijin şi îmbărbătare.

Pentru Otway, bătălia continua, iar el era hotărât să o ducă mai departe. Ordonă celor douăzeci şi doi de prizonieri să o ia înaintea oamenilor săi peste câmpurile de mine care înconjurau bateria: ei trebuiau să cunoască mai bine decât oricine culoarele sigure. Prizonierii afirmară că nu le cunoşteau. Atunci, Otway le ordonă paraşutiştilor săi să-şi îndrepte mitralierele Sten asupra picioarelor germanilor şi anunță că va porunci să se deschidă focul dacă prizonierii nu se vor mişca. Neavând încotro, aceştia se puseră în mişcare. Micuța coloană ieşi din perimetrul bateriei şi se opri la piciorul unei troițe care domina drumul, înghițind fiecare un mic dejun însoțit de nelipsita ceaşcă de ceai. („Dacă nu i s-ar fi dat ceaiul — afirmă, râzând, maiorul Roseveare, eroul de pe podul din Troarn —, armata engleză n-ar mai fi luptat!") Soarele încălzea treptele troiței. Câmpul era liniştit şi păsările cântau în copaci. Nimic nu tulbura această pace şi nu amintea că o bătălie era în curs în afară de bubuitul îndepărtat al tunurilor marinei. Cei şaptezeci şi cinci de oameni ai lui Otway care scăpaseră cu viață se simțeau în formă. Primiseră nişte pilule speciale împotriva somnului şi a epuizării nervoase. După ce-şi băură ceaşca de ceai o porniră mai departe spre obiectivul următor. Era un sat numit Le-Plain-Amfreville, pe care trebuiau să-l cucerească, pentru a se întări acolo în aşteptarea comandourilor lordului Lovat.

Coloana recuperă în drum şase paraşutişti canadieni rătăciți care aparțineau regimentului menit să captureze podurile desemnate maiorului Roseveare şi pe care avioanele îi lansaseră la mai mulți kilometri de obiective, întâlnirea următoare, foarte amară, a fost cu americanii. Paraşutiştii care înaintau pe un drum în pantă văzură deasupra capetelor lor o escadră de fortărețe zburătoare. Spectacol reconfortant... până în momentul când o ploaie de bombe căzu din cer. „Am muşcat țărâna de pe drum", povesteşte Sidney Capon. Urmând după paraşutările dispersate şi după bombardamentul ratat de la Merville, bombele americane au sfârşit prin a-i convinge pe paraşutiştii nebuni de furie că toți aviatorii aliați îşi pierduseră capul. Printr-un miracol, n-au avut loc pierderi. Oamenii s-au scuturat de praf, mormăind injurii, şi au pornit din nou mai departe, englezi şi germani amestecați într-un rând lung, care se înşira printre gardurile vii.

La marginea satului, un țăran francez ieşi din ferma sa alergând şi se îndreptă spre Terence Otway, pe care-l sărută pe amândoi obrajii, trăgându-i şi câțiva ghionți zdraveni în spinare. Colonelul, revenindu-şi din surpriză, îl întrebă pe om despre apărarea germană. Răspunsurile depăşiră cele mai proaste temeri ale lui Otway. Le-Plain-Amfreville era puternic apărat de şapte-opt sute de inamici. Era mult pentru optzeci de oameni... Dar Terence Otway, care pusese mâna pe Merville

cu un mănunchi de luptători, nu şovăi nici o clipă să-şi lanseze oamenii care scăpaseră teferi la asaltul unei garnizoane de zece ori mai numeroase.

Factorul surpriză fu de partea lui. Dădu năvală în castelul unde era instalat un stat-major german şi-i izgoni pe toţi ocupanţii. Un zid gros înconjura parcul, aflat în faţa caselor satului, îşi repartiza oamenii de-a lungul acestui zid — câte unul la fiecare sută de metri —, recomandându-le să economisească muniţiile. Otway priveşte prizonierii, pe care-i târa după el de la Merville. Îi închise pur şi simplu pe terenul de tenis împrejmuit cu grilaj al castelului. Germanii protestară: îi lăsa expuşi tirului camarazilor lor, care începuseră să bombardeze puternic parcul. „N-aveţi decât să le strigaţi să nu tragă — răspunse Otway — atunci n-o să vi se întâmple nimic". Şi-i lăsă pe prizonieri în voia soartei. Colonelul Otway n-avea nici un fel de simpatie pentru germani.

Orele care urmară aveau să le lase paraşutiştilor o amintire mult mai neplăcută decât asaltul asupra bateriei. Cel mai uşor atac inamic ar fi străpuns fără greutate slaba lor linie de apărare. Pentru a-l înşela pe inamic, Otway detaşa fără încetare patrule de doi sau trei oameni, care atacau satul din toate unghiurile. Germanii, convinşi că erau încercuiţi, nu se încumetau să contraatace. Dar focul lor era susţinut şi ucigător. Trăgători de elită, instalaţi în clopotniţa bisericii, îl nimereau ca la ţintă pe orice paraşutist de îndată ce acesta ieşea la iveală. Zece oameni şi un ofiţer căzură. Dusty Miller, care se comportase atât de strălucit la Merville, primi un glonţ care-i traversă umărul drept dintr-o parte într-alta. Un ofiţer insistă să-i facă o injecţie cu morfină şi Dusty, care se simţea în mare formă, cu toată rana sa, se pomeni deodată, spre furia sa, fără forţă şi fără vlagă. Avea să doarmă nouă ore în şir şi când se trezi continuă să tune şi să fulgere împotriva ofiţerului, a cărui morfină pricinuise mai multe pagube decât glonţul german...

Situaţia deveni desperată pe la mijlocul după-amiezii. Otway era blocat de forţe de zece ori superioare. Tancuri Pantera îşi făcuseră o dată apariţia şi puteau să se întoarcă în orice clipă. Un lucru şi mai grav: muniţiile sale erau pe sfârşite. Fiecare om dispunea doar de trei încărcătoare. După ce vor fi tras şi ultimul cartuş nu le mai rămânea decât pumnalul pentru a se apăra.

Aviaţia aliată se răscumpără atunci pentru numeroasele prejudicii aduse paraşutiştilor lui Otway. Câteva avioane zburară deasupra micuţei trupe în pericol şi îi paraşutară containere cu muniţii. Era o posibilitate de a mai rezista un timp. Dar cât?

Un om cel puţin îşi păstra încrederea şi găsea absolut normală această îngrijorătoare situaţie: căpitanul Charles Greenway, viitor lord al Angliei. Fusese încântat că va merge la luptă cu avionul, ceea ce-l scutea să fie udat, lucru care-i displăcea, şi încântat că va sări în bezna duşmănoasă, deoarece bancheta avionului i se păruse, într-adevăr, foarte incomodă. La Merville, optimismul nu i-a pierit când a constatat că din zece oameni nouă lipsesc, iar din material — partea cea mai importantă. În timpul marşului spre Le-Plain-Amfreville găsise răgazul de „a savura un aperitiv grozav într-o micuţă cafenea ţinută de un francez simpatic". Şi în acest sat, Plain, din care paraşutiştii de-abia deţineau o biată jumătate, era entuziasmat că descoperise un cal înhămat la o brişcă ce putea să servească la transportarea echipamentului oamenilor săi şi pe care s-a şi grăbit să pună, ca măsură de precauţie, o impresionantă grămadă de camambert, pe care îl găsea, „fără nici o rezervă, delicios".

Dar era nevoie de optimismul neclintit al lui Charles Greenway ca să nu fii copleşit de următoarea evidenţă: dacă Beretele verzi ale lordului Lovat nu aveau să sosească repede în ajutorul Beretelor roşii ale lui Otway, aceştia din urmă aveau toate şansele să fie nimiciţi înainte de apusul soarelui.

„Nu eram făcuţi pentru treaba asta"

După isprava de la Troarn, Roseveare şi cei şase camarazi ai săi au şters-o. Au împins jeepul în şanţ (imposibil să mai treci pe drum, pe care garnizoana germană probabil că îl păzea cu străşnicie) şi au mers după busolă în direcţia mării. Au mers? Cam mult spus... S-au înglodat în noroi, s-au bălăcit în pajiştile mlăştinoase brăzdate de numeroase râuleţe, pe care au fost nevoiţi să le traverseze înot. În sfârşit, ajung la pădurea din Bavent şi se prăbuşesc la rădăcina copacilor. Majoritatea aţipesc, frânţi de oboseală. Bill Irving îşi pune în ordine echipamentul zdrenţuit de gloanţe cu prilejul nebuneştii traversări a Troarnului. Deodată înălţă capul. Un bocănit de cizme. Se aruncă pe burtă. Acolo,

la câțiva metri, două companii de soldați germani defilează pe sub copaci. Sergentul Henderson, care i-a văzut şi el, îi aruncă o privire neliniştită lui Bill: ce se va întâmpla dacă unul din camarazii lor se deşteaptă brusc şi are prostul reflex de a deschide focul? Două companii împotriva a şapte paraşutişti istoviți... Nimeni nu mişcă. Germanii se îndepărtează. Alertat, maiorul Roseveare dă semnalul de plecare. Ar fi periculos să mai întârzie într-o pădure frecventată de lume atât de proastă.

Cerul, vai!, intră şi el în joc. O escadrilă a R.A.F.-ului îi ia drept țintă, tot aşa cum se înverşunaseră fortărețele zburătoare americane împotriva lui Otway. Să-ți vină să crezi că aviația aliată are ce are cu parasutiştii! Iar obuzele marinei încep şi ele să cadă cu nemiluita. Cei şapte nenorociți se strecoară printre gropile făcute de bombe, convinşi că lumea întreagă e pornită să-i piardă.

În sfârşit, se alipesc grosului paraşutiştilor englezi. O veste bună: cele cinci poduri au sărit în aer. Un grup s-a dus chiar până la Troarn după plecarea lui Roseveare şi a distrus al doilea arc al podului. Dar n-a venit încă timpul felicitărilor reciproce. Germanii atacă din toate părțile. De-abia s-au adunat, că oamenii lui Roseveare s-au şi angajat în prima linie.

„Abia atunci a început adevăratul război", constată maiorul. Tiruri de artilerie, bombardamente puternice cu mortiere. Infanteria inamică încearcă dispozitivul britanic. „Cel mai greu — povesteşte caporalul Ted Reynolds, de nouăsprezece ani — era să te împotriveşti somnului". El a făcut parte din echipa care s-a dus să distrugă al doilea arc al podului de la Troarn şi se pomeneşte iar într-o groapă, în fața unei răspântii bombardate zdravăn cu obuze. „Tot timpul îmi venea să dorm. Trăgeam. Nu era nimic". Parasutiştii hărțuiți n-au întotdeauna timp să-şi sape singuri atât de necesara groapă individuală. „Nu eram făcuți pentru treaba asta — spune William Poole, care distrusese un pod cu cincisprezece kilograme de plastic. — Rolul paraşutiştilor este de a acționa prin surprindere. Când nu mai există surprindere, s-a isprăvit: te pomeneşti la fel de vulnerabil ca orice soldat". Şi Poole, desperat, vede cum moare lângă el un băiat de nouăsprezece ani care locuia, în Anglia, într-o casă vecină cu a sa.

Când vor ajunge oare întăririle?

În sunetul ascuțit al cimpoiului

Thomas Waring este unul din cei nouăzeci de soldați ai Zilei celei mari care au la activul lor lupta cea mai lungă. I se pare că s-a scurs un timp nesfârşit de când a țâşnit din planor ca un hopa-mitică pentru a captura împreună cu camarazii lui podul de peste canalul din Caen, în timp ce un alt grup punea stăpânire pe podul de peste Orne, la câteva sute de metri mai încolo.

Maiorul Howard a organizat imediat apărarea lucrărilor pe care trebuie să le păstreze cu orice preț: pe acolo — şi numai pe acolo — vor putea trupele debarcate să treacă pentru a veni în ajutorul oamenilor lui Roseveare, Otway şi al tuturor forțelor paraşutiste izolate. Howard însuşi a fost întărit în cursul nopții cu paraşutişti ai Diviziei 6, însă presiunea germană se face simțită neîncetat pe perimetrul său defensiv. Inamicul a asmuțit împotriva lui un batalion de grenadieri ajutați de trei tunuri de 75 autotractate, o secție a Flakului ale cărei tunuri de 20 pot fi folosite împotriva infanteriei, un pluton de aruncătoare de grenade şi un pluton antitanc. Grenadierii, bine acoperiți de artileria lor, au ajuns până la extremitatea de est a podului, dar un contraatac viguros al paraşutiştilor i-a respins până la satul Benonville. Divizia 21 de tancuri Pantera, care ar fi măturat totul în calea ei, a primit ordinul de a face calea-ntoarsă în direcția coastei chiar în momentul în care avangarda ei venea în contact cu oamenii lui Howard. Totuşi, poziția acestora rămâne extrem de fragilă. Ei se află în bătaia tunurilor şi a mitralierelor inamice. Podul de peste canal este măturat de rafale. Trăgătorii de elită germani îi blochează în gropile lor pe paraşutiştii epuizați de o luptă care durează de mai bine de treisprezece ore.

Comandourile lordului Lovat nu sosesc. După orar, o oră şi jumătate întârziere. Ce s-a petrecut pe plajă? Valurile de asalt au fost oare aruncate înapoi în mare? În acest caz, pe Howard şi pe soldații săi îi aşteaptă peste puțin timp moartea sau captivitatea.

Thomas Waring crezu că oboseala îi joacă o festă: auzea muzică. Scutură din cap şi încercă să se gândească la altceva. Muzica persista. Ba avu chiar impresia că recunoaşte tânguirile ascuțite ale unui cimpoi. Un cimpoi în acest 6 iunie, în toiul luptei... Se vede treaba că era pe

cale să înnebunească. După câteva secunde nu mai încăpea nici o îndoială: instrumentul cânta *Blue Bonnets Over The Border* (Capelele albastre de dincolo de frontieră), o melodie celebră. Paraşutiştii, unul după altul, scoaseră capul cu prudenţă din groapa individuală. Spectacolul pe care-l descoperiră îi uimi prin ciudăţenia şi strălucirea sa. Beretele verzi ale lordului Lovat, cu cimpoierul Bill Millin în frunte, se îndreptau spre pod, cu capul sus, în pas liniştit, de parcă mergeau la defilare, nu la luptă.

Germanii, năuciţi, încetează focul câteva secunde, apoi trag şi mai dihai, în timp ce lordul Lovat îl roagă politicos pe maiorul Howard să-i scuze mica întârziere. Beretele verzi lansează grenade fumigene pe podul bătut de mitralierele duşmane şi se năpustesc în pas alergător prin fum. Trei sunt răniţi. Ceilalţi trec fără pierderi. Printre ei, francezii comandantului Kieffer, din care jumătate au şi căzut în luptă.

Ei continuă să înainteze spre Le-Plan-Amfreville, unde, cot la cot cu oamenii lui Otway care scăpaseră teferi, vor înfrânge apărarea germană.

Beretele verzi şi Beretele roşii au realizat joncţiunea. Inamicul avea o şansă de a-i bate atacându-i separat. A lăsat să-i scape această şansă. Şi nu se va mai întâlni cu ea.

Panterele atacă

Generalul Erich Marcks se deplasase în persoană. Şef al Corpului 84 de armată german, el îşi părăsise cartierul general de la Saint-Lô pentru a asista la atacul de care depindea totul: cel al Panterelor Diviziei 21 blindate.

Colonelul von Oppeln-Bronikowski, care comanda Regimentul 22 de tancuri al diviziei, sosea cu opt ore întârziere. Ordinele contradictorii semănaseră dezordine şi el pierduse un timp considerabil încercând să traverseze Caenul, ale cărui străzi erau blocate de mormane de ruine. În desperare de cauză, colonelul german dăduse ordin Panterelor sale să iasă din nou din oraş şi să ocolească prin câmp.

El îl recunoscu imediat pe comandantul Corpului 84 de armată după mersul şchiopătat: Marcks pierduse un picior pe frontul de răsărit şi purta o proteză. Era un şef auster şi sever. La popota lui nu se serveau decât raţiile oficiale, fără să se mai adauge nici un supliment, oricât de mic. În noaptea precedentă, când ceasul bătea miezul nopţii, ofiţerii săi de stat-major şovăiseră până şi să meargă, cu o sticlă de vin bun în mână, să-i ureze, conform tradiţiei, la mulţi ani de ziua sa de naştere. Erich Marcks împlinea în această zi de 6 iunie 1944 cincizeci şi trei de ani. Ofiţerii săi fuseseră primiţi cu cordialitate şi goliseră împreună sticla de Chablis, fără să bănuiască că aliaţii se pregăteau să sărbătorească aniversarea în felul lor.

Generalul se apropie de colonelul von Oppeln-Brokinowski şi îi spuse:

— Oppeln, scumpul meu prieten, trebuie să-i aruncaţi înapoi pe englezi în mare, dacă nu, probabil că Germania va pierde războiul.

Colonelul răspunse salutând:

— Voi ataca, domnule general.

Şi, în fruntea tanchiştilor săi, porni acest asalt de care depindea soarta ţării sale.

Totul a fost rezolvat în câteva minute.

Douăzeci şi cinci de Pantere atacau în direcţia Bieville. Trebuiau să urce panta dezgolită a unei coline, după care tancurile puteau să coboare până la plajă. Mecanicii-conductori ambalară motorul până la refuz şi monştrii de oţel se căţărară sforăind. Artileriştii britanici îşi puseseră tunurile antitanc în baterie în vârful colinei. Prima salvă opri tancul din frunte. Toate Panterele deschiseră focul. Însă tunul lor de 75 avea un aparat de ochire cu o bătaie limitată la doi kilometri şi jumătate. Obuzele căzură cu mult în faţa tunurilor engleze, a căror putere le era superioară. După ce şase Pantere au fost cuprinse de flăcări, celelalte au făcut calea-ntoarsă, ca să iasă din bătaia focului.

La câţiva kilometri de acolo, cele treizeci şi cinci de tancuri ale Regimentului 22 care atacă spre Periers au o soartă identică. Zece sunt distruse fără să fi putut atinge nici măcar un tun inamic. Cele care au scăpat s-au repliat spre baza lor de plecare.

Să-ţi vină să urli de furie!... Ordinele şi contraordinele care s-au succedat de cu noapte sunt răspunzătoare de dezastru. S-a atacat cu opt ore prea târziu. Britanicii au profitat de acest răgaz pentru a-şi debarca antitancurile. Lansate încă din zorii zilei, Panterele puteau să zdrobească inamicul pe plajă. Dat fiind că li s-a dat drumul abia la sfârşitul după-amiezii, s-au izbit de o rezistenţă de nebiruit.

Şi iată că cerul se umple din nou de huruitul mult prea familiar al motoarelor. Tanchiştii germani numără şi pierd socoteala avioanelor care zboară deasupra lor şi care trag fiecare după el câte un planor. Câte sunt? Două sute? Trei sute? Precis, două sute cincizeci. Niciodată în istorie n-au zburat, în acelaşi timp, atâtea planoare. Escadrile de avioane de vânătoare veghează din înaltul cerului asupra încetei lor turme. Carlingele din placaj sunt ticsite cu întăriri pentru paraşutiştii generalului Gale, cu tunuri, jeepuri, tancuri uşoare. Flakul, depăşit, nu reuşeşte să doboare decât unul singur. Celelalte — de bine, de rău — aterizează, se hărtănesc, însă pierderile sunt minime. Un planor Hamilcar ia foc. Se crede că pasagerii săi sunt pierduţi, dar carlinga se face bucăţele din pricina loviturii violente a tancului pe care îl transportă şi pe care mecanicul-conductor l-a pus în mişcare fără să se piardă cu firea.

Colonelul von Oppeln-Brokinowski a ordonat oamenilor săi să-şi îngroape tancurile până la turele, singurul mijloc de a scăpa de tirul artileriei duşmane şi de nenumăratele Jabo-uri. Odată cu ele se îngroapă şi ultima şansă a germanilor de a reuşi în acest 6 iunie un contraatac hotărâtor. Divizia 21 blindată este redusă la defensivă. Nu va putea să mai pornească la asalt, decât cu ajutorul Diviziei 12 SS Hitlerjugend şi mai ales al Diviziei Panzer-lehr. Acea Panzer-lehr despre care generalul Guderian, inspector suprem al blindatelor germane, i-a spus generalului care o comandă: „Cu ea îi veţi arunca înapoi în mare pe anglo-americani". Panzer-lehr, singura divizie germană în întregime blindată, având o putere de două sute şaizeci de tancuri şi de opt sute de vehicule blindate. Panzer-lehr, ai cărei subofiţeri sunt cu toţii instructori specializaţi şi care au transformat în tanchişti de elită miile de tineri ce le-au fost încredinţaţi. Panzer-lehr, cea mai bună divizie blindată a armatei hitleriste.

„Când o să pornim?"

Caporalul Hasso Brodtke, de optsprezece ani, servea ca radiofonist într-o secţie antiaeriană a Diviziei Panzer-lehr. Tunurile grele de 88 şi tunurile de 37 cu câte două sau patru ţevi erau în baterie pe insula Seguin, la Boulogne-Billancourt. Ele apărau uzinele Renault, care fabricau tancuri pentru Wehrmacht.

„Eram de serviciu în noaptea de 5 spre 6 iunie — povesteşte el. — Pe la orele trei sau patru am primit un mesaj anunţând că forţe inamice au pătruns în Franţa. Asta nu m-a tulburat. Eram convins că era vorba tot de un exerciţiu de alarmă. L-am trezit pe locotenentul meu şi i-am anunţat vestea. Mi-a răspuuns: «Bine, e-n regulă» şi s-a întors pe partea cealaltă ca să adoarmă la loc. M-am înapoiat la postul meu de radio şi am întrebat, ca să fiu cu conştiinţa împăcată: «Spuneţi-mi, e un exerciţiu sau altceva? — Un exerciţiu? Da de unde. E o chestie serioasă». L-am zgâlţâit pe locotenent, strigându-i că era o chestie serioasă. A sărit ca ars şi a dat imediat alarma. După aceea am primit un mesaj: «Pregătiţi-vă de plecare. Verificarea materialului. Stare de alarmă permanentă»".

Tunarul Ludwig Hämmerle doarme în tancul său Pantera, aşezat pe scaunul metalic, cu capul cuibărit în braţele pe care le-a pus pe mitralieră. Poziţia nu este confortabilă, dar ordinele prevăd că un membru al echipajului trebuie să-şi petreacă noaptea în tanc, de teama sabotajelor Rezistenţei. Ceilalţi patru tanchişti dorm la largul lor într-un cort. Sunt adjutantul Unger, comandant de tanc; sergentul Kessler, mitralior; caporalul Walter Surbeck, radiofonist, care are aceeaşi vârstă cu Ludwig Hammerle, optsprezece ani. Mecanicul-conductor, al cincilea om din echipă, se numeşte Heinz Gussmann şi nu mai are de trăit decât paisprezece zile.

Cantonamentul era agreabil. Cele douăzeci şi două de tancuri ale companiei erau adăpostite într-o pădure al cărei frunziş stufos le ascundea până şi celor mai curioasă Jabo-uri. Un râu curgea prin apropiere şi era plăcut să te scalzi în el. Câmpurile de grâu îşi întindeau lanurile galbene până la Chartres, la vreo treizeci de kilometri spre nord. Te simţeai tare departe de război.

„Am somnul uşor — povesteşte Ludwig Hammerle. În toiul nopţii am fost deşteptat de zgomotul unei motociclete şi îndată după aceea s-a dat alarma. Ni s-a spus că trupe inamice au fost paraşutate undeva în Franţa. Mai întâi s-a crezut că era vorba iarăşi de vreun exerciţiu, însă ne-am dat repede seama că era mai serios". „Sergentul Kessler ne-a zgâlţâit pe toţi — continuă camaradul său Walter Surbeck, un vlăjgan blond cu o privire albastră de oţel, care ar fi putut poza pentru un afiş de propagandă. — Kessler striga: «Sus, băieţi! Pregătiţi-vă! Goliţi-mi tancul de toate drăciile voastre: ne trebuie loc pentru obuze. Nu păstraţi decât alimentele, şi restul, afară cu ele». Şi s-a apucat să arunce o grămadă de lucruri, ca: tuburile de la măştile de gaze, cutiile cu unsoare şi altele asemănătoare. Am strâns corturile şi am înaintat cu tancurile până la liziera pădurii, gata de plecare".

Dar ordinul de plecare nu sosește. „Merita să ne fi grăbit atât... Atunci ne-am apucat să punem la punct camuflajul Panterelor". „Toată lumea s-a pus pe treabă — zice comandantul de tanc Hans Rost, care are și el optsprezece ani. — Am tăiat crengi cât mai stufoase cu putință. Pe fiecare tanc se afla o grămadă de tije și de inele de care se putea fixa camuflajul. Oriunde puteam strecura o creangă, o făceam. Acolo unde n-aveam dintr-astea, puneam sârmă. Până la urmă, nimeni n-ar fi putut crede că era vorba de un tanc. Nu se vedea decât un tufiș mare, chiar dacă te uitai de aproape".

Lăzile cu obuze sunt pline ochi, plinul de benzină este făcut, tancurile sunt camuflate..., dar ordinul de plecare tot nu sosește.

„Nu mai era nimic de făcut — continuă Hans. — Ne învârteam în jurul tancurilor. Walter Surbeck și cu mine ne-am dat unul altuia adresele familiilor noastre, fiecare promițând să scrie dacă celălalt va fi ucis. Unii camarazi se prăjeau la soare, însă cea mai mare parte încerca să afle ce se petrecea. Se spunea că inamicul debarcase la Mont-Saint-Michel; alții vorbeau de Caen și de Cherbourg. De fapt, nu se știa nimic precis, însă nimeni nu înțelegea de ce eram siliți să rămânem pe loc. Sincer vorbind, aveam chef s-o pornim. Eram plini de entuziasm. Toată educația noastră ne pregătise pentru război. Lupta era scopul suprem. Voiam să ne apărăm patria". Și Ludwig Hammerle confirmă: „Ardeam de nerăbdare. Când oare aveam să pornim odată? Nimănui nu-i era frică. Singura noastră teamă era ca trupele de pe țărm să nu respingă dușmanul în mare mai înainte ca noi să fi avut timpul de a participa la petrecere".

Dacă ar fi știut acești băieți, gata să se lupte și să moară, că șefii lor, care i-au dresat încă din copilărie pentru război, nu sunt în stare să folosească devotamentul lor în ora crucială, când este în joc destinul Germaniei... Dacă ar fi știut că cretinismul dictaturii naziste este singurul răspunzător de timpul pierdut și că redutabila Panzer-lehr este ținută în loc cu mult mai multă eficacitate de prostia șefilor lor decât va fi ținută mai târziu de bravura adversarului...

Ordinul nu sosește decât pe la sfârșitul după-amiezii: cele două sute șaizeci de tancuri și opt sute de vehicule blindate încărcate cu grenadieri vor trebui s-o pornească în direcția țărmului la orele șaptesprezece fix.

Generalul Fritz Bayerlein, șeful diviziei, protestează imediat împotriva nebuniei acestor instrucțiuni. Este un om mic de statură, însă îndesat și debordând de energie. S-a aflat împreună cu Rommel în fruntea lui Afrika Korps și știe din experiență de ce este în stare aviația aliată. Pentru el, ordinul sosește prea târziu sau prea devreme. Prea târziu: ar fi trebuit să se pornească în noaptea trecută, când s-a primit știrea despre atacul dușman. Prea devreme, deoarece, dacă lansează coloanele lui blindate pe drumuri încă de la orele cinci după-amiază, ele vor fi expuse tirului Jabo-urilor până la căderea nopții, adică până spre orele zece seara. Bayerlein cere superiorilor săi aprobarea de a nu porni decât la apusul soarelui. Este refuzat. După ce a blocat timp de mai bine de cincisprezece ore nerăbdătoarea Panzer-lehr, statul-major german nu mai admite acum nici cea mai mică amânare. Bayerlein va trebui să fie în măsură să atace în dimineața zilei de 7 iunie.

„Ce bucurie s-o porneşti la drum după această interminabilă aşteptare — povestește Ludwig Hammerle. — Cu puțin noroc, am ajunge la timpul potrivit. Tancurile companiei porniseră de câteva minute, când zeci de avioane au început să zboare deasupra noastră. Simțeam că nu-mi mai încap în piele de mândrie și încredere, îmi ziceam: «Tancurile noastre se îndreaptă spre bătălie vegheate de Luftwaffe: nu ni se poate întâmpla nimic». După care avioanele au coborât în picaj, dând drumul la bombe și la rafale de mitraliere... Era inamicul".

Jabo-urile au la dispoziția lor cinci ore pentru a se ocupa de Panzer-lehr.

„A început să ni se facă frică"

Hans Burckhardt, care are și el tot optsprezece ani: „Ne-au surprins în timp ce ne făceam plinul de benzină. Ne-am apărat cu mitraliera, dar gloanțele păreau că se izbesc de ele ca de un zid. După aceea am aflat că tabla cu care erau acoperite era blindată sub motor și sub scaunul pilotului. Bombele au incendiat camionul-cisternă și două tancuri au fost carbonizate. Doi morți, mai mulți răniți. Era îngrozitor. A început să ni se facă frică".

Dar calvarul Diviziei Panzer-lehr este abia la început: el va dura mai mult de treizeci și șase de ore fără întrerupere. Pe toate drumurile, pe care circulația este împiedicată de sute de vehicule, are loc același balet mortal

al Jabo-urilor. Piloții avioanelor de vânătoare-bombardament nu se reîntorc la bază decât atunci când întunericul îi împiedică să mai distingă obiectivul. Dar atunci le iau locul grelele escadre de bombardiere. Ele bombardează intens şi sistematic încrucişările de drumuri, podurile, oraşele, mai ales pe acelea pe care trebuie să le traverseze coloanele lui Bayerlein. Mormane de ruine blochează străzile. Acestea, chiar dacă sunt neatinse, sunt adeseori prea înguste şi tancul lui Ludwig Hammerle, blocat la un viraj, trebuie să distrugă colțul unei case pentru a-şi croi drum. Lumina incendiilor este atât de puternică, încât se vede ca în plină zi.

„Treceam pe lângă tancuri carbonizate — îşi aminteşte Rudolf Werner. — Erau de un roşu aprins şi răspîndeau căldură ca nişte sfere de foc; rezervoarele noastre conțineau cinci sute de litri de benzină şi când avea să ia foc... Şi în tancul nostru era o căldură înăbuşitoare. Din pricina frânelor. Nu conduci o Panteră cum ai conduce o bicicletă. Ca să întorci la dreapta, de exemplu, trebuie să apeşi pe pedala care blochează şenila dreaptă. Numai şenila stângă continuă să înainteze, iar tancul se întoarce. Atunci, cum viram tot timpul, frânele se încingeau şi adeseori a trebuit să schimbăm chiar garniturile. De fiecare dată era o muncă de două ore". Mitraliorul Hans Burchardt: „Nu vedeam nimic. Comandantul de tanc indica direcția. Ne spunea: «La dreapta» sau «La stânga»; făceam ca şi cum ne-am fi uitat pe cadranul unui ceas. Ca să mergem drept înainte, de exemplu, comandantul spunea: «Direcția douăsprezece». Ca să întoarcem la dreapta: «Ora trei» sau «Ora patru» etc.".

Comandantul tancului, Hans Rost, avea impresia că nu va ajunge niciodată la capăt: „Pe drum, Jabo-urile ne pândeau şi ne vânau fără milă. Încercam să trec prin pajişti, dar nu prea era comod. Din pricina gardurilor vii. Tot timpul mi-era teamă că nu merg paralel cu drumul sau că mă împotmolesc în vreo mlaştină. Am încercat s-o iau din nou pe asfalt când s-a făcut noapte, dar şoseaua era blocată de vehicule incendiate, care trebuiau împinse în şanț. Cea mai dramatică a fost tot traversarea oraşelor şi a satelor. Ca şi a râurilor dealtfel. Podurile nu mai existau. Şi nu era nici o problemă când apa nu era prea adâncă. Dacă era, încercam să improvizăm pontoane din tot ce ne cădea în mână. Ce pierdere de timp..."

Noaptea e scurtă în iunie, şi odată cu zorile Jabo-urile reîncep hăituiala.

Caporalul Hermann Beck le văzu cum coboară în picaj şi sări de pe motocicletă ca să se arunce într-un şanț. La câțiva metri de el unul din camarazii săi se adăposti sub un camion. „O rafală a incendiat vehiculul şi l-am auzit pe camaradul meu urlând ca o fiară rănită. Nu mai auzisem în viața mea un asemenea urlet. Am rămas cu toții înmărmuriți de groază".

Hasso Brodtke, care mergea pe un alt drum cu bateria sa: „Pentru prima dată mi-a fost frică. Spectacolul morților, urletele răniților, mirosul infect de cauciuc ars... Unii au făcut o criză de nervi. Cei în vârstă ne-au liniştit. Ne spuneau: «Nu te îngrozi. Noi am trecut prin astea. Ne-am obişnuit şi o să te obişnuieşti şi tu...» Erau veteranii de pe frontul de răsărit. Ne-am agățat de ei cum te agăți de un părinte. Dar ce şoc..."

Un şoc identic cu cel suferit de paraşutiştii lui Heydte, cei atât de asemănători cu băieții din Panzer-lehr prin tinerețea şi entuziasmul lor. Unii, care visau lupte glorioase corp la corp, au descoperit realitatea amară a obuzelor marinei. Alții, care ardeau de dorința de a-şi dovedi vitejia în fața Shermanurilor inamice, fac experiența morții absurde care-ți pică din cer. Toți descoperă acest adevăr al războiului modern, ascuns cu grijă tinerilor de militarii şi propagandiştii din toate țările: din zece soldați, nouă sunt uciși de un dușman nevăzut sau împotriva căruia nu poți să faci nimic. Hans Rost nu poate să întreprindă ceva împotriva pilotului unui Jabo, tot aşa cum Wolfgang Geritzlehner nu-i poate face nimic tunarului de pe nava care, de la douăzeci şi cinci de kilometri, trimite asupra lui obuze de o tonă...

Panzer-lehr nu va ataca în zorii zilei de 7 iunie, nici la amiază şi nici chiar seara. Jabo-urile o strâng de gât. Frânată în acțiunea ei, risipită, decimată, lăsând înşirate de-a lungul drumurilor carcasele calcinate ale vehiculelor sale, ea nu va ajunge în contact cu trupele debarcate decât în zorii zilei de 8 iunie — cu patruzeci şi opt de ore prea târziu.

Walter Surbeck: „I-am spus adjutantului Unger, comandantul tancului nostru: «Asta-i bună, o să fie furtună». Mi-a răspuns: «De ce crezi? Nu-i nici un nor pe cer». — «Nu auziți bubuitul ăsta?» M-a privit, apoi a spus: «Asta nu-i furtună, e tunul». Toată lumea a tăcut". Panterele companiei 8 se apropiau de Tilly, unde avea să se dea una din cele mai înverşunate bătălii de tancuri din tot războiul.

Bateria 311 a Flakului se puse în poziție de tragere în parcul unui vechi castel şi Hasso Brodtke se instalase împreună cu ceilalți radiofoniști în castel.

"Eram tare tineri — spune el astăzi — şi curioşi ca toți tinerii. Am vizitat castelul, pe care proprietarii lui îl părăsiseră, şi am descoperit într-o cameră imensă o garderobă într-adevăr extraordinară: smochinguri, rochii de seară, redingote, costume de vânătoare... Era atât de frumos, că am uitat de război. Fiecare şi-a pus pe el un costum sau o rochie lungă şi şi-a interpretat personajul: «Respectele mele, domnule conte.» — «Sunteți fermecătoare, scumpă baroană!» Ba unii s-au şi machiat şi fardat. Apoi a început să tragă tunul şi camaradul cu mintea la cap care rămăsese lângă aparate ne-a strigat de la etajul întâi: «Alarmă, copii! Toată lumea la post!» Ne-am repezit cu toți spre aparate ca să înregistrăm ordinele de tragere. Firește, nu mai aveam timp să ne schimbăm. În momentul acela s-a năpustit ca o vijelie un ofițer şi ne-a privit lung o clipă cum arătam cu toții în fața posturilor noastre, în smochinguri sau rochii lungi de mătase, cu buzele date cu ruj şi cu ochii fardați. A plecat fără să spună o vorbă".

Scurt antract într-o tragedie. Divizia 21 de tancuri Pantera a fost bătută la 6 iunie seara pentru că atacase cu opt ore prea târziu. Divizia 12 SS Hitlerjugend, care a întârziat şi ea din pricina unor ordine prosteşti, n-a reuşit, la 7 iunie, să spargă frontul consolidat al britanicilor. Panzer-lehr va fi blocată la 8 iunie de aliați, care au debarcat noi tancuri şi noi tunuri.

Rommel, dacă ar fi fost prezent pe câmpul de bătaie, ar fi scutit fără-ndoială blindatele de această ridicolă cascadă de ordine şi contraordine. Dar n-ar fi putut să evite întârzierile. Cunoştea, încă din Africa, redutabila eficacitate a aviației aliate. Ştia că nu puteai să pui diviziile blindate să manevreze sub focul ei, ca la exercițiu. De aceea şi rugase statul-major suprem să aducă mai aproape de coaste diviziile 12 SS şi Panzer-lehr: era singurul mijloc de a le putea arunca în bătălie încă din primele ore. A fost refuzat. Mareşalul-puşti, considerat ca un parvenit de cea mai mare parte din superiorii săi, nu trebuia să se amestece în marea strategie. Şi numai pentru a face o ultimă încercare de a-şi impune vederile se hotărâse Rommel să-şi ia câteva zile permisie în Germania. După mica sărbătoare în familie se gândea să ceară audiență fuhrerului şi să obțină de la el instalarea diviziilor blindate în imediata apropiere a coastelor...

Ultima speranță

Oare germanii sunt condamnați mereu să ajungă cu întârziere? Nu-i sigur. Sprintul l-au pierdut. Cu Hitler care tropăie de furie, ei nu vor arunca inamicul nici la 6 iunie, nici în zilele următoare. Dispun, pentru a aduce întăriri pe rețelele rutieră şi feroviară franceze, care în acel moment se numărau printre cele mai bune din lume. Adversarul, în schimb, trebuie să expedieze totul pe calele navelor sale. Are o flotă uriaşă? Da, e adevărat, însă cum va debarca pe plaje de nisip materialul — macarale, locomotive, ateliere de reparații, spitale, indispensabil unui război modern? Speră oare că vasele de debarcare vor fi de ajuns ca să transporte la țărm sutele de tancuri necesare pentru a alimenta bătălia? Imposibil. I-ar trebui acestui inamic cel puțin un port prevăzut cu o radă adâncă şi cheiuri solide pentru ca navele sale de transport să-şi poată descărca acolo încătura.

El n-are acest port şi încă nu este pe punctul de a-l cuceri, deoarece Cherbourg şi Le Havre au fost puternic fortificate. „Dacă stăpânim porturile, vom stăpâni Europa. Aşa îi spusese lui Hitler statul său major, şi Montgomery trebuia să admită că aceste porturi erau „în mod imposibil de cucerit de pe mare". Mai mult, un ordin special al führerului prevede că orice port care nu putea fi păstrat să fie distrus până la ultima cărămidă, cu scopul de a-l face inutilizabil.

Iată de ce strategii germani îşi păstrează rezerva chiar atunci când Ziua cea mare va lua sfârşit fără să fi putut lichida un singur cap de pod inamic. Cei mai lucizi ştiu deja că contraatacurile diviziilor SS şi Panzer-lehr nu vor reuşi în zilele următoare. Atât timp cât aliații nu vor avea un port, Germania îşi va păstra şansa.

Ultima ei şansă.

„Să le aducem cu noi..."

Problema fusese amintită cu multe luni în urmă în cursul unei consfătuiri care reunea la Londra conducători militari însărcinați cu pregătirea debarcării. Era în toiul războiului şi îți trebuia mult optimism

ca să-ți imaginezi că forțele aliate vor deveni destul de puternice pentru a traversa Canalul Mânecii şi a ataca Wehrmachtul. Oamenii strânşi în jurul unei mese înțesate cu hărți aveau credința în sânge. Din străfundul întunericului, ei pregăteau Ziua cea mare. Însă câte dificultăți li se părea adeseori că nu vor reuşi niciodată să le rezolve.

Aşadar, se amintise în ziua aceea de problema porturilor. Era simplă. Pe de o parte, aliații aveau nevoie de cel puțin un port. Pe de altă parte, nici un port nu putea fi capturat şi repus în stare de funcțiune în răstimpul necesar. Concluzia logică era că debarcarea ar eşua. Nimeni nu îndrăznea s-o spună, dar toată lumea o gândea.

Amiralul englez Mountbatten îi asculta pe experți dezvoltându-şi argumentele, apoi ridică şedința spunând calm: „Ei bine, e foarte simplu: din moment ce nu le putem lua porturile, o să le aducem cu noi". Un hohot de râs general salută această butadă, ba s-au auzit şi câteva huiduieli; unii găseau că o problemă atât de apăsătoare merita mai mult decât o glumă.

Însă Louis Mountbatten nu glumea.

Acest om de patruzeci şi doi de ani se bucura de o celebritate mondială. Lord al Angliei, înrudit cu familia regală, fericitul soț al unei moştenitoare fermecătoare şi miliardare, ducea o viață mondenă fastuoasă şi era văzut la toate recepțiile unde se înghesuiau mărimile acestei lumi. Dar era şi un luptător redutabil. Îşi părăsise apartamentul de treizeci de camere de la Londra din prima zi a războiului, pentru a prelua comanda distrugătorului *Kelly.* Trei luni mai târziu, *Kelly* se ciocni de o mină în Marea Nordului şi Mountbatten abia-abia îl readuse în port. Distrugătorul reparat porneşte spre Mediterana, unde aviația germană îl aduce pentru a doua oară în pragul naufragiului. Lordul Mountbatten îl transportă într-un port bun şi, cât timp este reparat, el preia comanda lui *Javelin.* Acesta primeşte trei torpile în cursul unei lupte care-l opune mai multor nave germane. Mountbatten reuşeşte să ajungă în Anglia şi pleacă din nou cu viteazul *Kelly*, pe care o escadrilă germană izbuteşte, în fine, să-l trimită la fund. Salvat împreună cu cea mai mare parte din echipajul său, Mountbatten dobândise un prestigiu imens în marina britanică. Aristocratul puțin snob, ale cărui fotografii împodobeau revistele de lux, a fos repede dat uitării, pentru a nu mai fi văzut decât marinarul neînfricat, care, angajat mereu cu toată ființa lui în luptele cele mai grele, reuşea să readucă în port un vapor devenit epavă.

Acesta era omul pe care Churchill îl alesese pentru a pregăti Ziua cea mare. Era neîndoielnic energic şi curajos. Sunt virtuți de soldat pe care mulți conducători germani le împărtăşeau cu el. Dar cea mai mare calitate a sa, în ochii lui Churchill, era o imaginație debordantă. Ca şi bătrânul leu britanic, Louis Mountbatten nu credea că există probleme de nerezolvat. O problemă considerată de toată lumea ca insolubilă nu era pentru el decât o problemă căreia nu i se găsise încă soluția. Mountbatten ştia, de asemenea, să se înconjoare cu adjuncți inventivi. Cel mai bun dintre ei a fost, fără îndoială, Hugues Hallet, căruia îi revine, probabil, extraordinara idee de a aduce porturi peste Canalul Mânecii. Churchill, Mountbatten, Hugues Hallet, Percy Hobart şi banda sa, şefii britanici ai serviciilor de informații care îi duc de nas pe nemți: statul-major al imaginației, în față, generali germani înrobiți rutinei, care nu ştiu decât să-şi numere şi să-şi renumere diviziile. O singură excepție: Rommel, mareşalul îndemânatic. Însă sparanghelii şi parii lui minați nu apar oare tocmai ca un bricolaj puțin cam simpluț față de soluția pe care lordul Mountbatten şi echipa sa au găsit-o insolubilei probleme a porturilor? „Să aduci un port cu tine", aşa ceva încă nu s-a mai pomenit...

Şi nu orice fel de port. Unul *adevărat,* capabil să adăpostească zeci de nave, oferindu-le pentru acostare kilometri de chei. Echivalentul Doverului, însă portul Dover a fost construit în şapte ani, şi în timp de pace, pe când portul artificial imaginat de echipa Mountbatten va trebui să fie instalat în câteva zile, şi în timpul bătăliei. Un port? Nu numai. Ar fi insuficient. Experții sunt categorici. Aşadar, două porturi prefabricate, două Dovere ambulante, pe care armata generalului Eisenhower va trebui să le aducă cu ea.

Tehnicienii se pun pe treabă. Nu sunt prea fericiți tehnicienii ăştia... Socotesc că imaginația este admirabilă la poeți, dar dăunătoare la amirali. În fond, li se cere să pună în ecuație un poem. Ei ştiu ce este un port, cum se construieşte. Oare lordul Mountbatten ştie? Există reguli de la care nu te poți sustrage printr-o glumă lansată la o consfătuire de stat-major. Un port, de exemplu, se situează întotdeauna într-o zonă ferită de vânt. Se alege un golf sau un golfuleț adânc. Nici una din plajele de debarcare nu oferă o poziție convenabilă. Apoi, un port demn de acest nume este protejat de furtuni prin diguri lungi,

capabile să spargă cele mai puternice valuri. Lordul Mountbatten speră oare să toarne în faţa coastei franceze munţii de pietre şi de beton necesari construirii unor asemenea diguri? Nu, nu speră aşa ceva. Echipa sa hotărăşte să înlocuiască digurile tradiţionale cu un spargeval flotant. Va fi compus din enorme geamanduri, botezate "Bombardons". Portul însuşi va fi delimitat de gigantice chesoane, numite „Phoenix". Vor fi, în total, o sută patruzeci şi şase, de mărimi diferite, după adâncimea apei, pentru că vor sta pe nisipul din fundul mării. Cele mai voluminoase vor fi de înălţimea unei case cu cinci etaje şi de lungimea unui cvartal. Acest fantastic joc de cuburi va fi construit în Anglia, apoi va fi remorcat peste Canalul Mînecii pentru a fi scufundat în faţa ţărmului Franţei. Fiecare Phoenix va fi prevăzut cu o baterie de apărare antiaeriană de 40, cu douăzeci de tone de muniţii şi cu un spaţiu încăpător pentru echipaj.

Ei, lucrurile capătă contur! O primă barieră de Bombardons pentru a înfrunta talazurile mari şi o a doua de Phoenix, de care se va sparge, până la urmă, hula. Navele vor avea un port liniştit pentru a-şi descărca încărcătura. Dar pe ce o vor descărca? Aici vor să vadă urâcioşii de tehnicieni ce va face echipa lui Mountbatten. Va construi cheiuri? E tot atât de imposibil de conceput ca şi construirea digurilor. Şi-apoi v-aţi gândit la micul inconvenient pe care îl prezintă mareele? Ei da, mareele... Ele nu sunt supărătoare în porturi — în porturile *adevărate* — pentru că acestea sunt săpate atât de adânc, încât sunt în apă chiar atunci când este reflux, dar situaţia nu va fi aceeaşi cu cele două jucărioare ale voastre. Ori de câte ori va fi reflux, vapoarele vor coborî de-a lungul cheiului şi soldaţii-docheri, în loc să fie la nivelul punţii, se vor afla drept în vârful catargelor. Descărcarea e imposibilă. Ceea ce înseamnă că cele două porturi ale voastre nu vor lucra decât cu jumătate din capacitatea lor...

Winston Churchill, care se arată pasionat de proiect, a întrevăzut clar dificultatea, încă o problemă în aparenţă de nerezolvat, deoarece nu este posibil să înlături mareele. Ce mare lucru: Churchill scrie pe marginea raportului care îi este supus spre aprobare: „Cheiurile vor trebui să urce şi să coboare odată cu mareea. Nu discutaţi această hotărâre: destul o să ne dea de furcă dificultăţile". Echipa Mountbatten trece la executare. Nu mai sunt cheiuri, ci unsprezece kilometri de reţele-drumuri flotante, aruncate ca nişte pasarele pe şlepuri grele. La capul fiecăreia dintre aceste reţele-drumuri, un ponton de oţel solid, ancorat în fundul mării prin patru picioare tot de oţel. Pe pontoane vor debarca navele materialul, pe care camioanele îl vor transporta până la coastă. Platforma pontonului, lungă de şaizeci de metri şi lată de douăzeci, urcă şi coboară ca un ascensor de-a lungul celor patru stâlpi de oţel., datorită unor puternice motoare electrice. Ea va însoţi deci mişcarea mareei şi navele se vor găsi la nivelul ei douăzeci şi patru de ore din douăzeci şi patru.

„Mulberry? Vezi mai degrabă la intendenţă..."

Imaginaţia a triumfat. Proiectul este pus la punct. Nu mai rămâne decât să i se găsească un nume de cod pentru păstrarea secretului. Un ofiţer al lui Mountbatten alege la întâmplare un nume de fruct: *mulberry* (dudă). O alegere foarte proastă, după cum se va vedea...

Şi-acum, la treabă! Douăzeci de mii de ingineri şi muncitori sunt mobilizaţi pentru construirea chesoanelor Phoenix, sunt adunate toate materialele necesare, dar se iveşte o problemă la care nu se gândise nimeni: aceea a şantierelor navale. Şantierele britanice sunt supraîncărcate de comenzi una mai vitală decât alta şi n-au timp de pierdut cu proiectul Mulberry, al cărui nume nu li se pare foarte serios. Echipa Mulberry smulge cu chiu cu vai câteva bazine pentru andocare, exact cât să construiască jumătate din numărul chesoanelor Phoenix. Unde naiba să le fabrici pe celelalte? Unde să găseşti bazine care nu există? Problemă de nerezolvat...

Problemă rezolvată. Buldozerele sapă gropi adânci pe fiecare mal al Tamisei. În fiecare din aceste gropi se construieşte un Phoenix şi, când chesonul e gata, buldozerele sapă un canal până la fluviu. Groapa se umple de apă, Phoenixul pluteşte şi un remorcher îl trage până în Tamisa şi spre mare.

Dar câte greutăţi! Apa Tamisei se infiltrează în gropi în timpul construcţiei chesoanelor şi trebuie aduse pompe care funcţionează zi şi noapte pentru a o evacua. Altă problemă: unde vor fi instalate chesoanele Phoenix care au fost terminate? Toate porturile sunt pline până la refuz. Se hotărăşte să fie scufundate provizoriu în faţa plajelor engleze. Contraamiralul Tennant, contemplând munţii de beton pe jumătate scufundaţi în apă, murmură cu o voce uimită: „Parcă ar fi adus cineva oraşul Chicago şi l-ar fi depus aici..." Dar un ofiţer pesimist sugerează că ar fi preferaibil să se verifice imediat dacă aceste ohesoane pot fi repuse

uşor pe linia de plutire. Catastrofă: nu pot! Tehnicienii englezi se dovedesc neputincioşi în a-şi imagina o soluție. Câțiva ofițeri sar într-un avion şi aterizează fa Washington. Sunt primiți cu un zâmbet: „Proiectul Mulberry? Foarte ispititor, foarte amuzant..." Ofițerii turbează. De ce nu i s-a dat afacerii ăsteia un nume de coci înfricoşător, datorită căreia să fie luată în serios? „Dacă, spre exemplu, i s-ar fi spus «Dinți de tigru» — afirmă unul din ei —, sunt sigur că sarcina noastră ar fi fost mult simplificată". Şi oamenii lui Mountbatten n-au dreptul să explice despre ce e vorba. Nu pot să citeze acea frază din raportul oficial adresat lui Churchill: „Proiectul este atât de vital pentru succesul debarcării, încât poate fi considerat cheia de boltă a operației". Mulberry este *top-secret.* Femeile de serviciu n-au dreptul să intre în sala cea mare unde sunt îngrămădite planurile, desenele, machetele, astfel încât ofițerii care lucrează acolo trăiesc într-un permanent nor de praf. „Proiectul Mulberry? Vezi mai degrabă la intendență, dragul meu, eu nu mă ocup de fructe conservate". Totuşi, până la urmă, bieții ofițeri găsesc un tehnician american care repune chesoanele pe linia de plutire. Uf!

Dar remorcherele? Specialiştii sunt categorici: pentru periculoasa traversare a Canalului Mînecii, trebuie cel puțin două remorchere de fiecare Phoenix, adică 292 în total De unde să le iei? De nicăieri. Anglia şi America împreună nu posedă atâtea remorchere şi şantierele lor navele n-au timp să le construiască. Ce-i de făcut? Să se născocească şi să se experimenteze tehnici noi. După numeroase eşecuri, prin perseverență şi şiretenie, echipa Mulberry reuşeşte să-i dea de minciună pe specialişti: va fi de ajuns un remorcher de fiecare Phoenix.

Toate aceste greutăți fac să se piardă timp. În ianuarie 1944, cu cinci luni înainte de Ziua cea mare, echipa Mulberry este deja în întârziere eu trei săptămâni față de programul său. În februarie, această întârziere e şi mai mare. Nimeni nu poate face nimic. Nimeni nu-şi putea închipui toate problemele care trebuiau rezolvate fiindcă este pentru prima dată în istoria omenirii când se construieşte un port din piese detaşate. Cei răspunzători de proiectul Mulberry, copleşiți de eşecuri şi de contratimp, trăiesc un coşmar continuu. Ştiu că succesul debarcării depinde tot atât de mult de ei cât şi de infanteriştii din primul val de asalt. Văd, consternați, cum se îngrămădesc în Anglia milioane de tone de material pe care cele două porturi artificiale ale lor vor trebui să le primească de cealaltă parte a Canalului Mînecii. Şi nimic nu merge. De-abia se găseşte o soluție, că apare o altă problemă. Neliniştea nu-i părăseşte. Epuizarea fizică şi nervoasă îi distruge. Unul din ei, căpitanul Clark, îmbătrâneşte cu mai mulți ani în câteva luni. Părul îi albeşte. Fața îi e brăzdată de riduri adânci. Acest marinar nu va fi avut bucuria de a comanda o navă în luptă. Războiul lui constă în a se bate cu livrări amânate, cu probleme tehnice, cu birocrați nepăsători, de care trebuie să te ții scai tot timpul, îşi conduce oamenii cu o mână de fier, nu admite nici o slăbiciune. Clark şi-a încordat toate puterile în vederea acestui singur scop: să fie gata pentru Ziua cea mare.

Pluto sub mare

O altă echipă luptă, la rândul ei, pentru a duce la capăt proiectul Pluto. O altă idee a lordului Mountbatten. Şi-a făcut socoteala. Uriaşele cantități de benzină consumate de o armată motorizată vor reclama un du-te-vino peste Canalul Mînecii pentru care vor fi necesare mai multe zeci de petroliere de care este mare nevoie în altă parte şi care, pe deasupra, vor stânjeni circulația în porturile şi aşa supraîncărcate. De ce să nu fie înlocuită această flotă printr-un simplu tub aşezat pe fundul mării şi care să lege coastele engleză şi franceză? Doar tot aşa se procedează şi pentru cablurile telefonice: de ce nu şi pentru un *pipe-line* (conductă)?

Răspunsul tehnicienilor consultați: e imposibil. Mountbatten nu se miră, ştiind din experiență că tehnicienii au tendința să considere că poate fi făcut numai ceea ce s-a mai făcut. Recrutează câțiva specialişti lipsiți de spiritul de rutină şi-i pune la treabă. Numele de cod al operației: Pluto. Nimic de-a face cu celebrul câine al lui Walt Disney. Pluto este format din inițialele cuvintelor *„pipe-line under the ocean"* (pipe-line pe sub ocean).

Cercetările reuşesc. Primele experiențe sunt concludente: tubul de şaptezeci şi cinci de milimetri diametru, pus la punct de oamenii lui Mountbatten, este exact ceea ce le trebuie. Dar mai trebuie să găsească şi mijlocul de a desfăşura prin Canalul Mînecii zecile de kilometri de pipe-line necesari. Cablierele clasice? Ele sunt echipate pentru punerea liniilor telefonice, şi nu pentru punerea unui pipe-line. Nici una din ele nu este destul de încăpătoare pentru a îmbarca nouăzeci de kilometri dintr-un tub atât de greu. Este amenajat un vapor mare şi operația se desfăşoară conform aşteptărilor, spre satisfacția generală a tehnicienilor. Marinarii, dimpotrivă, strâmbă din nas: prea încet, mult prea încet, în timp de pace n-ar fi nici un inconvenient, dar nu trebuie să uităm de existența

submarinelor germane. O singură torpilă bine plasată şi nava se va scufunda cu preţiosul său tub, ţintuind locului, din lipsă de benzină, diviziile lui Eisenhower. Echipa Pluto se pune iarăşi pe treabă. Are ideea de a fixa pe puntea unui dragor un tambur uriaş, o bobină gigantică în jurul căreia va fi înfăşurat tubul. Răstimpurile pentru punerea lui sunt astfel scurtate în mod considerabil, în schimb, se va pierde multă vreme cu echiparea mai multor dragoare, deoarece nici unul din ele nu poate transporta singur tot pipe-line-ul. Echipa Pluto găseşte soluţia. Bobinele gigantice, lungi de aproape treizeci de metri, vor pluti direct pe mare şi vor fi trase de remorchere. Pipe-line-ul se va derula de la sine, pe măsură ce remorcherul va înainta. Soluţia este simplă şi, totodată, eficientă. Proiectul Pluto a reuşit.

Dar aceasta nu-i totul. Echipa Mountbatten ştie că o săptămână cel puţin va fi necesară pentru asamblarea celor două porturi artificiale din faţa coastelor franceze. Cum să adăposteşti în cursul acestei săptămâni cruciale sutele de nave de debarcare ce vor face cursa între marile nave de transport ancorate în larg şi plaje? O furtună ar fi de ajuns pentru a împiedica transbordările, tăind orice legătură a trupelor debarcate cu întreaga aprovizionare cu alimente şi muniţii. Soluţia imaginată de oamenii lui Mountbatten scandalizează statele-majore ale marinei aliate, care, copleşite de fenomenalele cantităţi de materiale ce trebuie transportate din Statele Unite în Anglia, au pus să navigheze până şi hârburile bune de dat la fier vechi. Mountbatten cere cu seninătate şaptezeci de nave. Pentru ce? Pentru a le scufunda în faţa a cinci plaje franceze. Vor fi aliniate în arc de cerc, iar coca lor masivă, din care nu vor apărea decât catargele şi coşurile, va forma un spargeval eficace. Numele de cod al proiectului: *Gooseberry* (coacăze) — tot un nume de fruct...

Şaptezeci de nave! Amiralitatea protestează, însă Mountbatten rămâne inflexibil. Consimte numai să-şi reducă pretenţiile cu zece unităţi: şaizeci de nave vor fi de ajuns. Îi sunt acordate, cu durere în suflet. Sunt alese nişte hârburi dintre cele mai uzate, cele care nu mai ţin decât datorită vopselei, cum spun marinarii, şi a căror vârstă adunată la un loc atinge totalul de două mii de ani... Cea mai mare parte sunt nave de comerţ de toate naţionalităţile, însă mai sunt şi vase de război scoase din uz. Printre ele, vechiul crucişător francez *Courbet.* În 1940, în largul unei plaje ce nu se numea încă Utah, Courbet bombardase intens divizia blindată a lui Rommel care se năpustea triumfătoare asupra Cherbourgului, obligând-o s-o ia pe alt drum pentru a scăpa de obuzele sale. Patru ani mai târziu, bătrânul şi puternicul Courbet avea să reia lupta împotriva lui Rommel în condiţii pe care echipajul său nu şi le-ar fi putut imagina niciodată: acceptând să se autoscufunde pentru a apăra cu volumul său turma navelor de debarcare.

O flotă ieşită dintr-un vis

Această a doua flotă aliată navighează spre Franţa. Stranie flotă, ieşită parcă dintr-un vis, făcută din vapoare bune de aruncat la fiare vechi, remorchere care-şi dau sufletul trăgând uriaşele geamanduri Bombardons, enormele chesoane Phoenix, bobinele Pluto. Flotă cu mult mai înfricoşătoare pentru inamic, nu din pricina tunurilor sale, fiindcă n-are aşa ceva, ci datorită fantasticei imaginaţii pe care o întruchipează aceşti monştri de oţel şi de beton târâţi peste Canalul Mânecii, „Dacă stăpânim porturile, vom stăpâni Europa", proclamaseră generalii lui Hitler. Ei număraseră o dată şi încă o dată porturile pe care le deţineau, le fortificaseră puternic şi se crezuseră la adăpost: un port nu-i ceva care se inventează. Dar gluma aruncată de un amiral englez la ieşirea de la o consfătuire devenise realitate, şi acum pluteau spre Franţa două porturi de care generalii germani nu ţinuseră seama în calculele lor.

Dacă ar şti, dacă ar vedea acest spectacol cum nu mai oferise marea niciodată, ar fi copleşiţi de certitudinea înfrângerii lor. Aliaţii vor putea să arunce în bătălie uriaşele cantităţi de alimente, muniţii şi material necesare unui război modern. Pluto va fi artera care le va aduce benzina, la fel de vitală ca sângele pentru corpul omenesc. Întăririle vor sosi în flux continuu prin uriaşa pasarelă aruncată peste Canalul Mânecii.

Ba mai mult: aceşti strategi germani, atât de siguri că vor câştiga pentru că dispun de drumuri şi căi ferate, vor descoperi în curând cât valorează liniile de cale ferată după bombardamentul intens al escadrelor de fortăreţe zburătoare şi cu ce viteză se circulă pe drumurile unde Rezistenţa franceză îşi înmulţeşte ambuscadele. Diviziile lor blindate vor avea nevoie uneori de săptămâni ca să ajungă în Normandia. Convoaiele lor de camioane-cisternă vor arde la marginea drumurilor. Trenurile derajate îşi vor vărsa pe rambleuri încărcătura de obuze şi de gloanţe.

Flota imaginaţiei navighează spre plajele unde se dau lupte din zori. În frunte, cele şaizeci de Gooseberry sacrificate, care vor ajunge primele la întâlnire. Noaptea a fost foarte lungă pentru echipajele lor. Au petrecut-o cu ochii-n patru, scrutând întunericul, temându-se în fiecare clipă de o

ciocnire, care le-ar fi fost fatală: arzătorul de tăiat a şi găurit pereţii etanşi, cu scopul de a permite scufundarea vapoarelor încă de la sosirea lor la destinaţie, iar cea mai neînsemnată ciocnire ar fi atras după sine un naufragiu imediat, fără nici o şansă de supravieţuire pentru echipaj. Odată cu ivirea zorilor, riscul de ciocnire a dispărut, dar posibilitatea torpilării sau a întâlnirii cu o mină care ar fi scăpat dragoarelor dăinuie. Cele şaizeci de sicrie plutitoare înaintează în ritmul maşinilor lor, care gâfâie din greu.

Spaima este la fel de mare pe vapoarele Mulberry. Inflexibilul căpitan Clark şi-a adunat oamenii chiar înaintea manevrei de plecare, în zorii Zilei celei mari. Aceştia se aşteptau la unele încurajări dacă nu chiar la felicitări. La urma-urmelor, reuşiseră să-şi rezolve treaba, câştigând timpul pierdut, soluţionând toate problemele, biruind greutăţile ce se iveau la fiecare pas. Discursul căpitanului Clark a fost scurt: „Unii din voi şi-au bătut joc de treaba care le-a fost încredinţată. Acum mai au o şansă să se reabiliteze în cursul zilelor şi nopţilor de muncă ce ne aşteaptă".

Cu aceste cuvinte, dădu ordinul de plecare. Stând drept pe pasarelă, cu faţa-i palidă de veghile repetate şi brăzdată de oboseală, pe care abia acum o oferea vântului mării, el văzu înşirându-se remorcherele pe care trebuise să le smulgă Amiralităţii recalcitrante unul câte unul. O surpriză, şi încă una plăcută: era unu în plus faţă de cât prevăzuse! Cum de era posibil? Clark îl întrebă prin semnale optice pe adjunctul său, locotenentul Barton. Acesta îi răspunse prin morse: „Nu e al nostru. I-am şters numărul şi i-am pus altul. N-o să descopere nimeni niciodată nimic. Tipii de pe acest remorcher ţineau morţiş să vină cu noi". După care Barton îşi îndepărtă prudent vasul de cel al lui Clark pentru a evita previzibila mânie a teribilului căpitan. Acesta se mărgini să confirme primirea mesajului.

Dar Mulberry n-a terminat cu greutăţile. Când căpitanul Clark primeşte prin radio primul mesaj transmis din Anglia, descoperă că tabelele de convorbiri ce i s-au încredinţat nu sunt cele bune. Imposibil să descifreze mesajul şi nici vreunul din cele ce vor urma. Imposibil să ceară instrucţiuni dacă survine ceva neprevăzut. Echipa Mulberry este surdo-mută. Deodată, radiofoniştii săi interceptează mesaje transmise in clar. O voce furioasă strigă din răsputeri: „N-aveţi nevoie să aşteptaţi navele de debarcare-infirmerie ca să evacuaţi răniţii! Folosiţi orice ambarcaţiune!" Vocea vine de pe plajele unde se dau lupte, unde sunt răniţi. Apoi un alt strigăt lansat pe calea undelor: „Nava de debarcare 88 atinsă de o lovitură directă!" Ce se petrece? Debarcarea s-a transformat în dezastru? Şi mesajele astea codificate pe care continuă să le primească fără să le poată descifra... Poate cuprind ordinul de întoarcere? Dacă bătălia de pe plajă e pierdută sau dacă Mulberry ajunge sub focul inamic, ce ţinte vor constitui pentru artileriştii germani aceste chesoane mari cât nişte imobile...

Tăcuţi, încordaţi, crispaţi, radiofoniştii pândesc la postul lor de recepţie ordinele urlate cu voce puternică şi apelurile la ajutor, ecouri înfricoşătoare ale unei bătălii despre care ei nu ştiu nimic.

De fapt, ei ascultă Omaha Beach.

„S-a terminat cu noi"

Acesta e sfârşitul.

Shermanurile care au ajuns la piciorul falezei ţin sub tirul lor tranşeea lui Hein Severloh. Infanteriştii îl ajustează cu bazooka, cu mitraliera şi cu puşca. Pământul sfârtecat de proiectile freamătă şi tremură fără-ntrerupere, „ca atunci când arunci un pumn de porumb într-o maşină de tăiat paie", spuse tânărul ţăran din Metzingen care s-a pomenit în mijlocul infernului. Muniţiile sale sunt, practic, epuizate. Aplecându-se, se repede spre fortificaţia radiofoniştilor. Aceştia, care nu văd nimic din bătălie, i-au cerut să le spună ce se mai întâmplă. Sunt obsedaţi că vor fi încercuiţi. Hein le arată schija de obuz care i-a deformat casca. Încercuiţi? Da, bătălia se dă în ţinutul din interior. Americanii au reuşit să treacă. Tinerii radiofonişti primesc noutatea cu calm, dar cei doi subofiţeri ai lor, mai în vârstă, sunt cuprinşi de panică. Unul din ei se smiorcăie: „Suntem pierduţi..." Pe celălalt, Hein îl cunoaşte bine. Un tip infect, care era tot timpul la căpitanul Ferking ca să pârască. Şi-a pierdut toată aroganţa şi moare de frică. Hein povesteşte: „Camaradul meu Eberhard Schulz, care avea să fie ucis puţin mai târziu, mi-a spus: «Fii drăguţ, ia-l de aici. Ne scoate din minţi cu frica lui». L-am înşfăcat pe subofiţerul care tremura de parcă venise sfârşitul lumii şi i-am spus: «Aveai poftă să te lupţi? Voiai să tragi? Atunci vino cu mine: acum ori niciodată». Nu voia, dar l-am apucat de ceafă şi l-am dus cu forţa. Ne-am lipit de tranşee la o cotitură a ei şi i-am arătat mitraliera mea: «O vezi? Ei, atunci ascultă-mă bine. Trebuie să ajungi la ea dintr-o săritură, să pui degetul pe trăgaci şi să apeşi în timp ce arunci o privire pe deasupra parapetului. Dă-i drumul repede fiindcă te vor ciurui de cum îţi vor vedea casca. Tragi şi te pui imediat la adăpost, dacă nu, eşti un om mort. Haide!» S-a dus, iar eu m-am ridicat puţin ca să văd cum se descurcă. Probabil c-am ridicat capul prea mult, căci ne-au

trimis un obuz drept în mijlocul tranşeei. Când am reuşit să ies din dărâmături, nici tu subofiţer, nici tu mitralieră. Am săpat pământul cu mâinile ca să-l dezgrop. Sărmanul om mai era în viaţă, însă îngrozit pe de-a-ntregul. I-am spus: «Hai, du-te, salvează-te! S-a terminat cu noi!» Nu-mi mai rămâneau de tras decât cincizeci de gloanţe. Căpitanul Ferking a ieşit din fortificaţie pentru a veni să mă vadă. De-abia o părăsise, când un obuz a explodat în interiorul ei. Locotenentul Grasz a fost atins la genunchi. Căpitanul mi-a spus: «Hein, trebuie să-ncercăm s-o ştergem. Eu o iau înainte şi tu vii după mine»".

Nu mai este nimic de făcut. Nici o apărare nu mai e posibilă. Mai bine să-ncerci să ieşi din încercuire decât să te laşi masacrat sau capturat inutil pe loc. Cum să traversezi fasciculul de obuze şi de gloanţe pe care inamicul îl proiectează asupra punctului de sprijin? O singură soluţie: să te năpusteşti cu capul în piept, contând pe noroc. Primul care încearcă figura este un subofiţer aparţinând micii trupe a adjutantului Pieh. Sare afară din tranşee şi dispare de sub ochii celor ce o ocupă. O ploaie de gloanţe se abate de îndată peste ceea ce mai rămâne din parapet. „Sunt sigur — spune Hein — că fiecare centimetru pătrat de pământ îşi avea proiectilul său". El schimbă o privire cu căpitanul Ferking. Acesta îi întinde mâna: „La revedere, Hein, şi mult noroc. Du-te, te urmez". Băiatul strânge mâna acestui ofiţer, pe care a învăţat să-l iubească şi să-l respecte. Lui Hein îi e foarte frică. Cu capul gol, dintr-o săritură, se desfăşoară cât e de mare şi ţîşneşte din tranşee, cu mitraliera sa de 42 pe umăr. La cinci sau şase metri, un crater de bombă. Azvârle mitraliera înăuntru şi se aruncă şi el după ea. E nevătămat. Fundul craterului este plin de apă. Îşi înşfacă mitraliera şi se cocoaţă pe marginea gropii. Ceva mai departe, un alt crater. Trei sărituri şi a ajuns acolo. Ţopăind ca un purice de ici-colo, ajunge la marginea unei pante abrupte, care se înalţă deasupra unui pârâu secat. Se întinde pe spate fără suflu, istovit...

Un zgomot suspect îl face să tresară. E unul din radiofonişti, care reuşise şi el să scape. Îi spune cu glas înăbuşit: „Şeful a murit". Hein închide ochii. Căpitanul Ferking n-a reuşit să treacă. Un glonţ l-a atins drept în cap. „Şi ceilalţi?" Radiofonistul dă din umeri şi-i face semn lui Hein să asculte. Dinspre faleză vin nişte strigăte ascuţite. „Chiar dacă mă acuză cineva de laşitate — spune astăzi Hein —, ar fi însemnat să mă sinucid dacă m-aş fi întors acolo. Nu mai puteam face nimic pentru ei". Ţipetele se înteţesc. Cine strigă? Bravul adjutant Pieh, care s-a bătut toată ziua, în ciuda rănii de la gât? Subofiţerii radiofonişti? Locotenentul Grasz, care probabil că n-a ajuns prea departe cu schija de obuz în genunchi? Toţi vor muri pe faleză. Hein şi camaradul său vor fi singurii care vor scăpa cu viaţă de acolo.

Îşi dau drumul pe pantă în jos, traversează pârâul secat, trec de o fermă în ruină unde behăie câteva oi rătăcite, urcă pieptiş o pajişte pe culmea căreia e un pâlc de copaci unde se vor putea ascunde ca să facă o nouă pauză. Greaua mitralieră de 42 i-a rupt umărul lui Hein. Atât el, cât şi camaradul său sunt epuizaţi. Nu mai pot să alerge, dar se sforţează să meargă cât mai repede cu putinţă. Nu mai au decât vreo douăzeci de metri până la copaci, când o mitralieră aflată foarte aproape deschide focul. Hein e azvârlit mai mulţi metri ca de o palmă de uriaş. Camaradul său zace la pământ. „Eşti rănit?" — îl întreabă Hein cu nasul în iarbă. Bineînţeles că e rănit: sângele i-a şi udat pantalonul: „Mă doare fundul — şopteşte celălalt. — Am două gloanţe în dos". Şi Hein a fost atins la şold. „Crezi c-o să poţi merge?" Radiofonistul nu răspunde. Hein îşi întinde şi îşi îndoaie propriile picioare. Deocamdată e-n regulă. Îl doare foarte tare şoldul drept. Îşi descheie centironul, aruncă masca de gaze şi mitraliera într-un tufiş şi se pipăie cu grijă. Două răni. Fără îndoială, aceleaşi proiectile care l-au atins şi pe camaradul sau. „Mi-am zis: dacă gloanţele au rămas în şoldul tău, o să crapi aici, dacă au ieşit, mai ai o mică şansă". Degetele sale caută şi găsesc cele două orificii prin care au ieşit. Îi mai rămâne o şansă de a supravieţui. Dar şoldul i se umflă şi-l săgetează dureros. În patru labe, cei doi băieţi ajung — de bine, de rău — până la pâlcul de copaci.

„Eram la capătul puterilor, cu adevărat la capăt... În afară de şold mai aveam rana de pe faţă. Ochiul drept mi-era complet închis. Mă dureau toate. Nu mai eram într-o stare normală. Capul ne era gol. Nu eram în stare să gândim. O oboseală cum nu mai avusesem niciodată. Dacă m-ar fi întrebat cineva cum mă cheamă, cred că n-aş fi ştiut să-i răspund".

Un post de comandă al infanteriei este instalat de cealaltă parte a pâlcului de copaci. Hein uitase, însă acum îşi aminteşte că-l întovărăşise acolo pe căpitanul Ferking. Infanteriştii germani îi lasă să treacă pe cei doi soldaţi scăpaţi din infernul de pe faleză. Un infirmier se ocupă de ei. Îngrijirile îi calmează de îndată lui Hein suferinţele. Radiofonistul, mai grav rănit, este trimis în zona din spate cu o ambulanţă. Hein se prezintă căpitanului Lohmann, comandantul postului. Acesta îl recunoaşte. „Păi tu eşti ordonanţa lui Ferking! N-arăţi prea grozav... întinde-te pe o targă şi odihneşte-te!" Hein se supune. Vreo treizeci de răniţi stau întinşi, îl aude

pe căpitanul Loh-mann strigând infirmierului: „Să nu mai evacuați pe nimeni în zona din spate: Jabo-urile nu lasă să treacă nimic. Ambulanța voastră a ars în drum spre Bayeux". Aşadar, radiofonistul a murit ars de viu. Hein închide ochii. Sunt oare sortiți să piară toți, unul după altul?

„Când aveți de gând să trageți?"

Căpitanul Lohmann e în picioare în fața tărgii lui Hein. Hein se ridică. Nu ştie dacă a dormit, dar se simte mult mai bine. „Chiar dacă nu mai eşti în stare de mare lucru — zice Lohmann —, poți totuşi să-i păzeşti pe prizonieri". — „Ce prizonieri?" — „Ăia de-acolo, sunt patru americani. Uite, ia asta..." Hein pune mâna pe puşca pe care i-o întinde căpitanul şi se îndreaptă, şchiopătând, spre prizonieri. Sunt oameni din „Marele Unu Roşu". Unul din ei este rănit. Un glonț i-a străpuns plămânii dintr-o parte într-alta. Infirmierul german i-a pansat rănile. Trei litere sunt înscrise pe bluzonul său: TEX. Fără îndoială că vine din Texas, de la mii de kilometri de această faleză blestemată. Hein se aşază alături de el. Omul îngână câteva vorbe. Hein dă din cap: nu vorbeşte englezeşte. Prizonierul îi dă de înțeles că ar vrea grozav să fumeze. Hein îi întinde o țigară, ia şi el una şi-i oferă foc texanului. Îşi fumează în tăcere țigara, apoi îşi mai aprind una. Ultima din pachet. O împart frățeşte. Ceilalți prizonieri vorbesc între ei în şoaptă. Deodată, Hein tresare. Nu-şi crede urechilor. Se întreabă dacă nu e nebun. Unul din americani i se adresează în dialectul din Uelzen. E un jargon care nu se vorbeşte decât în regiunea unde s-a născut Hein. Ceilalți germani nu pot să-l înțeleagă. Îi face semn omului să repete întrebarea. „Când aveți de gând să trageți?" — întreabă americanul. De data asta, Hein este convins că celălalt a înnebunit. Năucit, face un gest spre cerul care vibrează din pricina exploziilor şi răspunde: „Păi n-auzi că se trage? Aşa o ține de dimineață!" Prizonierul dă din cap: „Nu vorbesc de asta. Vreau să spun: când aveți de gând să trageți în noi? Când aveți să ne împuşcați?" Bunul Severloh este mai mult uluit decât indignat. „Să vă împuşcăm? Eşti complet nebun! Ascultă: dacă ți-aş da doar o palmă, aş fi aspru pedepsit..." Omul îl priveşte, apoi clatină din cap, liniştit. Continuă să stea de vorbă în şoaptă în acest jargon pe care numai ei doi îl înțeleg. Nemaipomenită întâlnire... Ce de întâmplări neprevăzute s-au adunat pentru ca ea să se producă! Prizonierul îi povesteşte istoria vieții sale. Părinții lui, născuți foarte aproape de cei ai lui Hein, se iubeau pe ascuns, deoarece cele două familii ale lor nici nu voiau s-audă de căsătorie. Atunci au fugit împreună până la Hamburg, unde s-au îmbarcat cu destinația Statele Unite. Au devenit cetățeni americani, dar în casă au vorbit întotdeauna în jargon. „Mi-ar plăcea să mă duc în Germania — murmură prizonierul — şi să văd satul unde s-au născut tatăl meu şi mama mea".

Hein l-ar fi putut ucide pe plajă. Şi el l-ar fi putut doborî pe mitraliorul german cu un glonț bine țintit. Nici nu se mai gândesc la asta. Pentru ei doi, războiul s-a sfârşit. Ei nu mai sunt aici, pe acest pământ al Franței, care le este străin, ci acolo, în vechea țară unde le-a rămas inima.

Întunericul învăluie încet plaja presărată cu trupuri, cazematele căscate pline de cadavre, gardurile vii, în spatele cărora oamenii la pândă se străduiesc să desluşească vuietul Shermanurilor victorioase ce se năpustesc spre interior.

Epilog

În ziua de 7 iunie, la orele 6 dimineața, infanteriștii din „Marele Unu Roşu" îi eliberează pe camarazii lor şi-l capturează pe Hein Severloh. Majoritatea celorlalți răniți germani îşi găsiseră moartea în cursul unei tentative de atac sub focul unei mitraliere americane. Hein s-a întors după război la ferma sa din Metzingen, dar n-a uitat niciodată orele pe care le trăise pe faleza de la Omaha. I-a venit chef, mulți ani mai târziu, să-l reîntâlnească pe unul din acei infanterişti americani împotriva cărora luptase atât de vajnic. Cercetările sale reuşiră. Într-o seară, un vizitator străin bătu la poarta fermei sale. Era David Silva. David se ținuse de promisiune: devenise preot. Masacrul din care scăpase îi confirmase definitiv vocația. Cei doi foşti adversari se cunoşteau, în sfârşit, după ce încercaseră cândva să se ucidă unul pe altul. Se despărțiră buni prieteni.

Infirmierul Robert Trout a supraviețuit rănii primite la Omaha. La 7 iunie, la prânz, şi-a regăsit compania, de care fusese despărțit cât ținuse Ziua cea mare. Din peste două sute de oameni, nu mai erau în viață decât douăzeci şi şase.

Anthony Errico, scăpând teafăr din iadul de la Omaha, înțelese chiar de la intrarea în primul sat eliberat că spaimele şi jertfele camarazilor săi nu fuseseră zadarnice. Francezii alergau prin ploaia de gloanțe pentru a-i îmbrățişa pe eliberatori şi a le ura noroc. Anthony realiză atunci pentru ce luptase şi că tot ce îndurase şi va mai îndura era justificat de această primire.

Rangerul Dominic Sparaco a terminat pentru totdeauna cu escaladarea falezelor... Locuieşte astăzi cu Ida Benson într-un imobil mare din Bronx, un cartier mărginaş din New York, şi nu uită niciodată să ia ascensorul.

Heinz Tiebler şi camarazii săi mai rămaseră două zile în punctul lor de observație fortificat. Era atât de bine camuflat, încât americanii nu l-au descoperit. În a treia zi, micul grup reuşi să se strecoare până la liniile germane, ceea ce constituia o ispravă remarcabilă. Apoi, roata norocului se-ntoarse. O escadrilă de Jabo-uri coborî în picaj spre Heinz şi îl răni grav.

Erwin Rommel avu aceeaşi soartă. Un pilot aliat îi zări Horchul şi-l atacă în picaj. Şoferul Daniel, atins la umăr, pierdu controlul maşinii. Mareşalul fu ridicat cu patru fracturi la craniu. Satul cel mai apropiat se numea Sainte-Foy-de-Montgomery... Dar era scris ca Rommel să fie ucis nu de adversarii săi, ci de omul pe care-l slujise atât de eficace şi vreme atât de îndelungată înainte de a se îndepărta de el: Adolf Hitler. Führerul, bănuind, pe bună dreptate, că Erwin Rommel complotează împotriva lui, îl obligă să se sinucidă. Astfel a murit un mare ostaş, care şi-a dat prea târziu seama că servise o cauză nedreaptă.

Jabo-urile îl uciseră şi pe austerul general Marcks, căruia ofițerii săi de stat-major veniseră să-i ureze la mulți ani de ziua sa, cu o sticlă de Chablis, în noaptea de 5 spre 6 iunie, şi care supraveghease personal contraatacul desperat lansat cu opt ore prea târziu de Divizia 21 blindată. Atins de o rafală de mitralieră, muri într-un şanț, după ce-şi pierdu tot sângele.

Generalul Roosevelt, eroul de la Utah, avu un sfârşit neaşteptat. Cel care înfruntase fără frică gloanțele şi obuzele duşmane muri liniştit sub un măr din Normandia, secerat ele un atac de inimă. Toți soldații săi, fără excepție, avură sentimentul că pierd nu numai un şef, ci şi un prieten.

Locotenentul Jefferson, care sărise pe o mină la Merville, fără totuşi să înceteze să sufle din goarna de vânătoare, lucrează astăzi la radio-televiziunea engleză. Sid Capon, rănit la ş săptămâni după Ziua cea mare în pădurea din Bavent, se întoarse şi el în Anglia şi se căsători cu Betty Bryan. Prea optimistul căpitan Greenway şi-a regăsit soția şi pe cei trei copii. E văzut adeseori la Deauville, dar el consideră că, din toate călătoriile făcute în Franța, cea din 6 iunie 1944 rămâne incontestabil cea mai interesantă.

Pentru paraşutistul englez Bill Irving, amintirea cea mai vie din Ziua cea mare rămâne spectacolul acelei femei care se ruga pentru copiii ei, la capul patului lor, într-o casă izolată. Iar cea mai prețioasă amintire cu care s-a întors din Franța este o scrisoare de la soția sa scrisă la 7 iunie. Îi spunea că, orice s-ar întâmpla, ea va fi totdeauna mândră că e soția lui şi mama copiilor lui.

Paraşutistul american Eugene Amburgey, care sărise deasupra Peninsulei Cotentin cu o lanternă în mână, află că toți camarazii săi care aterizaseră în locul cel bun fuseseră ucişi. Descoperi în apropiere de Saint-Came-du-Mont epava avionului său, lovit mortal de Flak. Să nu fi fost acea diferență de câteva secunde, ar fi murit împreună cu echipajul său... Când a fost demobilizat, a reuşit să ascundă în efectele sale Coltul 45 pe care i-l dăduse mecanicul avionului şi îl aduse în Statele Unite, dar peste câțiva ani avea să-i fie furat. În schimb, mai are şi astăzi la mână ceasul pe care-l purta în momentul când sărise. Şocul aterizării îi stricase mecanismul, blocând acele fix la ora şi minutul sosirii lui Amburgey pe pământul Franței: l şi 28. Îl dădu la reparat şi funcționează perfect după

treizeci de ani, dar lui Eugene îi pare rău astăzi că l-a reparat: ar vrea ca acele să fi rămas blocate la clipa când viața sa atinsese o intensitate cum nu mai cunoscuse niciodată înainte şi pe care n-avea s-o mai cunoască niciodată.

Bătălia din Ziua cea mare se sfârşi printr-o înfrângere pentru Wolfgang Geritzlehner şi camarazii săi. La 7 iunie, zdrobiți de paraşutiştii americani, se repliară în dezordine spre Carentan, dar se poticniră de ecluza de la Barquette, apărată zdravăn de colonelul american Johnson cu câțiva zeci de oameni şi opt mitraliere. Focul declanşat de Johnson semăna panică printre paraşutiştii germani. Joseph Kiesel îl văzu pe unul din camarazii săi căzând lângă el, ciuruit de gloanțe. Un altul se aruncă în apă şi fugi înotând, dar Joseph nu îndrăzni să-l urmeze. Sfârşi prin a se preda, nu înainte de a-şi fi aruncat aparatul fotografic într-un pârâu ca să nu fie folosit de vreun american. Trei sute cincizeci din camarazii săi se predară împreună cu el oamenilor lui Johnson. Primul batalion era nimicit.

Dar paraşutiştii germani din Regimentul 6 care au supraviețuit teribilului botez al focului se comportară după aceea strălucit. La jumătatea lui iulie, douăzeci dintre ei, ajutați de un tanc Pantera, capturară un batalion american, adică şase sute de soldați şi treisprezece ofițeri. Aceasta era revanşa asupra înfrângerii suferite în fața lui Johnson. Apoi, supraviețuitorii regimentului fură încercuiți la Falaise împreună cu mai multe divizii germane, dar scăpară de capturare târându-se în şanțurile care mărgineau drumurile, în timp ce Shermanurile americane mergeau pe asfalt la câțiva centimetri de capetele lor. Mai rămăseseră în acel moment vreo sută de oameni, aproape toți răniți. Trei mii de paraşutişti din regimentul lui Heydte erau dați morți, răniți sau dispăruți. Wolfgang Geritzlehner, rănit la față de schijele unei grenade, a fost dintre cei care au supraviețuit. Nu mai vrea să audă vorbindu-se de război, el, care odinioară îl dorise atât. Şi-a petrecut vacanța în Bretania, dar e hotărât să nu se mai întoarcă niciodată în Normandia: „Prea mult am suferit acolo. S-a terminat. N-o să mai pun piciorul în locul acela".

Tatăl lui Jacques Auverpin s-a întors din Germania după cinci ani de captivitate. Soția lui şi el se schimbaseră atât de mult, încât nu şi-au mai putut relua viața în comun. Au divorțat. Jacques a rămas cu mama sa. Astăzi a uitat mizeriile ocupației, dar războiul continuă să fie pentru el marele responsabil al naufragiului familiei sale.

André Kirschen s-a întors şi el din Germania. Astăzi este editor. Nu-i place să vorbească despre acea zi din 1941 când a răpus un ofițer german în stația de metro Porte Dauphine. Nu că regretă gestul său: dimpotrivă, consideră că nu şi-a făcut decât datoria. Pur şi simplu socoteşte că trecutul şi lecțiile sale trebuie să pregătească îndeosebi un viitor mai bun.

Anna Frank a murit. La 4 august 1944, Gestapoul a dat buzna în casa de lângă canal, a spart uşa secretă şi i-a arestat pe cei opt ocupanți ai ascunzătorii. Toți au fost deportați. N-a mai rămas decât un supraviețuitor: d-l Frank. Anna a pierit în martie 1945, într-un lagăr de concentrare nazist, cu mai puțin de două luni înainte de victoria aliaților asupra Germaniei hitleriste.

Această carte ar putea să-i fie dedicată ei, ca şi tuturor victimelor nevinovate ale războiului. Dar sărmanii morți n-au ce să facă cu omagiile postume: ar fi trebuit să ne gândim la ei înainte de martiriul lor şi pentru a-l împiedica. Această carte este, aşadar, dedicată băieților şi fetelor care au astăzi vârstă pe care o aveau atunci André Kirschen şi Anna Frank, pentru ca ei să ne construiască o lume în care băieții de cincisprezece ani să nu mai fie siliți să tragă asupra celor carc-i împuşcă pe frații lor şi în care fetele de aceeaşi vârstă să nu mai moară desperate într-un lagăr inuman.

Să nu spuneți: „Aşa ceva nu va mai reîncepe niciodată", căci totul poate reîncepe oricând.

PRELUCRARE DE VALERIU CIUCULIN
Slatina, octombrie 2006